

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Dan. Vid. Selsk. Overs. 1951—52 (1952)

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1951 — MAJ 1952

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

København
i kommission hos Ejnar Munksgaard
1952

DET KONGELIGE DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB udgiver følgende publikationsrækker:

L'Académie Royale des Sciences et des Lettres de Danemark publie les séries suivantes:

	Bibliografisk forkortelse <i>Abréviation bibliographique</i>
Oversigt over selskabets virksomhed (8°) <i>(Annuaire)</i>	Dan. Vid. Selsk. Overs.
Historisk-filologiske Meddelelser (8°)	Dan. Hist. Filol. Medd.
Historisk-filologiske Skrifter (4°) <i>(Histoire et Philologie)</i>	Dan. Hist. Filol. Skr.
Arkæologisk-kunsthistoriske Meddelelser (8°)	Dan. Arkæol. Kunsthist. Medd.
Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter (4°) <i>(Archéologie et Histoire de l'Art)</i>	Dan. Arkæol. Kunsthist. Skr.
Filosofiske Meddelelser (8°) <i>(Philosophie)</i>	Dan. Filos. Medd.
Matematisk-fysiske Meddelelser (8°) <i>(Mathématiques et Physique)</i>	Dan. Mat. Fys. Medd.
Biologiske Meddelelser (8°)	Dan. Biol. Medd.
Biologiske Skrifter (4°) <i>(Biologie)</i>	Dan. Biol. Skr.

Selskabets sekretariat og postadresse: Ny vestergade 23, København V.
Selskabets kommissionær: EJNAR MUNKSGAARD's forlag, Nørregade 6, København K.

L'adresse postale du secrétariat de l'Académie est:
Ny vestergade 23, Copenhague V, Danemark.

Les publications sont en vente chez le commissionnaire:
EJNAR MUNKSGAARD, éditeur, Nørregade 6, Copenhague K, Danemark.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Dan. Vid. Selsk. Overs. 1951—52 (1952)

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1951 — MAJ 1952

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

København

i kommission hos Ejnar Munksgaard

1952

Redaktionen sluttet den 31. maj 1952.
Færdig fra trykkeriet den 5. september 1952.

Printed in Denmark.
Bianco Lunos Bogtrykkeri.

INDHOLDSFORTEGNELSE

I

Fortegnelse over selskabets medlemmer juni 1952	1— 21
Selskabets tillidshverv	22— 29
Beretning om møderne	30— 58
Mindeord:	
EDGAR RUBIN, af Frithiof Brandt	59— 68
AXEL NIELSEN, af Knud Fabricius	69— 77
POUL NØRLUND, af Hugo Matthiessen og C. Elling	79— 94
J. P. J. RAVN, af Alfred Rosenkrantz	95—104
ERIK ARUP, af C. O. Bøggild-Andersen	105—122
Uddrag af regnskab for 1951	123—126
Budget for 1952	127—129
Beretninger og betænkninger:	
I. Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie. Beretning om virk- sommenheden i 1951	130—135
II. »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabs- mand.« Beretning for 1951	136—137
III. »Emil Herborgs legat.« Beretning for 1951	137—138
IV. »Niels Bohr legatet.« Uddrag af regnskab for 1951	138
V. »Mag. art. Marcus Lorenzens legat.« Beretning for 1951 —52 og regnskab for 1951	139—140
VI. Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum. Beretning for 1951	140
VII. Kommissionen for den nye Ducange. Beretning for 1951	141
VIII. Kommissionen for den ægyptiske ordbog. Afsluttende beretning	142—143
IX. Union Académique Internationale. Beretning om mødet i London 1951	143—144
X. Union Internationale de Physique pure et appliquée. Beretning om mødet i København 1951	145
XI. Union Géodésique et Géophysique Internationale. Be- retning om mødet i Bruxelles 1951	145—148
XII. International Mathematical Union. Beretning om mødet i Rom 1952	149
XIII. Selskabets sekretariat. Beretning for 1951	150—155
Fortegnelse over publikationer udgivet af selskabet fra juli 1951 til juni 1952	156—157
Résumé en français	158—165
Sag- og navnefortegnelse	166—175

II

Carlsbergfondet. Beretning for 1950—51	1— 91
--	-------

HENVISNINGER

Selskabets vedtægter og forretningsorden	Overs. 1937—38, side	97—129.
Ændring af vedtægter §§ 4 og 6	Overs. 1947—48, side	41—42.
» » » § 5	Overs. 1950—51, side	39—40.
Ændring af forretningsorden § 2	Overs. 1947—48, side	42—43.
Tillæg til forretningsorden: »XI. Mag. art.		
Marcus Lorenzens legat«	Overs. 1946—47, side	49.
Selskabets bytteforbindelser	Overs. 1949—50, side	136—156.
Selskabets publikationer 1742—1930	Overs. 1929—30, side	175—365.
» » 1930—1935	Overs. 1935—36, side	291—308.
» » 1936—1940	Overs. 1940—41, side	235—250.
» » 1941—1945	Overs. 1945—46, side	123—139.
» » 1946—1950	Overs. 1950—51, side	140—153.
Legat- og dotationsbestemmelser	Overs. 1939—40, side	121—153.
Fundats for »Niels Bohr legatet«	Overs. 1945—46, side	39—40.
Fundats for »Mag. art. Marcus Lorenzens legat«	Overs. 1946—47, side	41—43.
Statutter for Conseil International des Unions Scientifiques	Overs. 1946—47, side	89—93.
Statutter for Union Académique Interna- tionale	Overs. 1919—20, side	41—48.

DET KONGELIGE DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKAB

JUNI 1952

PROTEKTOR:

HANS MAJESTÆT KONGEN

Præsident: Professor, dr. jur., phil., scient. & techn. NIELS BOHR.

Formand for den historisk-filosofiske klasse: Professor, dr. theol.
& phil. JOHS. PEDERSEN.

Formand for den naturvidenskabelig-matematiske klasse: Professor,
dr. phil. ØJVIND WINGE.

Sekretær: Professor, dr. phil. JAKOB NIELSEN.

Redaktør: Professor, dr. phil. & litt. L. L. HAMMERICH.

Kasserer: Professor, dr. phil. MATHIAS THOMSEN.

INDENLANDSKE MEDLEMMER.

Efter anciennitet i selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

PEDERSEN, HOLGER, (f. $\frac{7}{4}$ 1867), dr. phil., fh. professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Københavns universitet, Stk. af Dbg., Dbmd. — Selskabets præsident 1934—38. — Gersøns vej 69, Hellerup. ($\frac{7}{4}$ 05.)

ANDERSEN, VILHELM RASMUS ANDREAS, (f. $\frac{16}{10}$ 1864), dr. phil., fh. professor i nordisk litteratur ved Københavns universitet, Stk. af Dbg., Dbmd. Fredensborg. ($\frac{6}{4}$ 23.)

THALBITZER, CARL WILLIAM, (f. $\frac{5}{2}$ 1873), fh. professor extraord. i grønlandsk (eskimoisk) sprog og kultur ved Københavns universitet. Solgården 10, Kbh. Ø. ($\frac{6}{4}$ 23.)

- PEDERSEN, JOHANNES PEDER EJLER, (f. $\frac{7}{11}$ 1883), dr. theol. & phil., fh. professor i semitisk-østerlandsk filologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Formand for den historisk-filosofiske klasse. — Dantes plads 35, Kbh. V. ($\frac{11}{4}$ 24).
- JOHANSEN, KNUD FRIIS, (f. $\frac{1}{11}$ 1887), dr. phil., professor i arkæologi ved Københavns universitet. R. af Dbg., Dbmd. Egernevej 27, Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 28.)
- RÆDER, HANS HENNING, (f. $\frac{11}{10}$ 1869), dr. phil., fh. bibliotekar ved Københavns universitets filologisk-historiske laboratorium, R. af Dbg., Dbmd. Dalgas boulevard 29, Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 28.)
- TUXEN, POUL, (f. $\frac{8}{12}$ 1880), dr. phil., fh. professor i indisk-østerlandsk filologi ved Københavns universitet. Ny vestergade 21, Kbh. V. ($\frac{13}{4}$ 28.)
- BRØNDUM-NIELSEN, JOHANNES, (f. $\frac{2}{12}$ 1881), dr. phil., fh. professor i nordiske sprog ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Rungstedvej 9, Rungsted kyst. ($\frac{5}{4}$ 29.)
- HATT, AAGE GUDMUND, (f. $\frac{31}{10}$ 1884), dr. phil., fh. professor extraord. i kulturgeografi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Bendz vej 1 A, Kbh. F. ($\frac{1}{4}$ 32.)
- DYGGVE, EJNAR AKSEL PETERSEN, (f. $\frac{17}{10}$ 1887), dr. phil., arkitekt, R. af Dbg., Dbmd. Østerled 26, Kbh. Ø. ($\frac{3}{4}$ 36.)
- HAMMERICH, LOUIS LEONOR, (f. $\frac{31}{7}$ 1892), dr. phil. & litt., professor i germansk filologi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. — Selskabets redaktør. — Studentergården, Tagensvej 15, Kbh. N. ($\frac{3}{4}$ 36.)
- BRØNSTED, JOHANNES BALTHASAR, (f. $\frac{5}{10}$ 1890), dr. phil., direktør for nationalmuseet, fh. professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Ny vestergade 11, Kbh. K. ($\frac{14}{4}$ 39.)
- FABRICIUS, KNUD FREDERIK KROG, (f. $\frac{13}{8}$ 1875), dr. phil., fh. professor i historie ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Østerbrogade 120, Kbh. Ø. ($\frac{4}{4}$ 41.)

- HØEG, CARSTEN, (f. $15/11$ 1896), dr. jur. & phil., professor i klassisk filologi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Frederiksberg bredegade 13, Kbh. F. ($4/4$ 41.)
- RUBOW, PAUL VIKTOR, (f. $9/1$ 1896), dr. phil., professor i alm. litteraturvidenskab ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Store kannikestræde 11, Kbh. K. ($10/4$ 42.)
- GRØNBECH, KAARE, (f. $28/9$ 1901), dr. phil., professor extraord. i centralasiatiske sprog med særligt hensyn til tyrkisk ved Københavns universitet. Brogårdsvej 6, Gentofte. ($2/4$ 43.)
- JEPPESEN, KNUD CHRISTIAN, (f. $15/8$ 1892), dr. phil., professor i musikvidenskab ved Århus universitet, R. af Dbg. Poppelhuset, Risskov. ($2/4$ 43.)
- STENDER-PETERSEN, ADOLF, (f. $21/7$ 1893), dr. phil., professor i slaviske sprog og litteraturer ved Århus universitet, R. af Dbg. »Tunet«, Skolevangen, Risskov. ($2/4$ 43.)
- BLINKENBERG, ANDREAS PETER DAMSGAARD, (f. $13/2$ 1893), dr. phil. & litt., professor i romansk filologi ved Århus universitet, R. af Dbg. Strandvænget, Risskov. ($14/4$ 44.)
- BARR, KAJ, (f. $26/6$ 1896), professor extraord. i iransk filologi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Ny vestergade 21, Kbh. V. ($20/4$ 45.)
- HJELMSLEV, LOUIS TROLLE, (f. $3/10$ 1899), dr. phil., professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Københavns universitet. Ordruphøjvej 40, Charlottenlund. ($12/4$ 46.)
- RAVN, OTTO EMIL, (f. $30/11$ 1881), dr. phil., fh. professor i assyriologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Fortunvej 18, Charlottenlund. ($11/4$ 47.)
- BRANDT, FRITHIOF, (f. $23/5$ 1892), dr. phil., professor i filosofi ved Københavns universitet. Sortedamsdossering 95 A, Kbh. Ø. ($2/4$ 48.)
- BØGGILD-ANDERSEN, CARL OLAF, (f. $20/6$ 1898), dr. phil., professor i historie ved Århus universitet. R. af Dbg. Knud Rasmussens vej 5, Århus. ($2/4$ 48.)

- ELLING, CHRISTIAN THORVALD, (f. $^{14}/_{11}$ 1901), dr. phil., professor i kunsthistorie ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Kristianiagade 22, Kbh. Ø. ($^2/4$ 48.)
- MATTHIESSEN, HUGO ALBERT, (f. $^{19}/_{12}$ 1881), mag. art., fh. inspektør ved nationalmuseet, R. af Dbg., Dbmd. Sønderborggade 3, Kbh. Ø. ($^2/4$ 48.)
- BLATT, FRANZ, (f. $^{31}/_8$ 1903), dr. phil., professor i klassisk filologi ved Århus universitet, R. af Dbg., Dbmd. Kathrinebjergvej 7, Århus. ($^{22}/_4$ 49.)
- BIRKET-SMITH, KAJ, (f. $^{20}/_1$ 1893), dr. phil. & scient., overinspektør ved nationalmuseet, R. af Dbg., F. M. 2. Drosselvej 25, Kbh. F. ($^{13}/_4$ 51.)
- KROGH, TORBEN THORBERG, (f. $^{21}/_4$ 1895), dr. phil., professor extraord. i operaens æstetik og historie ved Københavns universitet, R. af Dbg. Glahns allé 33, Kbh. F. ($^{13}/_4$ 51.)
- HJELHOLT, HOLGER, (f. $^{12}/_{11}$ 1887), dr. phil., overarkivar i rigsarkivet, R. af Dbg., Dbmd. Markvej 15, Kbh. F. ($^4/4$ 52.)
- KORNERUP, BJØRN STISGAARD, (f. $^8/5$ 1896), dr. theol., kgl. ordenshistoriograf, overarkivar i rigsarkivet, R. af Dbg. Allégade 26, Kbh. F. ($^4/4$ 52.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

fys. betegner den fysisk-matematiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

- MADSEN, THORVALD JOHANNES MARIUS, (f. $^{18}/_2$ 1870), dr. jur. & med., fh. direktør for statens seruminstitut, Stk. af Dbg., Dbmd. Skjolds gade 8, Kbh. Ø. ($^{15}/_4$ 10 — biol.)
- BOCK, JOHANNES CARL, (f. $^2/_{10}$ 1867), dr. med., fh. professor i farmakologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. F. M. 1. Østbanegade 21, Kbh. Ø. ($^{17}/_4$ 14 — biol.)

- BJERRUM, NIELS JANNIKSEN, (f. $11/3$ 1879), dr. phil., fh. professor i kemi ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Bjerregårdsvej 1, Valby. ($28/4$ 16 — fys.)
- NØRLUND, NIELS ERIK, (f. $26/10$ 1885), dr. phil., scient. & ing., professor i matematik ved Københavns universitet, direktør for geodætisk institut, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Selskabets præsident 1927—33. — Malmøgade 6, Kbh. Ø. ($28/4$ 16 — fys.)
- BOHR, NIELS HENRIK DAVID, (f. $7/10$ 1885), excellence, dr. jur., phil., scient. & techn., professor i teoretisk fysik ved Københavns universitet, R. af E., Kmd. af Dbg.¹, Dbmd., F. M. 1. m. Kr. — Selskabets nuværende præsident fra 1939. — Æresboligen, Gamle Carlsberg, Valby. ($27/4$ 17 — fys.)
- WESENBERG-LUND, CARL JØRGEN, (f. $22/12$ 1867), dr. phil., fh. professor extraord. i ferskvandsbiologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Københavnsvej 17, Hillerød. ($3/5$ 18 — biol.)
- BØGGILD, OVE BALTHASAR, (f. $16/5$ 1872), fh. professor i mineralogi og geologi ved Københavns universitet. Odensegade 15, Kbh. Ø. ($25/4$ 19 — fys.)
- HERTZSPRUNG, EJNAR, (f. $8/10$ 1873), dr. phil., math. & phys., fh. professor i astronomi ved universitetet i Leiden, fh. direktør ved observatoriet sammesteds. Villavej 6, Tølløse. ($25/4$ 19 — fys.)
- NIELSEN, JAKOB, (f. $15/10$ 1890), dr. phil., professor i matematik ved Københavns universitet. — Selskabets sekretær. — Lunde- have, Nordre strandvej 26, Helsingør. ($9/4$ 26 — fys.)
- SAND, KNUD AAGE BUCHTRUP, (f. $9/2$ 1887), dr. med., professor i retsmedicin ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Kildeskøvsvej 81, Gentofte. ($8/4$ 27 — biol.)
- WINGE, ØJVIND, (f. $19/5$ 1886), dr. phil., professor ved Carlsberg laboratoriet og direktør for dets fysiologiske afdeling, R. af Dbg., Dbmd. — Formand for den naturvidenskabelig-matematiske klasse. — Gamle Carlsberg vej 10, Valby. ($8/4$ 27 — biol.)

- JENSEN, ADOLF SEVERIN, (f. $^{23}/_5$ 1866), dr. phil., fh. professor i zoologi ved Københavns universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Juliane Maries vej 22, Kbh. Ø. ($^{5}/_4$ 29 — biol.)
- JENSEN, PETER BOYSEN, (f. $^{18}/_1$ 1883), dr. phil., fh. professor i plantefysiologi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Rådmandsgade 49, Kbh. N. ($^{5}/_4$ 29 — biol.)
- JESSEN, KNUD, (f. $^{29}/_{11}$ 1884), dr. phil. & scient., professor i botanik ved Københavns universitet, direktør for botanisk have, Kmd. af Dbg., Dbmd. Gothersgade 140, Kbh. K. ($^{5}/_4$ 29 — biol.)
- CHRISTIANSEN, JENS ANTON, (f. $^{6}/_9$ 1888), dr. phil., professor i kemi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Sundvænget 9, Charlottenlund. ($^{6}/_4$ 34 — fys.)
- LINDERSTRØM-LANG, KAJ ULRIK, (f. $^{29}/_{11}$ 1896), dr. phil., professor ved Carlsberg laboratoriet og direktør for dets kemiske afdeling, R. af Dbg. Gamle Carlsberg vej 10, Valby. ($^{12}/_4$ 35 — fys.)
- KRISTENSEN, MARTIN KRISTIAN, (f. $^{6}/_5$ 1888), dr. med., afdelingsforstander ved statens seruminstitut, R. af Dbg. Svinget 12, Kbh. S. ($^{3}/_4$ 36 — biol.)
- LANGSETH, ALEX WILLY, (f. $^{7}/_2$ 1895), dr. phil., professor i kemi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Østervoldgade 5, Kbh. K. ($^{3}/_4$ 36 — fys.)
- LUNDSGAARD, EINAR, (f. $^{12}/_2$ 1899), dr. med., professor i fysiologi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Juliane Maries vej 26, Kbh. Ø. ($^{8}/_4$ 38 — biol.)
- JESSEN, BØRGE CHRISTIAN, (f. $^{19}/_6$ 1907), dr. phil., professor i matematik ved Københavns universitet, Bjerregårdsvej 13, Valby. ($^{14}/_4$ 39 — fys.)
- STRÖMGREN, BENGT GEORG DANIEL, (f. $^{21}/_1$ 1908), dr. phil., professor, direktør for Yerkes Observatory, Williams Bay, Wisc., U. S. A., R. af Dbg. ($^{14}/_4$ 39 — fys.)
- THOMSEN, NIELS MATHIAS PETER, (f. $^{9}/_{10}$ 1896), dr. phil., professor i zoologi ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole, R. af Dbg., Dbmd. — Selskabets kasserer. — Sankt Kjelds gade 14, Kbh. Ø. ($^{14}/_4$ 39 — biol.)

- ØRSKOV, JEPPE, (f. $\frac{2}{3}$ 1892), dr. med., direktør for statens serum-institut, Kmd. af Dbg., Dbmd. Statens seruminstitut, Kbh. S. ($\frac{14}{4}$ 39 — biol.)
- CHRISTENSEN, ERIK HOHWÜ, (f. $\frac{25}{9}$ 1904), dr. phil., professor i kropsøvelsernes fysiologi og hygiejne ved kungl. gymnastiska centralinstitutet i Stockholm. Gamla kyrkvägen 24, Danderyd. ($\frac{12}{4}$ 40 — biol.)
- JACOBSEN, JACOB CHRISTIAN GEORG, (f. $\frac{13}{1}$ 1895), dr. phil., professor i fysik ved Københavns universitet, R. af Dbg. Fugle-gårdsvej 30, Gentofte. ($\frac{2}{4}$ 43 — fys.)
- MØLLER, CHRISTIAN, (f. $\frac{22}{12}$ 1904), dr. phil., professor extraord. i matematisk fysik ved Københavns universitet, R. af Dbg. Frølichs vej 42 A, Charlottenlund. ($\frac{2}{4}$ 43 — fys.)
- FISCHER, ALBERT, (f. $\frac{23}{7}$ 1891), dr. med., leder af Carlsbergfondets biologiske institut, R. af Dbg., Dbmd. Tagensvej 16, Kbh. N. ($\frac{14}{4}$ 44 — biol.)
- HOLTER, HEINZ, (f. $\frac{5}{6}$ 1904), dr. phil., forstander for Carlsberg laboratoriets cytokemiske underafdeling. Rahbeks allé 24, Kbh. V. ($\frac{14}{4}$ 44 — fys.)
- NIELSEN, NIELS, (f. $\frac{3}{10}$ 1893), dr. phil. & litt., professor i geografi ved Københavns universitet, R. af Dbg., Dbmd. Strandboule-vard 32, Kbh. Ø. ($\frac{14}{4}$ 44 — fys.)
- REHBERG, POUL KRISTIAN BRANDT, (f. $\frac{29}{3}$ 1895), dr. med. & phil., professor i zoofysiologi ved Københavns universitet. Juliane Maries vej 32, Kbh. Ø. ($\frac{14}{4}$ 44 — biol.)
- BUCHTHAL, FRITZ, (f. $\frac{19}{8}$ 1907), dr. med., direktør for neurofysio-logisk institut ved Københavns universitet. Høje Skodsborgvej 14, Skodsborg. ($\frac{12}{4}$ 46 — biol.)
- FENCHEL, MORITZ WERNER, (f. $\frac{3}{5}$ 1905), dr. phil., professor i matematik (rationel mekanik) ved Danmarks tekniske høj-skole, Sønderengen 110, Søborg. ($\frac{12}{4}$ 46 — fys.)
- JENSEN, KAI ADOLF, (f. $\frac{16}{7}$ 1894), dr. med., professor i almindelig patologi ved Københavns universitet, R. af Dbg. Juliane Maries vej 22, Kbh. Ø. ($\frac{12}{4}$ 46 — biol.)

- BJERRUM, JANNIK, (f. $\frac{5}{4}$ 1909), dr. phil., professor i kemi ved Københavns universitet. Ingolfs allé 37, Kbh. S. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- DAM, CARL PETER HENRIK, (f. $\frac{21}{2}$ 1895), dr. phil., professor i biologisk kemi ved Danmarks tekniske højskole. Jagtvej 229, Kbh. Ø. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- DEGERBØL, MAGNUS ANTON, (f. $\frac{8}{7}$ 1895), dr. phil., bestyrer af Københavns universitets zoologiske museums 1. afdeling, R. af Dbg. Fuglevadsvej 4, Lyngby. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- JENSEN, KAI ARNE, (f. $\frac{27}{3}$ 1908), dr. phil., professor extraord. i kemi ved Københavns universitet. Landsdommervej 1, Kbh. NV. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- JØRGENSEN, CARL ADOLF, (f. $\frac{3}{10}$ 1899), dr. phil., professor i arvelighedslære ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole, R. af Dbg. I. H. Mundts vej 4, Lyngby. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- KALCKAR, HERMAN MORITZ, (f. $\frac{26}{3}$ 1908), dr. med., direktør for Københavns universitets institut for enzymfysiologi, Juliane Maries vej 28, Kbh. Ø. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- ROSENKRANTZ, ALFRED JOHANNES, (f. $\frac{11}{11}$ 1898), professor i geologi ved Danmarks tekniske højskole, R. af Dbg. Amagerbrogade 66, Kbh. S. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- HANSEN, HANS MARIUS, (f. $\frac{7}{9}$ 1886), dr. phil., professor i fysik ved Københavns universitet. Kmd. af Dbg., Dbmd. Juliane Maries vej 30, Kbh. Ø. ($\frac{14}{4}$ 50 — fys.)
- OLSEN, CARSTEN, (f. $\frac{1}{3}$ 1891), dr. phil., amanuensis ved Carlsberg laboratoriet. Søndre fasanvej 61, Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- PEDERSEN, KAI JULIUS, (f. $\frac{31}{3}$ 1899), dr. phil., lektor i kemi ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole. Genforeningsplads 44, Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- RASMUSSEN, EBBE KJELD, (f. $\frac{12}{4}$ 1901), dr. phil., professor i fysik ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole. R. af Dbg. Hostrups vej 20, Kbh. V. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- JENSEN, AKSEL TØVBORG, (f. $\frac{8}{2}$ 1911), dr. phil., professor i kemi ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole. Ved kanalen 5, Kbh. K. ($\frac{4}{4}$ 52.)

POULSEN, CHRISTIAN HENRIK OTTO, (f. $\frac{8}{3}$ 1896), dr. phil., professor i historisk geologi og palæontologi ved Københavns universitet. Hans Bruuns vej 7, Charlottenlund. ($\frac{4}{4}$ 52.)

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

- NILSSON, NILS MARTIN PERSSON, (f. $\frac{12}{7}$ 1874), dr. phil., fh. professor i klassisk fornkunskap och antikens historia ved universitetet i Lund. Kmd. af Dbg. ($\frac{28}{4}$ 16.)
- OLSEN, MAGNUS BERNHARD, (f. $\frac{28}{11}$ 1878), dr. phil., fh. professor i oldnorsk og islandsk sprog og litteratur ved universitetet i Oslo. ($\frac{28}{4}$ 16.)
- MEINECKE, FRIEDRICH, (f. $\frac{30}{10}$ 1862), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Berlin. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- KOHT, HALVDAN, (f. $\frac{7}{7}$ 1873), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Oslo. ($\frac{7}{4}$ 22.)
- GARDINER, ALAN HENDERSON, (f. $\frac{29}{3}$ 1879), dr., ægyptolog. London. ($\frac{11}{4}$ 24.)
- JAEGER, WERNER WILHELM, (f. $\frac{30}{7}$ 1888), dr. phil., professor i klassisk filologi ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($\frac{11}{4}$ 24.)
- LÖFSTEDT, HAIMON EINAR HARALD, (f. $\frac{15}{6}$ 1880), dr. phil., fh. professor i romersk veltalenhed og poesi ved universitetet i Lund (Stockholm). ($\frac{3}{4}$ 25.)
- SMITH, HELMER, (f. $\frac{26}{4}$ 1882), dr. phil., fh. professor i sanskrit og sammenlignende indoeuropæisk sprogforskning ved universitetet i Uppsala. ($\frac{8}{4}$ 27.)
- MARSTRANDER, CARL JOHAN SVERDRUP, (f. $\frac{26}{11}$ 1883), dr., professor i keltiske sprog ved universitetet i Oslo. ($\frac{13}{4}$ 28.)
- BRUNSCHVICG, LÉON, (f. $\frac{10}{11}$ 1869), fh. professor i filosofi ved Sorbonne i Paris. ($\frac{13}{4}$ 28.)
- MOBERG, CARL AXEL, (f. $\frac{15}{6}$ 1872), dr. phil., fh. professor i semitisk filologi ved universitetet i Lund. R. af Dbg. ($\frac{5}{4}$ 29.)
- ZETTERSTÉEN, KARL VILHELM, (f. $\frac{18}{8}$ 1866), dr. phil., fh. professor i semitisk filologi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{5}{4}$ 29.)

- EITREM, SAMSON, (f. $^{28}/_{12}$ 1872), fh. professor i klassisk filologi ved universitetet i Oslo. ($^{10}/_{4}$ 31.)
- DOPSCH, ALFONS, (f. $^{14}/_{6}$ 1868), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Wien. ($^{10}/_{4}$ 31.)
- LIESTÖL, KNUT, (f. $^{13}/_{11}$ 1881), dr. phil., professor i norsk folke-mindevidenskab ved universitetet i Oslo. ($^{1}/_{4}$ 32.)
- HROZNÝ, BEDŘICH, (f. $^{6}/_{5}$ 1879), dr. phil., professor i kileskrift og gammel-orientalsk historie ved universitetet i Prag. ($^{1}/_{4}$ 32.)
- HECKSCHER, ELI FILIP, (f. $^{24}/_{11}$ 1879), dr. phil., fh. professor i økonomisk historie ved Stockholms handelshögskola. Kmd. af Dbg. ($^{21}/_{4}$ 33.)
- VENDRYES, JOSEPH-JEAN-BAPTISTE, (f. $^{13}/_{1}$ 1875), dr. phil., fh. professor i alm. sprogvidenskab ved Sorbonne i Paris. ($^{21}/_{4}$ 33.)
- SHETELIG, HAAKON, (f. $^{25}/_{6}$ 1877), dr. phil., fh. professor, bestyrer af Bergens museums arkæologiske afdeling, Bergen. ($^{6}/_{4}$ 34.)
- KARLGRÉN, KLAS BERNHARD JOHANNES, (f. $^{5}/_{10}$ 1889), dr. phil., professor i østasiatisk sprogvidenskab og kultur, direktør for Östasiatiska samlingarne, Stockholm. ($^{3}/_{4}$ 36.)
- MASSIGNON, LOUIS-FERNAND-JULES, (f. $^{25}/_{7}$ 1883), dr., professor i islamisk sociologi ved Collège de France, Paris. ($^{2}/_{4}$ 37.)
- EKWALL, BROR OSCAR EILERT, (f. $^{8}/_{1}$ 1877), dr. phil., fh. professor i engelsk sprog ved universitetet i Lund. ($^{8}/_{4}$ 38.)
- SEIP, DIDRIK ARUP, (f. $^{31}/_{8}$ 1884), dr. phil., professor i nordisk sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. ($^{8}/_{4}$ 38.)
- FRINGS, THEODOR, (f. $^{23}/_{7}$ 1886), dr. phil., professor i tysk sprog og litteratur ved universitetet i Leipzig. ($^{8}/_{4}$ 38.)
- GÖTZE, ALBRECHT, (f. $^{11}/_{1}$ 1897), dr. phil., professor i assyriologi og babylonsk litteratur ved Yale University, New Haven, Conn. ($^{8}/_{4}$ 38.)
- LITTMANN, RICHARD LUDWIG ENNO, (f. $^{16}/_{9}$ 1875), dr. theol. & phil., fh. professor i semitiske sprog ved universitetet i Tübingen. ($^{8}/_{4}$ 38.)
- NORDAL, SIGURÐUR, (f. $^{14}/_{9}$ 1886), dr. phil., fh. professor i islandsk filologi og kulturhistorie ved universitetet i Reykjavik, Islands minister i Danmark. Kmd. af Dbg. ($^{12}/_{4}$ 40.)

- NYBERG, HENRIK SAMUEL, (f. $\frac{28}{12}$ 1889), dr. phil., professor i semitiske sprog ved universitetet i Uppsala. ($\frac{12}{4}$ 40.)
- WEIBULL, LAURITZ ULRIK ABSALON, (f. $\frac{2}{4}$ 1873), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Lund. ($\frac{12}{4}$ 40.)
- BOËTHIUS, CARL AXEL, (f. $\frac{18}{7}$ 1889), dr. phil., professor i klassisk arkæologi (fornkunskap och antikens historia) ved Göteborgs högskola. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- L'ORANGE, HANS PETER, (f. $\frac{2}{3}$ 1903), dr. phil., professor i klassisk arkæologi og kunsthistorie ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- MORGENSTIERNE, GEORG VALENTIN VON MUNTHE AV, (f. $\frac{3}{1}$ 1892), dr. phil., professor i indisk filologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- ANGLÈS, HIGINI, (f. $\frac{1}{1}$ 1888), dr., professor, præsident for Pontificio Istituto di Musico Sacra, Rom. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BAILEY, HAROLD WALTER, (f. $\frac{16}{12}$ 1899), dr., professor i sanskrit ved universitetet i Cambridge, England. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BEAZLEY, SIR JOHN DAVIDSON, (f. $\frac{13}{9}$ 1885), dr., professor i klassisk arkæologi og kunst ved universitetet i Oxford. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BENVENISTE, ÉMILE, (f. $\frac{27}{5}$ 1902), professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Collège de France i Paris. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- GRÉGOIRE, HENRI-CLÉMENT-GUSTAVE, (f. 1881), dr., professor i græsk ved universitetet i Bruxelles. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- MAROUZEAU, JULES, (f. $\frac{20}{3}$ 1878), dr., fh. professor i latinsk sprog ved Sorbonne i Paris. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- TILLYARD, HENRY JULIUS WESTENHALL, (f. $\frac{18}{11}$ 1881), dr., professor i græsk ved University College i Cardiff. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- WELLESZ, EGON JOSEPH, (f. $\frac{21}{10}$ 1888), dr., reader i byzantinsk musik ved universitetet i Oxford. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- AHNLUND, NILS GABRIEL, (f. $\frac{23}{8}$ 1889), dr. phil., professor i historie ved Stockholms högskola. R. af Dbg. ($\frac{11}{4}$ 47.)
- HOLMBERG, AXEL OLOF (OLLE), (f. $\frac{20}{10}$ 1893), dr. phil., professor i litteraturhistorie og poetik ved universitetet i Lund. ($\frac{11}{4}$ 47.)
- SOMMERFELT, ALF AXELSSØN, (f. $\frac{23}{11}$ 1892), dr. phil., professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. ($\frac{11}{4}$ 47.)

- ALBRIGHT, WILLIAM FOXWELL, (f. $^{24}/_5$ 1891), dr. phil., professor i semitiske sprog ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md. ($^{11}/_4$ 47.)
- KURYŁOWICZ, JERZY, (f. $^{26}/_8$ 1895), professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Kraków. ($^{11}/_4$ 47.)
- LATTE, KURT, (f. $^9/_3$ 1891), dr. phil., professor i klassisk filologi ved universitetet i Göttingen. ($^2/_4$ 48.)
- SAHLGREN, GUSTAF FREDRIK JÖRAN, (f. $^8/_4$ 1884), dr. phil., professor i stednavneforskning ved universitetet i Uppsala. ($^{22}/_4$ 49.)
- WESSÉN, ELIAS GUSTAF ADOLF, (f. $^{15}/_4$ 1889), dr. phil., professor i nordiske sprog ved Stockholms högskola. ($^{22}/_4$ 49.)
- ALFÖLDI, ANDRÁS, (f. $^{27}/_8$ 1895), dr. phil., professor i gl. historie ved universitetet i Bern. ($^{22}/_4$ 49.)
- JAKOBSON, ROMAN OSIPOVIČ (f. $^{11}/_{10}$ 1896), dr. phil., professor i slavisk sprog og litteratur ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($^{22}/_4$ 49.)
- AUBERT, MARCEL, (f. $^9/_4$ 1884), dr. phil., professor ved École du Louvre, École des Beaux-Arts og École des Chartes, Paris. ($^{13}/_4$ 51.)
- CHILDE, VERE GORDON, (f. $^{14}/_4$ 1892), dr. litt. & scient., professor i forhistorisk europæisk arkæologi ved universitetet i London. ($^{13}/_4$ 51.)
- GIBB, HAMILTON ALEXANDER ROSSKEEN, (f. $^2/_1$ 1895), dr., professor i arabisk ved universitetet i Oxford. ($^{13}/_4$ 51.)
- GRABAR, ANDRÉ, (f. $^{26}/_7$ 1896), dr. phil., professor i byzantinsk arkæologi ved Collège de France, Paris. ($^{13}/_4$ 51.)
- GROOTAERS, JAN-JOZEF-LODEWIJK, (f. $^9/_8$ 1885), dr. phil., professor i fonetik og nederlandsk ved universitetet i Louvain. ($^{13}/_4$ 51.)
- HARTMANN, PAUL RICHARD, (f. $^8/_6$ 1881), dr. phil., professor i arabisk ved universitetet i Berlin. ($^{13}/_4$ 51.)
- HASSELROT, CARL GUNNAR BENGT BERNDTSSON, (f. $^{12}/_8$ 1910), dr. phil., professor, docent i romansk filologi ved universitetet i Uppsala ($^{13}/_4$ 51.)

- JOSEPHSON, RAGNAR, (f. $\frac{8}{3}$ 1891), dr. phil., professor i kunsthistorie ved universitetet i Lund. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- KLOEKE, GESINUS GERHARDUS, (f. $\frac{10}{7}$ 1887), dr. phil., professor i nederlandsk ved universitetet i Leiden. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- LANDSBERGER, BENNO, (f. $\frac{21}{4}$ 1890), dr. phil., professor, Oriental Institute, University of Chicago, Ill. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- LINDQVIST, SUNE, (f. $\frac{20}{3}$ 1887), dr. phil., professor i forhistorisk arkæologi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- LOMBARD, ALF, (f. $\frac{8}{7}$ 1902), dr. phil., professor i romanske sprog ved universitetet i Lund. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- SNELL, BRUNO KARL JOHANNES RICHARD, (f. $\frac{18}{6}$ 1896), dr. phil., professor i klassisk filologi ved universitetet i Hamburg. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- SYME, RONALD, (f. $\frac{11}{3}$ 1903), professor i antikkens historie ved universitetet i Oxford. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- JACOBSEN, THORKILD PETER RUDOLPH, (f. $\frac{7}{6}$ 1904), dr. phil., professor, Oriental Institute, University of Chicago, Ill. ($\frac{4}{4}$ 52.)
- KROEBER, ALFRED L., (f. $\frac{11}{6}$ 1876), dr. phil., fh. professor i antropologi ved University of California, Berkeley, Cal. ($\frac{4}{4}$ 52.)
- THOMPSON, STITH, (f. $\frac{7}{3}$ 1885), dr. phil. & litt., professor i engelsk og folkløse ved Indiana University, Bloomington, Ind. ($\frac{4}{4}$ 52.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

fys. betegner den fysisk-matematiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

- BERTRAND, GABRIEL-ÉMILE, (f. $\frac{17}{5}$ 1867), dr., fh. professor i biologisk kemi ved Sorbonne og direktør for det biologiske laboratorium ved Institut Pasteur i Paris. ($\frac{7}{4}$ 11 — fys.)
- HADAMARD, JACQUES-SALOMON, (f. $\frac{8}{12}$ 1865), dr. phil., fh. professor i rationel og kosmisk mekanik ved Collège de France i Paris. ($\frac{11}{4}$ 13 — fys.)

- BORDET, JULES-JEAN-BAPTISTE-VINCENT, (f. $13/6$ 1870), dr. phil., direktør for Institut Pasteur i Bruxelles. ($9/4$ 20 — biol.)
- EINSTEIN, ALBERT, (f. $14/3$ 1879), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Princeton, N. J. ($9/4$ 20 — fys.)
- HEVESY, GEORGE CHARLES DE, (f. $1/8$ 1885), dr. med., phil. & scient., professor, Institut for teoretisk fysik i København, og Institutet för organisk kemisk forskning, Stockholm. ($3/4$ 25 — fys.)
- BOREL, FÉLIX-EDOUARD-JUSTIN-ÉMILE, (f. $7/1$ 1871), dr., fh. professor i fysisk matematik ved Sorbonne i Paris. ($9/4$ 26 — fys.)
- DALE, Sir HENRY HALLETT, (f. $9/6$ 1875), dr., fh. direktør for National Institute for Medical Research, London. ($9/4$ 26 — biol.)
- DEBYE, PETER, (f. $24/3$ 1884), professor i fysik ved Cornell University, Ithaca, N. Y. ($9/4$ 26 — fys.)
- WARBURG, OTTO HEINRICH, (f. $8/10$ 1883), dr., professor, medlem af Kaiser Wilhelm Institut für Biologie, Berlin-Dahlem. ($8/4$ 27 — biol.)
- WIMAN, ANDERS, (f. $11/2$ 1865), dr. phil., fh. professor i matematik ved universitetet i Uppsala (Lund). ($13/4$ 28 — fys.)
- NEUBERG, CARL, (f. $29/7$ 1877), dr., fh. professor i kemi ved New York University, N. Y. ($5/4$ 29 — biol.)
- V. FRISCH, KARL Ritter, (f. $20/11$ 1886), dr., professor i zoologi ved universitetet i München. ($10/4$ 31 — biol.)
- SIEGBAHN, KARL MANNE GEORG, (f. $3/12$ 1886), dr., professor, forstander for kungl. vetenskapsakademiens forskningsinstitut for experimentel fysik, Stockholm. ($21/4$ 33 — fys.)
- THUNBERG, TORSTEN LUDVIG, (f. $30/6$ 1873), fh. professor i fysiologi ved universitetet i Lund. ($21/4$ 33 — biol.)
- STENSIÖ, ERIK HELGE OSVALD, (f. $2/10$ 1891), dr. phil., professor, Naturhistoriska riksmuseum, Stockholm. Kmd. af Dbg. ($6/4$ 34 — biol.)
- FRANCK, JAMES, (f. $26/8$ 1882), dr. phil., professor i fysik ved universitetet i Chicago, Ill. ($6/4$ 34 — fys.)
- NEUGEBAUER, OTTO EDUARD HERMANN, (f. $26/5$ 1899), dr. phil., professor i matematik ved Brown University, Providence, R. I. ($6/4$ 34 — fys.)

- EKMAN, SVEN PETRUS, (f. $31/5$ 1876), dr. phil., fh. professor i zoologi ved universitetet i Uppsala. ($12/4$ 35 — biol.)
- VON EULER-CHELPIN, HANS KARL AUGUST SIMON, (f. $15/2$ 1873), dr. phil., fh. professor i almindelig og organisk kemi ved Stockholms högskola. ($12/4$ 35 — fys.)
- LILJESTRAND, GÖRAN, (f. $16/4$ 1886), dr. med., professor i farmakologi ved Karolinska institutet i Stockholm. ($12/4$ 35 — biol.)
- MOHR, OTTO LOUS, (f. $8/3$ 1886), dr. med., professor i medicin ved universitetet i Oslo. ($12/4$ 35 — biol.)
- BLAKESLEE, ALBERT FRANCIS, (f. $12/1$ 1874), dr. phil., fh. professor i botanik, Director, Smith College Genetics Experiment Station, Northampton, Mass. ($3/4$ 36 — biol.)
- STERN, OTTO, (f. $17/2$ 1888), professor i fysik, Pittsburgh, Penn. ($3/4$ 36 — fys.)
- GRAN, HAAKEN HASBERG, (f. $17/4$ 1870), dr. phil., fh. professor i botanik ved universitetet i Oslo. R. af Dbg. ($8/4$ 38 — biol.)
- GOLDSCHMIDT, RICHARD, (f. $12/4$ 1878), dr. phil., fh. professor i zoologi ved universitetet i Berkeley, Cal. ($8/4$ 38 — biol.)
- ROUS, FRANCIS PEYTON, (f. $5/10$ 1879), dr., Member of the Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($8/4$ 38 — biol.)
- THIENEMANN, AUGUST, (f. $7/9$ 1882), dr. phil., professor i hydrobiologi ved universitetet i Kiel. ($8/4$ 38 — biol.)
- LAURITSEN, CHARLES CHRISTIAN, (f. $4/4$ 1892), dr. phil., professor i fysik ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($14/4$ 39 — fys.)
- AHLMANN, HANS JAKOB KONRAD WILHELMSSON, (f. $4/11$ 1889), dr. phil., professor i geografi ved Stockholms högskola. ($12/4$ 46 — fys.)
- HAMMARSTEN, EINAR, (f. $4/1$ 1889), dr. phil., professor i kemi og farmaci ved Karolinska medico-kirurgiska institutet i Stockholm. ($12/4$ 46 — biol.)
- HANSTRÖM, BERTIL, (f. $20/11$ 1891), dr. phil., professor i zoologi ved universitetet i Lund. R. af Dbg. ($12/4$ 46 — biol.)
- KLEIN, OSKAR BENJAMIN, (f. $15/9$ 1894), dr. phil., professor i mekanik ved Stockholms högskola. ($12/4$ 46 — fys.)

- LINDBLAD, BERTIL, (f. $^{26}/_{11}$ 1895), dr. phil., direktør for Stockholms observatorium. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- NORDHAGEN, ROLF, (f. $^{21}/_{10}$ 1894), dr. phil., professor i botanik ved universitetet i Oslo. ($^{12}/_{4}$ 46 — biol.)
- RIESZ, MARCEL, (f. $^{16}/_{11}$ 1886), dr. phil., professor i matematik ved universitetet i Lund. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- DE BROGLIE, LOUIS-VICTOR-PIERRE-RAYMOND, Prince, (f. $^{15}/_{8}$ 1892), dr., professor i teoretisk fysik ved Sorbonne i Paris. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- CHADWICK, Sir JAMES, (f. $^{20}/_{10}$ 1891), dr., fh. professor i fysik, Master of Gonville and Caius College, Cambridge, England. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- DRINKER, CECIL K., (f. $^{17}/_{3}$ 1887), dr., professor i fysiologi ved Harvard University, School of Public Health, Boston, Mass. ($^{12}/_{4}$ 46 — biol.)
- FLEMING, Sir ALEXANDER, (f. $^{6}/_{8}$ 1881), dr., fh. professor i bakteriologi ved universitetet i London. ($^{12}/_{4}$ 46 — biol.)
- FLOREY, Sir HOWARD WALTER, (f. $^{24}/_{9}$ 1898), dr., professor i patologi ved universitetet i Oxford. ($^{12}/_{4}$ 46 — biol.)
- HILL, ARCHIBALD VIVIAN, (f. $^{26}/_{9}$ 1886), dr., professor i fysiologi ved universitetet i London. ($^{12}/_{4}$ 46 — biol.)
- JOLIOT, JEAN-FRÉDÉRIC, (f. $^{19}/_{3}$ 1900), dr., professor i kerne-kemi ved Collège de France i Paris. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- JONES, Sir HAROLD SPENCER, (f. $^{29}/_{3}$ 1890), dr. phil., Astronomer Royal, direktør for observatoriet i Greenwich. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- KAPITZA, PJOTR, (f. $^{26}/_{6}/_{8}/_{7}$ 1894), dr., professor, direktør for det fysiske forskningsinstitut ved akademiet i Moskva. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- MEITNER, LISE, (f. $^{7}/_{11}$ 1878), dr. phil., fh. professor ved kungl. svenska vetenskapsakademiens forskningsinstitut for fysik i Stockholm. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)
- RICHARDS, ALFRED NEWTON, (f. $^{22}/_{3}$ 1876), dr., fh. professor i farmakologi ved universitetet i Philadelphia, Penn. ($^{12}/_{4}$ 46 — biol.)
- STRUVE, OTTO, (f. $^{12}/_{8}$ 1897), dr. phil., professor i astrofysik ved universitetet i Berkeley, Cal. ($^{12}/_{4}$ 46 — fys.)

- VEBLEN, OSWALD, (f. $^{24}/_6$ 1880), dr., fh. professor i matematik ved Institute for Advanced Study, School of Mathematics, Princeton, N. J. ($^{12}/_4$ 46 — fys.)
- GISLÉN, TORSTEN RICHARD EMANUEL, (f. $^{21}/_6$ 1893), professor i zoologi ved universitetet i Lund. ($^{11}/_4$ 47 — biol.)
- SVEDBERG, THEODOR, (f. $^{30}/_8$ 1884), dr. phil., professor i fysisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- BORN, MAX, (f. $^{11}/_{12}$ 1882), dr. phil., professor i fysik ved universitetet i Edinburgh. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- MARCUS, ERNEST GOTTHELF, (f. $^8/_6$ 1893), professor i zoologi ved universitetet i São Paulo. ($^{11}/_4$ 47 — biol.)
- MELLANBY SIR EDWARD, (f. $^8/_4$ 1884), dr., fh. professor, sekretær ved Medical Research Council, London. ($^{11}/_4$ 47 — biol.)
- OORT, JAN HENDRIK, (f. $^{28}/_4$ 1900), dr. phil., professor, direktør for observatoriet i Leiden. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- SIEGEL, CARL LUDWIG, (f. $^{31}/_{12}$ 1896), professor i matematik ved universitetet i Göttingen. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- VINOGRADOV, IVAN MATVEEVITCH, (f. $^{14}/_9$ 1891), professor, matematiker, Moskva. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- KLING, CARL ALBIN, (f. $^{17}/_5$ 1879), dr. med., fh. professor og direktør for statens bakteriologiske laboratorium i Stockholm. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- MELIN, JOHANNES BOTVID ELIAS, (f. $^{28}/_7$ 1889), dr. phil., professor i fysiologisk botanik og anatomi ved universitetet i Uppsala. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- RUNNSTRÖM, JOHAN AXEL MAURITZ, (f. $^{17}/_6$ 1888), dr. phil., professor i eksperimentel zoologi og cellefysiologi ved Stockholms högskola. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- SVERDRUP, HARALD ULRIK, (f. $^{15}/_{11}$ 1888), dr. phil., direktør for Norges polarinstitut i Oslo. ($^2/_4$ 48 — fys.)
- BÖVING, ADAM GIEDE, (f. $^{31}/_7$ 1869), dr. phil., U.S. National Museum, Bureau of Entomology, Washington, D.C. R. af Dbg. ($^2/_4$ 48 — biol.)
- LITTLEWOOD, JOHN EDENSOR, (f. $^9/_6$ 1885), dr. phil., fh. professor i matematik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($^2/_4$ 48 — fys.)

- MULLER, HERMANN JOSEPH, (f. $^{21/12}$ 1890), dr. phil., professor i zoologi ved Indiana University, Bloomington, Ind. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- HOLTEDAHL, OLAF, (f. $^{24/6}$ 1885), dr. phil., professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($^{22/4}$ 49 — fys.)
- SOLBERG, HALVOR SKAPPEL, (f. $^{5/2}$ 1895), dr. phil., professor i teoretisk meteorologi ved universitetet i Oslo. ($^{22/4}$ 49 — fys.)
- COURANT, RICHARD, (f. $^{8/1}$ 1888), dr. phil., professor i matematik ved New York University, N. Y. ($^{22/4}$ 49 — fys.)
- LIPMANN, FRITZ ALBERT, (f. $^{12/6}$ 1899), dr. phil. & med., direktør for Biochemical Research Laboratory i Boston, Mass. ($^{22/4}$ 49 — biol.)
- RAMON, GASTON LÉON, (f. $^{30/9}$ 1886), fh. direktør for Institut Pasteurs serumafdeling i Garches, Seine et Oise. R. af Dbg. ($^{22/4}$ 49 — biol.)
- FISHER, Sir RONALD AYLMER, (f. $^{17/2}$ 1890), professor i genetik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($^{14/4}$ 50 — biol.)
- OPPENHEIMER, J. ROBERT, (f. $^{22/4}$ 1904), professor, direktør for Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($^{14/4}$ 50 — fys.)
- ADRIAN, EDGAR DOUGLAS, (f. $^{30/11}$ 1889), dr. med. & scient., professor i fysiologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($^{13/4}$ 51 — biol.)
- AVERY, OSWALD THEODORE, (f. $^{21/10}$ 1877), dr. jur. & scient., fh. Member of the Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($^{13/4}$ 51 — biol.)
- BEURLING, ARNE KARL-AUGUST, (f. $^{3/2}$ 1905), dr. phil., professor i matematik ved universitetet i Uppsala. ($^{13/4}$ 51 — fys.)
- BROWN, GEORGE LINDOR, (f. $^{9/2}$ 1903), dr. med., professor i fysiologi ved University College i London. ($^{13/4}$ 51 — biol.)
- CLAUSEN, JENS CHRISTIAN, (f. $^{11/3}$ 1891), dr. phil., afdelingsleder ved Carnegie Institution of Washington, Stanford, Cal. ($^{13/4}$ 51 — biol.)
- DARLINGTON, CYRIL DEAN, (f. $^{19/12}$ 1903), dr. scient., direktør for John Innes Horticultural Institution, Hertford, Engl. ($^{13/4}$ 51 — biol.)

- DOBZHANSKY, THEODOSIUS, (f. $\frac{25}{1}$ 1900), dr. scient., professor i zoologi ved Columbia University i New York, N. Y. ($\frac{13}{4}$ 51 biol.)
- GAMOW, GEORGE ANTONY, (f. $\frac{4}{3}$ 1904), dr., professor i teoretisk fysik ved George Washington University i Washington, D. C. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- GUGGENHEIM, EDWARD ARMAND, (f. $\frac{11}{8}$ 1901), dr. scient., professor i kemi ved universitetet i Reading, Engl. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HASTINGS, ALBERT BAIRD, (f. $\frac{20}{11}$ 1895), dr. phil. & scient., professor i biokemi ved Harvard Medical School, Boston, Mass. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- HEDVALL, JOHAN ARVID, (f. $\frac{18}{1}$ 1888), dr. phil., professor i kemisk teknologi ved Chalmers tekniska högskola, Göteborg. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HEISENBERG, WERNER KARL, (f. $\frac{5}{12}$ 1901), dr. scient., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Göttingen. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HOLMBERG, BROR ALEXANDER LUDVIG, (f. $\frac{30}{7}$ 1881), dr. scient., fh. professor i organisk kemi ved Stockholms tekniska högskola, forstander for kungl. svenska vetenskapsakademiens Nobelinstitut for organisk kemi, Stockholm. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HULTHÉN, ERIK VILHELM, (f. $\frac{19}{9}$ 1891), dr. scient., professor i fysik ved Stockholms högskola. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HÖRSTADIUS, SVEN OTTO, (f. $\frac{18}{2}$ 1898), dr. phil., professor i zoologi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- LANDAU, LEO, (f. $\frac{22}{1}$ 1908), professor i teoretisk fysik ved det russiske akademis fysiske institut i Moskva. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- MYRBERG, PEKKA JUHANA, (f. $\frac{30}{12}$ 1892), dr. phil., professor i matematik ved universitetet i Helsingfors. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- PAULI, WOLFGANG, (f. $\frac{25}{4}$ 1900), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved Eidgenössische Technische Hochschule i Zürich. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- ROSENFELD, LÉON HENRI CONSTANT, (f. $\frac{14}{8}$ 1904), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Manchester. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)

- SMITH, LENNART, (f. $\frac{23}{7}$ 1886), dr. phil., professor i organisk kemi ved universitetet i Lund. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- SPATH, LEONARD FRANK, (f. $\frac{20}{10}$ 1882), dr. scient., Lecturer i geologi ved Birkbeck College in the University of London. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- STÖRMER, FREDRIK CARL MÜLERTZ, (f. $\frac{3}{9}$ 1874), dr. phil., fh. professor i matematik ved universitetet i Oslo. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- THJÖTTA, THEODOR, (f. $\frac{17}{6}$ 1885), dr. med., professor i bakteriologi og serologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- TISELIUS, ARNE VILHELM KAURIN, (f. $\frac{10}{8}$ 1902), dr. phil., professor i biokemi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- WIGGLESWORTH, VINCENT BRIAN, (f. $\frac{17}{4}$ 1899), dr. med., professor i biologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- ZECHMEISTER, LÁSZLÓ, (f. $\frac{14}{5}$ 1889), dr. ing., professor i kemi ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- BEADLE, GEORGE WELLS, (f. $\frac{22}{10}$ 1903), dr. phil., professor, direktør for The Kerckhoff Laboratories of Biology, California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($\frac{4}{4}$ 52 — biol.)
- SKOTTSBERG, CARL JOHAN FREDRIK, (f. $\frac{1}{12}$ 1880), dr. phil., fh. professor i botanik ved Göteborgs högskola. R. af Dbg. ($\frac{4}{4}$ 52 — biol.)
-

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Alfabetisk fortegnelse.

Adrian.	Frings.	Koht.	Richards.
Ahlmann.	v. Frisch.	Kroeber.	Riesz.
Ahnlund.	Gamow.	Kuryłowicz.	Rosenfeld.
Albright.	Gardiner.	Landau.	Rous.
Alföldi.	Gibb.	Landsberger.	Runnström.
Anglès.	Gislén.	Latte.	Sahlgren.
Aubert.	Goldschmidt.	Lauritsen.	Seip.
Avery.	Grabar.	Liestøl.	Shetelig.
Bailey.	Gran.	Liljestrand.	Siegbahn.
Beadle.	Grégoire.	Lindblad.	Siegel.
Beazley.	Grootaers.	Lindqvist.	Skottsberg.
Benveniste.	Guggenheim.	Lipmann.	Smith, H.
Bertrand.	Götze.	Littlewood.	Smith, L.
Beurling.	Hadamard.	Littmann.	Snell.
Blakeslee.	Hammarsten.	Lombard.	Solberg.
Boëthius.	Hanström.	Löfstedt.	Sommerfeld.
Bordet.	Hartmann.	Marcus.	Spath.
Borel.	Hasselrot.	Marouzeau.	Stensiö.
Born.	Hastings.	Marstrander.	Stern.
de Broglie.	Heckscher.	Massignon.	Struve.
Brown.	Hedvall.	Meinecke.	Störmer.
Brunschvicg.	Heisenberg.	Meitner.	Svedberg.
Böving.	Hevesy.	Melin.	Sverdrup.
Chadwick.	Hill.	Mellanby.	Syme.
Childe.	Holmberg, A. O.	Moberg.	Thienemann.
Clausen, J. C.	Holmberg, B.	Mohr.	Thjötta.
Courant.	Holtedahll.	Morgenstierne.	Thompson.
Dale.	Hrozný.	Muller.	Thunberg.
Darlington.	Hulthén.	Myrberg.	Tillyard.
Debye.	Hörstadius.	Neuberg.	Tiselius.
Dobzhansky.	Jaeger.	Neugebauer.	Veblen.
Dopsch.	Jacobsen, Th.	Nilsson.	Vendryes.
Drinker.	Jakobson.	Nordal.	Vinogradov.
Einstein.	Joliot.	Nordhagen.	Warburg.
Eitrem.	Jones.	Nyberg.	Weibull, L.
Ekman.	Josephson.	Olsen, M. B.	Wellesz.
Ekwall.	Kapitza.	Oort.	Wessén.
v. Euler-Chelpin.	Karlgren.	Oppenheimer.	Wigglesworth.
Fisher.	Klein.	l'Orange.	Wiman.
Fleming.	Kling.	Pauli.	Zechmeister.
Florey.	Kloeke.	Ramon.	Zetterstéen.
Franck.			

SELSKABETS TILLIDSHVERV

Juni 1952

Præsident:

NIELS BOHR, valgt 31. marts 1939, genvalgt 1945 og 1949,
valget gælder til april 1954

Klasseformænd:

JOHS. PEDERSEN, for den historisk-filosofiske klasse, valgt
27. marts 1942, genvalgt 1945, 1948 og 1951,
valget gælder til april 1954

ØJVIND WINGE, for den naturvidenskabelig-matematiske
klasse, valgt 15. marts 1946, genvalgt 1949
og 1952, valget gælder til april 1955

Sekretær:

JAKOB NIELSEN, valgt 16. november 1945, genvalgt 1951,
valget gælder til april 1956

Redaktør:

L. L. HAMMERICH, valgt 18. april 1941, genvalgt 1946 og
1951, valget gælder til april 1956

Kasserer:

MATHIAS THOMSEN, valgt 14. december 1945, genvalgt 1951,
valget gælder til april 1956

Kassekommissionen:

N. E. NØRLUND (formand), valgt 12. april 1935, genvalgt
1939, 1943, 1947 og 1951, valget gælder til
april 1955

NIELS BJERRUM, valgt 12. april 1935, genvalgt 1937, 1941,
1945 og 1949, valget gælder til april 1953

K. FRIIS JOHANSEN, valgt 2. april 1948, genvalgt 1952, valget
gælder til april 1956

LOUIS HJELMSLEV, valgt 19. oktober 1951, valget gælder
til april 1954

Revisorer:

CARSTEN HØEG, valgt 11. april 1947, genvalgt 1949 og 1951,
valget gælder til april 1953

BØRGE JESSEN, valgt 20. april 1945, genvalgt 1946, 1948,
1950 og 1952, valget gælder til april 1954

Revisorsuppleanter:

KAARE GRØNBECH, valgt 12. december 1947, genvalgt 1949
og 1951, valget gælder til april 1953
BENGT STRÖMGREN, valgt 20. april 1945, genvalgt 1946, 1948,
1950 og 1952, valget gælder til april 1954

---

*Medlemmer af kommissionen
for registrering af litterære kilder til dansk historie,
valgt af selskabet:*

HANS RÆDER, valgt 6. marts 1936.
KNUD FABRICIUS, valgt 25. november 1949.

*Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje
bevarede kilder til dansk historie:*

C. O. BØGGILD-ANDERSEN (formand)	}	valgt 16. april 1948.
HUGO MATTHIESSEN		
C. ELLING	}	valgt 19. oktober 1951.
TROELS FINK, prof., dr.		

Komiteen for Union Académique Internationale:

EJNAR DYGGVE	}	valgt 29. marts 1946.
L. L. HAMMERICH		
CARSTEN HØEG (formand)		

Komiteer for de af selskabet tiltrådte unioner under
Conseil International des Unions Scientifiques.

Union Astronomique Internationale.

EJNAR HERTZSPRUNG	}	valgt 9. maj 1924.
N. E. NØRLUND (formand)		
B. STRÖMGREN (sekretær)		valgt 17. november 1939.
Observator, mag. sc. JULIE M. VINTER HANSEN		valgt 9. maj 1947.

Union Internationale de Physique pure et appliquée.

NIELS BOHR (formand)	}	valgt 13. december 1946.
J. C. JACOBSEN		
C. MØLLER		
H. M. HANSEN	}	valgt 20. oktober 1950.
F. H. B. INGERSLEV, civiling.		
EBBE RASMUSSEN		

Union Géodésique et Géophysique Internationale.

N. E. NØRLUND (formand)		valgt 11. april 1924.
ARNE NOE-NYGAARD, professor, dr.	}	valgt 1. marts 1946.
HELGE PETERSEN, direktør for meteorologisk institut		
EINAR ANDERSEN, statsgeodæt, dr.	}	valgt 31. oktober 1947.
A. E. BRETTEING, professor		
A. SCHNEIDER, professor		
NIELS NIELSEN		valgt 2. april 1946.

Union Internationale des Sciences Biologiques.

ALBERT FISCHER	}	valgt 17. januar 1947.
P. BOYSEN JENSEN		
KNUD JESSEN		
TAGE KEMP, professor, dr.		
P. BRANDT REHBERG (formand)		
KNUD SAND		
R. SPÄRCK, professor		
MATH. THOMSEN		
ØJVIND WINGE		
J. ØRSKOV		
H. LEMCHE, inspektør, dr.		valgt 1. december 1950.

Union Internationale Mathématique.

A. F. ANDERSEN, prof., dr.	}	valgt 17. november 1951.
FR. FABRICIUS-BJERRE, professor, dr.		
W. FENCHEL		

DAVID FOG, professor, dr.	}	valgt 17. november 1951.
A. HALD, professor, dr.		
BØRGE JESSEN		
JAKOB NIELSEN (sekretær)		
N. E. NØRLUND (formand)		
RICH. PETERSEN, prof., dr.		
W. SIMONSEN, professor	}	valgt 2. maj 1952.
J. F. STEFFENSEN, prof., dr.		
SVEND LAURITZEN, docent, dr.		
SVEND BUNDGAARD, lektor, cand. mag.		
KAJ RANDER BUCH, lektor, mag. scient.		

Committee on Science and its Social Relations.

H. E. GLAHN, ingeniør	}	valgt 22. april 1938.
N. THORKIL-JENSEN, prof.		
P. BRANDT REHBERG (for- mand)		valgt 23. januar 1948.

Rådgiver for den danske Unesco-nationalkommission:

NIELS BOHR, valgt 31. oktober 1947.

Komiteen for »Science Abstracting«:

JEAN ANKER, overbibl., dr.	}	valgt 17. november 1950.	
J. A. CHRISTIANSEN			
J. C. JACOBSEN			
K. LINDERSTRØM-LANG			
ARNE MØLLER, overbibl.			
JAKOB NIELSEN		}	valgt april 1951.
P. BRANDT REHBERG			
E. LUNDGAARD			

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum«:

HANS RÆDER, valgt 18. oktober 1935.
 KURT LATTE, Göttingen, valgt 4. november 1927.
 CARSTEN HØEG, valgt 5. februar 1943.
 KAJ BARR (formand), valgt 28. februar 1947.

Kommissionen for den nye Ducange:

HANS RÆDER, valgt 2. november 1928.

FR. BLATT, valgt 17. november 1933.

CARSTEN HØEG (formand), valgt 2. april 1948.

Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae«:

POUL TUXEN, valgt 3. november 1933.

CARSTEN HØEG, valgt 28. november 1941.

EJNAR DYGGVE, valgt 12. april 1946.

KNUD JEPPESEN, valgt 12. april 1946.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«:

POUL TUXEN (formand), valgt 14. december 1934.

HELMER SMITH, Uppsala, valgt 14. december 1934.

Carlsbergfondets direktion:

JOHS. PEDERSEN (formand), valgt 29. januar 1926, genvalgt 1928, 1938 og 1948, valget gælder til 25. september	1958
NIELS BJERRUM, valgt 27. februar 1931, genvalgt 1936 og 1946, valget gælder til 25. september	1956
POUL TUXEN, valgt 3. marts 1933, genvalgt 1942, fratræder den 25. september 1952.	
KNUD JESSEN, valgt 5. februar 1937, genvalgt 1944, valget gælder til 25. september	1954
BØRGE JESSEN, valgt 28. april 1950, valget gælder til 25. september	1960
[KAARE GRØNBECH, valgt 2. maj 1952, tiltræder 25. september 1952, valget gælder til 25. september	1962]

Medlem af Frederiksborg-museets bestyrelse:

JOHS. PEDERSEN, valgt 12. marts 1926, genvalgt 1928, 1938 og 1948, valget gælder til 25. september	1958
--	------

Tilforordnede til Carlsberg laboratoriets bestyrelse:

A. C. ANDERSEN, cand. polyt., forstander for landøkonomisk forsøgslaboratoriums kemiske afdeling, valgt 6. februar 1925, genvalgt 1930, 1935, 1940, 1945 og 1950, valget gælder til 25. september	1955
NIELS HJELTE CLAUSSEN, dr. techn., fh. direktør ved Carlsberg bryggerierne, valgt 11. februar 1938, genvalgt 1942, 1947 og 1952, valget gælder til 25. september	1957

*Medlemmer af Rask-Ørsted-fondets bestyrelse,
valgt af selskabet:*

NIELS BJERRUM, valgt 31. oktober 1919, genvalgt 1923, 1927, 1931, 1935, 1939, 1943, 1947 og 1951, valget gælder til 31. oktober	1955
K. FRIIS JOHANSEN, valgt 19. oktober 1945, genvalgt 1947 og 1951, valget gælder til 31. oktober	1955

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand« (Lundehave):

RUD. COLLSTROP, legationsråd, valgt 1925, genvalgt april 1932, 1937, 1943 og 1949, valget gælder til april 1955	
TH. KNUDTZON, højesteretssagfører, valgt 3. november 1939, genvalgt april 1943 og 1949, valget gælder til april	1955
KAARE GRØNBECH, valgt 6. maj 1949, valget gælder til april 1955	
EJNAR DYGGVE (formand), valgt 25. november 1949, valget gælder til april	1955

Bestyrelsen for »Emil Herborgs legat til unge, danske, mandlige, ubemidlede naturvidenskabsmænd«:

Valgene gælder til april i de nedenfor nævnte år.

O. B. BØGGILD, valgt 19. april 1929, genvalgt 1935, 1942 og 1950	1958
AD. S. JENSEN, valgt 1. april 1932, genvalgt 1939 og 1946	1954
KNUD JESSEN, valgt 1. april 1932, genvalgt 1936, 1943 og 1951	1959
N. E. NØRLUND, valgt 2. maj 1941, genvalgt 1948	1956

NIELS BOHR (formand), valgt 2. november 1945, genvalgt 1947.....	1955
MATHIAS THOMSEN, valgt 1. marts 1946, genvalgt 1949 ...	1957
BENGT STRÖMGREN, valgt 11. april 1947, genvalgt 1952 ...	1960
J. A. CHRISTIANSEN, valgt 2. april 1948	1953

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorezens legat«:

J. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 31. januar 1947, genvalgt 1950, valget gælder til april	1953
KNUD JESSEN, valgt 31. januar 1947, genvalgt 1950, valget gælder til april	1953
JAKOB NIELSEN (formand), valgt 31. oktober 1947, genvalgt 1950, valget gælder til april	1953

Administrationsudvalget for »Niels Bohr legatet«:

NIELS BOHR	}	valgt 18. januar 1946.
JAKOB NIELSEN		
N. E. NØRLUND		

Den danske bestyrelse for de skandinaviske naturforsker møder:

Valg foretages før hvert naturforsker møde.

NIELS BJERRUM	}	valgt 30. marts 1928, genvalgt 13. december 1935.
NIELS BOHR		
ØJVIND WINGE (sekretær), valgt 16. november 1928, genvalgt 13. december 1935.		
AD. S. JENSEN	}	valgt 13. december 1935.
KNUD JESSEN		
C. WESENBERG-LUND		

Medlem af bestyrelsen for »Danmarks akvarium«, Charlottenlund, valgt af selskabet:

R. SPÄRCK, prof., valgt 16. april 1948, valget gælder til 31. december	1952
--	------

Medlem af bestyrelsen for legatet »Ole Rømer medaillen«,
valgt af selskabet:

N. E. NØRLUND, valgt 1. december 1944, genvalgt 1951, valget
gælder til 1956

Medlem af den danske forening »Norden's« nordiske sprognævn,
valgt af selskabet:

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 26. januar 1945.

Selskabets mødelokaler: Dantes plads 35, København V.
Telf. Byen 8980.

Selskabets sekretariat: Ny vestergade 23², København V.
Telf. Byen 3240, åbent dagl. kl. 14—16.

Arkivar: ASGER LOMHOLT (f. ²/₈ 1901), cand. theol., R. af Dbg.
Normasvej 32, Valby. Telf. Valby 2163. — (¹/₉ 1925).

Assistent: Fru ELLEN ERICHSEN (f. ¹²/₇ 1897). — (¹/₁ 1932).

BERETNING OM MØDERNE 1951—52

209.—210. selskabsår.

1. Mødet den 19. oktober 1951.

Til stede var 35 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, N. Bjerrum, Nørlund, Bøggild, Hertzsprung, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Ræder, Tuxen, Knud Jessen, Christiansen, Hammerich, Langseth, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Math. Thomsen, Stender-Petersen, Møller, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, Hjelmlev, Buchthal, Fenchel, Ravn, Brandt, Elling, J. Bjerrum, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Jakob Nielsen, *sekretær*. — Desuden som gæster selskabets udenlandske medlemmer, professor G. Hevesy og professor G. Munthe av Morgenstjerne, Oslo.

Præsidenten bød medlemmerne velkommen til den nye mødesæson.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet 4 indenlandske medlemmer, nemlig: dr. polit. AXEL EDUARD HJORTH NIELSEN, fh. professor i statsvidenskab ved Københavns universitet, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 10. april 1942, død den 22. maj 1951; dr. phil. POUL NØRLUND, direktør for nationalmuseet, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 11. april 1930, død den 26. maj 1951; JESPER PETER JOHANSEN RAVN, fh. docent i palæontologi ved Københavns universitet, fh. inspektør ved mineralogisk museum i København, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 10. april 1931, død den 7. august 1951, og dr. phil. ERIK IPSEN ARUP, fh. professor Rostgardianus i nordisk historie og nordiske antikviteter ved Københavns universitet, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 12. april 1935, død den 23. september 1951.

Endvidere havde selskabet mistet 2 udenlandske medlemmer, nemlig: CHRISTIANUS CORNELIUS UHLENBECK, fh. professor i san-

skrit og indoeuropæisk sprogvidenskab ved universitetet i Leiden, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 12. april 1946, død den 12. august 1951, og dr. phil. ANTON WILHELM BRØGGER, professor i arkæologi ved universitetet i Oslo, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 2. april 1937, død den 29. august 1951.

L. L. HAMMERICH gav en meddelelse: *Den højtyske lydforskydning*.

Den i det 7. årh. begyndende forskydning af lukkelydene, der isolerer det højtyske fra de andre vestgermanske sprog, er, trods visse ligheder, i fonetisk henseende så forskellig fra den ældre germanske lydforskydning, at den må have en oprindelsesårsag af hel anden art. Den må bedømmes ud fra den almindelige lydige situation i de vestgermanske sprog. Når der tillige tages hensyn til kendte kulturindflydelser på det sydligste tyske, synes det muligt at begrunde en ny opfattelse af den højtyske lydforskydning.

C. MØLLER forelagde en afhandling af N. G. VAN KAMPEN, Leiden: »*Contribution to the Quantum Theory of Light Scattering*«.

Til medlem af kassekommissionen i stedet for afd. Poul Nørlund valgtes Louis Hjelmlev for tiden indtil april 1954.

Til selskabets repræsentanter i Rask-Ørsted fondets bestyrelse genvalgtes Niels Bjerrum og K. Friis Johansen for årene 1. november 1951 til 31. oktober 1955.

Til medlemmer af kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie valgtes C. Elling og professor Troels Fink, Århus, i stedet for de afdøde medlemmer Aage Friis og Poul Nørlund.

Kommissionen for den nye Ducange havde sendt beretning for året 1950. Trykt i Oversigt 1950—51, side 129.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum havde sendt beretning for året 1950. Trykt i Oversigt 1950—51, side 128.

I anledning af 75-års dagen for Carlsbergfondets stiftelse havde fondets direktion afholdt en reception i selskabets lokaler tirsdag den 25. september 1951. Selskabet var repræsenteret ved præsidenten og sekretæren, der overbragte selskabets lykønskning.

I dagene den 1. og 2. oktober 1951 havde der i selskabets lokaler været afholdt et kollokvium om »det indoeuropæiske urhjem« med deltagelse af 12 danske og 10 andre skandinaviske sprogforskere og arkæologer. Undervisningsministeriet og den danske komité for nordisk akademisk samarbejde havde stillet midler til rådighed for afholdelsen deraf.

O. E. Ravn havde sendt en redegørelse til selskabet vedrørende det fra »Union Académique Internationale« oversendte forslag fra American Council of Learned Societies om udgivelse af to assyriske leksika under unionens auspicer. I unionens møde i London den 13.—17. juni 1951 var sagen til drøftelse, og O. E. Ravn blev valgt til medlem af et udvalg af eksperter.

Komiteen for »Union Internationale de Physique pure et appliquée« havde suppleret sig med Ebbe Rasmussen og civilingeniør, lektor F. H. B. Ingerslev.

»Union Internationale de Physique pure et appliquée« havde sendt beretning om generalforsamlingen i København, i selskabets lokaler, den 11.—13. juli 1951, ved hvilken lejlighed selskabet var repræsenteret ved samtlige medlemmer af komiteen.

»Union Astronomique Internationale« havde meddelt, at næste møde, som skulle være afholdt i Leningrad-Pulkovo i 1951, i stedet afholdes september 1952 i Rom. Efter forslag fra repræsentationsudvalget delegeredes N. E. Nørlund dertil.

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtoges følgende:

Til den første generalforsamling i »International Mathematical Union« i Rom den 6.—8. marts 1952 valgtes to delegerede.

Til »Le XIXe Congrès géologique international« i Alger den 8.—15. september 1952 og det dertil knyttede »Symposium sur le fer« sendes ingen delegeret¹.

Til »The Fourth Session of the International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences« i Wien den 1.—8. september 1952 delegeredes Kaj Birket-Smith.

Til 200-års jubilæet for oprettelsen af Akademie der Wissenschaften i Göttingen den 10. november 1951 delegeredes Niels Bohr og Johs. Pedersen.

¹ Ved beslutning efter mødesæsonens ophør er Niels Nielsen valgt til delegeret for selskabet.

Ejnar Dyggve havde sendt beretning om »Le 1er Congrès de la fédération internationale des associations d'études classiques« i Paris den 28. august—3. september 1950, hvori han havde repræsenteret selskabet.

Ejnar Dyggve havde ligeledes sendt beretning om »Le VIIIème Congrès international des études byzantines« i Palermo den 3.—10. april 1951, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede.

På grund af Poul Nørlunds død havde selskabet ikke været repræsenteret ved det nordiske historikermøde i Göteborg den 9.—11. august 1951.

Ved den 22. internationale orientalistkongres i Istanbul den 15.—22. september 1951 havde selskabet været repræsenteret ved Kaare Grønbech i stedet for Johs. Pedersen, der var blevet forhindret.

Selskabet havde sendt en adresse til universitetet i Glasgow i anledning af dettes 500-års jubilæum i dagene den 17.—24. juni 1951, hvor selskabet var repræsenteret ved Niels Bohr.

Universitetet i Glasgow havde sendt selskabet et eksemplar af en mindemedaille.

Selskabets adresse havde følgende ordlyd:

»The Royal Danish Academy of Sciences and Letters present their most sincere congratulations to the University of Glasgow on her fifth centenary.

The Academy is happy to take part in the celebration of this most remarkable event through its delegation.

In the history of the universities of Europe the University of Glasgow is one of the oldest, and it has to its record an unbroken line of merits which bears witness both to the ingenious contributions of many scientists and scholars to the world's inheritance of science and culture, and to the never-failing support of the Scottish people. To quote only one example, the activity of Lord Kelvin at this seat of learning and research during half a century has been an inspiration to investigators without number in his time and in ours. The role which

scientific inquiry is to play in the life of man through its application was foreseen at an early date and is reflected in the flourishing development of numerous institutions of applied science.

Deeply rooted in the national traditions of a gifted people, and with its doors wide open for the searching mind of our day, the University of Glasgow draws her line from a glorious past to a rich future part in the best endeavours of mankind.«

Selskabet havde modtaget meddelelse om 150-års jubilæum i 1952 for oprettelsen af »United States Military Academy«, West Point, om 50-års jubilæum i 1951 for oprettelsen af »École Française d'Extrême-Orient«, Hanoi, og om festligheder i Bologna i anledning af 800-året 1951 for »Decretum Gratiani«.

Danmarks akvarium, til hvis bestyrelse selskabet vælger et medlem, havde sendt beretning om virksomheden i 1950—51.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med følgende:

Tekniska högskolans bibliotek, Helsingfors. — Mat.-fys. Medd.

Mathematisch Centrum, Amsterdam. — Mat.-fys. Medd.

Schweizerisches Landesmuseum, Zürich. — Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter.

Accademia di scienze, lettere e arti, Modena. — Oversigt, Hist.-filol. Medd. og Skrifter, Mat.-fys. Medd.

Società storica Lombarda, Milano. — Hist.-filol. Medd. og Skrifter.

Bibliothek der Eidgenössischen Hochschule, Zürich. — Mat.-fys. Medd.

Institut für Meeresforschung, Bremerhaven. — Biol. Medd. og Skrifter.

Verein für Naturwissenschaft und Mathematik, Ulm a/Do., Württemberg. — Biol. Medd. og Skrifter.

Hungarian Historical Museum, Budapest. — Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter.

Svenska institutet, Athen. — Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter.

Centro de documentacion científica y tecnica, Mexico. — Mat.-fys. Medd., Biol. Medd. og Skrifter.

Tensor Society, Sapporo, Japan. — Mat.-fys. Medd.

Oriental Library, Tokyo. — Hist.-filol. Medd. og Skrifter.

Physical Institute, Faculty of Science, Kyushu University, Hakozaki, Fukuoka, Japan. — Mat.-fys. Medd.

Museu Dr. Alvaro de Castro, Lourenço Marques, Moçambique. — Biol. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at udvide bytteforbindelsen med Duke University Library, Durham, North Carolina, og at supplere den tidligere udsendelse med Biol. Medd. og Skrifter.

Bytteforbindelse var hævet med Verein für Schlesische Insektenkunde, Wrocław (Breslau) og med Minnesota Historical Society, St. Paul, Minn.

Rask-Ørsted fondets bestyrelse havde bevilget selskabet kr. 15.000 til opretholdelse af dets internationale forbindelser.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse havde sendt beretning for året 1950 samt meddelelse om, at selskabets andel i stiftelsens overskud for året 1950 udgjorde 5.322 kr. 45 øre.

Selskabets kommissionær, Ejnar Munksgaards forlag, havde sendt meddelelse om salget af selskabets publikationer i året 1950. Salgsindtægten for selskabet udgjorde 18.415 kr. 85 øre.

Kassekommissionen havde bevilget en regulering af lønningerne for sekretariatets personale fra 1. oktober 1951 i overensstemmelse med reglerne gældende for statens tjenestemænd.

I sommerens løb var følgende afhandlinger optaget i publikationerne:

Skovrider, dr. agro Kjeld Ladefoged, Århus: »The Periodicity of Wood Formation«. Trykt i Biol. Skrifter bd. 7, nr. 3.

Cand. mag. N. O. Lassen: »Total Charges of Fission Fragments as Functions of the Pressure of the Stopping Gas«. Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 12.

Dr. J. G. Valatin, Paris: »On Quantum Electrodynamics«. Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 13.

Mag. scient. Jul. Grøntved: »Phytoplankton Studies. 2. A New Biological Type within the Genus *Chaetoceros*, *Chaetoceros sessilis* sp. nov.«. Trykt i Biol. Medd. bd. 18, nr. 17.

Universitetsadjunkt, cand. mag. Aage Bohr: »The Coupling of Nuclear Surface Oscillations to the Motion of Individual Nucleons«. Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 14.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger:

Dr. N. G. van Kampen, Leiden: »Contribution to the Quantum Theory of Light Scattering«. Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 15.

Lektor, cand. mag. Peder Pedersen, Viborg: »Stabilitätsundersuchungen im restringierten Vierkörperproblem«. Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 16.

Universitetets institut for teoretisk fysik havde fået en generel tilladelse til for egen regning at få 250 ekstrasærtryk (eller et lignende antal) af sådanne afhandlinger i Mat.-fys. Medd., som var udarbejdet af instituttets medarbejdere ell. lign.

Efter forrige mødesæsons afslutning var Krøyers store maleri blevet grundigt restaureret.

Et udvalg, bestående af E. Dyggve, C. Elling, nu afd. Poul Nørlund, L. L. Hammerich, Jakob Nielsen og Carlsbergfondets arkitekt Chr. Borch, havde drøftet arkivar A. Lomholts forslag om en permanent flytning af maleriet til mødesalen samt andre deraf følgende ændringer i salens udsmykning. Udvalget havde i første række tiltrådt forslaget om maleriets flytning samt nedtagning af to marmorpilastre i mødesalen og flytning af de fire lysekroner (af hensyn til maleriets belysning). Carlsbergfondets direktion havde bevilget midlerne til flytningen, og arbejdet var fuldført i sommerens løb.

Præsidenten rettede en tak til Carlsbergfondets direktion.

I anledning af en påtænkt udstilling på Charlottenborg i november måned af P. S. Krøyers malerier, i 100-året for hans fødsel (1951), havde bestyrelsen for Charlottenborgudstillingen anmodet om at måtte låne det store maleri »Et møde i videnskaberne selskab«. Da selskabet ikke anså det for muligt at udlåne maleriet, vedtoges det at imødekomme udstillingens bestyrelse ved at tilbyde at lade maleriet forevise i selskabets lokaler i forbindelse med udstillingen.

Redaktøren fremlagde som udkommet i sommerens løb:

Hist.-filol. Medd. bd. 32, nr. 5, Holger Pedersen; 32, 6, G. Bech.

Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 5, N. O. Lassen; 26, 6, O. Kofoed-Hansen & P. Kristensen; 26, 7, O. Kofoed-Hansen & K. O. Nielsen; 26, 8, O. Kofoed-Hansen; 26, 9, Fr. Fabricius-Bjerre; 26, 10, Jul. Hartmann & Erik Trudsø; 26, 11, Jul. Hartmann & F. Larris; 26, 12, N. O. Lassen; 26, 13, J. G. Valatin.

Biol. Medd. bd. 18, nr. 14, Hans Klenow; 18, 15, O. Hagerup; 18, 16, F. Børgesen; 18, 17, Jul. Grøntved.

Hist.-filol. Skrifter bd. 2, nr. 1, C. Rise Hansen & Axel Steensberg.

2. Mødet den 2. november 1951.

Til stede var 42 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, N. Bjerrum, Nørlund, Bøggild, Hertzsprung, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Ræder, Tuxen, Knud Jessen, Christiansen, Linderstrøm-Lang, Hammerich, Martin Kristensen, Langseth, Børge Jessen, Grønbech, Stender-Petersen, Møller, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Buchthal, Fenchel, Ravn, Brandt, Elling, J. Bjerrum, Dam, Degerbøl, Kalckar, Rosenkrantz, Blatt, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Jacobsen, Barr, Kai Arne Jensen. — Desuden som gæster selskabets udenlandske medlem, professor Lennart Smith, Lund, samt professor Torsten Gustafson, Lund.

A. LANGSETH gav en meddelelse: *Udvalgsreglerne for Raman-effekt og infrarød-absorption.*

De såkaldte »udvalgsregler« angiver, hvorvidt en bestemt normal-svingning optræder i de to arter af molekylspektre. De findes gengivet i standardtabeller, udregnede for de almindeligt forekommende molekyl-symmetrier ved hjælp af gruppeteoretiske metoder.

Det vises, at det er muligt at sammenfatte alle disse udvalgsregler i to simple og anskuelige regler, gældende for henholdsvis Raman-effekt og infrarød-absorption.

AD. STENDER-PETERSEN gav en meddelelse: *Periodiserings-problemet i den russiske litteraturhistorie.*

Foredragsholderen gav et kort rids over de kriterier, som må lægges til grund for den russiske litteraturs periodeinddeling, idet han, i modsætning til den hævdvundne opfattelse om at skiftet fra oldrussisk til nyrussisk litteratur var betinget ved en overgang fra en kirkelig-religiøs motivering til en rent verdslig, mener, at skiftet bestod

i en overgang fra et litteratursystem, baseret på det byzantinske genresystem, til en litteratur, der var begrundet i en vesteuropæisk genre-teori. Genrebegrebet hjælper også til at opstille entydige kriterier for en adskillelse mellem den egentlig oldrussiske eller Kijever-litteraturen fra den moskovitiske og mellem to litterære perioder indenfor den sidstnævnte.

N. E. Nørlund forelagde en beretning om mødet i »Union Géodésique et Géophysique Internationale« i Bruxelles den 20. august—1. september 1951, hvori han havde deltaget som selskabets delegerede. Trykt side 145—48.

Bestyrelsen for Rask-Ørsted fondet havde sendt beretning for året 1948—49.

»Union Académique Internationale« havde sendt trykt beretning om det 25. møde i London den 19.—23. juni 1951, hvori selskabet havde været repræsenteret ved Carsten Høeg og L. L. Hammerich.

Redaktøren fremlagde:

Oversigt over selskabets virksomhed 1950—51.

---

3. Mødet den 16. november 1951.

Til stede var 32 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, N. Bjerrum, Bøggild, Hertzsprung, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Ræder, Tuxen, Knud Jessen, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Martin Kristensen, Børge Jessen, Math. Thomsen, Grønbech, Hjelmslev, Fenchel, Ravn, Matthiessen, J. Bjerrum, Degerbøl, Kai Arne Jensen, Rosenkrantz, H. M. Hansen, Krøgh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Hammerich, *fung. sekretær*, Møller. — Desuden som gæster selskabets udenlandske medlem minister, professor Sig. Nordal, p. t. København, samt professor André Mercier, Bern.

E. HERTZSPRUNG gav en meddelelse: *Fotografiske målinger af dobbeltstjerner.*

Den i Potsdam i 1914 begyndte fotografi af dobbeltstjerner med et instrument af lang brændvidde har foredragsholderen fortsat i Johannesburg og på Lick observatoriet. Derefter er denne art iagttagelser videre-

ført af andre: K. AA. STRAND, H. M. JEFFERS og B. VAN ALBADA, sidstnævnte på Bosscha observatoriet, Lembang, Java, hvorfra hovedmængden af det materiale er leveret, som nu bearbejdes i Tølløse.

KAARE GRØNBECHE gav en meddelelse: *Den københavnske Kandjur*.

I foråret 1951 erhvervede den 3. danske centralasiatiske ekspedition et eksemplar af den tibetanske buddhismes kanon, som nu befinder sig på det kongelige bibliotek i København. Udgaven er et bloktryk fra Lhasa i 100 bind og kendtes indtil i år kun fra et eksemplar i Harvard. Der gøres rede for erhvervelsen og for dens betydning for forskningen.

Efter indstilling fra udvalget for tildeling af »Pastor emer. F. J. Ørnborgs legat« vedtog selskabet at tildele Th. Mortensen den for regnskabsåret 1. oktober 1950—30. september 1951 modtagne portion af legatet, 2.000 kr.

Til 200-års jubilæet i Akademie der Wissenschaften, Göttingen, den 9.—10. november 1951 havde selskabet sendt en adresse med de to delegerede, Niels Bohr og Johs. Pedersen.

Adressen havde følgende ordlyd:

»Die Königlische Dänische Akademie der Wissenschaften entbietet der Akademie der Wissenschaften in Göttingen zur Feier Ihres zweihundertjährigen Bestehens Gruss und Glückwunsch.

Wir gedenken der langen Reihe glänzender Namen, die als Vertreter der Natur- und Geisteswissenschaften Ihrer Akademie angehört haben, und der tiefgreifenden Wirkung so vieler von Göttingen ausgegangener schöpferischer Ideen. Wir gedenken auch des regen Gedankenaustausches, den Ihre Akademie mit Gelehrten aller Länder unterhielt, und der in verschiedenen Epochen auch zu engen Beziehungen mit unserem Lande führte, sowie der bereitwilligen Aufnahme, die ausländische Forscher, häufig auch dänische, von jeher in Göttingen fanden.

Der Sitz Ihrer Akademie wurde dadurch zu einem Brennpunkt wissenschaftlicher Zusammenarbeit über alle nationalen Schranken hinweg.

Möge es ihr auch in dieser Hinsicht vergönnt sein, grosse Traditionen weiterzuführen und zu jenem Verständnis zwischen den Völkern beizutragen, das im Wesen der Wissenschaft liegt, und dessen Notwendigkeit wir alle heute stärker als je empfinden.«

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtoges det at delegere Niels Nielsen til mødet i »Union Géographique Internationale« og til »Le XVIIe Congrès International de Géographie« i Washington, D. C., den 8.—15. august 1952.

På foranledning af akademiet i Leningrad vedtoges det at indlede bytteforbindelse med det armenske akademi i Erivan og at sende samtlige selskabets publikationer.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Instituto Botanico, Universidad de Coimbra, Portugal, og at sende Biol. Medd. og Skrifter.

4. Mødet den 30. november 1951.

Til stede var 39 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Bock, Nørlund, Hertzsprung, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Knud Jessen, Christiansen, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Langseth, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Rubow, Grønbech, Niels Nielsen, Hjelmlev, Buchthal, Fenchel, Brandt, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, Degerbøl, C. A. Jørgensen, Rosenkrantz, H. M. Hansen, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Th. Madsen, Barr. — Desuden som gæster selskabets udenlandske medlem professor G. Hevesy, samt mag. scient. Knud Georg Poulsen.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. HARRY FEDERLEY, fh. professor i genetik ved universitetet i Helsingfors, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 2. april 1948, død den 13. november 1951.

HUGO MATTHIESSEN talte mindeord om Poul Nørlund.
Trykt side 79—88.

C. ELLING talte mindeord om Poul Nørlund.
Trykt side 89—94.

JANNIK BJERRUM gav en meddelelse: *Om mekanismen ved kompleksdannelse.*

Vort hidtidige kendskab til den hastighed, hvormed komplekse ioner dannes og spaltes, er kun ringe, fordi reaktionshastigheden ved dannelsen af komplekse ioner normalt er så stor, at ligevægt opnåes umiddelbart

efter sammenblanding af komponenterne. I vand er det ikke muligt at arbejde ved lavere temperatur end 0°C , men i ikke-vandige opløsninger var det på forhånd tænkeligt, at man kunne arbejde ved så lave temperaturer, at kinetikken ved kompleksernes dannelse lod sig undersøge. I det sidste par måneder har foredragsholderen i samarbejde med mag. scient. KNUD GEORG POULSEN undersøgt denne mulighed, og det har faktisk vist sig, at et stort antal kompleksreaktioner bliver »langsomme« i temperaturintervallet fra 0°C til $\div 100^{\circ}\text{C}$.

Ved den foreløbige undersøgelse af sådanne reaktioner har man bl. a. kunnet vise, at i et system, hvor en solvatiseret metalion M konsekutivt optager N ligander A under dannelse af komplekset MA_N , er aktiveringsvarmerne ved bindingen af de enkelte ligander kun lidt forskellige, og tilsvarende gælder for aktiveringsvarmerne ved fraspaltningen af de N ligander fra komplekset MA_N . Den hastighed, hvormed liganderne optages, synes dog i mange tilfælde at vokse en del, f. ex. med en faktor 10 for hver optagen ligand. I et system med en betydelig ændring i enthalpi og fri energi ved kompleksernes dannelse giver dette sig tilkende ved, at man næsten udelukkende får dannet det højeste kompleks MA_N ved siden af uomdannet metalion, når der tilsættes underskud af ligand, d. v. s. mindre end N molekyler pr. molekyle metalion. Efter at den tilsatte ligandmængde er opbrugt, sker derefter praktisk talt intet, da den til spaltningen af kompleksene nødvendige aktiveringsvarme er langt større end den tilsvarende for dannelsen af kompleksene, og først ved væsentlig højere temperatur etablerer ligevægten sig ved, at metalion og kompleks indbyrdes reagerer med hinanden. I den nyeste litteratur er draget en række urigtige slutninger på grund af ukendskab til disse forhold.

Sekretæren meddelte, at der kunne indsendes forslag til prisopgaver for legaterne inden 1. januar 1952.

Carlsbergfondets direktion havde ekstraordinært bevilget selskabet et beløb på 35.000 kr. til dækning af overskridelsen på publikationskontoen for 1951.

»Conseil International des Unions Scientifiques« havde sendt meddelelse om oprettelsen af »The Kalinga Prize for Science Writing«, der var på £ 1.000 årlig.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med universitetsbiblioteket i Firenze og at sende Hist.-filol. Medd. og Skrifter, samt med Circolo matematico, Palermo, der skulle have Mat-fys. Medd.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger:

Professor, dr. phil. Holger Sten: »Les temps du verbe fini (indicatif) en français moderne«. Trykt i Hist.-filol. Medd. bd. 33, nr. 3.

Mag. scient. Aage Winther: »On the Charge of the Recoil Atom in the β -Decay of He⁶«. Trykt i Mat.-fys. Medd. bd. 27, nr. 2.

5. Mødet den 14. december 1951.

Til stede var 40 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *leder af mødet*, Holger Pedersen, Nørlund, Bøggild, Hertzsprung, Mortensen, Winge, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Christiansen, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Borge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, Høeg, Rubow, Grønbech, Jeppesen, Blinkenberg, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Buchthal, Fenchel, Brandt, Elling, Matthiessen, Dam, C. A. Jørgensen, Rosenkrantz, Birket-Smith, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Jakob Nielsen, *sekretær*.

FRITHIOF BRANDT talte mindeord om Edgar Rubin.

Trykt side 59—68.

ØJVIND WINGE gav en meddelelse: *Om nedarvning af maltose-, raffinose- og sakkarose-forgæringsevne hos gær.*

Ved krydsning af *Saccharomyces Italicus*, der forgærer maltose, men ikke raffinose, med *S. Chevalieri*, der forgærer raffinose, men ikke maltose, er sammenspillet imellem de arvelige anlæg for den pågældende enzymproduktion udredet, og tre raffinose-forgærende gener, R₁, R₂ og R₃, hvis sandsynlige eksistens allerede var påvist af GILLILAND (1949), er isoleret i hver sine gærtyper. Det påvises, at to gener for maltose-forgæring, M₁ og M₂, bevirker dannelsen af biokemisk forskellige enzymer, og at M₁-m₁ genparret er stærkt koblet til R₁-r₁ genparret.

Undersøgelsen er foretaget i samarbejde med dr. CATHERINE ROBERTS.

PAUL RUBOW gav en meddelelse: »*Hamlet*« og boghandlerne.

Tudor-tidens forlægger- og bogtrykkerforhold m. v. søges belyst. Især drøftes det indre forhold mellem ROBERTS, LING, TRUNDELL og VALENTINE SIMMES, der alle er sat i forbindelse med de ældste udgaver af *Hamlet*.

Trykt i Hist.-filol. Medd. bd. 32, nr. 7.

Det af kassekommissionen forelagte budget for året 1952 vedtoges. Trykt side 127—29.

Herunder bevilgedes 1.400 kr. til kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie.

Endvidere en bevilling på 600 kr. for året 1952 til »Concordance et indices de la tradition musulmane«.

I dagene 18. november—4. december havde der været adgang for de besøgende på Krøyerudstillingen på Charlottenborg til at se Krøyers maleri »Et møde i videnskabernes selskab« samt selskabets mødelokaler. Udstillingen her var besøgt af c. 3.300 personer. Sekretariatet havde ladet fremstille et lille katalog over seværdighederne i mødelokalerne. Kataloget udleveredes til alle besøgende og var sendt til selskabets medlemmer.

6. Mødet den 25. januar 1952.

Til stede var 38 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Bock, Bjerrum, Nørlund, Bøggild, Hertzsprung, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Christiansen, Dyggve, Martin Kristensen, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, Grønbech, Møller, Hjelmlev, Buchthal, Ravn, Elling, J. Bjerrum, C. A. Jørgensen, Rosenkrantz, Birket-Smith, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Hammerich, *fung. sekretær*, Knud Jessen, Jacobsen, Kai Ad. Jensen.

Præsidenten omtalte lovforslaget om oprettelse af »Statens almindelige videnskabsfond«, som netop var blevet fremsat i rigsdagen.

Sekretæren meddelte, at selskabet til Ny Carlsbergfondets 50-års jubilæum den 20. januar 1952 havde sendt en blomsterdekoration.

KNUD FABRICIUS talte mindeord om Axel Nielsen.

Trykt side 69—77.

TH. MORTENSEN fremlagde det afsluttende bind, Vol. V. 2, af værket *Monograph of the Echinoidea*.

Gennem studiet af alle kendte former af echinider (søpindsvin), fra de ældste geologiske formationer (ordovicium) til nutiden, har det været

muligt at erkende deres naturlige slægtskabsforhold, vise hvorledes de ældste kendte, primitive former har udviklet sig til de højest specialiserede nulevende eller fossile former.

Præsidenten lykønskede Th. Mortensen med fuldendelsen af det meget store værk.

Selskabet havde modtaget en skriftlig beretning om det kollokvium om »Det indoeuropæiske urhjem«, som fandt sted den 1.—2. oktober 1951 i selskabets lokaler.

Den internationale komité for den internationale klassiker-kongres i København 1954 havde i dagene den 18.—19. januar 1952 under Carsten Høegs ledelse holdt møde i selskabets lokaler.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med tidsskriftet »Webbia«, Firenze, og at sende Biol. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af proprietær Hans Q. Rasmusen, Værlev: »On the Original Orbit of Comet 1899 I« i Mat.-fys.-Medd. Trykt i bd. 27, nr. 3.

Det vedtoges uden forelæggelse at optage en afhandling af P. Boysen Jensen: »Untersuchungen über die Bildung der Galle von *Mikiola fagi*« i Biol. Medd. Trykt i bd. 18, nr. 18.

Redaktionen af »A Critical Pāli Dictionary«, som siden Dines Andersens død havde haft til huse i universitetsbibliotekets 1. afdeling, havde fået overdraget et lokale i selskabets sekretariat, hvortil det til redaktionen knyttede bibliotek var overflyttet.

Arbejdet fortsættes af professor Hans Hendriksen med en medhjælper. Professor Helmer Smith tager stadig del i redaktionen, ligesom han sammen med Poul Tuxen (formand) udgør selskabets komité for ordbogens udgivelse.

Redaktøren fremlagde:

Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 15, N. G. van Kampen; 27, 1, Niels Bjerrum.

Biol. Medd. bd. 21, nr. 7, F. Buchthal & E. Kaiser.

Klassemøder:

Begge klasser holdt møde med dagsorden:

1. Mundtlig anmeldelse af forslag om optagelse af nye medlemmer i selskabet.
2. Eventuelt.

7. Mødet den 8. februar 1952.

Til stede var 28 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Nørlund, Bøggild, Hertzsprung, Mortensen, Johs. Pedersen, Winge, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Christiansen, Hammerich, Lundsgaard, Grønbech, Møller, Holter, Niels Nielsen, Fenchel, Ravn, Brandt, Elling, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Jakob Nielsen, *sekretær*. — Desuden som gæst selskabets udenlandske medlem, professor G. Hevesy.

C. MØLLER forelagde en afhandling: *On a Convergent Theory of Interacting Nucleons and Mesons*, som er udført i samarbejde med mag. scient. P. KRISTENSEN.

Det vises, hvordan de divergensvanskeligheder, der optræder i de sædvanlige kvantefeltteorier, kan overvindes ved indførelse af en formfaktor i udtrykket for vekselvirkningen mellem felterne.

C. ELLING gav en meddelelse: *Til karakteristik af Marcus Tuscher*.

Arkitekten og maleren MARCUS TUSCHER, der opholdt sig i København fra 1743 til sin død 1751, tilbragte årene 1728—1741 i Italien. Hans kunstneriske virksomhed her har kun i ringe omfang været undersøgt. Et par af hans arbejder analyseres. Det søges godtgjort, at Tuscher, hvis stil er eklektisk, i et enkelt værk har vist sig at være en forløber for den internationale nyklassicisme.

Direktionen for det Classenske fideicommis havde sendt beretning for regnskabsåret 1950—51.

Ved mødet i »International Mathematical Union« i Rom den 6.—8. marts 1952 ville selskabet være repræsenteret ved Børge Jessen og N. E. Nørlund.

Efter forslag af repræsentationsudvalget vedtoges det at sende en lykønskningsskrivelse til Deutsche Akademie der Naturforscher, Halle, i anledning af akademiets 300-års jubilæum den 16.—17. februar 1952.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af lektor, dr. phil. T. W. Böcher: »Lichen-Heaths and Plant Successions at Østerby on the Isle of Læsø in the Kattegat« i Biol. Skrifter. Trykt i bd. 7, nr. 4.

8. Mødet den 22. februar 1952.

Til stede var 37 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Nørlund, Bøggild, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Dyggve, Hammerich, Brøndsted, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, Grønbech, Stender-Petersen, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Ravn, Elling, Matthiessen, Kalckar, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Jacobsen, Brandt.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig FRANS GUSTAV EMANUEL WALBERG, fh. professor i romansk sprog og litteratur ved universitetet i Lund, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 5. april 1929, død den 27. november 1951.

EJNAR DYGGVE fremlagde »*History of the Salonitan Christianity*«, udgivet af *Instituttet for sammenlignende kulturforskning*, Oslo 1951.

Bogen er en udvidelse af seks forelæsninger ved *Instituttet for sammenlignende kulturforskning* i Oslo 1946 og giver et billede af kristendommens vilkår og udvikling i Salona fra brydningerne med hedenskabet i den første missionstid og til byens ødelæggelse engang i begyndelsen af 600-tallet. Bogen afsluttes med et kapitel om kirken i Aspalathos — *Ecclesia Spalatensis olim Salonitana* — og om kristianiseringen af de sydslaviske indvandrere i de efterfølgende præromanske århundreder.

Det lokale arkæologiske materiale fra oldkristen tid er så rigt og så ubrudt i sin historiske sammenhæng, at det har været muligt at forme denne oversigt udelukkende på grundlag af fund fra den salonitanske metropolis' eget milieu.

L. L. HAMMERICH gav en meddelelse: *Rytterstedet i Tacitus' Germania*.

I 6. kapitel af *Germania* meddeler TACITUS en jagttagelse vedrørende germanske ryttere sammenlignede med romerske. Stedet er uklart og er blevet højst forskelligt udtydet, filologisk og hippologisk. Der forsøges nu en folkloristisk belysning.

Bestyrelsen for Rask-Ørsted fondet havde sendt beretning for året 1949—50.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med følgende:

Chicago Natural History Museum, Chicago, Ill. — Biol. Medd. og Skrifter.

Louisiana State University Library, Baton Rouge, Louisiana. — Mat.-fys. Medd.

Mathematical Institute, Faculty of Science, Kyushu University, Fukuoka, Japan. — Mat.-fys. Medd.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af dr. phil. Mogens Rudkjøbing: »On the Internal Constitution of Relativistically Degenerate Stars« i Mat.-fys. Medd. Trykt i bd. 27, nr. 5.

Redaktøren fremlagde:

Mat.-fys. Medd. bd. 26, nr. 14, Aage Bohr; 26, 16, Peder Pedersen.

9. Mødet den 7. marts 1952.

Til stede var 47 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, N. Bjerrum, Bøggild, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, Knud Jessen, Christiansen, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Martin Kristensen, Lundsgaard, Brøndsted, Math. Thomsen, Fabricius, Høeg, Grønbech, Møller, Blinksberg, Fischer, Holter, Brandt Rehberg, Hjlemslev, Buchthal, K. Ad. Jensen, Ravn, Brandt, Bøggild-Andersen, Elling, Mætthiessen, J. Bjerrum, Kai Arne Jensen, C. A. Jørgensen, Kalckar, Rosenkrantz, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Hammerich, *fung. sekretær*, Niels Nielsen, Barr, Dam.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet to udenlandske medlemmer, nemlig dr. phil. CARL VILHELM VON SYDOW, fh. professor i nordisk og sammenlignende folkeminddeforskning ved universitetet i Lund, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 12. april 1940, død den 4. marts 1952, og dr. phil. Sir CHARLES SCOTT SHERRINGTON, fh. professor i fysiologi ved universitetet i Oxford, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 17. april 1914, død 93 år gammel den 4. marts 1952.

CARSTEN HØEG fremlagde: *Monumenta Musicae Byzantinae, Transcripta Vol. VI, The Hymns of the Hirmologium, Part 1.*

Kanon er betegnelse for en byzantinsk, kirkelig digtform, bestående af 9×4 strofer. Melodierne til kanonerne, der giver det dybeste og mest karakteristiske udtryk for byzantinsk kirkelighed, rummes i en samling, der kaldes Hirmologium, inddelt i 8 grupper svarende til de 8 tonearter. Det er hensigten at udgive, i fire bind, hele dette melodistof.

I det bind, der nu foreligger, er samlet melodierne for den første autentiske og den første plagale toneart. Et temmelig stort håndskriftmateriale er gennemarbejdet, og på dette grundlag har det været muligt at kaste lys over notationens historie og over konstans og variation i melodiöverleveringen.

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtoges følgende:

Til mødet i »Union Académique Internationale« i Bruxelles den 17.—21. juni 1952 delegeredes Carsten Høeg og Fr. Blatt.

Til mødet i »Conseil International des Unions Scientifiques« i Amsterdam den 1.—3. oktober 1952 sendes to delegerede.

Til »Le Symposium sur l'évolution des étoiles«, som skulle holdes i forbindelse med mødet i »Union Astronomique Intern.« i Rom i september 1952 delegeredes Bengt Strömngren.

Til »Fjärde Internationella Namnforskarkongressen« i Uppsala den 18.—21. august 1952 delegeredes J. Brøndum-Nielsen.

Til »The VIIIth International Congress on Theoretical and Applied Mechanics« i Istanbul den 20.—28. august 1952 delegeredes Jakob Nielsen, der samtidig var universitetets repræsentant.

Til 100-års jubilæet for oprettelsen af Université Laval, Quebec, Canada, den 8. december 1952 skulle sendes en lykønskningsskrivelse.

Klassemøder:

Den historisk-filosofiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om optagelse af nye medlemmer.
2. Eventuelt.

Den naturvidenskabelig-matematiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om optagelse af nye medlemmer.
2. Valg af klasseformand.
3. Eventuelt.

10. Mødet den 21. marts 1952.

Til stede var 42 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Th. Madsen, N. Bjerrum, Nørlund, Bøggild, Hertzsprung, Johs. Pedersen, Winge, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, Knud Jessen, Christiansen, Hammerich, Langseth, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Math. Thomsen, Høeg, Grønbech, Møller, Blinkenberg, Fischer, Hjelmlev, Buchthal, Ravn, Brandt, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, C. A. Jørgensen, Kalckar, Rosenkrantz, H. M. Hansen, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Jakob Nielsen, *sekretær*. — Desuden som gæster selskabets udenlandske medlem professor Oskar Klein, Stockholm, samt professor Paul Dirac, Cambridge, Engl.

ALFRED ROSENKRANTZ talte mindeord om J. P. J. Ravn.

Trykt side 95—104.

NIELS BOHR gav en meddelelse: *Elektronindfangning af hurtigt bevægede ioner med høj kerneladning*.

I meddelelsen blev der gjort rede for, hvorledes det ved hjælp af simple teoretiske betragtninger, udført i samarbejde med mag. scient. J. LINDHARD, synes muligt i hovedtræk at forklare de interessante resultater, som cand. mag. N. O. LASSEN har opnået ved eksperimentelle i selskabets Meddelelser offentliggjorte undersøgelser over fissionsfragmenters totale elektriske ladning under deres passage gennem forskellige stoffer.

Børge Jessen aflagde beretning om mødet i »International Mathematical Union« i Rom den 6.—8. marts 1952, hvori han sammen med N. E. Nørlund havde deltaget som selskabets delegerede.

Sekretæren meddelte, at den naturvidenskabelig-matematiske klasse i sit møde den 7. marts havde genvalgt Øjvind Winge til klasseformand for årene 1952—55.

Sekretæren gav meddelelse om klassernes forslag til indvalg af nye medlemmer.

Johs. Pedersen motiverede ophævelsen af den af selskabet i 1929 nedsatte kommission for den ægyptiske ordbog, hvoraf han i en årrække havde været eneste medlem. Ophævelsen vedtoges.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand« havde sendt beretning for året 1951. Trykt side 136—37.

Efter begæring af statens bibliotekstilsyn, København, var tilsendelsen af selskabets publikationer dertil ophørt.

11. Mødet den 4. april 1952.

Til stede var 39 medlemmer, nemlig: Øjvind Winge, *leder af mødet*, Holger Pedersen, Nørlund, Bøggild, Hertzsprung, Johs. Pedersen, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, Jeppesen, Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Barr, Hjlemslev, Buchthal, Fenchel, Ravn, Brandt, Bøggild-Andersen, Elling, J. Bjerrum, Dam, Degerbøl, Rosenkrantz, Birket-Smith, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Brøndum-Nielsen, Grønbech. — Desuden som gæst professor W. W. Rogosinski, Newcastle.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. phil. OLE THEODOR JENSEN MORTENSEN, fh. inspector ved Københavns universitets zoologiske museum, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 9. april 1920, død den 3. april 1952.

C. O. BØGGILD-ANDERSEN talte mindeord om Erik Arup.
Trykt side 105—22.

NIELS NIELSEN fremlagde: *Befolkningskort over Danmark*.

Der fremlægges et befolkningskort over Danmark i målestokken 1:100 000, og der gives på grundlag heraf en analyse af de vigtigste bebyggelsesgeografiske typer i vort land. Arbejdet er et led i forarbejderne til Atlas over Danmark. Det er udført på universitetets geografiske laboratorium i samarbejde med dr. AAGE AAGESEN.

Kassekommissionen forelagde det reviderede regnskab for året 1951. Uddrag deraf er trykt side 123—26.

Efter indstilling fra bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens legat« vedtog selskabet at uddele følgende bevillinger: Til studiet af dansk sprog: ordbogsredaktør, mag. art. Kaj Bom 1.000 kr., stud. mag. Poul Lindegård Hjorth 1.000 kr., cand. mag. Thomas Jørgensen 1.000 kr., og til studiet af dansk flora: lektor, dr. phil. T. W. Böcher 800 kr., cand. mag. Tyge Christensen og cand. mag. Kjeld Holmen 500 kr., cand. mag. Mogens Skytte Christiansen 500 kr., universitetsadjunkt, dr. phil. Morten Lange 400 kr., lektor, cand. mag. Vagn Petersson, Hillerød, 800 kr.

Der foretoges følgende valg:

1. Til medlem af kassekommissionen for årene april 1952—56 genvalgte K. Friis Johansen.
2. Til revisor for årene april 1952—54 genvalgte Børge Jessen.
3. Til revisorsuppleant for årene 1952—54 genvalgte Bengt Strömgren.
4. Til medlem af bestyrelsen for »Emil Herborgs legat« for årene april 1952—60 genvalgte Bengt Strömgren.
5. Som tilforordnet til Carlsberg laboratoriets bestyrelse for årene 25. september 1952—57 genvalgte fh. direktør, dr. techn. N. Hjelte Claussen.

Der foretoges afstemning over de fra klasserne indbragte forslag til optagelse af nye medlemmer. Valgt blev følgende:

I den historisk-filosofiske klasse som indenlandske medlemmer: dr. phil. Holger Hjelholt, overarkivar i rigsarkivet, og dr. theol. Bjørn Stisgaard Kornerup, kgl. ordenshistoriograf, overarkivar i rigsarkivet. — Som udenlandske medlemmer: dr. phil. Thorkild Peter Rudolph Jacobsen, professor, Oriental Institute, Chicago, Ill., dr. phil. Alfred L. Kroeber, fh. professor i antropologi ved University of California, Berkeley, Cal., og dr. phil. & litt. Stith Thompson, professor i engelsk og folkløse ved Indiana University, Bloomington, Ind.

I den naturvidenskabelig-matematiske klasse som indenlandske medlemmer: dr. phil. Aksel Tovborg Jensen, professor i kemi ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole, København, og dr. phil. Christian Henrik Otto Poulsen, professor i historisk geologi og palæontologi ved Københavns universitet. — Som udenlandske medlemmer: dr. phil. George Wells Beadle, professor, direktør

for the Kerckhoff Laboratories of Biology, California Institute of Technology i Pasadena, Cal., og dr. phil. Carl Johan Fredrik Skottsberg, fh. professor i botanik ved Göteborgs högskola.

De tre ledige portioner af »Emil Herborgs legat« for årene 1952—55 var af bestyrelsen tildelt følgende: mag. scient. & cand. mag. Bent Fuglede, mag. scient. P. V. Kristensen og cand. mag. Ulrik Ib Røen.

Bestyrelsen for »Emil Herborgs legat« havde sendt beretning og regnskab for året 1951. Selskabet gav decharge for regnskabet. Et uddrag er trykt side 137—38.

»Union Internationale de Physique pure et appliquée« havde sendt trykt beretning om mødet i København den 11.—13. juli 1951.

Kassekommissionen havde vedtaget en ordning, hvorefter der fremtidig ydes medlemmer fra Århus, der holder foredrag i selskabet eller deltager i møder i forbindelse med medlemsvalg (klasse-møder i januar og marts og selskabets valg-møde i april) et fast beløb på 50 kr. pr. møde som bidrag til rejseudgifter. Der skulle altså i fremtiden ikke indsendes særskilt regning.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med følgende:

Biblioteca da faculdade de ciências, Lisboa. — Biol. Medd. og Skrifter.

Mountain Province College, Bontoc, Philippinerne. — Mat.-fys. Medd. og Biol. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af amanuensis, dr. phil. P. Holst Christensen: »The Embryonic Development of *Cochlidion limacodes* Hufn. (Fam. *Cochlididae*, *Lepidoptera*). A Study on Living Dated Eggs« i Biol. Skrifter. Vil blive trykt i bd. 6, nr. 9.

Sekretæren fremlagde:

Hist.-filol. Medd. bd. 32, nr. 7, Paul Rubow.

Mat.-fys. Medd. bd. 27, nr. 2, Aage Winther; 27, 3, Hans Q. Rasmusen.

Klassemøde.

Den historisk-filosofiske klasse holdt møde angående eventuel uddeling af selskabets guldmedaille.

12. Mødet den 18. april 1952.

Til stede var 44 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *leder af mødet*, Holger Pedersen, N. Bjerrum, Bøggild, Hertzsprung, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Knud Jessen, Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Fabricius, Høeg, Grønbech, Møller, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, Fenchel, Ravn, Brandt, Elling, J. Bjerrum, Dam, Degerbøl, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Kornerup, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Hjelmlev. — Desuden som gæster selskabets udenlandske medlemmer professor G. Hevesy og professor Ragnar Josephson, Lund.

Mødets leder bød de nye indenlandske medlemmer velkommen.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig: dr. phil. BENGT IVAR HESSELMAN, fh. professor i nordiske sprog ved universitetet i Uppsala, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 22. april 1949, død den 6. april 1952.

L. L. HAMMERICH gav en meddelelse: *Russisk i Alaska*.

Det russiske herredømme i Alaska fra c. 1740 til 1867 gav flere af de indfødte stammer det første bekendtskab med den hvide mands kultur. Ved hjælp af låneord i eskimoisk, delvis også i aleutisk, kan der opnås oplysninger om, hvilke kulturelementer der til en begyndelse særlig spillede en rolle.

P. BRANDT REHBERG forelagde en afhandling af dr. E. C. ANDERSON og dr. HILDE LEVI: *Some Problems in Radiocarbon Dating*.

Der foretoges første behandling af valg af medlem af Carlsbergfondets direktion, idet Poul Tuxen fratræder den 25. september 1952.

Kassekommissionen havde genvalgt N. E. Nørlund til formand i det kommende år.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med University of Manila, Philippinerne, og at sende Hist.-filol. og Arkæol.-kunst-hist. Medd. og Skrifter.

13. Mødet den 2. maj 1952.

Til stede var 45 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, N. Bjerrum, Nørlund, Bøggild, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Christiansen, Linderstrøm-Lang, Hammerich, Brøndsted, Børge Jessen, Fabricius, Høeg, Grønbech, Jacobsen, Møller, Blinkenberg, Holter, Barr, Hjelm-slev, Fenchel, Ravn, Brandt, Elling, Matthiessen, J. Bjerrum, Dam, Kalckar, H. M. Hansen, Birket-Smith, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Kornerup, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Brandt Rehberg.

Sekretæren meddelte, at selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. HENDRIK ANTHONY KRAMERS, professor i teoretisk fysik ved universitetet i Leiden, valgt til indenlandsk medlem af den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 3. april 1925, udenlandsk medlem den 11. februar 1927, død den 24. april 1952.

Præsidenten udtalte nogle mindeord om den afdøde.

HENRIK DAM gav en meddelelse: *Studier over E-vitaminets (tocopherolernes) virkemåde.*

E-vitaminet kendtes oprindeligt som en fedtopløselig substans (eller gruppe af nærbeslægtede substanser), uden hvilken rotter ikke kunne reproducere sig, selv om føden indeholdt alle andre da kendte faktorer (EVANS 1922). Betegnelsen vitamin E for denne substans indførtes af BARNETT-SURE 1923. Isolationen af den mest aktive form for E-vitaminet, α -tocopherol, fandt sted i 1936 (EVANS, EMERSON & EMERSON). Som resultat af talrige forskeres arbejde har det vist sig, at mangel på E-vitamin kan give sig mange, tilsyneladende højt forskellige udslag, af hvilke manglende fertilitet kun er et enkelt. Det nærmere studium af disse forskellige mangelsymptomer tillader visse slutninger med hensyn til E-vitaminets virkemåde. Mange af, om ikke alle, E-vitamin mangelsymptomerne står i forbindelse med bortfald af en *in vivo* anti-oxydant virkning, d.v.s. en forhindring af visse ufysiologiske oxydationsprocesser, der kan medføre svind af essentielle metaboliter eller ophobning af abnorme oxydationsprodukter, bl. a. af de højt umættede fedtsyrer.

LOUIS HJELMSLEV forelagde en afhandling af mag. phil. VALTER TAULI, Uppsala: *The Phonological Tendencies of the Esthonian Language*.

Carlsbergfondets direktion forelagde ved formanden beretning for året 1. oktober 1950—30. september 1951. Trykt i afsnit II, side 1—91.

Ved anden behandling af valg af medlem af Carlsbergfondets direktion for perioden 25. september 1952—25. september 1962 valgtes Kaare Grønbech.

Efter indstilling fra den historisk-filosofiske klasse vedtoges det at tildele fh. professor i kirkehistorie ved Københavns universitet, dr. theol. J. Oskar Andersen selskabets guldmedaille som udtryk for anerkendelse af hans grundlæggende indsats i dansk kirkehistorisk forskning.

Selskabets sekretariat havde sendt beretning om virksomheden i året 1951. Trykt side 150—55.

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens legat« havde sendt beretning for året 1951—52 og regnskab for året 1951. Trykt side 139—40.

Kommissionen for den ægyptiske ordbog havde sendt en afsluttende beretning, idet kommissionens virksomhed var ophørt. Trykt side 142—43.

Det vedtoges at supplere selskabets komité for den internationale matematiske union med docent, dr. phil. Svend Lauritzen i stedet for afd. Harald Bohr.

Endvidere vedtoges det, at Dansk matematisk Forenings bestyrelse til enhver tid skulle være medlemmer af komiteen. Herefter valgtes lektor, cand. mag. Svend Bundgaard og lektor, mag. scient. Kaj Rander Buch til medlemmer af komiteen.

Carsten Høeg havde sendt beretning om mødet i »Union Académique Internationale« i London den 19.—23. juni 1951, hvori han sammen med L. L. Hammerich havde deltaget som selskabets delegerede. Trykt side 143—44.

Kaare Grønbech havde sendt beretning om sin deltagelse i den internationale orientalistkongres i Istanbul den 15.—22. september 1951.

Efter forslag fra repræsentationsudvalget vedtoges det at delegere Louis Hjelmslev til »The Seventh International Congress of Linguists« i London den 1.—6. september 1952.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Archaeological Survey of Ceylon, Colombo, og at sende Arkæol.-kunsthist. Medd. og Skrifter samt Pāli Dictionary.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at der for finansåret 1952—53 var bevilget selskabet et statstilskud på kr. 60.000 til opretholdelse af selskabets udgivervirksomhed.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger:

Bibliotekar, dr. phil. F. Børgesen: »Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts Previously Published, IV« i Biol. Medd. Trykt i bd. 18, nr. 19.

Dr. E. C. Anderson og dr. Hilde Levi: »Some Problems in Radio-carbon Dating« i Mat.-fys. Medd. Vil blive trykt i bd. 27, nr. 6.

Redaktøren fremlagde:

Biol. Medd. bd. 18, nr. 18, P. Boysen Jensen.

14. Mødet den 16. maj 1952.

Til stede var 35 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Holger Pedersen, Bock, N. Bjerrum, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Winge, Ræder, Hammerich, Martin Kristensen, Langseth, Math. Thomsen, Fabricius, Høeg, Grønbech, Jacobsen, Møller, Barr, Fenchel, Bøggild-Andersen, Matthiessen, J. Bjerrum, K. Arne Jensen, Rosenkrantz, H. M. Hansen, Krogh, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Ebbe Rasmussen, Hjelholt, Kornerup, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Jakob Nielsen, *sekretær*, Th. Madsen. — Desuden som gæst selskabets udenlandske medlem professor G. Hevesy.

C. MØLLER forelagde en afhandling af dr. CLAUDE BLOCH: *On Field Theories with Non-Localized Interactinso.*

C. O. BØGGILD-ANDERSEN gav en meddelelse: *Hannibal Sehested og hertugdømmerne.*

I HANNIBAL SEHESTEDS »politiske testamente« — to breve, som hans franske fortrolige, abbé JEAN PAULMYER, efter den danske statsmands død i Passy 1666 sendte kong Frederik III — fremhæves et snævert og stedsevarende forbund mellem de nordiske riger som den mest rationelle nordiske politik. I modstrid med den i dansk historik hidtil gængse anskuelse er Sehesteds nordiske forbundstanke fra svensk side (G. LANDBERG 1935) opfattet som en »konjunkturföreteelse«, bestemt ved Danmarks kritiske stilling 1666, Sehesteds ydrepolitik i hans rigsskatmestertid 1660—66 som sigtende til at skaffe Danmark revanche overfor Sverige. Ved en redegørelse for Sehesteds politik i forholdet til Holsten-Gottorp, hvor kildeforholdene er let overskuelige, søges det påvist, hvilke veje forskningen formentlig må gå for at klarlægge Sehesteds ydrepolitiske stræben 1660—66.

TORBEN KROGH gav en meddelelse: *Venetianske operateatre fra det 17. århundrede i ny belysning.*

Den svenske arkitekt NICODEMUS TESSIN D.Y. giver i en håndskreven rejsebeskrivelse en værdifuld skildring af det 17. århundredes venetianske operateatre. I sin udgave af Tessins manuskript har OSVALD SIRÉN udeladt denne i teaterteknisk henseende så vanskeligt forståelige beskrivelse, som foredragsholderen har haft lejlighed til at underkaste en nøjere undersøgelse. Vor viden om de venetianske operascener, der fik grundlæggende betydning for det 17. og 18. århundredes hele teaterpraksis, har hidtil været højst beskeden. Det er derfor af stor værdi, at der findes et dokument, som kaster helt nyt lys over denne vigtige periode.

Udvalget for »Niels Bohr legatet« havde sendt uddrag af regnskabet for året 1951. Trykt side 138.

Kommissionen for den nye Ducange havde sendt beretning for året 1951. Trykt side 141.

J. C. Jacobsen havde sendt beretning om mødet i »Union Internationale de Physique pure et appliquée« i København i selskabets lokaler den 11.—13. juli 1951. Trykt side 145.

Til den 30. internationale amerikanistkongres i Cambridge, England, den 18.—23. august 1952 vedtoges det at delegere W. Thalbitzer og K. Birket-Smith.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Sociedad de biologia, Concepcion, Chile, og at sende Biol. Medd. og Skrifter.

Bytteforbindelsen med Mathematisches Institut der Universität, Freiburg i/Br., var ophævet fra dette instituts side.

Det vedtoges at installere et mangehøreanlæg i mødesalen i sommerens løb, samtidig med at der udførtes en del ændringer i mødesalen i forbindelse med flytningen af Krøyers maleri.

Redaktøren fremlagde:

Mat.-fys. Medd. bd. 27, nr. 5, Mogens Rudkjøbing.

Sekretæren meddelte, at selskabet i den forløbne sæson 1951—52, det 209.—210. selskabsår, havde holdt 14 møder, i hvilke 12 medlemmer af den historisk-filosofiske klasse havde givet 16 meddelelser, nemlig: Brandt (mindeord), Bøggild-Andersen 1 + mindeord, Dyggve, Elling 1 + mindeord, Fabricius (mindeord), Grønbech, Hammerich 3, Høeg, Krogh, Matthiessen (mindeord), Rubow og Stender-Petersen; og 10 medlemmer af den naturvidenskabelig-matematiske klasse havde givet 12 meddelelser, nemlig: Niels Bohr, Dam, Hertzprung, Langseth, Mortensen, Møller 3, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Rosenkrantz (mindeord) og Winge.

Edgar Rubin

MINDEORD

over afdøde medlemmer.

I.

Edgar Rubin.

6. september 1886—3. maj 1951.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 14. december 1951.

Af **Frithiof Brandt.**

Edgar Rubin blev født i København den 6. september 1886, som søn af vexelerer Gottfred Rubin og dennes engelskfødte hustru, Emma Rubin, født Levinsohn. Saavel i aandelig som i materiel henseende fandt Edgar Rubins opvæxt og udvikling sted under meget gunstige kaar. I det velstaaende hjem dyrkedes mange kulturelle interesser, og ved slægt var Edgar Rubin knyttet til forskellige fremstaaende familier indenfor københavnsk kulturliv, navnlig indenfor det videnskabelige liv.

Atten aar gammel, i 1904, blev Edgar Rubin student fra Slomanns Skole og begyndte strax at studere filosofi. Paa denne tid fandtes endnu ikke en særlig magisterkonferens i psykologi; vordende psykologer studerede filosofi med psykologi som hovedfag. Men selv om der havde existeret en konferens i psykologi, vilde Edgar Rubin maaske alligevel have valgt filosofien. Fra ganske ung havde Edgar Rubin en stærk trang til omfattende orientering i det humanistiske, og han mindedes ofte med tilfredsstillelse sin almenfilosofiske uddannelse, som han senere udvidede og fordybede. Det er heller ikke svært at se, at Edgar Rubins filosofiske viden har været af ikke ringe betydning for hans psykologiske arbejder, navnlig naar disse, hvad ofte skete, grænsede op til det erkendelsesteoretiske.

Edgar Rubins lærere blev først og fremmest Harald Høffding og Alfred Lehmann, to meget forskellige personligheder, hvis særpræg Edgar Rubin havde megen sans for, som det fremgaar af hans senere karakteristiker af dem. Edgar Rubin kom navnlig til at staa Harald Høffding nær og bevarede livet igennem en stor beundring for Harald Høffdings sjeldne, humanistiske universalitet, hans dybtgaaende fordømsfrihed og sikre sans for det

værdifulde selv paa omraader, der kunde synes at ligge ham fjernere. Af betydning for Edgar Rubins udvikling i ungdomsaarene var desuden, at han kom til at tilhøre en mindre, eksklusiv kreds af vordende videnskabsmænd, der repræsenterede meget forskellige omraader, en kreds, hvis medlemmer senere i usædvanlig grad har gjort sig gældende i dansk videnskab. Ved et lykkeligt sammentræf af omstændigheder fandt Edgar Rubins første udvikling saaledes sted i et milieu, der baade ved sin alsidige kultur og ved sin høje kvalitet kom til at præge ham, et milieu, der utvivlsomt imødekom hans medfødte natur. Thi Edgar Rubin, der i saa høj grad blev specialisten indenfor sit fag, var i virkelighed universel af anlæg, og han blev paa adskillige omraader uden for sit eget fagomraade tiltrukket af det udsøgt fremragende.

Edgar Rubin fik en ret hurtig ydre carrière. Magisterkonferens i filosofi 1910. Studieophold i Göttingen 1911—14. Doktorgraden 1915. Lektor i filosofi ved Københavns Universitet 1918. Professor i psykologi og leder af Universitetets psykologiske Laboratorium 1922, som Alfred Lehmanns efterfølger. I sin næsten trediveaarige gerning som professor ved Københavns Universitet stod Edgar Rubin ubestridt som den førende psykolog herhjemme.

Naar man i korte ord skal forsøge at karakterisere Edgar Rubins ejendommelige indsats og plads i psykologien, er der i hvert fald to omstændigheder, der let falder i øjnene. Edgar Rubin begyndte sin selvstændige forskning paa et tidspunkt, da der mere eller mindre sporadisk indtraadte en afgørende ændring i den overleverede psykologis teoretiske grundlag, tildels ogsaa i dens metodik og i dens videnskabelige ideal. Meget tidligt var Edgar Rubin i kontakt med denne ændring, hvis rækkevidde han klart saa, og han blev paa sine specielle omraader en betydningsfuld pioner for det nye. Tillige kan man sige, at Edgar Rubin fremførte dette nye paa en højst original og personlig maade, der synes at hænge snævert sammen med hans ejendommelige individualitet. Af begge disse grunde vil Edgar Rubins navn utvivlsomt blive staaende i denne periodes psykologihistorie som skrevet med en særlig, om man vil aparte skrift.

Edgar Rubins første videnskabelige arbejde, »Beobachtungen über Temperaturempfindungen« (1912), er endnu ikke præget af det nye, men maa nærmest karakteriseres som et værdifuldt elev-

arbejde. Det ligger paa den klassiske experimentalpsykologis linje. Alfred Lehmann havde paavist forekomsten af de saakaldte paradoxe kuldefornemmelser, hvorved forstaas, at kuldefornemmelser under særlige omstændigheder kan fremkaldes, selv naar man paavirker kuldesansens receptorer i huden med høj varme. Edgar Rubin paaviste, at der ligeledes kan fremkaldes paradoxe varmfornemmelser ved paavirkning af varmesansens receptorer i huden med stærk kulde. Begge paavisninger var et smukt supplement til og en yderligere bekræftelse paa Johannes von Müllers gammelkendte lov om de saakaldte specifikke sanseenergi, ifølge hvilken et sanseapparat altid reagerer med den for sanseapparatet ejendommelige modalitet, uanset den fysiske natur af stimulus, der indvirker paa sanseapparatets receptor.

I tre aar, fra 1911 til 1914, studerede Edgar Rubin i Göttingen hos G. E. Müller, der dengang stod som den betydeligste repræsentant for experimentalpsykologien. G. E. Müller havde den sædvane selv at stille opgaverne til de unge forskere, der søgte ham, og at give ret afgrænsede instruxer om, hvad der ønskedes. G. E. Müller opfordrede Edgar Rubin til at foretage en undersøgelse af genkendelsesfænomener ved hjælp af en tachistoskopisk anordning, i hvilken der exponeredes et materiale, der fortrinsvis bestod af de saakaldte meningstomme figurer, der ikke afbilder noget, hvide fladefigurer paa sort grund, eller omvendt. Genkendelsesfænomenerne var i det hele paa den tid et yndet undersøgelsesobjekt. Det var under arbejdet med denne opgave, at Edgar Rubin fik sit egentlige gennembrud som original forsker. Under arbejdet forskød hans interesse sig. I stedet for at interessere sig for genkendelsen og ikke-genkendelsen af de exponerede figurer, samt for den traditionelle statistiske behandling heraf, blev Edgar Rubins opmærksomhed mere og mere fængslet af selve forsøgsmaterialets natur. Jævnt sagt: Hvad karakteriserer egentlig en synsoplevet figur? Den indgaaende analyse heraf førte til en række, nye iagttagelser, der er nedlagt i disputatsen om »Synsoplevede Figurer« (1915). Man mærker i dette arbejde ikke meget til det oprindelige emne om genkendelse, dog paa eet punkt et vigtigt resultat: For at en figur genkendes ved en senere exponering, er det en grundbetingelse, at figuren ved den senere exponering opleves med samme forhold mellem figur og grund som ved den tidligere exponering. Edgar Rubin kaldte dette for

»den figurale eftervirkning«. Hovedsagen i dette arbejde er dog ikke genkendelsesproblemet, men et væld af nye og fine iagttagelser af synsoplevede figurers ejendommeligheder, af oplevelsen af flader og konturer, af punkter, og streger, og vinkler, og kurver, og ganske særlig af den fænomenologisk set vidt forskellige oplevelse af »figur« og »grund«. I iagttagelsens og beskrivelsens minutiositet gik Edgar Rubin langt videre end man tidligere var vant til. Og, hvad der ikke mindst gjorde dette arbejde saa værdifuldt og saa inspirerende for senere forskning, var dette, at Edgar Rubin klart saa, at der i de iagttagne og beskrevne fænomener, saa smaa og ubetydelige disse maaske ved første øjekast kunde synes at være, laa problemer af videregaaende interesse, stundom af fundamental teoretisk interesse, baade for psykologi og erkendelsesteori. »Synsoplevede Figurer« er et af de første udførlige arbejder, i hvilke man mærker skredet i den overleverede psykologis teoretiske grundlag, et skred, der kort kan karakteriseres som overgangen fra elementpsykologi til helhedspsykologi, som senere skal omtales nærmere. I 1921 udkom afhandlingen paa tysk og vakte megen opsigt og anerkendelse i fagkredse. Man kan nu næppe aabne en helhedsfremstilling af psykologien, det være sig paa hvilket sprog, uden at finde et referat af Edgar Rubins undersøgelser af figur og grund og se gengivelser af hans demonstrerende figurer.

Edgar Rubins videnskabelige arbejder efter disputatsen bestaar i en række specialundersøgelser, der i aarenes løb blev publicerede i udenlandske fagskrifter, men i 1949 udkom samlede i et vægtigt bind med titlen »Experimenta Psychologica«. Ligesom de to først omtalte arbejder angaar de alle sansningens psykologi, moderne sagt perceptionspsykologien. Ser man bort fra afhandlingernes kronologi og betragter dem systematisk efter indhold, finder man, at Edgar Rubin som perceptionspsykolog fik ydet nye, vigtige bidrag paa de vigtigste sanseomraader, angaaende synssansen, høresansen, smagssansen, lugtesansen, berøringssansen og temperatursansen.

I en afhandling med titlen »Zur Psychophysik der Geradheit« (1922) beskæftigede Edgar Rubin sig med en analyse af den rette linie, saaledes som denne opleves for synet i det daglige liv. Det førte til en sondring mellem en ret linies udseende som ret og dens fysiske egenskaber som ret. Edgar Rubin bestemte end-

videre rethedstærskelen, den krumning en fysisk-geometrisk linie kan have og dog for synet opleves som ret, og undersøgte i det hele højst minutøse sager angaaende betingelserne for visuel rethedsoplevelse. — I en afhandling om »Visuell wahrgenommene wirkliche Bewegung« (1927) behandlede synsoplevede bevægelser, et interessant, men ikke synderlig dyrket emne. Der sondres mellem den bevægelse, som man ser et legeme udføre som helhed, og den (eller de) bevægelser, som dele af legemet udfører betragtet for sig. En række nye frappante iagttagelser, til dels af ret paradoxal karakter, blev beskrevet. I sine sidste aar var Edgar Rubin yderligere optaget af synsoplevede bevægelseres hastigheder, og han fik her paa uventet maade brug for sine ungdomsundersøgelser over figur og grund. Det paavistes, at en synsoplevet hastighed blandt andet kan være afhængig af lyshedsforskellen mellem det bevægede legeme og baggrunden hvorpaa bevægelsen ses. Samtidig hermed arbejdede Edgar Rubin med en analyse af geometriske figurer, med særlig henblik paa de tilfælde, hvor disse har en ikke-euklidisk oplevelseskarakter.

Indenfor hørelsen har Edgar Rubin beskæftiget sig med akustiske fænomener, med forholdet mellem det auditive og det taktile, og især, i afhandlingen om »Geräuschverschiebungsvor-suche« (1938), med den saakaldte lydfor skydning. Dette begreb, der ikke har noget at gøre med den filologiske brug af ordet, betegner det ejendommelige fænomen, at lyd tidsmæssigt kan forskydes, saaledes at de paa ret paradoxal maade opleves til tidspunkter, paa hvilke de ifølge den fysiske paavirkning af høreapparatet ikke skulde opleves. At lydfor skydning kan fremkomme, var velkendt før Edgar Rubin tog det op, men han har forøget antallet af lydfor skydningsfænomener paa betydningsfuld maade. Exempelvis paaviste Edgar Rubin det paradoxale, at en efterfølgende lydstimulus kan have kvalitativ indflydelse paa perceptionen af en forudgaaende lydstimulus; ligeledes, at to paa hinanden følgende lydstimuli under visse omstændigheder kan perciperes i omvendt rækkefølge af den objektive rækkefølge af de to stimuli.

Disse og lignende paradokse fænomener interesserede især Edgar Rubin, fordi de formentlig kan kaste lys over et af den moderne perceptionspsykologis staaende problemer om den saakaldte forarbejdningsproces. Naar et sanseapparats receptor paa-

virkes af en egnet stimulus, gaar der en vis lille tid, før den psykiske reaktion, selve perceptionen (sansningen) opstaar, en følge af at de nervefysiologiske processer til og med cortex tager tid, den saakaldte latenstid. Den moderne perceptionspsykologi er i stigende grad kommet til den opfattelse, at latenstiden ogsaa maa være en forarbejdelsestid, saaledes forstaaet, at der ikke blot i sansapparatets receptor, men i ledningsbanerne og formentlig især i de sensoriske centre i cortex, maa foregaa en forarbejdning af nerveimpulserne, da man ikke ligefremt kan forstaa resultatet, selve perceptionen, ud fra den fysiske paavirkningssituation. Nervefysiologisk er det til dato ukendt, hvad det er der sker. Een side af problemet, den enkleste, er at blive klar over, hvor lang eller kort denne forarbejdningstid kan være. I flere afhandlinger beskæftigede Edgar Rubin sig hermed, saaledes i »Studien über psychophysiologische Verarbeitungszeit« (1932). Edgar Rubin mente, at han ved de nævnte lydforskydningsfænomener havde fundet maal for forarbejdningens varighed, i hvert fald under nævnte forsøgsbetingelser. Hans betragtning var den enkle, at naar en objektivt senere lydpaavirkning kunde faa indflydelse paa en forudgaaende, kunde dette næppe fortolkes paa anden maade, end at de to lydpaavirkninger faldt indenfor samme bearbejdningstid. Paa lignende maade forsøgte Edgar Rubin med held at bestemme bearbejdelsestiden for paavirkninger af synet. Det drejer sig om forsøg med synsoplevede bevægelser af et lyspunkt, hvor et analogt paradox t fænomen viste sig, idet efterfølgende stimuli kan faa indflydelse paa perceptionen af forudgaaende stimuli. Tiden, som psykologisk fænomen, den oplevede tid, ogsaa kaldet den psykiske tid, til forskel fra den matematisk-fysiske tid, optog i det hele Edgar Rubin meget. I en afhandling fra 1934 om »Nogle elementære Tidserfaringer« gjorde han rede for en række iagttagelser, der paa frappant maade viser forskelle mellem psykisk tid og matematisk-fysisk tid.

I en afhandling om smagen, fra 1936, med titlen »Taste«, behandles smagens psykologi paa en mere naturlig og frugtbar maade end almindeligt, hvor man er tilbøjelig til, af fysiologiske grunde, at isolere smagssansen fra de øvrige samarbejdende sanser, hvilket fysiologisk kan være berettiget, men psykologisk kommer til at skille, hvad der ikke er skilt i dagliglivets oplevelse, der karakteriseres ved et snævert samarbejde mellem smagssans,

lugtesans, berøringssans, temperatursans og kinetisk sans. Den klassiske lære om smagen som blot omfattende de fire smagskvaliteter indgaar i Edgar Rubins behandling som et led i en større helhed.

Paa berøringssansens omraade falder Edgar Rubins »Haptische Untersuchungen« fra 1935. Heri vendes paa en vis maade tilbage til det tidligere emne om rethed, idet det minutløst undersøges, under hvilke betingelser man alene gennem berøringen, særlig gennem fingerspidserne, oplever om en kant er ret eller krum. Der paavises analogier mellem visuel og haptisk oplevelse af rethed, ligesom der paavises en dominans af synet, naar der foreligger forskellige muligheder for tydningen af den objektive paavirkning. —

Edgar Rubin beskæftigede sig med meget andet foruden med perceptionspsykologien, saaledes med hukommelsens psykologi, tænkningens psykologi, følelselivets psykologi, og i de senere aar med karakterologi. Fra disse og andre omraader foreligger der dog ikke publicerede undersøgelser fra hans haand, men derimod mere eller mindre populære skrifter. Saaledes med hensyn til hukommelsen en redegørelse for den experimentelle hukommelsesforskning i en bog fra 1919 med titlen: »Kan hukommelsen forbedres?« Om erkendelsesteoretiske spørgsmaal blandt andet en afhandling om den tidligt afdøde, meget særprægede filosof Herbert Iversen, med titel »En ung dansk Filosof og hans Værk« (1920). Desuden en stor mængde kroniker, der henvender sig til et bredere publikum og viser Edgar Rubins omfattende interesse-sfære. Et udvalg af disse er samlet i en bog med den ejendommelige titel »Mennesker og Høns«, en titel, der indeholder en underfundig pointe, der næppe paa forhaand er blevet forstaaet af alle, der tog bogen i haanden. Baade som videnskabelig og populær skribent udmærkede Edgar Rubin sig ved et sprog, der samtidig var dækkende og naturligt.

Naar Edgar Rubins videnskabelige indsats først og fremmest kom til at angaa perceptionspsykologien, skyldes det vistnok forskellige omstændigheder. For det første, at Edgar Rubin med sit aabne blik saa, at det man kalder sansernes verden er en langt rigere verden end man almindeligt tror, og at der stadig er opdagelser at gøre. For det andet, at man paa dette omraade ofte kan naa en exakthed, der kan komme tæt op til naturvidenskabelig

exakthed. For det tredie, at der i de sensuelle fænomener ofte laa problemer med overraskende og videregaaende perspektiver. Ganske særlig droges Edgar Rubin af fænomener med paradox karakter, der inciterede til en nærmere teoretisk refleksion.

Man har kaldt Edgar Rubin for en mikroskoperende psykolog, en karakteristisk han selv godkendte, og ikke blot var tilfreds med, men betragtede som en særlig hæder. Nøjagtighed og præcision gik ham frem for alt. Man forstaar imidlertid ikke betydningen af Edgar Rubins indsats, hvis man blot holder sig til iagttagelserne som saadanne og overser det teoretiske grundlag i hvilket iagttagelserne saa at sige er indfattede. Man regner som bekendt, at experimentalpsykologien blev grundlagt med Theodor Fechners berømte værk »Elemente der Psychophysik« fra 1861, et værk, der kom til at bestemme experimentalpsykologiens metodik og ideal gennem godt et halvthundrede aar. Metode og ideal var hentet fra naturvidenskaben, især fra fysiken og kemien. Mere eller mindre explicit gik man ud fra, at bevidsthedslivet, de psykiske fænomener, til syvende og sidst bestod af et begrænset antal elementer, og det blev først og fremmest en opgave gennem analyse at finde disse grundelementer og lovene for deres kombination. Titlen paa Fechners hovedværk »Elemente der Psychophysik« er i høj grad signifikativ. Kombinationen af elementerne tænkte snart i analogi med mekanisk sammenføjning eller mekanisk blanding, snart i analogi med den kemiske forbindelse. Man talte ikke sjældent ligefrem om sjælelivets mekanik og om psykisk kemi, og man anbefalede i pseudokemisk sprog kvalitativ og kvantitativ analyse. Hele denne indstilling viste sig gennem et halvthundrede aar overordentlig frugtbar og afklarende. Edgar Rubins første lærer, Alfred Lehmann, var behersket af samme synspunkter.

Men denne metodik og dette ideal havde sine grænser og som allerede antydet indtraadte et betydningsfuldt teoretisk vendepunkt i aarene omkring 1915. Det nye kan kort karakteriseres som et gennembrud af et helhedssynspunkt contra det traditionelle elementsynspunkt. Jævnt sagt vil dette sige, at de psykiske fænomener, eller for at tale Edgar Rubins eget særlige sprog »de sjælelige dannelser«, saa at sige er fødte »helheder«, der ikke lader sig opløse, hverken i analogi med mekanik eller kemi i elementer, uden at man dermed mere eller mindre forvansker

fænomenernes karakter. Man indsaa nødvendigheden af et positionsskifte i metodik og ideal. Opgaven bliver ikke at opløse helheden, men tværtimod at fastholde helheden som helhed, og undersøge dens egenart som helhed. Nu da dette metodiske positionsskifte for længst er sket, kan det hele se ret enkelt og selvfølgelig ud, men saaledes var det ikke for dem, der først saa det, og det krævede en betydelig aandsfrihed at frigøre sig for det overleverede og slaa ind paa nye veje. Edgar Rubin var een af disse. I et foredrag paa den 8. internationale psykologkongres i 1927 gjorde Edgar Rubin i et foredrag med titlen »Über Gestaltwahrnehmung« nærmere rede for sin metodiske indstilling og karakteriserede sit grundsyn som »aspektiv psykologi«. I dette begreb indeholdes en reservation over for den helhedspsykologi, der repræsenteres af gestaltpsykologerne.

Meget karakteristisk for Edgar Rubin som psykolog var i det hele hans store skepsis og tilbageholdenhed overfor omfattende teoridannelser. Edgar Rubin forholdt sig altid direkte beskrivende til selve fænomenerne. Han var empiriker i sjelden rendyrket forstand. Det var hans overbevisning, at kendskabet til de psykiske fænomener, selv paa omraader, hvor det er størst, alligevel er saa mangelfuldt, at teoridannelser i større stil maa blive højst problematiske, og at de ofte kan have den uheldige virkning at svække den fordomsfri iagttagelse af fænomenerne. Paafaldende er ogsaa paa dette punkt Edgar Rubins modsætning til den mand, han afløste, Alfred Lehmann, der i det ældre spor søgte omfattende psykofysiologiske teoridannelser for sjælelivet. —

Edgar Rubins livsperiode faldt ikke blot i en tid, hvor den teoretiske psykologi undergik en vigtig udvikling. Det forekommer sandsynligt, at naar eftertiden ser tilbage paa psykologiens historie mellem 1900 og 1950, vil man ogsaa fremdrage som væsentligt træk, at det var i denne periode, at psykologien fra at have været et rent akademisk og teoretisk anliggende tillige begyndte at blive en anvendt videnskab. Det begyndte smaat, kort efter aarhundredskiftet, med intelligensprøver, og andet, men i dag dækker den anvendte psykologi betydelige omraader. Edgar Rubin var sikkert ifølge sin natur først og fremmest ren videnskabsmand. Det var sjældnere, at praktiske opgaver satte hans forskerinteresse i bevægelse, og det er iøjnespringende, at hans specielle forskningsomraader ligger fjernt fra det praktiske livs

interesser. Men som aarene gik, førtes Edgar Rubin ogsaa mere og mere ind paa den anvendte psykologis omraader. Allerede Alfred Lehmann havde interesseret sig herfor og blandt andet gennemført psykologiske prøver for flyveraspiranter. Edgar Rubin overtog disse og udvidede prøverne paa en for ham karakteristisk maade ved at supplere dem med karakterologiske undersøgelser. Endvidere blev Edgar Rubin hovedmanden for etableringen af den nye studieordning ved uddannelsen af kandidater i psykologi, en uddannelse, der først og fremmest har sigte paa anvendt psykologi indenfor lærergerningen. I sine sidste aar beskæftigede Edgar Rubin sig ogsaa med klinisk børnepsykologi og var en af hovedmændene for den med amerikansk-økonomisk støtte oprettede Child Guidance Clinic.

Som lærer var Edgar Rubin højst personlig og suggererende. Bag en væremaade, der af nogle opfattedes som en art skødesløshed eller formløshed, af andre som naturlighed, laa en stærk trang til personlig kontakt. Edgar Rubin holdt af at samtale, og samværet med ham var altid lærerigt, sagligt optaget og interesseret, som han altid var. Om hans undervisning dannedes en særlig atmosfære af fællesskab og medarbejderskab, og med en overordentlig gæstfrihed aabnede Edgar Rubin og hustru deres hjem for yngre og ældre fagfæller. Med udlandets ledende psykologer havde Edgar Rubin nære forbindelser, var ven med en række af dem, og som formand for »Selskabet for Filosofi og Psykologi«, der blev stiftet paa Edgar Rubins initiativ, fandt han ofte lejlighed til gennem forelæsningsbesøg at knytte forbindelser mellem den hjemlige og den udenlandske forskning. Edgar Rubin blev medlem af dette selskab d. 22. april 1949, men var allerede da legemlig svækket, og kom kun til at deltage i faa møder. Med megen taalmodighed udholdt Edgar Rubin længere tids sygdom og døde den 3. maj 1951.

Ære være hans minde.

Axel Nishen

II.

Axel Eduard Hjorth Nielsen.

30. december 1880—22. maj 1951.

Tale holdt i Videnskabernes Selskabs møde den 25. januar 1952.

Af **Knud Fabricius.**

Da professor Axel Nielsen i 1942 blev foreslået til optagelse i Videnskabernes Selskab, blev det understreget, at hans videnskabelige hovedfortjeneste lå på det økonomisk-historiske område, og at det var ud fra denne forudsætning, forslaget blev stillet. Det vil derfor vistnok kunne billiges, at jeg ved denne lejlighed i mindre grad behandler hans øvrige livsgerning som national-økonom, så meget mere, som den ligger mine egne studier fjernere.

Axel Nielsen var født i København 30. decbr. 1880 som søn af en instrumentmager og voksede op i et kærligt hjem, hvor han ikke mindst følte sig stærkt knyttet til sin moder. Det var derfor et hårdt slag for ham, da han allerede i ni års alderen mistede begge sine forældre. Axel Nielsen blev nu opdraget i sin morbroders hus; denne, kaptejn Rønne, der først var på langfart og senere var kaptejn på et fyrskib ved Læsø, måtte overlade drengens opdragelse til sin hustru, der næppe formåede at erstatte, hvad han havde mistet. Axel Nielsen var af naturen inde-sluttet, og under de forandrede huslige forhold drog han sig endnu mere ind i sig selv. Sine glædeligste stunder havde han, når han tilbragte skoleferierne på morbroderens fyrskib. Han talte senere ofte med glæde om disse sommerminder, og han grundlagde her den kærlighed til søen, der senere så ofte førte ham til at tilbringe sine ferier til havs. Denne kærlighed til naturen, der så ofte fremtræder hos ensomme mennesker, viste sig da også i sommerferierejser til bjergegne som i Norge og Schweitz og i den omhu, hvormed han dyrkede blomsterne i sin have i København.

Axel Nielsens skolegang foregik i halvfemserne i Schneekloths skole, og den samme tilbageholdenhed og indesluttethed, som han havde vist i sin barnealder, synes også at være blevet bevaret under disse skoleår. Ingen af lærerne kan have øvet nogen synderlig indvirkning på ham — han havde i de sidste år Aage Friis til lærer i historie; — og af skolekammeraterne bevarede han senere i livet kun forbindelse med en enkelt (læge R. Th. W. Becker). Han tog den gammelsproglige studentereksamen i 1898 med et jævnt godt resultat; det eneste tegn ved denne lejlighed, som peger mod fremtiden, er vel, at han fik rent ug i historie, klassens bedste karakter.

Det er således ikke let at godtgøre, hvorfra Axel Nielsens historiske interesse stammede. Formodentlig er den først vakt i studenterårene, da han læste til statsvidenskabelig eksamen under Scharling og Westergaard. Af disse var Westergaard afgjort den, der ved sine levende og vidtskuende forelæsninger fik størst indflydelse på denne elev, men selv om Will. Scharlings undervisning var mere gammeldags, var den tillige stærkt historisk præget, hvilket øjensynligt ikke har undladt at påvirke hans tilhører. Vist er det, at da han havde taget statsvidenskabelig eksamen 1903, var han — forøvrigt imod sin families ønsker — fast bestemt på at slå ind på en videnskabelig bane. Det var sikkert med forståelse for Axel Nielsens evner i denne retning, at fakultetet herefter udsatte en prisopgave om »Prisbevægelsen i Danmark 1650—1750«, ejendommeligt nok et nærbeslægtet emne med det, som Scharling havde haft til sin konkurrenceafhandling ved professorbesættelsen 1869. Axel Nielsen vandt 1905 guldmedaljen og beviste hermed over for sig selv og sin familie, at han havde truffet det rette valg.

I de følgende år kunde Axel Nielsen derfor uforstyrret hengive sig til at pleje sin hovedinteresse. På guldmedaljen fulgte doktorgraden 1908 med afhandlingen »Specier, Kroner og Kurant«, og efter en længere udenlandsrejse 1911 afhandlingen »Den tyske Kameralvidenskabs Opstaaen i det 17de Aarhundrede«, der blev optaget i vort selskabs skrifter. I disse år havde han også haft en stilling på det kgl. bibliotek, men virksomheden her afbrødes, da han 1911 ved en konkurrence vandt professoratet i nationaløkonomi på universitetet. Herved førtes han ind på delvis nye baner. Da dette medførte en foreløbig standsning i hans

historiske produktion, er der grund til nærmere at granske, hvad han til da havde nået.

Nogen historisk-økonomisk forskning var den gang endnu ikke grundlagt i Danmark. Der undervistes heller ikke i dette fag på universitetet. Ganske vist havde Falbe-Hansen og Scharling begge besvaret en opgave af denne art ved professorkonkurrencen 1869, og Scharling havde siden offentliggjort sin besvarelse i udvidet form i bogen »*Pengenes synkende Værdi*«, mens Falbe-Hansen i anledning af hundredåret for stavnsbåndsløsningen 1888 havde udsendt sit lodige værk »*Stavnsbaandsløsningen og Landbo-reformerne*«, der viste hans sjældne evne til at »lade tallene tale«. Der var også af vore betydeligere historikere som Erslev, Fredericia og A. D. Jørgensen vist forståelse for de økonomiske faktorerets betydning i den almindelige udvikling, således som det bl. a. fremgår af »*Danmarks Riges Historie*« ved århundredskiftet. Men altfor ofte indskrænkede interessen for de materielle faktorer sig hos historiske forfattere til at optage spredte træk i, hvad der med et ubestemt udtryk kaldtes »kulturhistorie«. Dog må der peges på en undtagelse, der i sig forenede historisk og nationaløkonomisk metode og teknik: Marcus Rubin, hvis grundlæggende værker »1807—14« og »Frederik VI's tid« derfor den dag i dag står urokkede. Men hvor langt var den historisk-økonomiske forskning ikke tilbage for udlandets, hvor der ligefrem fandtes »skoler«, og hvor man ofte var nået til at udforske hele det pågældende lands udvikling! I Tyskland var der endog forskellige retninger (»skoler«), som en konservativ omkring Gustav Schmöller, hvis lærestol stod i Berlin, og en radikal-socialistisk, der samlede sig om Max Weber i München. I Tyskland fandtes også en række tidsskrifter, der udelukkende offentliggjorde social-historiske undersøgelser. Nærmest Danmark, ved universitetet i Rostock, virkede den højtbegavede Richard Ehrenberg, hvis store produktion, navnlig omhandlende 1500-tallet, har et lignende humanistisk præg som herbjemme Marcus Rubins. Og just i de dage, da Axel Nielsen begyndte sin forskning, disputerede i Danmark Erik Arup for doktorgraden med sin vægtige bog om engelsk og tysk kommissionshandel mellem 1350 og 1850, mens i vort naboland Sverige Eli Heckscher havde begyndt på den bane, der skulle føre ham til den mest lysende plads inden for de skandinaviske økonomiske historikere. Dette var

baggrunden for Axel Nielsens første indsatser som forsker: guldmedaljeafhandlingen, disputatsen, afhandlingen i Videnskabernes Selskabs skrifter og talrige afhandlinger og anmeldelser i tidsskrifter, særlig det nationaløkonomiske.

Det er ikke ved deres ydre egenskaber, disse arbejder tiltrækker sig opmærksomheden. Axel Nielsen var ingen blændende stilist. Sproget er ofte tungt og farveløst, og perioderne så lange og indviklede, at det kan knibe at holde forfatterens tankegang fast. Men grundvolden for undersøgelserne er lagt overordentlig solidt; stoffet er samlet med stor flid og sporsans i arkivernes og bibliotekernes mest afsidesliggende egne, og det er ordnet af en skolet og kyndig forsker. Hovedsagen er dog den kritik, hvormed forfatteren sigter sine kilder; det frie og uhildede syn, han anlægger på sine forgængere, og den ædruelighed og redelighed, hvormed han afvejer pro et contra for de forskellige løsninger, før han tilsidst tager standpunkt. I disputatsen når han således til at anerkende den danske regerings hæderlige bestræbelser for at skabe et godt pengevæsen, men mener, at dette ikke lader sig gøre, sålænge det danske pengevæsen er afhængigt af udlandet, særlig hamburgsk banco, foruden af de hjemlige private møntmestres indgriben. I afhandlingen om den tyske kameralvidenskab i 17. århundrede godtgør han, hvilken indflydelse de store forfatteres tanker har ved siden af det materielle milieu; i modsætningen til sine forgængere, der troede på Romerrettens indflydelse gennem 1500tallets økonomi, påviser han, hvilken betydning Aristoteles' politik fik fra og med Renaissance, at man først nu når til ligesom hellenerne at skelne mellem privat og offentlig økonomi; i modsætning til romerne, der lagde hovedvægten på sparsomhed, fremhæver grækerne som det afgørende i den offentlige økonomi kreditten, og den romerske retsstat afløses af den græske velfærdsstat. Således er Axel Nielsens arbejder rige på nye og frugtbare synsmåder: hans forsigtige og prøvende forskningsmetode gør hans resultater tillidvækkende, ja overbevisende. Hans anmeldelser af andre forfatteres værker kan være ganske skarpe, når han finder disse overfladiske eller uvederhæftige, men selv når dette ikke er tilfældet, tager han altid bladet fra munden uden personlige hensyn, som da han over for Statistisk Bureaus bearbejdelse af kapitelstaksterne peger på, at de for tiden før guldmøntfodens indførelse med urette er omregnet til

moderne mønt, fordi der i ældre tid var mindre forskel på guldets og sølvets pris end i vore dage. Sammenfattende kan man vel sige, at Axel Nielsens ungdomsproduktion er meget lovende, men at han heri ikke behandler længere tidsrum af økonomisk udvikling, og at der ikke i den fremtræder helhedsopfattelser af selvstændig og overraskende karakter.

Som allerede nævnt, indtrådte der med Axel Nielsens udnævnelse til professor 1911 en foreløbig standsning i hans historisk-økonomiske forfatterskab. På embedsvegne måtte han nu beskæftige sig med rent nationaløkonomiske fag, navnlig nationaløkonomiens teori, der forøvrigt under professor konkurrencen havde været genstand for hans opmærksomhed, som det fremgår af den friske og selvstændige forelæsning om »Forholdet mellem Nationaløkonomiens Teori og Politik« (trykt 1912). Også ved sin undervisning i statsteoriernes historie, kunde han jo, som vi har set det ved skriftet om den tyske kameralvidenskab, få lejlighed til at gribe tilbage til tidligere studier. Det var heller ikke nogen tilfældighed, at Axel Nielsens særlige område på universitetet efterhånden blev penge- og kreditteorien; allerede hans disputats om »Specier, Kroner og Kurant« havde peget i denne retning. Men hele universitetsarbejdet drejede sig dog om nutidige, ikke om historiske forhold, så at Klio i disse år måtte finde sig i at træde i baggrunden. Hvilken interesse og viden Axel Nielsen stadig havde på det historiske område, fremgår dog af hans store værk »Bankpolitik« (1923—31), hvis første svære bind omhandler de europæiske hovedbankers, navnlig Bank of Englands udvikling. Uden iøvrigt at komme nærmere ind på dette arbejde, der må siges at falde uden for min opgave, skal det bemærkes, at Axel Nielsen, der på et tidligere stadium havde stået tysk økonomisk forskning nærmest — han havde bl. a. studeret under Brentano i München, og han bevarede altid den liberale indstilling, som denne lærer havde; han havde også samlet stoffet til sin »tyske Kameralvidenskab« i tyske biblioteker — nu viste sig i »Bankpolitik« stærkere påvirket af angelsaksisk forskning. Også i denne henseende bevarede han livet igennem sin indstilling og havde ansigtet vendt mod vest.

Men ikke blot universitetsarbejdet, også livet selv drog i disse år Axel Nielsen bort fra historiske studier. Få år efter hans tiltræden af professoratet udbrød den første verdenskrig. Dens følger

for Danmark måtte hurtigt påkalde den mands opmærksomhed, der havde pengevæsenets teori og politik til speciale. Det blev ham, der gennem talrige skarpe og klare artikler i blade og tidskrifter kaldte offentligheden til gevær mod den valutapolitik, som dreves af nationalbanken. Hans navn blev med et slag kendt over hele landet. Praktiske følger fik hans indsigelser ganske vist ikke foreløbig, selv om den offentlige mening i det store og hele gav ham ret. Men myndighederne havde fået øje på, hvad der boede i Axel Nielsen, han blev taget i brug i forskellige nævn og kommissioner, kom efter krigen ind i nationalbankens repræsentantskab og — senere — i dens bestyrelse og fik herigennem stor indflydelse på dens ledelse. Man var nu almindeligt, selv inden for banken, klar over, at hvis man i tide havde fulgt Axel Niensens råd, vilde det have sparet landet grumme mange penge. Hele denne udvikling, der strakte sig over en menneskealder, fik den betydning for Axel Nielsen personlig, at alt eftersom anerkendelsen af hans livsgerning steg, veg hans indesluttede og reserverte holdning over for andre og tøde hans bundne varme op. Der er næppe tvivl om, at dette også fik betydning for hans forskning.

Et ydre stød blev anledningen til, at han vendte tilbage til sine ungdomsstudier. Et tysk forlag, der havde sat sig til opgave at udgive en række håndbøger i de europæiske kulturlandes økonomiske historie, henvendte sig til ham med opfordring til at redigere en sådan for Danmarks vedkommende. Axel Nielsen knyttede da en række medarbejdere til sig: For middelalderen Erik Arup; for landbruget O. H. Larsen og for handel og industri indtil 1840 Albert Olsen; selv påtog han sig foruden redaktionen — der kom til at koste ham meget besvær — at forfatte slutningsafsnittet, en fortsættelse af Olsens afsnit om Danmarks byerhvervs industrielle, handelsmæssige og økonomiske udvikling fra liberalismens frembrud o. 1840 indtil den første verdenskrig; ca. 150 store sider. »Dänische Wirtschaftsgeschichte« (1933), som det samlede værk hedder, er den dag i dag det eneste foreliggende værk om Danmarks økonomiske historie, og — hvad mere er — skønt det er næsten 20 år gammelt, står det stadig — ikke mindst for Axel Niensens afsnits vedkommende — som friskt og almengyldigt. Med rette har Eli Heckscher sagt, at hvad der præger dette afsnit, er, at det er forfattet af en kyndig national-

økonom, der forener økonomens blik for økonomisk sammenhæng med historikerens blik for relativitet.

Afhandlingen måtte efter sin karakter af bidrag til en håndbog blive et overblik, hvori bevismaterialet ikke kunde få plads. Men det har meget klare linjer og er båret af nye ledende synsmåder. Det skildrer liberalismens sejr i Danmark, således at det understreges, at denne ikke alene skyldtes fremmede ideers gennembrud, men at der også fandtes ansatser hertil under den bestående samfundsordning. Enevælden havde gjort de første skridt ved de store agrarreformer og toldlovene før 1800. Liberalismen, der navnlig havde sit tilhold hos akademikerne, slog så igennem fra o. 1840, og, sine anskuelser tro, er det et overvejende lyst billede, Axel Nielsen tegner af den (højere løn for industriarbejdere og forbud mod børnearbejde). Hovedproblemet bliver kampen om lavsvæsenets afskaffelse. Den nationale udvikling, modsætningen mellem dansk og tysk inden for monarkiet, forsinker individualismens sejr. Men den sejrer alligevel. Landbrugets mægtige udvikling i 1850'erne og 1860'erne, hvorunder der finder en rovdrift af jorden sted, fører til, at Danmark bliver kapital-eksporterende, et kreditorland i forhold til omverdenen. Da så landbrugskrisen indtræder i 1870'erne, og protektionismen slår igennem i Tyskland og Sverige, skifter billedet; for at lægge landbrugets drift om med eksporten til England for øje, må man låne i udlandet med det resultat, at Danmark fra et kreditorland går over til at blive et debitorland, hvad det er den dag i dag, og hvad forfatteren (sin polemik mod nationalbanken in mente) er tilbøjelig til at beklage. Om dette sidste hersker der, som bekendt, dog delte meninger.

»Dänische Wirtschaftsgeschichte« betegner således et stort skridt fremad i Axel Niensens forskning, selv om man endnu savner individuelle træk til belysning af de generelle udsagn, kvantitative beregninger af de forskellige faktorerers størrelse og skildringer af de ledende personligheder. Men det blev ikke det sidste skridt, han tog. Da han een gang var vendt tilbage til den økonomiske historie, forlød han den ikke oftere. I forbindelse med to andre forskere, Aksel E. Christensen og J. Bro-Jørgensen, forberedte han en stor »Industriens historie i Danmark«, hvoraf han selv skulde skildre tiden fra 1820 til nutiden, denne gang med fremlæggelse af kildematerialet. Han nåede i 1944 at

udsende to svære bind, der fulgte udviklingen ned til 1870. Men at bringe skuden helt ind i havnen, nåede han ikke, så at vi kom til at mangle den kæmpemæssige industrielle udvikling, som Danmark har gennemløbet i de sidste 80 år.

»Industriens Historie« omhandler et betydningsfuldt emne: fabriksindustriens gennembrud på en tid, da lavsvæsenet var fremherskende, navnlig i København. Til fabrikers oprettelse krævedes bevillinger, kgl. nådesakter, der var nødvendige i alle tilfælde, hvor det modsatte ikke var udtalt i loven, og til disse bevillinger knyttede sig som regel den betingelse, at fabriksherren skulde ansætte en eller flere lavsmestre ved det nye anlæg. Denne bestemmelse, der var truffet for at støtte lavene, negligeredes med tiden mere og mere og blev dog ved med at være en anstødssten for liberalismens teoretikere, da bevillingsvæsenet indskrænkede næringsfriheden. Lavsvæsenet var desuden allerede i opløsning, før det ophævedes 1857. På dette tidspunkt stod der forlængst en blomstrende fabriksindustri ved dets side, parat til at løfte arven efter det. Hvorledes dette skete i enkelthederne, og hvorledes et arbejderspørgsmål dukkede frem i 50'erne og 60'erne, behandles i bogens sidste afsnit.

Axel Niensens industrihistorie må betegnes som et epokegørende værk inden for dansk økonomisk historie. Det viser et grundigt kendskab til de utrykte kilder og overordentlig belæsthed, det er skrevet med fart og fuldt af malende enkelttræk. Forsigtige overvejelser finder sted ved så kildne spørgsmål som kornudbytets vækst eller forholdet mellem arbejds- og realløn. Tallene tolkes altid med skønsomhed (assurancesummernes stigning 1840—45), og ofte påpeger forfatteren et problem, men erklærer, at der ikke findes materiale til dets besvarelse (f. eks. antallet af ansøgninger om patenter). Axel Nielsen bryder lanser med forgængere som Falbe-Hansen og Nyrop, og han stiller i virkeligheden hele tidens økonomiske udvikling i en ny belysning. Man kunde ganske vist godt lide at høre lidt nærmere om de mænd, hvem denne udvikling skyldtes, og stilistisk set er forfatteren heller ikke vokset i samme forhold som hans forskning. Men denne uendeligt rige bog betegner afgjort højdepunktet i hans videnskabelige indsats.

Til sin dødsdag syslede Axel Nielsen med arbejdet på at fortsætte den; han vilde også gerne være vendt tilbage til sine kære lav, navnlig »de uægte lav« (= organisationer uden statslig hjem-

mel). Men til publikationer nåede han ikke. Dertil krævede hans embedspligter og andre hverv for megen tid. Men han havde dog i hvert fald fået ydet en betydelig videnskabelig indsats. Den almindelige anerkendelse heraf, ligesom af, hvad han havde udrettet ved universitetet — hvor han i forbigående sagt var meget for sine studenter — og betydet i det offentlige liv; alt dette glædede ham meget og undlod heller ikke at påvirke ham. Ganske vist blev han aldrig noget let tilgængeligt menneske. For de fleste, som traf ham, gjorde han indtryk af at være stærkt tilbageholdende, med små sarkastiske udbrud, fremført af hans ejendommelige lidt hæse stemme. En snævrere kreds vidste, at han var den mand, man altid kunde stole på, og som med årene havde overvundet en prikkenhed, der vel skyldtes oprindelig manglende selvtillid. Endnu mindre var den falanx, især bestående af ungdomskolleger fra det kgl. bibliotek, der så ham udfolde hele sin naturlige varme imellem dem og være munter med de muntre. Hans ægteskab kronedes desværre ikke med børn, thi Axel Nielsen var af naturen en stor børneven.

Her vil vi mindes en grundig, kritisk og redelig forsker med sans for store opgaver og med blik for de store linjer og de ledende tanker i udviklingen, den mand, der grundlagde vor økonomiske historieforskning.

Raul Wallenberg

III.

Poul Nørlund.

4. November 1888 — 26. Maj 1951.

Taler i Videnskabernes Selskab den 30. November 1951.

1.

Af Hugo Matthiessen.

Poul Nørlund var født den 4. November 1888 i Slagelse, hvor Faderen var Apoteker. Han voksede op i et godt, velstaaende Hjem og fik senere sin Skolegang paa Sorø Akademi. Uden Tvivl har dette Steds ejendommelige historiske Tone bidraget sit til at vække den Interesse for vort Lands Fortid og Mindesmærker, som skulde blive saa afgørende for hele hans Udvikling. I Sorø var det jo Middelalderen og ikke mindst Valdemarernes Storhedstid, det unge Menneske mødte i synlige, haandgribelige Monumenter, og Livet igennem bevarede Poul Nørlund en udpræget Forkærlighed for denne Periode.

Da han 1906 som Student kom til København, var han derfor — efter hans egne Ord — ikke i Tvivl om, at Historie maatte blive hans Fagstudium.

Paa Universitetet fængsledes Poul Nørlund især af Kr. Erslev og I. A. Fridericia, der baade som Videnskabsmænd, Vejledere og Personligheder vakte hans Beundring og kom til at betyde overordentlig meget for ham. Siden hen har han i Taknemmelighed og Forstaaelse af deres høje Værd i Nekrologer sat begge disse sine Læremestre et smukt Minde. Takket være Familieforbindelser gled den unge Poul Nørlund i sin Studentertid ind i fortroligt Samvær med en Række begavede, næsten jævnaldrende Videnskabsmænd af andre Fag, et Milieu som maatte paavirke ham berigende, modnende og ansporende, og 1912 tog han Magisterkonferens i Historie.

Kort efter knyttedes han som Medarbejder til Nationalmuseets 2. Afdeling, men indtil videre var hans Stilling her dog af løsere Karakter, ja en Tid lang afbrudt af Militærtjeneste og et Studieophold i Wien, og først 1917 opnaaede Poul Nørlund fast Ansæt-

telse som Underinspektør ved Museets 2. Afdeling. Dermed var Rammerne lagt for hans Liv. 1933 forfremmedes han til Inspektør, og da Dr. Mackeprang 1938 gik af som Direktør, blev Poul Nørlund hans selvskrevne Efterfølger.

Selvom Virksomheden ved en Institution som Nationalmuseet i første Række maatte samle sig om Bevaringen og Studiet af Fortidens Efterladenskaber af ren materiel Art, var det dog oprindelig langt fra Poul Nørlunds Hensigt at svigte Historieforskningen. Og inden for denne strakte hans Interesser sig ret vidt. Som Emne for sin Doktordisputats 1920 valgte han saaledes »Det romerske Slavesamfund under Afvikling«, og en Række Afhandlinger og Anmeldelser af baade hjemlig og udenlandsk historisk Litteratur bragte Bud om, hvor stærkt hans historiske Sans søgte ud i Bredden, idet ogsaa Stats- og rent økonomiske Forhold paakaldte hans Opmærksomhed.

I Aarene 1913—19 udgav han tilmed for »Det danske Sprog- og Litteraturselskab« et Sprogmindesmærke fra 16. Aarhundrede som Biskop Hans Mogensens Oversættelse af Philippe de Commines Memoirer. 1916 var han Bidragyder til Bogen om Belgien, hvori han behandlede Flanderns Storhedstid i det 14. Aarhundrede, og 1921 Medarbejder ved det med engelsk Tekst udgivne Pragtværk om græske og latinske illuminerede Haandskrifter i danske Samlinger. Til det anselige Værk om »Sorø, Klosteret, Akademiet, Skolen« bidrog han 1925 med en Afhandling om Klosteret og dets Gods, og paa samme Linje laa hans Studie »Jord-drotter fra Valdemarstiden«, som 1927 fremkom i Festskriftet til Kr. Erslev. Begge disse Afhandlinger, som bar Præg af megen Dygtighed og Selvstændighed i Opfattelsen, viste, hvor rigt et Stof der var i ham som Historiker, og at han, om han havde fulgt denne Vej videre, sikkert ogsaa ad den vilde være naaet frem i allerførste Række.

For Poul Nørlund blev Tilknytningen til Nationalmuseet dog i det lange Løb afgørende. Arbejdet her bjergtog ham mere og mere, og det skulde blive som historisk Arkæolog, Museumsmand og Kulturforsker, han vandt sin Berømmelse.

Samtidig med at han langsomt løsnede Baandene, som bandt ham til den rene Historie, fandt han sig mere og mere hjemme paa Museets Arbejdsomraade. I sin Embedsgerning havde han fra første Færd vakt Opmærksomhed som et Mønster paa Flid og

Pligtopfyldelse, — og i en Mængde Smaaafhandlinger, samt ikke mindst ved sit Medarbejderskab ved Værker som Traps »Danmark« og den af Nationalmuseet paabegyndte Publikation »Danmarks Kirker«, — som Nørlund lige til sin Død omfattede med den varmeste Interesse, — dygtiggjorde og skolede han sig yderligere til sin Gerning.

I det arkæologiske Markarbejde havde Poul Nørlund fra ung haft en ualmindelig heldig Haand. Hvor han satte Spaden i Jorden, kunde der altid ventes et godt Resultat, men først 1921 fik han dog Lejlighed til for Alvor at prøve sine Kræfter. Af Kommissionen for videnskabelige Undersøgelser i Grønland blev han dette Aar som Repræsentant for Nationalmuseet sendt til Sydgrønland for dér at undersøge Sporene af den middelalderlige Nordbo-Kirke og -Kirkegaard paa *Herjolfsnæs* i Nærheden af Ikigait. Her meldte der sig nu endelig en stor og fristende Opgave, som ret var efter Poul Nørlunds Sind og harmonerede godt med den lysende Optimisme og beslutsomme Kækhed, som alle Dage var en Del af hans Natur.

Lykken stod ham da ogsaa bi i enestaaende Grad. Tilfældige Fund af Tøjstumper paa Kirketomten havde paa Forhaand pirret Interessen for Stedet, — og ved at føre Udgravningen i Dybden afdækkede Poul Nørlund her en Mangfoldighed af Grave, som — takket være de saa at sige permanent frosne Jordlag — overraskende godt havde bevaret deres hele, ellers let forgængelige Udstyr. De Meddelelser, som allerede inden Poul Nørlunds Hjemkomst naaede ned til Danmark, lød som et Æventyr, ja antog paa deres Rundgang i Udlandets Presse helt fantastiske Former. Men den Kendsgerning stod dog fast, at et forunderligt Stykke Middelalder pludselig havde rejst sig af Graven, — en Mængde velbevarede uldne Dragter af middelalderligt Snit, Smaagenstande af forskellig Slags, Trækors og Stave med Runeindskrifter, samt et anseligt Skeletmateriale, var Udbyttet af Nørlunds Gravninger.

Naar alt dette Stof — under saare vanskelige Forhold og med stærkt begrænsede Hjælpemidler — kunde bjerges hjem og undgaa Ødelæggelse, er dette i sig selv et smukt Vidnesbyrd om Poul Nørlunds Evner som Udgraver, hans kloge Omtanke og praktiske Sans; thi det stod ham straks klart, at man under de primitive Forhold paa det barske Fundsted maatte lægge Baand paa Nysgerrigheden. De Overraskelser, som kunde gemme sig i de frosne

eller kun halvt optøede, sammenklistrede Bylter af snavset Tøj og Menneskeknogler, maatte det være forbeholdt de hjemlige Laboratorier helt og fuldt at bringe for Dagen. En overilet Undersøgelse paa Stedet vilde kun udsætte Materialet for Forringelse eller mulig Tilintetgørelse, — og med stor Resignation satte Poul Nørlund derfor sine Kræfter ind paa en grundig Udforskning af selve Fundforholdene og Indsamlingen af det størst mulige Materiale. Derved reddedes det værdifulde Fund, som først for Alvor fik Lov til at komme til Mæle og faa talt ud efter en kyndig Behandling i Museets Konserveringsanstalt.

Opstillet i Samlingens Skabe udgør Herjolfsnæssets Genstande og Dragter nu en kostelig kulturhistorisk Skat, hvortil man intet andet Sted finder et Sidestykke. Her har man den Oplevelse at staa Ansigt til Ansigt med en Række slidte, atter og atter lappede, uldne Klædningsstykker, baade Mands-, Kvinde- og Barnedragter, skaarne til efter de skiftende europæiske Moder fra Slutningen af 1300'erne til op omkring Aar 1500, — originale Dragter, som fra denne Tid i sig selv er en stor Sjældenhed og samtidig leverer et afgørende Bevis for, at den fjerntliggende Nordbobygd har fastholdt Forbindelsen med Hjemlandet i ca. 100 Aar længere, end man før havde forestillet sig.

1924 offentliggjorde Poul Nørlund paa Engelsk sin store Skildring af *Nordbogravene paa Herjolfsnæs* (Buried Norsemen at Herjolfsnes, Meddelelser om Grønland, B. LXVII), medens Professor Finnur Jónsson i samme Bind behandlede Runeindskrifterne og Prof. anatom. F. C. C. Hansen det omfattende Skeletmateriale. Denne Poul Nørlunds Beretning om Fundet og dets Betydning former sig som en mønsterværdig Syntese af Arkæologi og Historie. Belyst fra alle Sider, set i nøje Sammenhæng med Fund- og Naturforholdene, samtidig Udvikling af europæisk Dragtmode og Kilderne til Grønlands gamle Historie, er Undersøgelsen blevet til en gribende Fortælling om den glemte, mere og mere afstængte Nordbobygds tragiske Undergang i haabløs Kamp mod snigende Isolation, Indgifte og Underernæring.

Naar Fundet i saa mærkelig Grad har været i Stand til at forøge vor Viden, skyldes det ikke mindst, at Materialet ogsaa ved værdifuld Haandsrækning fra andre Videnskabsgrene er blevet afløkket alle de Oplysninger, man har formaat. Det horer i det hele taget til Poul Nørlunds Fortjenester som Arkæolog og Museumsmand,

at han i større Omfang end hidtil set søgte Bistand hos Naturvidenskab og moderne Teknik. I sin arkæologiske Metode laa han ligeledes altid i Spidsen ved at føre Undersøgelserne baade til Bunds og i Bredden, — halvgjorte og billige Løsninger var for ham noget delvis spildt, — han saa stort paa Sagen og lod sig ikke skræmme af de med dette Arbejdsprincip naturligvis stærkt forøgede Udgifter. At Poul Nørlund ogsaa her altid forstod at finde Udveje, kom i hans Direktørtid i rigt Maal Museets videnskabelige Undersøgelser tilgode, ligesom det naturligvis paa mange Maader maatte virke ansporende og inspirerende paa Staben af Medarbejdere.

Opmuntret af sit Held søgte Nørlund atter til Grønland. Denne Gang gjaldt Rejsen Ruintomten af Koloniens middelalderlige Bispe-sæde *Gardar*. Baade Resterne af Domkirken og Bispegaarden af-dækkedes, ja indenfor Kirkens Mure lykkedes det at fremdrage en Prælatgrav, som viste sig at rumme en af Grønlands gamle Bisper, let kendelig paa Embedstegnene, den gyldne Ring om hans Finger og selve Bispestaven af Hvalrostand, som laa i hans Arm. Dette fund offentliggjorde Poul Nørlund sammen med sin Medarbejder Aage Roussell 1929 i »Meddelelser om Grønland«, B. LXXVI (Norse Ruins at Gardar, the Episcopal Seat of Mediaeval Greenland), — og for yderligere at uddybe Forstaaelsen af det indvundne Materiale foretog han 1930 og 1932 endnu et Par Ekspeditioner til den fjerne Koloni. Under hans Ledelse paabegyndtes saaledes den af Aage Roussell fortsatte, udvidede og 1936 publicerede Undersøgelse af *Sandnæs* Bopladsen med omliggende Ruingrupper (Meddel. om Grønland, B. LXXXVIII^H), og i Forbindelse med den svenske Arkæolog Mårten Stenberger udgravede Poul Nørlund 1932 Tomterne af *Brattahlid* (Meddel. om Grønland, 1934, B. LXXXVIII^I).

Med alle disse Undersøgelser var der lagt et bredt og solidt Fundament for Forstaaelsen af de Forhold, under hvilke de gamle Kolonister havde levet, — og Nørlund kunde nu vende sig mod andre Opgaver. Men han bevarede alle Dage en trofast Kærlighed til Grønland, og som Medlem af Kommissionen for videnskabelige Undersøgelser her vedblev han at have Forbindelse dermed.

Redegørelserne for de grønlandske Udgravninger var, som omtalt, udkomne paa Engelsk, men i en Mangfoldighed af Foredrag og mindre Afhandlinger havde Poul Nørlund dog stadig givet ogsaa sine Landsmænd Oplysninger om Fundene. Og som Slut-

sten paa dette Afsnit af sin Virksomhed udgav han 1934 i den af »Udvalget til Folkeoplysningens Fremme« udsendte Skriftserie sin smukke Bog, »*De gamle Nordbobygder ved Verdens Ende*«, der fra Formens Side vel nok er det mest fængslende, han har skrevet. I en klar, let tilgængelig Fremstilling sammensmeltede han her med overlegen Dygtighed alle Resultaterne til en historisk Helhed, som ikke alene vandt stor Udbredelse her hjemme, hvor Bogen udkom i 2 Oplag, men ogsaa i Oversættelser til Engelsk og Tysk, ja tilmed Grønlandsk, banede sig Vej langt ud over Landets Grænser.

Ind mellem sine Farter til Grønland havde Poul Nørlund efter Indbydelse 1928—29 aktivt deltaget i den store svenske Udforskning af den saakaldte Korsbetning uden for Visbys Mure, hvor Ofrene fra det rasende Slag 1361 mellem Gotlænderne og Valdemar Atterdags jernklædte Krigere laa sammendyndede i en Massegrav. Fantastisk og overmaade rigt som dette Fund var, har det sikkert yderligere ægget Poul Nørlunds Lyst til nu selv at tage en stor Opgave op paa hjemlig Grund.

Ledet af et vidunderligt Instinkt valgte han da at slaa ned paa en Plet i hans egen Barndomsegn, — det gamle, meget anselige Voldsted *Trelleborg*, som i den yderste Afkrog af Hejninge Sogn laa bag sin Ringvold paa en Landtunge i Engene, hvor Tude- og Vaarbyaa løber sammen for i Forening at tilbagelægge den over 3 Kilometer lange Strækning gennem Fladlandet ud til Storebælt.

Ligesom det var Poul Nørlund, som tog Initiativet til en større Udgravning her, — en tidligere, af Museet iværksat Prøvegravning i selve Voldlegemet havde ikke givet noget særlig løfterigt Udbytte, — blev Undersøgelsen ogsaa paa anden Vis nær knyttet til hans Person. Da Nationalmuseet ikke saa sig i Stand til af sine egne, ret begrænsede Midler at afholde Udgifterne ved dette Foretagende, søgte Poul Nørlund selv at opnaa Støtte hos Carlsbergfondet, hvis Direktion med storartet Offervillighed muliggjorde Gennemførelsen. Den Tillid, man derved viste ham, blev ikke skuffet, idet Resultaterne ikke blot mærkeligt bidrog til at forøge vor Viden om en fjern, ret uoplyst Periode af vor Historie, men synligt fæstnedes i Terrainet som et særpræget, storladent Monument.

Poul Nørlund var fast i sine Forsæt; i alle Livets Forhold viste han en sjælden Viljekraft og Udholdenhed, og ikke mindst lagde disse sig for Dagen i hans arkæologiske Undersøgelser.

Mangen Gang har man været tilbøjelig til at karakterisere ham som en Aladdin-Natur, en Udvalgt, hvem Lykken altid fulgte, og selvom dette paa en vis Maade kan være rigtigt, er det dog langt fra den hele Sandhed. Vel kunde han til Tider have en genial Forudanselse om, hvor de rige Kilder var at finde, men samtidig maa det ikke overses, at de Sejre, han vandt, ogsaa var tilkæmpede gennem et strengt, utrætteligt Arbejde, som stillede store Krav til hans Skarpsindighed og Kombinationsevne.

Naar Trelleborg nu om Dage blot nævnes, er Navnet alene nok til at lade Billedet af den gamle Vikingelejr træde tydeligt frem, klart og overskueligt som Planens strenge Geometri har fæstnet det i vor Bevidsthed. I Tusindvis er Folk valfartet til Stedet, ja selv Skolebørn ved, hvad Trelleborg er.

Det vil vel derfor være overflødigt her at gaa nærmere ind derpaa, og jeg skal blot bemærke, at kun den, der paa et tidligt Stadium af Udgravningen har haft Lejlighed til at se Pladsen, vil have den rette Forstaaelse af, hvor brydsomt et Arbejde der gik forud, før Poul Nørlund i det forvirrede Mylder af Pælehuller fandt frem til de faste Holdepunkter, de store, afgørende Hovedlinjer, som bestemte Anlægets Plan og Bebyggelsens Karakter.

Først da det var lykkedes, blev der Orden i Kaos, og Grundridset tog Form i overraskende og overbevisende Klarhed. At Poul Nørlund her havde fundet og betjent sig af den rigtige Nøgle, er nu yderligere til Overflod bekræftet af den af Arkitekt C. G. Schultz senere iværksatte Undersøgelse af det nær beslægtede Vikingeanlæg ved Aggersborg. Med Trelleborg har Poul Nørlund saaledes brudt Vej for nye videnskabelige Erobringer og været med til at hvæsse de moderne Udgravningsmetoder, i Kraft af hvilke selv Pælehuller og Aftryk i Jordlagene af forsvundne, formuldede Bygningskomplekser kan aftvinges Oplysninger om Mindesmærker, hvis Stof i sig selv i Tidens Løb nu saa at sige fuldstændigt er tilintetgjort. Disse arkæologiske Metoder er ganske vist ogsaa tidligere bragt i Anvendelse herhjemme, men indenfor snævrere Rammer — og ingensinde før i saa storartet et Omfang og med saa glansfuldt et Resultat.

Udgravningen og Markeringen af Trelleborgtomten strakte sig over 8 Aar, 1934—1942, og Poul Nørlund var stadig Sjælen i Værket, selvom han, da Grundplanens Karakter var fastslaaet, efterhaanden lod sine Medarbejdere fortsætte det daglige Arbejde,

og 1948 kunde han i Serien »Nordiske Fortidsminder« i et stateligt Skrift offentliggøre Beretningen om Trelleborg, hans sidste og største Triumf som Udgraver og Fortolker af det Fundne.

— Der laa imidlertid ogsaa et andet Felt under Museet, som Poul Nørlund lige fra sine yngre Dage kom til at omfatte med Kærlighed og hellige et indgaaende Studium. Med sin udprægede Sans for Kvalitet blev han stærkt betaget af vore prægtige, middelalderlige Kunstskatte, og romanske Emailler, Smykker, Elfenbensskæringer og Metalkunst fandt i ham en begejstret Dyrker. Mange fine Specialstudier paa dette Omraade foreligger fra hans Haand, og med »*Gyldne Altre*« (1926) og »*Danmarks romanske Kalkmalerier*« (1944) berigede han vor kunsthistoriske Litteratur med grundlæggende Værker. Hvad han med disse Arbejder fik udrettet paa Kunsthistoriens og Kunstarkæologiens vidtstrakte Mark, skal jeg dog ikke nu komme ind paa, da Christian Elling om faa Minutter nærmere vil gøre Rede derfor.

Det bør dog tilføjes, at Poul Nørlund — langt ud over det Stof, han naaede at faa behandlet, — i Aarenes Løb havde fordybet sig i mangt et Emne, som han under Trykket af sine Embedspligter desværre efterhaanden maatte slippe. Thi havde han, før han overtog Direktørposten ved Nationalmuseet, været en ualmindelig flittig Mand, overvældedes han nu formelig med Arbejde. Og det var ikke alene Embedet og de Institutioner, som havde naturlig Tilknytning til dette, som optog ham, men ogsaa Tillidshverv af anden Art. Gang paa Gang var der udefra Bud efter en Mand af hans Format og universelle Indstilling, — og dels af Pligtfølelse, dels tilskyndet af sine vidtfavnende Interesser holdt Poul Nørlund sig ikke tilbage.

Dansk indtil Marven, som han var, kunde der ingen Tvivl være om, hvor han valgte sin Plads i Besættelsens tunge Aar. Uforfærdet gik han ind i Modstandsbevægelsen, og da Krigen var slut, viede han blandt andet en meget betydelig Del af sine Kræfter til Fremme af de internationale Bestræbelser for at berede Vejen for et samlet, enigt Europa. Ogsaa i Foreningen »Norden«s Arbejde var Poul Nørlund en aktiv og trofast Støtte. Han paatog sig i disse sine sidste Aar sikkert langt mere, end hans ingenlunde robuste Konstitution var i Stand til at bære.

Som Leder af en omfattende Institution som Nationalmuseet, der stod i levende Forbindelse med hele Landet og Mennesker af

alle Samfundslag, maatte Poul Nørlund være forudbestemt til at fylde sin Plads, — og Museet gik under hans Førerskab en rig Blomstring i Møde. Der blev Liv overalt i de store, nye Bygninger, som just var blevet indviede kort før han traadte til. Og med den Trang til at knytte Forbindelse med den store Befolkning, som altid havde boet i ham, slog han nu Samlingernes Døre op, Omvisninger og Rækker af Foredrag lokkede Folk i hidtil uset Mængde til Salene, — og den af Poul Nørlund allerede tidligere fremkaldte Aarbog, »Fra Nationalmuseets Arbejdsmark«, vandt almindelig Udbredelse. Betydelige Udgravnings- og Undersøgelisarbejder sattes i Gang, overalt groede og blomstrede det under hans Hænder. Det laa ogsaa Poul Nørlund stærkt paa Sinde at formindske de dybe Skel mellem Museets forskellige Afdelinger, hvad der for en Del lykkedes ham, og han opnaaede i hvert Tilfælde hurtigt for dem alle at blive det højtagtede, afholdte Samlingsmærke.

Den lille Mindehøjtidelighed, Museets Personale afholdt kun faa Timer efter Budskabet om hans pludselige Bortgang den 26. Maj, blev derfor et sjælden smukt og gribende Udtryk for, hvor stor Pris alle som én satte paa ham, og hvor knugende Tomheden nu følte. Alle havde vi — ogsaa hver for sig rent personligt — meget at takke ham for.

— Første Gang Poul Nørlund paa Tryk henvendte sig til Offentligheden, var i et lille Indlæg, mærket P. N., i »Nationaltidende« 1906. Han var da kun 17 Aar gammel og endnu Elev paa Sorø Akademi. Han blev kaldt frem i Protest mod Pressens mange tomme, intetsigende Skriverier om en Stormand som Henrik Ibsen, der lige var afgaaet ved Døden. I dette ungdommelige, varmtføjte Udbrud indprentede Poul Nørlund Pligten til ved en saadan Lejlighed at fremhæve Personligheden som Bærer af den Livsgerning, som var øvet, og paa samme Tid søger han at opflamme de Unge, som vilde noget og havde Tro til sig selv, til at holde fast ved deres eget uanset al Modstand. Maalet for Mennesket maatte være at gaa Livet igennem og gøre sin Gerning som en hel og utilsmudset Person. Der er noget frejdigt og begejstret i denne lille Artikel, som vækker Sympati, — og lader man nu Blikket glide tilbage over Poul Nørlunds egen Livsbane, der saa brat blev afbrudt, kan man ikke frigøre sig for Indtrykket af, hvor trofast og maalbevidst han selv til det sidste stræbte efter at virkeliggøre det Ideal, som havde varmet hans unge Hjerte:

— at blive et Menneske, som med rent Sind og blanke Vaaben tilkæmpede sig sin Plads og førte sit Liv som en uforfærdet, retlinjet Mand.

Det turde derfor være i hans Aand, om vi et Øjeblik dvæler ved Mennesket Poul Nørlund, hvis fornemme Personlighed ikke blot træder os i Møde i hans Værker, men afspejlede sig under alle de Former og Forhold, hvori vi lærte ham at kende. Billedet af ham staar da klart og levende for os og lader hans Livsgerning og Person smelte sammen i fuld Harmoni.

Vi mindes hans næsten klassisk skønne Ansigt, det fine, ja til Tider rent bedaarende Smil, den elskværdige og samtidig saa sikre Optræden. Bag denne rolige Skal gemte der sig dog et stærkt Sind, holdt i Tøjle af Selvtugt og Viljekraft.

Poul Nørlund var rigt udstyret fra Naturens Haand, skolet og adlet ved Studier og Erfaring, men hans store Begavelse havde dog mere Karakter af Klogskab, Klarhed og Vidde end af egentlig Originalitet, og i hans Forfatterskab mærker man mindre til levendegørende Indføling og Fantasi. Disse Evners Værdi, selv for en strengt kritisk indstillet Forsker, var han dog fuldt ud klar over, og uden Tvivl har de ogsaa ligesom i bundne, dybereliggende Lag haft Rod i ham. Nu og da kunde han med et bringe sit Stof til at finkle, medens man til andre Tider — og vel mest under hans Taler og Foredrag, — fik Følelsen af, hvorledes en tilbage-trængt Varme og Begejstring haardnakket kæmpede for at naa frem og frigøre sig af sit Svøb.

Den strenge Selvdisciplin havde efterhaanden gjort det vanskeligt for Poul Nørlund helt at lukke sig op og helt at give sig hen, kun mellem Venner udfoldede han sig i al sin Frodighed. Ved festlige Samvær kunde han da være straalende som faa, frigjort og glad med de gladeste. Alle, som lærte ham at kende, kunde ikke undgaa at vide, at der under den lidt kølige Maske, bag hvilken Poul Nørlund gemte sig, boede en Hjertevarme og dyb Medfølelse, som — naar Modgang og Sorg meldte sig i hans Omgivelser, — kom til Udtryk paa den fineste, mest rørende Maade.

Poul Nørlund er død, men gaaet ind i Glemsel er han ikke. Sporene af hans travle Virken som Forsker og Museumsmand udslættes ikke saa let, og i vor Hukommelse vil Mennesket Poul Nørlund lysende staa som den Personlighed, han var og havde sat sig til Maal at være, — ren, rank og støbt i et ædelt Stof.

Æret være hans Minde.

Af C. Elling.

Ved sin Død var Poul Nørlund den ubestridte Førstemand herhjemme i Studiet af Middelalderens Kunst, dansk og fremmed. Ogsaa i den internationale Videnskab nød han høj Anseelse paa dette Felt.

Kernen i Poul Nørlunds litterære Produktion er hans kunsthistoriske Skrifter. Det er troligt nok, at hans Navn vil leve længst i en stor Offentlighed forbundet med de mageløse arkæologiske Arbejder — Fund og Tydninger —, der formelig er omgivet af en Eventyrets Glans. Men sit ypperste som Historiker præsterede han dog Ansigt til Ansigt med kunstneriske Mindesmærker. Han, der altid var Lykkemand, naar Spaden gik i Jorden, fik som Kunstfortolker Intet til Givendes — med Blikket rettet mod de gamle gaadefulde Billeder og med Pennen i Haand maatte han kæmpe haardt for at vinde sine store Resultater. Nørlund følte sig vist oprindeligt som en Fremmed i Kunstens Verden, nogle af dens Hemmeligheder forblev vel ogsaa dulgte for ham alle Dage; og en regulær kunsthistorisk Skoling havde han aldrig faaet. Naar Nørlund alligevel kom til at yde det fremragende som Kunsthistoriker, beroede det især paa, at skarp Iagttagelsesevne, eminent Hukommelse for Detailler og en højt udviklet Sans for Milieuers Karakter var saa fremtrædende Elementer i hans Struktur som Videnskabsmand.

Dyrkelse af Kunstens Historie er ingen hemmelig Kult, forbeholdt de æstetisk dannede. Den Skribent, der tror at kunne øve en Forskers Gerning bag Middelalderens svært befæstede Grænser alene udfra Stilanalytikerens Stade og med den aktuelle Bedømmers Syn, vil arbejde forgæves. Uden at besidde dyb kulturhistorisk Indsigt og beherske en kildekritisk Methode finder Ingen sin Vej i fjerne og dunkle Perioders Kunst, thi denne tjener selve Livet og udtrykker døde Menneskers Forestillinger, ofte gennem Tegn, som kun vanskeligt fattes.

Ved sin alsidige og grundige Uddannelse som Historiker, tilgnet i Erslevs Skole, havde Nørlund skærpet sine Vaaben —

hans Observationstalent blev hvæstet, hans Judicium maalt, den logiske Evne lutret. En medfødt Skyhed for det rundelige Ord og en vagtsom Frygt for den leddeløse Tanke øgedes nok i Historiekritikens Værksted. Ikke mindre betydningsfuld blev hans Oplæring blandt Nationalmuseets Mænd, hvor han gjordes fortrolig med et nøgternt Markarbejdes solide Traditioner. Mellem Aktstykket og Katalogen rejste han en Bro, hvis Konstruktion blev nøje prøvet. Dog glemte han aldrig, at denne Bro ingenlunde var Studiets Endemaal, men Bærer af Vejen ind i Fortidens Liv.

Nørlund var da vel rustet, da han med sin Disputats bag sig gav sig i Kast med Problemer i den vanskeligst tilgængelige Part af vort Lands Kunsthistorie, den tidlige Middelalder. Ganske vist var hans førstehaands Kendskab til udenlandske Monumenter endnu kun fragmentarisk, men med stor Energi søgte og opnaede han i den følgende Tid at indhente det forsømte og erhvervede sig efterhaanden et meget udstrakt Kendskab til europæisk Billedkunst indenfor sit Speciale; Arkitekturen var og blev ham mere fremmed.

Betragter man Poul Nørlunds kunsthistoriske Forfatterskab som et Hele, falder dets maalbevidste Opbygning strax i Øjnene. Den unge Videnskabsmand vidste nøje hvad han vilde. Hans Forskerlivs Felttog er dog ikke blot tilrettelagt efter den kloge Strategis Regler, det er umuligt at overse den faste Rejsning — ja, man tør vel sige: det Drag af Idealitet, der udmærker hans Produktion om Middelalderens Kunst i Danmark. Han splittede ikke sit Værk i Smaastudier, men samlede sig om de mest monumentale Emner, greb til hvor Arbejdet var sværest, men Maalet højest; de to store Monografier, som han naaede at fuldføre, staar som Grundpiller i en Bygning. Egentlig var der noget storslaaet ved Nørlunds utrættede og sejrige Kamp for at bemestre sig et Fagomraade, som ikke umiddelbart var ham givet i Forlening.

Det var dog næppe blot en haardnakket Vilje til at rydde op og sætte paa Plads, en Drift mod den nøgne Sandheds Erkendelse, der førte Nørlund ind i Arbejdet med gammel Kunst, skønt det usmykket stringente i hans Stil kan give det Indtryk. Hans Fremstilling er spændt af den pure Intelligens ud i de yderste Fibre, hvilket ingenlunde gælder alle Arbejder om Danmarks Kunst. Argumentationen levner kun ringe Raaderum for følelsesmæssige Momenter i Tydning og Værdsættelse af Kunstværkerne. Det vil

ogsaa begribes, at Nørlund, hvis Arbejdsfelt var en national Storhedstid, belastet med megen skønlitterær Ornamentik, aldrig gav en romantisk Opfattelse blot den mindste Indrømmelse i sine Skrifter. Erslevs Skygge faldt altid ind over hans Pult. Nørlunds kunsthistoriske Værker synes formet under Devisen *je maintiendray*, det har en stolt, en markant Profil, og det havde han selv som Personlighed. Som alle virkelige Karakterer var han stærk naar de største Krav stillede til ham, da traadte de skarpe Omrids frem gennem den fine Urbanitet, der omgav hans Væsen. Det kunde ønskes, at en Profil som Poul Nørlunds altid saas i den Kreds af Mennesker, der beklæder vort Kulturlivs førende Poster.

Man vil fejle, hvis man tilkender Kløften det første Ord i Nørlunds kunsthistoriske Studium; den beholdt naturligvis det sidste, thi han var Videnskabsmand, ikke Kunstner.

Ingen bør tvivle om, at Nørlunds Middelalderstudier, saa faste og strenge i Linierne, saa ubønhørligt faglige i bedste Forstand, havde deres lønlige Udspring i en varm Kærlighed til Fædrelandets Minder. Naar han valgte at granske just Valdemars-tiden og viede dennes Kunst sine bedste Kræfter, tror man gerne, at Drengen fra det klassiske Midtsjælland, Disciplen fra Saxos og Absalons Sorø, i det Skjulte var med paa Forskerfærden.

Kort efter at Poul Nørlund i 1926 havde udgivet »Gyldne Altre«, karakteriserede Francis Beckett dette Værk overfor en Elev i følgende Ord: »En ypperlig Titel, men saavist en endnu bedre Bog«. Udtalelsen er betegnende for Beckett, der yndede en knap og fyndig Form. Og som Vurdering var den aldeles rigtig. Beckett vidste, hvad han talte om, thi han havde selv grundlagt det Studium af vore metaldrevne Alterprydelser fra Middelalderen, som Nørlund videreførte og bragte til Afslutning i sit store Arbejde. Emnet var formelig overdraget til Nørlund af Beckett, der i 1919 havde stiftet »Selskabet til Udgivelse af danske Mindesmærker« og gerne saa vore gyldne Retabler publicerede i første Række. Opgaven kom i de rette Hænder hos Poul Nørlund, og den var som skabt efter hans Hoved. Thi denne imponerende Række af Antependier i dansk Eje er ikke blot internationalt set uden Sidestykke, den udgør ogsaa et *corpus*, i hvilket det er muligt at følge dansk Billedkunst gennem henved 150 Aar. Endelig — og ikke mindst — var den i Nørlunds Øjne »Vidnesbyrd om den eneste virkelige Storhedstid i vort Lands Historie«.

Monografien om de gyldne Altre er opmuret med overordentlig Fasthed, den er lige gennemarbejdet i Plan og Opbygning. M. Mackeprang har engang særtegnet en romansk Kvadermurings Fortræffelighe ved at fremhæve, at man ikke vil kunne presse et Knivsblad ind i Fugerne. Det samme kan siges om Nørlunds Bog. Han vidste selv bedre end nogen anden, at nye Iagttagelser og fremtidige Fund paa dette farlige Felt vilde kunne stille baade dette og hint i en anden Belysning; men selve hans Undersøgelse er mønstergyldig, Bogen staar stadig urokket paa sine Fundamenter og vil antagelig gøre det endnu i lange Tider.

Nørlund begyndte sit Studium ganske snævert — med en teknisk Examination af disse Prydelsers ydre Forbindelse med selve Alterbordet, med *mensa* — og gjorde strax en Iagttagelse, hvis Følgeslutninger førte til, at Lisbjergkrucifixet maatte løsrives fra det Antemensale, med hvilket det hidtil havde været forbundet. Det var en Operation af vidtrækkende stilhistoriske Konsekvenser. Dernæst underkastede Nørlund de gyldne Altres overordentlig rige Billedrepertorium en ikonografisk Analyse, der er forbilledlig ved sin Lærdom og sin methodiske Brillans. Takket være denne systematiske Forskning i Sujetternes internationale Historie lykkedes det ogsaa Nørlund at give værdifulde Bidrag til Kronologien, der byder paa haarde Nodder at knække. I et Afsnit om Skriftformer fremfører den trænedede Kildegransker nye Argumenter til en Tidsbestemmelse, ogsaa Kostumehistorien, i hvilken Nørlund var Specialist, har givet indiskutable Holdepunkter i en Debat, der iøvrigt er henvist til væsenligst at arbejde med approximative Størrelser.

Efterhaanden trængte Nørlund ind til det centrale: en kunsthistorisk Bestemmelse af Antemensalernes europæiske Forudsætninger og af deres lokale Oprindelse. Ved denne Undersøgelse, der ifølge Sagens Natur maa operere med rent stilistiske Analyser og ikke tør lade den æstetiske Vurdering ude af Betragtning, gaar Nørlund frem med stor Forsigtighed. Emnet indbyder unægtelig ogsaa dertil. Men uagtet nogenledes sikre Resultater alene vil kunne opnaas udfra et meget vidtstrakt og detailleret Kendskab til en Kunstverden, der kun delvis er kortlagt, tør det menes, at Nørlunds Hovedresultater er uanfægtelige. Særlig beundringsværdig er hans Fordeling af de bevarede Antependier til lokale Værksteder, Henvisningen af Sindbjerg- og Tamdrup-Mestrenes

Værker til det gamle Kongesæde Jelling er aldeles overbevisende; ved sin Tolkning af »den dramatiske Stil« i nævnte Relieffer har Nørlund lagt en levende Indføling for Dagen. Her fremstiller han ikke blot »wie es geworden« men ogsaa det ulige sværere »wie es gewesen«. Det er meget betegnende netop for Nørlund, at han efter en nøje Prøvelse ikke finder det muligt at paavise en særlig dansk Stiltone i disse gaadefulde jyske Værker.

I 1944 udgav Poul Nørlund sit andet kunsthistoriske Hovedværk, »Danmarks romanske Kalkmalerier« (med Bidrag af Egmont Lind). Det var som en Hjemkomst. Efter mange Aar, i hvilke intenst arkæologisk Arbejde — delvis under fjerne Horisonter — og tyngende Embedsgerning havde lagt svære Byrder paa Nørlund, tog han atter Traaden op og skrev videre paa sit Værk om Valdemarstidens Kunst. Man tror, at han har følt dyb Tilfredsstillelse ved at kunne forelægge denne tungtvejende Publikation. Thi Arbejdet om den monumentale Malerkunst besidder ikke blot en stor, en moden Harmoni, det føjer sig aldeles lydefrit til Skriftet om Periodens ædleste Skulpturer. De to Bøger er som Fløjene i en Diptychon, hele den romanske Tids sakrale Billedverden under Kirkens Tag kan overskues samlet i en Fremstilling, der baade er indgaaende i Detaillen og komponeret med overlegen Kunst.

Det faldt her i Nørlunds Lod yderligere at underbygge sine stilgeografiske Skulpturstudier. Vi ser med Undren, at Harald Blaatands Jelling bevarer sin Betydning som Kulturcentrum til helt op ved Aar 1200. Ogsaa i dette Arbejde har Nørlund overalt, hvor det var gør ligt, med stort Skarpsind og altid vaagen Kritik evnet at betragte Kunstværker i Forhold til den historiske Situation. Han fik den Lykke at kunne skildre den store Gruppe af paa een Gang strenge og pyntelige Kalkmalerier fra Midtsjælland i levende Vekselvirkning med den almægtige Hvideslægt og saaledes slaa en Kreds om den Landsdel, fra hvilken han selv var udgaaet. Nørlund fremhæver med Rette de klassiske Drag i hine Maleres Figurstil, den lineære Finhed, den klare Diktion; selv om Sorø Kloster ikke synes at have været Inspirator for Landsbykirkernes Udsmykning i Hvideættens og Sunesønnernes Tid, tør man dog have Saxos Latin i Mindet.

Nørlund har, utvivlsomt med Rette, hævdet den Anskuelse, at Kirkernes Opførelse og deres maleriske Dekoration er sat i

Værk af Stormænd; i en smuk Afhandling betitlet »Stormandstyper fra Valdemarstiden« (i »Fra Nationalmuseets Arbejdsmark« 1935) har han nærmere behandlet dette Emne. Men Malernes Udsyn var rigtignok videre end Sognets Grænser. De byzantinsk-romerske Elementer kan være kommet til Midtsjælland og til Egnene i Ly af Roskilde Bispestol fra Norditalien, spec. Lombardiet, hvorfra ogsaa Teglstenen og dens Stilformer er naaet herop.

»Til syvende og sidst maa man blive staaende derved«, siger Nørlund, »at det sjællandske Maleri indenfor Tidens internationale Malerkunst har udgjort en egen Gruppe, ikke præget af stor Selvstændighed, men dog med en egenartet Tone«. I disse kloge og betænksomme Ord ligger som gemt en Karakteristik ogsaa af Forskeren, der frygter et usigtbart Perspektiv — men tillige af Skribenten. Nørlund har i denne store, af Kundskab og Iagttagelser mættede Bog, talt sit smukkeste Dansk, tæt formet omkring Tingene selv. Stilen er ikke folkelig — saalidt som de malede Figurer i Sjællands Landsbykirker er det — men den er tydelig og ejer en Tone, der stundom har Klang af stille Højhed.

Det blev ikke forundt Poul Nørlund at træde ind i Studiet af den senere Middelalders Billedkunst, som drog ham stærkt. Saaledes skete det, at hans Livsværk om Danmarks gamle Kunst henstaar — ikke som en Torso, men som en sluttet Blok, et fuldført Mindesmærke om den store Tid, der havde hans Hjerte. Og som et Monument over ham selv. Der findes intet med fastere Holdning i dansk Kunsthistorie. Det vil sikre Poul Nørlunds Navn langt hinsides et levende Minde om denne store Forsker, om dette ranke Menneske.

J. P. J. Raven.

IV.

J. P. J. Ravn.

30. november 1866—7. august 1951.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 21. marts 1952.

Af **Alfred Rosenkrantz.**

Med Jesper Peter Johansen Ravn, der den 7. august 1951 afgik ved døden i sit 85. år, har den palæontologiske videnskab i Danmark mistet en af sine pionerer og den mand, der gennem sin lærergerning ved Københavns Universitet hævdede faget op til her at være en selvstændig disciplin.

Ravn var af landmandsæt og kom til verden den 30. nov. 1866 i stationsbyen Vonsild syd for Kolding. Allerede fra barnsben lagde han stor interesse for naturen for dagen, og det førte til, at han efter studentereksamen fra Latinskolen i Kolding kastede sig over studiet af naturfagene ved universitetet og tog skoleembedseksamen i 1892. Det havde utvivlsomt været hans agt at gå skolevejen, men disse planer kuldkastedes, da han efter anbefaling af professor Warming modtog et tilbud fra professor Johnstrup om en stilling som ekstraassistent ved Universitetets Mineralogiske og Geologiske Museum. Netop i første halvdel af halvfemserne foregik overflytningen og nyordningen af museets samlinger fra Nørregade til nybygningen ved Østervold, hvor museet stadig har til huse, og de første år gik for Ravn med dette store ordningsarbejde, og der levedes ikke megen tid til strengt videnskabeligt arbejde. I 1896 kunne Ravn dog udsende sin første afhandling, der behandlede kildekalken og dens planteaftryk ved Vintremøller, et lille arbejde, der på flere punkter viser hans skarpe iagttagelsesevne. Nævnes kan således hans påvisning af små bladaftryk af den arktiske *Dryas octopetala*, som viste, at rester af senglaciertidens polarflora som relikter havde holdt sig

ind i skovtidens fyrreperiode. Ravn havde oprindeligt følt sig stærkt draget af botanikken, hvilket ikke havde unddraget sig professor Warmings opmærksomhed, men arbejdet om kildekalken ved Vintremøller er næsten den eneste publikation, hvori Ravn har beskæftiget sig med fossile planter. Andre opgaver trængte sig på, navnlig en behandling af dyreforsteningerne i de geologiske formationer her i landet, og for at dygtiggøre sig til løsningen af denne opgave foretog Ravn i årene 1897–98 en studierejse til München, hvor han modtog vejledning af professor K. A. von Zittel. For helt at forstå baggrunden for det arbejde, som Ravn ved sin hjemkomst tog op, ville et par ord om palæontologiens stilling her i landet i forrige århundrede måske være på sin plads.

Der har altid fra de danske zoologers og botanikers side været megen interesse for palæontologiske emner, hvilket er ganske naturligt, da et kendskab til fortidens dyr og planter er baggrunden for og ligefrem en betingelse for en forståelse af de nulevende væseners indbyrdes slægtskab og oprindelse. Flere danske zoologer har da også i forrige århundrede interesseret sig for forsteningerne i de danske aflejringer, og der er to gange gjort forsøg på at udarbejde større monografiske værker herom. Det gælder således H. H. Beck, der i begyndelsen af århundredet planlagde udgivelsen af en »Gæa Danica«. Forsøget mislykkedes, og kun lidet er bevaret af forarbejderne til det store værk. Becks tanke blev genoptaget af Japetus Steenstrup og J. G. Forchhammer i 50'erne, men også denne nye »Gæa Danica« blev skrinlagt, efter at mange forsteninger fra kridtformationen var blevet navngivne og tre tavler forestillende kridttidskoraller var blevet rentykt. Af tavlerne fremgår det iøvrigt, at dette værk var bestemt til optagelse i Videnskabernes Selskabs skrifter. Det bør endvidere nævnes, at zoologen Mørck har leveret navnelister over danske forsteninger fra kridt og tertiær, og Japetus Steenstrup en beskrivelse af fossile cirripeder fra vor kridtformation. Henimod slutningen af århundredet fremkom dernæst arbejder om fossile bryozoa og brachiopoder fra kridtformationen forfattet af zoologerne Levinsen og Posselt. En del danske forsteninger var desuden i århundredets forløb blevet beskrevet og afbildet af udenlandske, navnlig tyske, belgiske, franske og svenske palæontologer, men et uhyre materiale som i tidens løb

havde ophobet sig i vore naturhistoriske museer, især fra kridt og tertiærformationen, ventede på en grundig bearbejdelse og afbildning. Løsningen af denne opgave blev en betydende del af Ravns livsværk.

Ved sin hjemkomst fra Tyskland i 1897 udnævntes Ravn til assistent og i 1907 til museumsinspektør ved Mineralogisk Museum.

I årene 1904–37 forestod han endvidere undervisningen i palæontologi som docent, eller som det hed i Lektionskataloget »hvem det er overdraget«, ved universitetet og lagde gennem sin undervisning og måske i endnu højere grad gennem de talrige publikationer, der i årenes løb så dagens lys, en meget stor vægt på forsteningernes stratigrafiske betydning. Ravn har uddannet ikke helt få elever, hvoraf to er blevet magistre i palæontologi, og har herigennem stærkt bidraget til at skabe en helt ny epoke indenfor den geologiske videnskab i Danmark. Hertil har også bidraget oprettelsen af den palæontologiske klub, hvilket skete på Ravns initiativ, og hvori alle dyrkere af palæontologien samles til møder og diskussioner.

Ravn har i sine publikationer først og fremmest beskæftiget sig med kridtformationen i Danmark, og den første gennemførte stratigrafiske inddeling skyldes ham. Også til klarlæggelse af tertiærformationens inddeling har Ravn ydet værdifulde bidrag. Foruden danske aflejringer og deres forsteneringer har Ravn tillige behandlet materiale fra Grønland, Spitsbergen, Norge og England, og har derved skabt sig en smuk, international anerkendt position. Inden for Ravns meget omfattende produktion, der omfatter 55 større og mindre afhandlinger, skal jeg her indskrænke mig til at fremdrage nogle hovedværker og omtale visse emner, som havde hans ganske særlige interesse.

En første oversigt over kridtformationen i Danmark finder vi i den store monografi »Molluskerne i Danmarks Kridt aflejringer«, der udkom i årene 1902–03 i Videnskabernes Selskabs Skrifter. Heri er en mængde forsteneringer beskrevet og afbildet, deriblandt mange, som tidligere havde henligget i samlingerne under museumsnavne, men som aldrig før var beskrevet og afbildet. Af særlig vigtighed er omtalen af Danienets ejendommelige fauna. Denne den yngste kridt-etage er opkaldt efter Danmark, hvor den typiske lagserie er udviklet, og det er derfor for danske geologer særligt forpligtende at udrede disse aflejringers stratigrafi

og palæontologi. Når Ravns afgrænsning af Danienet mod Senonet ikke længere, som nye undersøgelser har vist, kan opretholdes, skyldes det ikke mindst, at Ravn i det væsentligste byggede sin opfattelse på materiale, der i mange år havde henligget i museets samlinger, og som har vist sig at være sammenblandet fra lag af meget forskellig alder. Allerede i dette første større kridt-arbejde berører Ravn et spørgsmål, som har beskæftiget geologerne herhjemme igennem mange år og været et kraftigt incitament for igangsættelse af grundige undersøgelser, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt Danienet bør henregnes til kridt- eller tertiærformationen. Ravn tager ikke i dette arbejde fra 1903 afgørende stilling til problemet, men anser det dog ikke for udelukket, at man engang kan blive enige om at henføre etagen til tertiæret. I senere arbejder er han imidlertid gået meget stærkt ind for at betragte Danienet som kridtformationens yngste led, et standpunkt, som vel nok i øjeblikket de fleste geologer herhjemme kan slutte sig til. Flere af disse senere arbejder former sig som store monografier, hvori kridtets echinider og mollusker gøres til genstand for en meget grundig analyse. Jævnside med den palæontologiske analyse lægges der i disse og andre arbejder meget stor vægt på forsteningernes stratigrafiske betydning, og Ravn har på dette felt gennem årene opnået en række nye og værdifulde resultater. Især gælder dette hans udforskning af kridtformationen på Bornholm, hvor det kunne godtgøres, at såvel Cenoman, Turon og Senon-etagerne var repræsenteret. Ravns undersøgelse af det cenomane fosforitkonglomerat ved Arnager viser på forbilledlig vis, hvilken fylde af geologiske data man kan uddrage af marine konglomeratdannelser. Det er således lykkedes Ravn her at godtgøre, at havet i ældre kridttid (Gault) to gange må have dækket Bornholm-området. Aflejringerne fra disse havdækninger er dog nu bortfjernet fra Bornholm, men findes som rullesten i det yngre kridts (Cenomanets) bundkonglomerat.

Af stor betydning for kendskabet til de dybere liggende kridttidslag under Danmark vest for Øresund er Ravns bearbejdelse af boreprøverne fra den af Carlsbergfondet i årene 1894–1907 bekostede dybdeboring i Grøndals Eng på Frederiksberg. Publiceringen af boringens resultater overdroges i 1911 efter professor Ussings død til Ravn, der i fællesskab med professorerne Bonnesen og Bøggild i 1913 udgav en statelig afhandling om denne

boring, der dengang var den dybeste i Danmark. Resultaterne viser kridtlagenes uventet store mægtighed under København. I den største dybde, man opnåede, ca. 861 m, var man endnu ikke kommet igennem den næstøverste af kridtformationens 6 etager, Senonet.

Uden for Danmark har Ravn også beskæftiget sig med kridt-aflejringer f. eks. i Grønland og Norge. Navnlig undersøgelserne i Vestgrønland har dannet et solidt grundlag for senere tiders forskning at bygge på. Ravns udredning af den vestgrønlandske Senon-fauna har haft stor palæogeografisk betydning. Han har ved beskrivelse og afbildning kunnet legalisere ældre artsnavne givet af Schweitzeren de Loriol for en række muslinger navnlig *Inoceramer*, navne, hvortil der oprindeligt kun var knyttet korte diagnoser, men ingen afbildninger. Gennem Ravns bearbejdelse af disse former, har det været muligt at genfinde de samme arter i Europas Senon og derigennem vise, at en havforbindelse mellem Grønland og Europa har eksisteret i Ældre Senontid.

Fra Østgrønland hjembragte Danmarksekspeditionen et ret omfattende materiale af jura- og kridtforsteninger, der blev bearbejdet af Ravn. Resultaterne er nedlagt i et værk fra 1911, der har haft stor betydning for den videre udforskning af Østgrønlands meget rige, mesozoiske aflejringer.

Tertiærtidens aflejringer og forsteninger i Danmark er det andet store arbejdsfelt, som Ravn har helliget sig, og hvor han har udført et stort og fortjenstfuldt arbejde. Navnlig må to hovedværker i denne del af Ravns produktion fremhæves. Den store monografi »Molluskfaunaen i Jyllands Tertiæraflejringer« fra 1907, hvor der gives en detaljeret oversigt over samtlige repræsenterede etager, og »Études sur les mollusques du Paléocène de Copenhague« fra 1939. I sidstnævnte publikation behandler Ravn en meget stor fauna fremdraget af jordlagene under Vestre Gasværk i København, som i 1930–31 blev tilgængelige ved gasværkets nedlæggelse. Denne særprægede paleocæne fauna blev først kendt gennem den tyske palæontolog v. Koenens arbejde fra 1885, hvori etagen Paleocæn blev udskilt fra Eocænet, men ved Ravns arbejde er faunaen blevet ganske væsentlig forøget. Såvel i tilknytning til dette arbejde som i forbindelse med forarbejderne til et andet hovedværk »Études sur les pélécyppodes et gastropodes daniens du calcaire de Faxø« fra 1933 foretog Ravn flere studie-

rejser til Belgien og Frankrig for ved selvsyn at kunne drage sammenligninger med tilsvarende aflejrings faunaer i de nævnte lande.

Medens talen er om Ravns betydning for Danmarks geologi, må også nævnes det af ham i 1922 udgivne undergrundskort over Danmark med tilhørende fortegnelse over samtlige borer, der på dette tidspunkt gennemtrængte kvartæret, et arbejde som har været geologerne til overordentlig stor nytte,

Om de tertiære lag i Grønland og Spitzbergen har Ravn skrevet flere mindre afhandlinger, hvoriblandt navnlig må fremhæves hans arbejde fra 1903 »The Tertiary fauna at Kap Dalton in East Greenland«, hvori han påviser en eocæn fauna mellem basaltbænkene syd for Scoresbysund, en påvisning af betydning for dateringen af basaltvulkanismen i Østgrønland.

Hovedparten af det materiale, som Ravn gennem årene har bearbejdet, er som nævnt museumsmateriale indsamlet af andre. Dog har han ofte selv foretaget indsamlinger — især i kridt- og tertiærformationen — eller taget initiativet hertil. Det sidste var således tilfældet ved de store udgravninger ved Vestre Gasværk i København 1930–31, hvorfra den lige nævnte rige paleocænfauna stammer, og som bekostedes af Carlsbergfondet. To gange har han deltaget i arktiske ekspeditioner: i 1909 til basaltegnene i Vestgrønland og i 1910 til Spitsbergen. Resultaterne fra Grønlandsrejsen er tidligere omtalt, men jeg kunne have lyst til at føje et enkelt lille træk til. På hjemrejsen med Grønlands-skibet »Hans Egede« havde Ravn som medpassager den amerikanske polarforsker Cook, der netop vendte hjem fra det høje nord og påstod, at han var trængt frem til nordpolen. Ravn var vist nok den eneste om bord, som ikke ville tro på rigtigheden af Cook's beretning og vakte nogen opsigt i den anledning. Jeg nævner kun denne episode, fordi den understreger noget karakteristisk hos Ravn, nemlig den umådelige skepsis, han altid lagde for dagen, når nye ideer blev fremført, navnlig når de stred mod gamle hævdvundne antagelser. Denne skepsis har været til megen nytte for hans kolleger, som gennem Ravns traditionelle afvisende holdning over for alt nyt følte sig forpligtet til at tage sagen op til fornyet overvejelse. Det har vist nok ofte ført til, at de nye ideer blev skrindlagt, i andre tilfælde til en skærpet argumentation for ideernes rigtighed.

Ravn var iøvrigt af naturen meget stilfærdig og fordringsløs og til det yderste pligtopfyldende. Han indlod sig sjældent på en popularisering af videnskaben og ordnede således museets samlinger efter strengt videnskabelige principper; han var vel derfor også ret ukendt for den store offentlighed. For udenforstående kunne han virke fornemt tilbageholdende og kunne måske gennem sin udprægede saglighed undertiden i sine foredrag virke lidt tør. Men over for os, hans nærmeste omgangskreds blandt kollegerne og blandt hans hovedfagsstuderende, kunne han være umådelig hjælpsom og interesseret og ikke uden humor. Han sparede sig aldrig, når det gjaldt at hjælpe, hvor han mente at hjælp var fortjent.

Ravn var et udpræget hjemmemenneske, der levede et lykkeligt familieliv; han efterlader sig to sønner i fremtrædende stillinger.

Blandt udenlandske palæontologer, ikke mindst i vore nabolande, nød Ravn stor anseelse, hvilket gav sig udtryk gennem en række videnskabelige æresbevisninger, det kan således bl. a. nævnes, at han blev valgt til medlem af Kgl. Fysiografiska Sällskapet i Lund.

Af det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab var Ravn medlem siden 1931 og deltog flittigt i selskabets møder lige til sin død.

Han var nobel og rank i sin forskning, fordringsløs i sin fremtræden og trofast i sit venskab.

Æret være hans minde.

Publikationer af J. P. J. Ravn.

- 1896 Om Kildekalken ved Vintremøllerne paa Sjælland. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 3, p. 23.
- 1897 Nogle Bemærkninger om danske Tertiæraflejrings Alder. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 4, p. 1.
- 1899 Et Par danske Kridtspongier. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 5, p. 23.
- 1899 Et Par Bemærkninger i anledning af A. Hennig: Studier öfver den baltiska yngre kritans bildningshistoria. Geol. Fören. Förhandl., 21, p. 265.
- 1899 Trilobitfaunaen i den bornholmske Trinucleusskifer. Danm. Geol. Unders., R. 2, 10, p. 49.
- 1900 Løse Blokke af Cerithiumkalk, fundne i Nord-Tyskland. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 6, p. 97.
- 1900 Fortidens Dyre- og Planteverden. Grundrids ved folkelig Universitetsundervisning. Nr. 31.
- 1902 Molluskerne i Danmarks Kridtaflejringer. I. Lamellibranchiater. Dan. Vid. Selsk. Skr., nat.-mat., rk. 6, 11, nr. 2, p. 69.
- 1902 Molluskerne i Danmarks Kridtaflejringer. II. Scaphopoder, Gastropoder og Cephalopoder. Dan. Vid. Selsk. Skr., nat.-mat., rk. 6, 11, nr. 4, p. 205.
- 1903 Molluskerne i Danmarks Kridtaflejringer. III. Stratigrafiske Undersøgelser. Dan. Vid. Selsk. Skr., nat.-mat., rk. 6, 11, nr. 6, p. 335.
- 1903 The Tertiary fauna at Kap Dalton in East-Greenland. Medd. om Grøn., 29, p. 93.
- 1903 Vorläufige Mittheilung über eine Lakune oder Discordanz zwischen Senon und Danien in Dänemark. Centr.bl. f. Min. Geol. u. Paläont., Jahrg. 1903, p. 267.
- 1904 Bemærkninger om lagserien i Stevns klint samt om Cyathidium Holopus STEENSTR. Geol. Fören. Förhandl., 26, p. 347.
- 1904 Dyreformernes Udviklingshistorie. Grundrids ved folkelig Universitetsundervisning. Nr. 83.
- 1906 Nogle Bemærkninger om de oligocæne og miocæne Aflejringer i Jylland. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 12, p. 1.
- 1906 Einige Bemerkungen über die oligocänen und miocänen Ablage-

- rungen Jütlands. Centr.bl. f. Min. Geol. u. Paläont. Jahrg. 1906, p. 465.
- 1906 Om det saakaldte plastiske Lers Alder. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 12, p. 23.
- 1907 Ueber das Alter der sogenannten plastischen Tone Dänemarks. Centr.bl. f. Min. Geol. u. Paläont., Jahrg. 1907, p. 58.
- 1907 Molluskfaunaen i Jyllands Tertiæraflejninger. En palæontologisk-stratigrafisk Undersøgelse. Dan. Vid. Selsk. Skr., nat.-mat., rk. 7, 3, nr. 2, p. 215.
- 1908 Fortegnelse over Kridtforsteningerne fra Stevns Klint, Faxe, Herfølge, Aashøj og Solhøjsgaard (Svansbjerg). Danm. Geol. Unders., 1. R., 11, p. 66.
- 1909 Om nogle ny Findesteder for Tertiærforsteninger i Jylland. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 15, p. 331.
- 1910 Beretning om en geologisk Undersøgelserrejse til Disko og Nugsuaak-Halvø i Vest-Grønland. Medd. om Grønl. 47, p. 147.
- 1911 On Jurassic and Cretaceous fossils from North-east Greenland. Medd. om Grønl., 45, p. 433.
- 1911 Om en Spalte i Kalkstenen ved Faxe. Medd. fra Dansk Geol. Foren., No. 17, p. 513.
- 1912 Notes on the Cretaceous fossils in the east Yorkshire drift. Naturalist.
- 1912 Om de saakaldte Bløddyræg fra vore Kridtaflejninger. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 4, p. 55.
- 1913 Om videnskabelige Dybdeboringer i Danmark. »Fra Naturens Værksted«, II.
- 1913 (Sammen med E. P. Bonnesen og O. B. Bøggild) Carlsbergfondets Dybdeboring i Grøndals Eng ved København 1894–1907 og dens videnskabelige Resultater.
- 1914 Om Mellemoligocænets Udbredelse i Jylland. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 4, p. 259.
- 1915 Om fossile Terebellide-Rør fra Danmark. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 4, p. 383.
- 1915 (Med Th. Vogt) Om en blok av neocom fra Hanø i Vesteraalen. Beskrivelse af faunaen. Norsk Geol. Tidsskr., 3(4), p. 18.
- 1916 Om Kridtaflejningerne paa Bornholms Sydvestkyst. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 5, No. 2.
- 1916 Kridtaflejningerne paa Bornholms Sydvestkyst og deres Fauna. I. Cenomanet. Danm. Geol. Unders. 2. R., No. 30.
- 1916 Joh. Chr. Moberg. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 5, No. 5.
- 1918 Kridtaflejningerne paa Bornholms Sydvestkyst og deres Fauna. II. Turonet. Danm. Geol. Unders., 2. R., No. 31.
- 1918 De marine Kridtaflejninger i Vest-Grønland og deres Fauna. Medd. om Grønl., 56, p. 309.
- 1921 Kridtaflejningerne paa Bornholms Sydvestkyst og deres Fauna. III. Senonet. IV. Kridtaflejningerne ved Stampe Aa. Danm. Geol. Unders., 2. R., No. 32.

- 1922 On the Mollusca of the Tertiary of Spitsbergen collected by Norwegian and Swedish expeditions. D. Norske Vid. Akad. i Oslo, Skr. om Svalbard og Ishavet, I, 2. R.
- 1922 Geologisk Kort over Danmark. Dybere liggende Dannelser. Danm. Geol. Unders., 3. R., No. 22.
- 1925 Det cenomane Basalkonglomerat paa Bornholm. Danm. Geol. Unders., 2. R., No. 42.
- 1925 Sur le placement géologique du Danien. Danm. Geol. Unders., 2. R., No. 43.
- 1926 (Sammen med Br. Nielsen, K. A. Grönwall og H. Ødum) Diskussion om Daniets geologiske Stilling. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 7, p. 55.
- 1926 On a Cetacean, *Squalodon* (*Microzeuglodon*?) *Wingei* nov. sp. from the Oligocene of Jutland. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 7, p. 45.
- 1927 Carl Malling. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 7, p. 95.
- 1927 De irregulære Echinider i Danmarks Kridtfaejringer. Dan. Vid. Selsk. Skr., nat.-mat., rk. 8, 11, nr. 4, p. 307.
- 1928 De regulære Echinider i Danmarks Kridtfaejringer. Dan. Vid. Selsk. Skr., nat.-mat., rk. 9, 1, nr. 1.
- 1930 Nogle Bemærkninger om Bornholms Kridtfaejringer. Geol. Fören. Förhandl., 52, p. 279.
- 1933 Études sur les pélécy-podes et gastropodes daniens du calcaire de Faxe. Dan. Vid. Selsk. Skr., nat.-mat., rk. 9, 5, nr. 2.
- 1933 New Investigations of the Tertiary at Cape Dalton, East Greenland. Medd. om Grønland, 105 (1).
- 1939 Études sur les mollusques du Paléocène de Copenhague. Dan. Biol. Skr., 1, no. 1.
- 1942 Kristian Brännich Nielsen. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 10, p. 255.
- 1943 Harald Faber. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 10, p. 365.
- 1944 K. A. Grönwall. Medd. fra Dansk Geol. Foren., Bd. 10, p. 399.
- 1946 Om Nyker-Omraadets Kridtfaejringer. Dan. Biol. Skr., 4, no. 6.
-

John Arnes

V.

Erik Arup.

22. november 1876—25. september 1951.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 4. april 1952.

Af **C. O. Bøggild-Andersen.**

Natten til d. 25. september 1951 afgik fhv. professor Rostgardianus i historie ved Københavns Universitet, dr. phil. Erik Arup, medlem af dette selskab fra 1935, efter længere tids sygdom ved døden, nær ved 75 aar gammel.

Erik Ipsen Arup stammede paa fædrene side fra landsbyen Arup i V. Hanherred, hvor slægten har levet saa langt tilbage kirkebøgerne rækker. Hans tipoldefader var Erik Mikkelsen, kaldet Jerrig Mand, et kendingsnavn, som ogsaa brugtes om oldefaderen Jens Eriksen Mand. En broder til denne, Johannes, blev høker i København og kaldte sig Arup. Dette navn tog ogsaa hans brodersøn Niels Christian Jensen Arup, en tid brændevinsbrænder, vist i Roskilde, senere gaardejer i Brøndbyerne.¹ Af dennes sønner gjorde to, Johannes og William Arup, deres navne kendte ved betydelige indsatser paa henholdsvis veterinærvæsenets og forretningslivets omraade. En tredie søn, Erik Arups fader, Peter Arup — gift med Malvina Christine, datter af skippersonnen fra Rønne, terrakottafabrikant Peter Ipsen og den i Køge fødte købmandsdatter Christine Louise Bierring — var læge i Slangerup, hvor den senere historiker fødtes. I lægeboligen her voxede Erik Arup op i »den lykkelige frihed«, som han i sin doctorvita takker sine forældre for. Som latinskoleelev boede han hos mormoderen, der ledede »P. Ipsens Enkes Kgl. Hof-Terracottafabrik« i Utterslev.

I den bog, som blev Arups sidste, det smukke mindeskrift fra 1941 over Viggo Hørup, en anden vest-nordsjællander, taler han om, hvor svært det altid er for »en Landsbydreng, uanset fra hvilket Hjem han kommer, at falde helt til Rette i en køben-

¹ For oplysninger om slægten Arup skylder jeg hr. læge Chr. J. Roelsgaard, Vejle, tak.

havnsk Gymnasieskole . . . Skolelivets Tvang vil længe synes ham trykkende og indsnævrende over for den Frihed, han fra Livet paa Landet, Samlivet med den frie Natur, er opvokset i og vænnet til«. Der er vidnesbyrd om, at Erik Arup modtog varige indtryk af Slangstrup- og Utterslevs natur og folkeliv. Han priser et sted Hørup for, at han »var saa velsignet bundet til det konkrete«. I den henseende var Arup i slægt med den store radikale politiker og journalist, til hvis aandsretning og samfundssyn han siden sluttede sig, og med bønderne fra barndommens egne.

Trods sin slægts praktiske traditioner nærrede han dog fra sin tidligste barndom »stærk kærlighed til historisk læsning«, og da han 1894 var blevet student med udmærkelse fra Nørrebros Latin- og Realskole, var han ikke i tvivl om, at han vilde studere historie. »Ungdommelig umodenhed«, hedder det i hans doctorvita, »lod det synes mig ønskeligt hermed at forene det theologiske (studium)«, hvorfor han 1895 tog ikke blot filosofikum, men ogsaa hebraicum, begge med udmærkelse. Ret tidligt synes det at have klaret sig for den unge student, at — for igen at citere Hørupbiografien — den »klassiske Literatur, som danske kristne og konservative Fædre dengang med Glæde lod deres Sønner opdrage i, fordi de fra deres egen Skolegang var vænnet til at anse Kendskabet dertil for Essensen af akademisk Dannelse, indeholdt Punkt for Punkt Miner, som, hvis de kom i Virksomhed, maatte sprænge den Verden, hvori disse Fædre levede og hvorpaa de troede, i Luften«. Nogen dybere aandelig krise, hvis fraværelse han ogsaa med tilfredshed mener at kunne konstatere for Hørups vedkommende, synes han dog ikke at have gennemgaaet. Maaske har han modtaget nogen paavirkning af Harald Høffding, til hvis søn, historikeren Hans Høffding, han knyttedes i nært venskab, men den berømte filosof stod dog i alt fald senere for ham som »en temmelig konservativ Tænder«.

Med stor energi dyrkede han det historiske studium. I sin nekrolog over Kr. Erslev fra 1930 klager han over, at Erslevs interesse for den stadig voxende skare af historiestuderende fra midten af 90'erne kølnedes, men han mindes dog med begejstring de øvelser, som den danske kildekritiske metodes banebrydende mester, hvis »skinnende klarhed og knaphed« han i en anmeldelse fra 1915 priser, i efteraaret 1896 hver søndag morgen i sit hjem afholdt med ham og Jeppe Aakjær, der begge var forhindret

i at følge universitetskurserne. Ogsaa Erslevs forelæsninger over det 16. aarh.s verdenshistorie greb ham. Johs. Steenstrup gav han siden det skudsmaal, at han »var hele sit liv en ufortrøden bekæmper af al kritisk forskning« og lod sine studenter benytte Allens vel for sin tid fortrinlige, men nu helt forældede haandbog i Danmarkshistorien. Den af sine universitetslærere, han kom til at staa nærmest, var aabenbart den fra 1899 til universitetet knyttede J. A. Fridericia, i hvem han saa en »langt mere følelsesfuld og universel aand« end Erslev. 1898 vandt han universitetets guldmedalje for en af Erslev stillet opgave om Huitfeldts kilder til Christiern I.s og Hans' historie; et bearbejdet brudstykke af afhandlingen, om Arvid Trolles tabte optegnelser om kong Hans' tog til Sverige 1497, udgav han 1908 i Hist. Tidsskr. (HT, 8, I, 383—94). Guldmedaljen »styrkede«, siger doktorbiografien, »mit hidtil svage haab om, at jeg kunde tænke mig en fremtid som historisk forsker«. 1901 tog han magisterkonferens, noget forsinket ved, at han gennem sin studietid havde arbejde i »Creditkassen for Landejendomme i Østifterne« (hvis historie han skrev 1916).

Arbejdet i Creditkassen og samtaler med farbroderen, veterinærkonsulent Johs. Arup i Hamburg, vakte hos ham »en overbevisning om vigtigheden af at gøre menneskenes praktiske virksomhed til genstand for den historiske forskning«. Saaledes doktorbiografien. Sandsynligvis har ogsaa studiet af tyske og engelske økonomisk-historiske forskere i saa henseende øvet indflydelse paa ham. Maaske ogsaa Marcus Rubins værker om Københavns og Danmarks historie 1807—39, der udkom 1892 og 1895, og om hvilke han i sin nekrolog over Rubin fra 1925 skriver, at de ved at gøre den økonomiske historie til det faste udgangspunkt indførte »et helt nyt og moderne synspunkt« i dansk historieskrivning (HT, 9, III, 101—03). Bidrag, til dels af høj værdi, til studiet af baade landbrugets og bondestandens, handelens og haandværkets historie i Danmark og af svundne tiders demografiske forhold i vort land fattedes vel ikke før Rubin. Men Arup havde ret i, at politiske synspunkter var de absolut dominerende i den førende danske historieskrivning, ogsaa Erslevs og Fridericias. Mere sine egne veje, bestemte især af hans stræben efter at forstaa vort folks ældste historie i alle dens aspekter, gik Johs. Steenstrup i sin i flere henseender geniale forskning, som Arup

aldrig lærte fuldt at værdsætte, som den fortjente. Det bør tilføjes, at den manglende forstaaelse i nogen grad var gensidig.

I den første tid efter konferensen nærrede Arup ønske om at forene videnskabelig og praktisk virksomhed. Uden held søgte han ansættelse i konsulatsvæsenet og arbejdede en tid i Ritzaus Bureau. Samtidig aflagde han imidlertid fremragende vidnesbyrd om, hvor ypperligt han evnede at gennemføre undersøgelser efter Erslevs og Fridericias kritiske metode: den smukke og for forstaaelsen af den danske statsomvæltning 1536 betydningsfulde lille opsats om »Det saakaldte Klageskrift mod Bisperne 1536« (HT, 7, II, 1900) og den store afhandling »Den finansielle Side af Erhvervelsen af Hertugdømmerne 1460—1497« (HT, 7, IV, 1902—04). Denne afhandling viser Arups trang til at fremdrage de finansielle og økonomiske faktorer i det historiske hændelsesforløb. Knapheden paa bevarede regnskaber til belysning af Christiern I.s gældsforhold til Hertugdømmernes adel tvang ham i samme afhandling disse ord i pennen: »Den store sammenhæng maa derfor skabes ved egne gætninger, hvad der frembyder store muligheder for fejl«. Et program og et problem af stor rækkevidde for den 26-aarige historikers senere forskning var her rejst. Ud fra samme syn kritiserer han i den samtidige store og tankevækkende recension af William Christensens »Dansk Statsforvaltning i det 15. Århundrede« (HT, 7, IV, 1904) forfatterens svigtende evne til af de med stor akribi udvundne enkeltheder at konstruere et overbevisende helhedsbillede af udviklingen.

Det var Fridericia, i disse aar redaktør af Hist. Tidsskr., der gav Arup selvtillid og mod til at samle sig om et større arbejde af handelshistorisk art. Ved drøftelser med venner inden for det praktiske handels- og retsliv, direktør V. Hassing og overretssagfører V. Byrdal, søgte den unge forsker samtidig at vinde større klarhed over en række spørgsmaal. Det emne, han valgte, var den i ældre europæisk handel saa betydningsfulde indkøbs- og salgskommission. Til dels lod de spørgsmaal, han stillede, sig løse ved hjælp af trykte kilder og trykt litteratur, men understøttelser satte ham ogsaa i stand til under studicophold i London, Hamburg og Berlin 1904—05 at udnytte arkivalisk materiale og ikke i Danmark tilgængelige ældre tryksager. Resultatet blev disputatsen fra 1907: »Studier i engelsk og tysk Handels Historie. En Undersøgelse af Kommissionshandelens Praksis og Theori i

engelsk og tysk Handelsliv 1350—1850« — sikkert, hvad angaar det behandlede tidsrum, den mest omspændende og m. h. t. bogstavpladser mest omfattende historiske doktorafhandling, som er forsvaret i Danmark. Selve hovedproblemet — ændringerne indenfor engelsk og tysk handels- og retsliv i forholdet mellem kommittent, kommissionær og medkontrahent — er ret specielt. Men ved at paavise, hvorledes forskellen i udformningen af den positive engelske og tyske rets regler om kommissionsforholdet har »sine dybeste aarsager i og sin naturlige sammenhæng med engelsk og tysk handelslivs forskelligartede historisk-praktiske udvikling« (s. 486), hæver Arup, som Fridericia betonedede i sin forstaaende anmeldelse, »det rent formelle Emne op i en betydningsfuldere Sfære« (HT, 8, I, 396f.). Værket yder saare vægtige bidrag ikke blot til handelens retshistorie, men til klarlæggelse af en række betydningsfulde sider og afsnit af europæisk handels- og industrihistorie i det halve aartusinde, det omspænder. En gennemgaaende grundtanke, den, at de forskellige folks og omraaders handelsformer og handelssomfang frem for alt beror paa karakteren af deres handel og af de omsatte varer og paa den større eller mindre efterspørgsel efter disse, mens omskiftelser i handelsveje og handelspolitik er mere sekundære foreteelser, er ikke fri for ensidighed, men i høj grad frugtbar. Fra først til sidst præges bogen af Arups trang til og glæde ved at naa ned til omsættningens konkrete grundlag: varerne, produkterne, og at klarlægge alle enkeltled i omsættningens proces. Trods visse mangler, bl. a. stedvis vel stor bredde i fremstillingen, tør afhandlingen stadig betegnes som dansk økonomisk historieforskningens ypperste værk. Sørgeligt blot, at den aldrig oversattes paa noget verdenssprog og derfor kun kendes af dem, der læser dansk. Var den ved sin fremkomst blevet oversat til engelsk eller tysk, vilde den 30-aarige historiker med et slag have vundet et højt anset navn i international historisk videnskab. Arup, der i disputatsen — hvortil følger sig den skarpsindige afhandling fra 1905 i *Nationaløk.* Tidsskr. om »Den europæiske Regalisms Oprindelse« — viste en universalhistorisk spændvidde som faa andre danske historikere, vandt aldrig et navn uden for Norden. I nogen grad skyldtes det vel, at han aldrig havde større trang til deltagelse i internationale fagkongresser. Han hørte, som sin geniale fagfælle i 18. aarh. Hans Gram, til de stærkt stavnsbundne naturer. Men

det hang ogsaa sammen med arten af den store opgave, han snart skulde sætte sig.

Han havde, mens han gjorde disputatsen færdig, 1906 gjort vikartjeneste i Rigsarkivet. 1908 fik han Carlsbergfondets understøttelse til et aars studierejser til Lübeck, Hamburg og London, men rejsen afbrødes, da han s. a. blev underarkivar i udenrigsministeriet, hvor han som arkivar 1909—14 med stor dygtighed gennemførte en højst paakrævet nyordning af arkivet. Da hans parti, det radikale, for 2. gang dannede ministerium, udnævntes han derpaa 1914 til departementschef i konseilspræsidiets og fungerende statsraadssekretær. Det var imidlertid ingenlunde hans ærgerrighed at fortsætte i denne for en dansk historiker meget usædvanlige høje embedsstilling. Hans kald var historien, og han vilde være universitetslærer. Han følte sig forbigaaet ved besættelsen af Fridericias professorat i 1913. Da Erslev 1916 forlod universitetet for at blive rigsarkivar, var Arup imidlertid selvskreven som hans efterfølger. Som professor i historie, med middelalderen og den kritiske metode som særlige undervisningsfelter, virkede han til 1947, fra 1935 som professor Rostgardianus.

Forlængst havde han, da han overtog professoratet, gjort op med sig selv, hvad der i første linie skulde være hans videnskabelige opgave. Marts-april 1908 havde han til 2. udgave af Hagerups »Illustreret Konversationsleksikon« skrevet en artikel om Danmarks historie, der 1921 med titlen »Rids af Danmarks Historie«, ført frem til 1920, udgaves som bog til hjælp for de studerende. Kort efter artikelens fremkomst modtog han forlagets opfordring til at skrive en større fremstilling af den danske historie, tænkt som afløser af Allens haandbog. Fra nu af kom, naar undtages den fortrinlige lille oversigt »Varehandelens Historie i Omrids«, skrevet til Hages Haandbog i Handelsvidenskab (1918) og enkelte anmeldelser, hele hans videnskabelige arbejde til at dreje sig om Danmarkshistorien. Af denne i dens helhed gav han ogsaa paa engelsk et rids i 14. udgave af »The Encyclopædia Britannica« (1929—31) — der desværre i encyklopædiens sidste udgave (1947) er afløst af en langt ringere fremstilling ved en amerikansk historiker.

I anmeldelsen af William Christensens forvaltningshistorie fra 1904 havde Arup i tilslutning til Erslevs jævnforelse af Valdemars-tiden i Danmark med Karl den stores tid i Frankrig — »utvivlsoomt

den dybsindigste og frugtbareste tanke i moderne dansk historieskrivning« — skitseret den danske stænderudvikling, der først begyndte med handelsstandens væxt i 15. aarh., da ude i Europa stændernes indflydelse var paa retur og kongemagten i stærk stigning. Herved og ved den manglende mulighed for en dansk industri og for en storhandel, som kun — det uopnaaelige — herredømme over Østersøen kunde skabe, hemmedes stænderudviklingen paa dansk grund. »Som før og senere blev det da jorden alene, der i Danmark betød rigdom og magt« (HT, 7, IV, 557). Her var udtalt en tanke, Arup aldrig siden slap. Den træder frem i ridset fra 1908, der ogsaa i andre henseender anslaaer temaer, som skulde komme igen i den store Danmarkshistorie: fremhævelsen af landsbyen som det danske samfunds urkerne, den danske kongemagts sene udvikling, de haarde domme over enhver krigersk expansions- eller aggressionspolitik, afstandtagen fra »nationalistisk« betonedede synspunkter. Ogsaa den dybtgaaende recension fra 1915 af Henrik Schücks 1. bind af »Svenska folkets historia« (HT, 8, VI, 1915—17, 127—45) former sig i flere henseender som et udkast til det store værk. Schück roses for sin udnyttelse af arkæologiens resultater, sit sunde blik for de samtidige eller primære kilders forrang og for landskabslovene som hovedkilder til samfundshistorien og for kongedømmets sene væxt i Sverige som i Danmark. Men skarpt forkastes som helt uhistorisk den vidtspændende »Østersøpolitik«, Schück tillægger Sveakongerne i 9., 10. og 11. aarh., og fremfor alt bebrejdes det ham, at han alt for meget har skudt til side »selve det svenske folk og det arbejde, der er dets egentlige og sande historie«. »Som den danske byggede ogsaa den svenske bonde fremtiden og samfundet op ikke blot paa tinget, men ogsaa i sit hverdagslige arbejde.«

Stort var det mod, som Arup viste, vældig den byrde, han — ikke uden berettigelse — følte kraft og evne til at skuldre, da han paatog sig ene mand at skrive en større sammenfattende skildring af vort folks historie ud fra ny synspunkter, bygget i alt fald paa gennemarbejdelse af alle de vigtigere trykte kilder og specialundersøgelser. Uhyre meget var der skrevet og udgivet, siden C. F. Allen 1836—40 skrev sin »Haandbog i Fædrelandets Historie«, og ikke mindst siden dens 8. og sidste, af Fridericia reviderede udgave kom i 1881. Netop da, omkring 1880, satte Edv. Holms, A. D. Jørgensens, Johs. Steenstrups, Fridericias og

Erslevs forsknings- og nyrydningsarbejde ind paa en række omraader af dansk historie, det, hvis hovedresultater blev lagt frem for en bredere læserkreds omkring aarhundredskiftet i »Danmarks Riges Historie«, samtidig med at de ældre kuld af mestrenes elever gik i gang med specialstudier paa ny felter. »Danmarks Riges Historie« var skrevet af en række forskere, som langt fra havde samme helhedsopfattelse af vor historie, og Erslev kunde, da han i sin rektortale 1911 vurderede »Vort Slægtleds Arbejde i dansk Historie«, med grund udtale: »Maaske vil en senere Tid sige, at dette Slægtled ikke er naaet til et stort samlet Syn paa vor Fortid, og at det derfor ikke har haft Øje for den dybe Forbindelse mellem vort Folks Fortid og dets Fremtid«. Allens haandbog kan kortelig karakteriseres som nationalliberal i sit helhedssyn, og Adam Fabricius' meget læste Danmarkshistorie og A. D. Jørgensens »Fyrretyve Fortællinger af Fædrelandets Historie«, der gør Sønderjyllands skæbne til vor histories røde traad, bærer stærke spor af den nationalliberale opfattelse. Johan Ottosens »Vor Historie«, fortjenstfuld bl. a. ved sin fremdragelse af det fælles i nordisk udvikling, søgte i sin fremstilling at indføje resultaterne af de sidste tiaars store nordiske forskergerning, men laa i sit helhedssyn A. D. Jørgensen nær.

»Hver tidsalders åndspræg og tænkesæt«, siger Poul Nørlund i sin fint forstaaende anmeldelse af 1. bind af Arups »Danmarks Historie« (Tilskueren, 43. aarg., 1926, I, 116), »er hidindtil blevet genspejlet i dens historieopfattelse, og således må det ogsaa blive ved med at være«. Arup vilde give en skildring af dansk historie ud fra de synspunkter i hans samtid, som stod for ham som de mest fremskredne, baade hvad samfundssyn, kausalitetsfaktorer og kritisk metode angik. Han havde, som Erslevs andre elever, modtaget meget stærke indtryk af mesterens forskningsmaade. Men han var af natur en kætteraand, indstillet paa at prøve ogsaa sine læreres metode og resultater. Heri styrkedes han i høj grad af sine svenske venner, Lundehistorikeren Lauritz Weibull og dennes yngre broder og elev Curt Weibull. Med grundlag i Erslevs og deres fader Martin Weibulls metodik, som de stræbte at videreudvikle og forfine, underkastede Weibull'erne i en række arbejder med stort skarpsind, men ogsaa stor skarphed, rettet frem for alt mod Johs. Steenstrups, Nordens ældste historie og Danmarks-historien til o. 1200 en kildekritisk omvurdering, med forkastelse

af yngre og afledede kilder og paavisning af hagiografisk og anden tendens hos de middelalderlige historieskrivere. Et beslægtet rydningsarbejde foretog samtidig for den ældste norske histories vedkommende Halvdan Koht og Edv. Bull, der til fælles med Arup tillige havde den stærke betoning af de økonomiske aarsagers og klassebrydningernes betydning. Paa mange punkter kunde Arup udnytte den skaanske, paa visse ogsaa den norske kritiks resultater. Paa mange andre var imidlertid egne forstudier nødvendige. Enkelte af disse publicerede han, saaledes for middelalderens vedkommende — ved siden af den ældre afhandling om Hertugdømmernes erhvervelse — især den banebrydende afhandling »Leding og Ledingsskat i det 13. aarhundrede« (HT, 8, V, 1914—15, 141—237), der rokkede ved troen paa landskabslovenes betydning som kilder til tiden før deres egen, men samtidig søgte paa grundlag af dem at forstaa det 13. aarh.s danske militær- og finansvæsen, og afhandlingerne »Om Overleveringen af Valdemar 3.s Haandfæstning og om Kirketienden i Danmark i 13. og 14. Aarhundrede« og »Kong Svend 2.s Biografi« (Scandia I, 1928, 258—80; IV, 1931, 55—101). Flere vægtige anmeldelser følger sig hertil.

Ud fra den overbevisning, at ikke mindst den nyere danske historie trængte til en kritisk revision, søgte Arup samtidig at vise, hvilke grundsætninger der her burde anvendes. Optakten gav den friske og i formen blændende afhandling om »Rantzau-Ascheberg« fra 1913 (HT, Festskr. til Edv. Holm, 3—19). Han vilde her, over for Edv. Holms sympati i det vældige og banebrydende værk om det 18. aarh.s danske og norske historie med »den rigtige, den sejrende, den harmoniske Side«, søge at forstaa ogsaa et af nederlagets børn og hans skæbne. Saa fulgte »Kritiske Studier i nyere dansk Historie«: afhandlingen om Bernstorff d. æ.s forhold til U. A. Holstein, »Intermezzo. Bernstorff og Moltke« — fremkaldt ved Aage Friis' kritik af Rantzau-Ascheberg-afhandlingen, »David og Hall. Krisen i Danmarks Historie 1863« og, som svar paa Friis' imødegaaelse af de her fremsatte synspunkter, »Danmarks Krise 1863« (HT, 9, I, 1918, 129—213; II, 1921, 78—125; Scandia I, 1928, 119—79; III, 1930, 1—50).

Det var Arups, i det hele rigtige opfattelse, at den strenge kildekritik kun i begrænset grad var trængt igennem i behandlingen af tiden efter 16. aarh. og at dette stærkt maatte svække

de fremstillinger, som var givet af de sidste tre aarhundreders historiske udvikling. Han afviste samtidig kravet om, at historikeren altid som grundlag for sin opfattelse »maa have et samtidigt eller dog primært kildested, hvor netop denne bestemt udtales; quod non est in actis non est in mundo«. »Historikerens arbejde gaar ud paa af de samtidige eller dog primære kilder gennem kildekritik at udsondre sikre kendsgerninger, udfra hvilke han skriver sin skildring og danner sig sin opfattelse af begivenheder og personer, uanset om denne hans opfattelse allerede er formet i ord i en eller anden af selve de samtidige eller dog primære kilder, hvilket altid vil bero paa en tilfældighed, eller ikke« (Scandia III, 47 f.). Historikeren skulde kunne »læse mellem linierne« i sin kilde. Allerede i sin ungdom havde Arup, som før nævnt, hævdet historikerens ret til at skabe sammenhæng ved egne gætninger. Den samme for hans indtilling og forskerpsyke karakteristiske synsmaade træder frem, naar han i den i øvrigt saare kritiske behandling af Vilh. Grønbechs religionshistoriske metode fra 1914 (Rec. af »Religionsskiftet i Norden«, HT, 8, V, 106—20) kan give Grønbech ret i, »at det at skrive Oldtidshistorie er at digte«, at dette »til en vis Grad gælder om al Historieskrivning, og at det maaske var bedre, om Sprogbrugen tillod at erstatte Udtrykket: at skrive Historie med Udtrykket: at digte Historie«. Hvor der i kilderne findes mange givne kendsgerninger, gælder dog, at »kun i Realiteternes Sammenstilling finder Digtet sin Plads«. Og for ældre perioder er problemet: »at digte over de Kendsgerninger, der virkelig kan udsondres af Kilderne som tilforladelige, over dem alle, ikke imod dem og ikke udover dem« (sst. 107 f.) — ord, som baade Lauritz og Curt Weibull medunderskrev.

En i enkeltheder gaaende vurdering af Arups afhandlinger er naturligvis her udelukket. Hans angreb paa hævdvundne anskuelser var egnet til at udæske og mødtes med modangreb. I visse tilfælde kunde kritiken paavise mangler i bevisførelse og resultater. Om alle afhandlingerne gælder dog, at de yder positive, ofte meget betydningsfulde bidrag til en rigtigere forstaaelse af dansk historie. Og de har, ikke mindst ved den originalitet og kraft, hvormed Arup tog sin videnskabs »prima principia« op til drøftelse, virket umaadeligt inciterende paa yngre historikere.

Det kan klinge som lidt af et paradox, at den, som skabte udtrykket »at digte historie«, i sin nekrolog over Erslev fra 1930 (Kbh. Univ. Festskr. 1930, 172) forkaster lærerens sondring mellem historieforskning og historieskrivning og blot tildeler den sidste den opgave »at sammenfatte historieforskningens resultater i en læseværdig form«. Men den digterfantasi, den kunstneriske intuition, den intense personlige medleven med historiens problemer, der hos Arup forenedes med et sjældent skarpsind og en videnskabelig kombinationsevne af store maal, fandt fuld udløsning i historieforskningen og fremstillingen af dens udbytte, saaledes som han forstod og udøvede de to ting. Hans sproglige evne var stor, og faa har i Danmark skrevet historie saa udtryksfuldt som han. Fra første færd var hans stil hans egen, selv om den modnedes med aarene, fast, klar, dybt personlig, nærmere A. D. Jørgensen, vel dansk historieskrivnings fineste prosaist — med hvem Arup, trods forskel i anskuelser, var beslægtet i anlæg og temperament — end Erslevs kølige, knappe klarhed. Men nogen stilsøger var han ikke, stræbte at skrive saa mundtligt som muligt, ofte med ironien lurende, undertiden med patos eller indignation. Blandt dem, han her lærte af, var Hørup.

Fra efteraaret 1917 holdt Arup i en aarrække »kritiske forelæsninger« over Danmarks historie i middelalderen, indledet med en gennemgang af kilderne. I mangt og meget vendte han her op og ned paa tilvante forestillinger hos de unge. Hans sjældne evner som forelæser og lærer gjorde baade forelæsningerne, kildeøvelserne og examinerne over middelalderens verdenshistorie og samfundsøkonomien uforglemmelige. Han lærte sine elever at se økonomisk paa historien og historisk paa økonomien og inspirerede ved sin rigdom paa ny synspunkter.

I høsten 1925 udkom saa »Danmarks Historie«, I, »Land og Folk til 1282«, der paa 324 sider førte fremstillingen frem til Erik V. Klippings haandfæstning af 29. juli 1282, »Danmarks første Grundlov«. 1932 kom bind 2: »Stænderne i Herrevælde 1282—1624«. Dets 682 sider stadfæstede til fulde, at om en haand- eller lærebog à la Allen var der ikke mere tale.

I den danske og nordiske historikerverden var Danmarks-historien afventet med adskillig spænding. For dem, der som studenter havde fulgt Arups forelæsninger og altsaa i nogen grad var hans medvidere, var spændingen af anden art: hvorledes

vilde de ældre, lærdere og klogere historikere dømme om vor lærers værk?

Der var i de fagkyndige specialisters recensioner udtryk for høj anerkendelse, men der var ogsaa megen kritik. I ikke ringe grad skyldtes denne kritik — og end mere gælder dette naturligvis de angreb, som rettedes mod værket i konservative og andre aviser — forfatterens radikale eller demokratisk-liberale grundindstilling. Det viste sig, at Allens nationalliberale syn eller synspunkter, som laa adskillige streger til højre for Arups, havde større raaderum i danske historieinteresserede kredse, end man paa forhaand vilde have formodet. Fremfor alt var dog trofast fasthængen ved konventionelle forestillinger stærk. »Konservativ kritik« blev et rosende begreb som vist ingensinde før. Sammenlignes Arups syn med Allens, er fælles for begge dyb samfølelse med det arbejdende danske folk, i ældre tider naturligvis især bonden, og harme mod dets undertrykkere. Begge saa i Christiern II.s — eller som Arup siger: Hans Mikkelsens — borgerregering midtpunktet i vort folks politiske udvikling, den, hvis tanker kom sejrende igen i 1536, i 1660, i 1788, i 1848. Og havde Allen ejet Arups patos i udtrykket, kunde ogsaa han med overbevisning havde skrevet, at »Moder Danmark« da »havde ligesom løftet sin haand for at give dem, der vilde fremme uligheden i folket . . . en alvorlig advarsel« (D.H. II, 396). Fælles for begge var ogsaa, i modsætning til Steenstrup, fremhævelsen af kongemagtens svaghed frem til 11. aarh. og af de fri bønders betydning paa tingene. Men en dyb forskel traadte frem i værdsættelsen af de af Allen priste gamle nordbodyder »tørst efter ære og haab om bytte«, af vikingerne og de danske kongers krigspolitik, og i synet paa nationalfølelsens karakter og betydning gennem tiderne og paa Saxo's værk, denne »guldgrube« efter Arups skøn »for al den danske nationalfølelse, der særlig er bestemt ved uviljen mod andre folk« og paa forholdet dansk-tysk. Endelig i Arups opfattelse af den religiøse følelses virkekraft, som maaske finder sit mest prægnante udtryk i Grønbech-anmeldelsens ord om de »mange . . . der . . . vil paastaa, at selv næsten tusind Aars Op-læring i Kristendom endnu ikke har indgivet det danske Folk nogen meget dyb religiøs Overbevisning« (HT, 8, V, 119). Føjes hertil de mange omvurderinger af enkelte personligheder i vor historie og deres indsatser og den gennemgaaende tilbageskyd-

ning af kongernes indgriben til fordel for skiftende »ministre«, kan det ikke undre, at værket i den del af pressen, som følte sig særlig kaldet til at værne det bestaaende, traditionerne og konventionerne, blev genstand for en beskyldning som vist ingen anden dansk historisk fremstilling før eller siden.

Et staaende angrebsmotiv fra konservativ side var fremstillingen af Arup som exponent for »den materialistiske historieopfattelse«. Han havde unægtelig selv sin skyld deri, bl. a. ved de ord i Danmarkshistoriens 2. bind, hvori han udtaler sin beklagelse over, at følgerne af det 16. aarh.s prisbevægelse ikke er nøjere undersøgt, og sin formening, at »grunden er vel at søge i den uvilje, som den saakaldte materialistiske historieopfattelse vakte hos det 19. aarh.s historikere, den tanke, at folkenes politiske udvikling og hele den historiske verdensudvikling i langt højere grad end ved de aandelige værdier bestemtes ved det økonomiske livs udvikling . . .« (D.H. II, 596). Som det vil ses, ligger der dog ikke i disse ord en ubetinget tilslutning til bemeldte historieopfattelse. Og sandheden er, at Arup, der 1941 priste Hørup, fordi han ikke var »anlagt for dyberegaaende Filosoferen, der ogsaa blot tjener til at forvirre Menneskenes svage Aand«, stadig var en søgende i spørgsmaalet om de dybest virkende kræfter i historien. 1925 havde han i Rubin-nekrologen raadet til, indtil den økonomiske historieforskning nogenledes havde løst sine opgaver, helt at »undgaa enhver unødvendig sammenblanding med politisk historie« (HT, 9, III, 103) — et raad, som han dog ikke selv kan siges overalt at have fuldt konsekvent. Og 1938 vender han sig i Scandia-artikelen »Historie ved Københavns Universitet 1537—1937« mod »dagspressens historisk lærde journalister«, der saa ofte de ser deres snit dertil, skælder ud paa »noget, som de kalder den materialistiske historieopfattelse; det er den af videnskabelige forskere i historie og nationaløkonomi kun lige paa-begyndte undersøgelse af, i hvilket omfang økonomiske forhold bestemmer menneskenes politik og meninger« (Scandia IX, 12). Arup var, som Ellen Jørgensen skrev i sin kloge anmeldelse af bind I, »Historiker nok af Natur til at fængsles af de førende Skikkelser«. Det var fra denne, sin historikernatur, dybeste grund han i 1918 raabte: »Hvor længe skal det vare, inden økonomiske historikere forstaar, at ligesom i den politiske historie er det partimodsætningerne og de handlende personers optræden

paa baggrund heraf, der giver ogsaa den økonomisk-historiske skildring sin dramatik og kraft« (Anm. af J. Schovelin: »Fra Kongegunst til Selvstyre«, 1917, HT, 9, I, 157 f.). Han maatte siden høre ilde af økonomer, fordi han gav det politiske for stort raaderum. Men alt, hvad der hedder aandsliv og kunst i snævrere betydning, gik han, trods det stærke kunstneriske islet i hans sind, ganske vist mest muligt uden om, og politisk idéhistoriker var han heller ikke.

Der kan ogsaa af den, der stræber at dømme »sine ira et studio« af politisk og anden art, indvendes forskelligt mod Arups hovedværk. De meget korte kapitler med skiftende emner virker ofte hemmende for oversigten, og man savner sammenfattende vuer over en periodes forfatnings-, rets- og samfundsudvikling. Paa den anden side har Arup, bl. a. ved den nævnte fremstillingsform, evnet at forbinde den politiske og den almindelige indre historie intimere, end det før var sket, og at sætte de forskellige sider af udviklingen ind i en bestemt tidssammenhæng og i forhold til bestemte personer — med hvor stor ret i hvert enkelt tilfælde, er en sag for sig. Især i 2. bind kan fremstillingen undertiden virke noget »pakket« og for stærkt spækket med navne, aarstal og datoer. Kedelig bliver den dog aldrig, og naar man har bebrejdet Arup, at stilen for ofte brydes af hans sidebemærkninger og forklaringer, og at hans synspunkter kan virke for skurrende moderne, saa hang dette træk uudryddeligt sammen med hans trang til at ræsonnere og moralisere og med hans særegne syn paa historieskrivningens opgaver og gør i alt fald ikke bogen mindre inciterende. Med rette er der blandt danske historikere peget paa Ludvig Holberg som hans nærmeste aandsfrænde, uanset al forskel i anlæg og udgangspunkter. Men de lærde specialister og detailkritikere kan være tilbøjelige til at overse, hvor meget historien vilde have staaet i stampe, hvis ikke aander som Holberg og Voltaire undertiden havde skænket den deres opmærksomhed.

En alvorligere brist peger Poul Nørlund paa, naar han hos Arup finder »en mærkelig ringe ævne eller lyst til at leve sig ind i andre tiders og andre menneskers forestillingsæt« (Anm. af bd. I: Tilsk. 1926, I, 122). Især gælder dette dog Arups svigtende forstaaelse af det religiøse moments betydning og af, at ogsaa en krigersk fædrelandsfølelse kan være nødvendig, naar et folke-

samfund skal bestaa. I det hele er han mere paa bølgelængde med senmiddelalderen og det 16. aarh. end med de ældre kristne aarhundreder, og han underkender ingenlunde adelens og til dels ogsaa kirkens positive indsatser i dansk historie. Sikkert er dog, at hans menneskeforstaaelse havde sine bestemte grænser, og at han i flere tilfælde skød ideelle handlingsmotive for stærkt i baggrunden. Desto stærkere virker det til gengæld, naar han anerkender tilstedeværelsen af saadanne motive. — Han kunde ogsaa i sine domme for meget glemme sandheden i Renans ord, at i historien er sikkerhedens omraade yderst begrænset, og at alt, hvad vi mest ønsker at vide, ligger uden for dette omraade.

En anden ret tungtvejende indvending, fremhævet især af Knud Fabricius, Curt Weibull og Eli F. Heckscher, er, at Arup, efterhaanden som fremstillingen skrider frem, bliver for tilbøjelig til at skildre dansk udvikling for isoleret fra det øvrige Europas, til at bruge — som Heckscher skriver i en anmeldelse af Arups rids af den danske middelalders økonomiske udvikling i den af Axel Nielsen redigerede »Dänische Wirtschaftsgeschichte« (1933) — »danske politiske Hændelser til Forklaring af Kendsgerninger, der har Sidestykke næsten overalt« (HT, 10, III, 104). Den stærke koncentration om det danmarkshistoriske studium lod efterhaanden Arup i nogen grad tabe den kontakt med verdenshistorien, som oprindeligt var en saa stor styrke hos ham.

Naturligvis maa den, der vil skrive et folks historie i dens helhed, være forberedt paa indvendinger fra de forskellige omraaders specialforskere. Saadanne indvendinger har ikke manglet i diskussionen af Arups værk. I nogle tilfælde synes de at maatte godtages som svarende til forskningens nuværende stadi, i andre er det raadeligt at holde den endelige dom in suspensio, i andre igen har yngre historikere bestyrket sandsynligheden af Arups anskuelser. Hans skildring af dansk forhistorie er i mange henseender nu forældet, takket være arkæologiens nyvindinger siden 1925 og de nyere studier over bosættelsesformer, agerbrug og plovtyper i vort folks oldtid. Men har Arup her, bl. a. ved sin berømte hjulplovshypotese, ikke i nogen mon virket inspirerende, saaledes som han i høj grad har gjort det for senere dansk landbrugshistories vedkommende?

Objektiv i naturvidenskabelig forstand kan historikeren, hvis studieobjekter er de svundne tiders menneskesamfund og men-

nesker og de historiske personers handlinger og motiver, aldrig blive. Én historikertype vil være mere tilbageholdende i sine slutninger, en anden mere djærv i sine gisninger. Arup var af den sidste type. Nørlunds dom, at han besad »ringe modstandskraft overfor sine egne indfald« (Tilsk. 1926, I, 126), altsaa hørte til de mere subjektivt betonedede historikere, kan næppe bestrides. Han deler dog her skæbne med adskillige af de historieskrivere og historieforskere, hvis navne og værker vil leve gennem tiderne.

Nørlund har vel ogsaa ret i, at Arup ikke i samme forstand og udstrækning som f. ex. Steenstrup eller Erslev blev banebrydende i studiet af bestemte omraader af dansk historie. Men samme recensent betoner med god grund i sin anmeldelse af bind I, at det er »den første gennemræsonnerede fremstilling af vor oldhistorie«. Samme dom kan udstrækkes til de i 2. bind behandlede tidsafsnit. De to bind Danmarkshistorie har været stærkt omstridt og vil vedblive at være det. Trods deres mangler er de dog et storværk i nordisk historieskrivning og i dansk aands-historie. De er det ved deres forsøg paa at se vort folks udvikling ud fra et nyt syn, et mere demokratisk, et mere økonomisk og socialt betonet, ved de ny tidshistoriske enheder, hvori fremstillingen er delt — »Landsbyen«, »Øvrigheden«, »Kongen«, »Borgeren«, »Herremanden« —, ved det skarpsind og den fantasi, hvormed ny kendsgerninger er udvundet og ny retningslinier for forskningen udstukket, ved den kraft, hvormed den store opgave er grebet an, og den livfuldhed, som præger fremstillingen. For Arups elever blev han ved sit forfatterskab og sin undervisning — for at bruge Platons vending — den bremse paa hestebagen, som drev dyret frem, i tilslutning eller afstandtagen, men altid til prøvelse af gamle traditioners holdbarhed og hidtil anvendte metoders anvendelighed.

Nørlund slog 1926 til lyd for, at Arup i en aarrække burde fritages for sine andre pligthverv for at kunne føre Danmarkshistorien til ende. Naar det ikke lykkedes ham at føre den til ende — betydelige partier af bind 3 skal i øvrigt foreligge udarbejdet — skyldes dette dog næppe universitetsgerningen, som jo ogsaa har sine inspirerende sider. Hovedaarsagen var uden tvivl den strid, hvori hans afhandlinger og Danmarkshistorien indviklede ham, en strid, hvori desværre ogsaa personlige modsætningsforhold kom til at spille en rolle. Han forstod ikke mod-

standen og angrebene, da han aldrig tvivlede om sin metodes og sine anskuelsers rigtighed. Han følte sig — og visselig ikke uden grund — misforstaaet og miskendt, og dette pinte hans sind — saa kraftfuld han end vedblev at virke udadtil højt op i aarene — og lammede for lange tider hans arbejdsmod. Maaske har ogsaa de store omvæltninger i det europæiske statssamfund gennem den sidste snes aar, den tyske besættelse af Danmark og hvad der er fulgt efter, gjort ham usikker over for visse af sine synspunkter paa vort lands udvikling og existensvilkaar eller i alt fald over for betimeligheden af at fremsætte dem. Langt var udviklingen skredet bort fra den lykkelige liberalismens tidsalder, i hvilken hans værk blev undfanget. —

Til billedet af Arups videnskabelige gerning hører ogsaa hans deltagelse i planlæggelsen af det ny danske middelalderdiplomatarium, hans virke i Kommissionen for Den arnamagnæanske Stiftelse, hvis formand han var fra 1936 til sin død, i Den danske historiske Forenings bestyrelse 1913—24, især som redaktør af *Hist. Tidsskr.* 1917—24, i Det danske Selskab for Fædrelandets Historie (fra 1915), i Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie (fra 1917) og i styrelsen for Institut for Historie og Samfundsøkonomi (fra 1927). 1914—15 var han medlem af Handelsstudentkommissionen, 1920—25 af Udvalget angaaende Universitetet i Jylland. Han omfattede ikke mindst denne sag med varm interesse og mindes som en af Aarhus Universitets fædre. 1924 hævdede han i piecen »Grønland« de danske synspunkter over for Norge. 1918 var han det radikale partis repræsentant i det dansk-islandske forhandlingsudvalg i Reykjavik, 1919—50 medlem af Det dansk-islandske Nævn, 1920—46 af bestyrelsen for Det dansk-islandske Forbundsfond. Næppe nogen dansk har været saa forstaaende over for islandske ønsker og krav, senest i spørgsmaalet om aflevering af de gamle islandske haandskrifter til det folk, der skabte dem. Samme liberale forstaaelse viste han og hans hustru de unge paa Studentergaarden, hvis efor han var 1923—47. —

Naar det sidste halve aarhundredes danske historieforskning skal skildres — lad det ikke blive alt for snart, saa det rette perspektiv kan vindes — vil et stort og meget vigtigt kapitel komme til at handle om Erik Arup, hans sjældne evner som forsker og forfatter, hans fejlgreb, hans kamp for at se vort folks historie

med uhildede øjne ud fra nutidsindstilling og nutidsbehov, hans stræben efter at finde og gennemføre de videnskabeligt rigtige grundsætninger for sand historisk erkendelse.

Det var en forsker- og aandspersonlighed af dybt original støbning og stort format, som for et halvt aar siden gik bort. Blandt nordiske historikere er han en af dem, om hvem man med mindst skyhed vover at bruge ordet genial.

UDDRAG AF REGNSKABET

FOR ÅRET 1951

Indtægt.	kr.	øre	kr.	øre
1. <i>Beholdning fra forrige års regnskab:</i>				
Kassebeholdning	.....	..	19065	67
2. <i>Renteindtægt m. m.:</i>				
a. Rente af obligationer	29212	41		
b. Rente af indskud i bank	79	63		
			29292	04
3. <i>Statstilskud i kalenderåret 1951</i>	.....	..	50000	00
4. <i>Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:</i>				
a. Til præmier:				
fra det Classenske fideicommis	400	00		
fra etatsråd Schou og hustrus legat	100	00		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for				
året 1950 (udbet. juni 1951)	5322	45		
c. Fra Carlsbergfondet	20000	00		
d. Fra J. P. Suhr & søns legat til erindring				
om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen:				
rente af 120200 kr. Østift. Krdf. oblig.	4352	00		
e. F. J. Ørnborgs legat	2000	00		
			32174	45
5. <i>Salg af selskabets publikationer</i>	.....	..	21443	03
6a. <i>Bidrag fra Rask-Ørsted fondet til selskabets</i>				
<i>internationale forbindelser</i>	15000	00		
6b. <i>Bidrag fra Carlsbergfondet</i>	20000	00		
6c. <i>Ekstraord. bidrag fra Carlsbergfondet</i>	35000	00		
			70000	00
7. <i>Tilfældige indtægter:</i>				
Udtrukne obligationer	.....	..	17000	00
Samlet indtægt	.....	..	238975	19

Udgift.	kr.	øre	kr.	øre
<i>1. Selskabets bestyrelse:</i>				
a. Løn til embedsmænd, arkivar og assistent m. m.	31785	00		
b. Selskabets møder	6344	16		
c. Rengøring	2814	56		
d. Kontor og oplag	11485	50		
e. Porto	4410	02		
f. Forsikring	265	45		
g. Udgifter i anledning af Krøyer udstillingen	1424	48	58529	17
<i>2. Selskabets publikationer:</i>				
a. Oversigten	9311	38		
b. Meddelelserne og Skrifterne:				
α. Af selskabets midler	112318	71		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag	4000	00	125630	09
<i>3. Anvist af selskabets præsident fra J. P. Suhr & søns legat .....</i>				
	....	..	1500	00
<i>4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:</i>				
a. Af selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag: Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie	1400	00	1400	00
<i>5. Selskabets internationale forbindelser:</i>				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger for året 1951	6055	67		
b. Rejseudgifter til selskabets delegerede ...	7037	23		
c. Concordance et Indices de la Tradition Musulmane	600	00	13692	90
Overføres...	....	..	200752	16

Udgift.		kr.	øre	kr.	øre
	Overført	.....	..	200752	16
6.	<i>Pengepræmier og medailler:</i>				
a.	Præmier af legaterne:				
	Af Thotts legat	»	»		
	Af Classens legat	»	»		
	Af Schous legat	»	»		
b.	Medailler og pengepræmier af selskabets kasse	»	»		
c.	F. J. Ørnborgs legat for 1951	2000	00	2000	00
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser . . . . .</i>	.....	..	2676	82
8.	<i>Indkøb af obligationer . . . . .</i>	.....	..	14682	75
9.	<i>Tilskud til Lundehave . . . . .</i>	.....	..	7200	00
10.	<i>Beholdning ved årets slutning:</i>				
	Kassebeholdning	.....	..	11663	46
	Samlet udgift	.....	..	238975	19

Regnskab for bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse:

Beholdning ultimo 1950	kr. 1393,04	Udgifter 1951	kr. 5400,00
Bidrag indgæet 1951	- 5322,45	Beholdning ultimo 1951	- 1315,49
	<u>kr. 6715,49</u>		<u>kr. 6715,49</u>

Regnskab for bidrag fra Rask-Ørsted fondet til selskabets internationale forbindelser:

Beholdning ultimo 1950	kr. 228,74	Kontingentudgifter til	
Bidrag indgæet 1951	- 15000,00	unioner for 1951	kr. 6055,67
		Rejseudgifter 1951 til	
		selskabets delegerede	- 7037,23
		Andre udgifter	- 600,00
		Beholdning ultimo 1951	- 1535,84
	<u>kr. 15228,74</u>		<u>kr. 15228,74</u>

Opsamlet af legaterne:

	Thotts legat	Classens legat	Schous legat	Ørnborgs legat
Beholdning ultimo 1950	1800 kr.	1000 kr.	2500 kr.	» kr.
Bidrag for 1951	200 -	400 -	100 -	2000 -
Pengepræmier udbetalt 1951	» -	» -	» -	2000 -
Beholdning ultimo 1951	2000 kr.	1400 kr.	2600 kr.	» kr.

Formueopgørelse pr. 31. december 1951.

I. Værdipapirer lydende på selskabets navn (herunder Thotts legat på 5000 kr.):

8000 kr. danske statsobl. 1894	à 3 ⁰ / ₁₀₀	..... kursværdi kr.	4 680,00
17000 - danske statsobl. 1941/66	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 15 087,50
77000 - - - 1944/84	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 62 947,50
38000 - konv. danske statsobl. 1919	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 32 490,00
125700 - Husejer Kreditk. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 89 247,00
165000 - Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 120 600,00
204000 - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 167 980,00
8000 - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 6 610,00
9000 - - - -	à 5 ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 7 852,50
44000 - Jydske Land. Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 35 235,00
4000 - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 3 140,00
5000 - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 4 325,00
51000 - Kbhvns. Kreditf. obl.	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 40 672,50
20000 - Ny jydske Købstads Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 14 200,00

Ialt 775700 kr. nominelt, ... til kursværdi kr. 605 067,00

II. J. P. Suhr & søns legat til erindring om professor, dr. med. & phil. Julius Thomsen:

91200 kr. Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	..... kursværdi kr.	68 980,50
29000 - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— - 23 445,00

120200 kr. nominelt, ... til kursværdi kr. 92 425,50

III. Kassebeholdning..... kr. 11 663,46

I ovenstående formueopgørelse er inkluderet beholdning af bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse kr. 1 315,49, beholdning af bidrag fra Rask-Ørsted fondet kr. 1 535,84 samt opsamlede bidrag til prisopgaver for legaterne kr. 2 000 + kr. 1 400 + kr. 2 600.

Regnskabet er revideret af selskabets revisorer og godkendt af kassekommissionen.

D. 21. marts 1952.

N. E. Nørlund.

Kassekommissionens formand.

BUDGET

FOR ÅRET 1952

	kr.	ø.	kr.	ø.
Indtægt.				
1. <i>Beholdning:</i>				
a. Kassebeholdning				
b. Guldmedailler				
2. <i>Renteindtægt m. m.:</i>				
a. 8000 kr. danske stats oblig. à 3 pct.	240	»		
94000 - do. do. à 4 -	3760	»		
38000 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	1710	»		
125700 - Husejer Kreditk. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	4399	50		
169000 - Østifternes Krdf. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	5915	»		
207000 - do. do. à 4 -	8280	»		
10000 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	450	»		
44000 - Jydske Land. Krdf. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	1540	»		
4000 - do. do. à 4 -	160	»		
5000 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	225	»		
51000 - Københavns Krdf. oblig. à 4 -	2040	»		
20000 - Ny jyske Købst. Krdf. oblig. à 3 ¹ / ₂ pct.	700	»		
b. Rente af indskud i bankerne	50	50	29470	»
3. <i>Forventet statstilskud</i>	.....	..	57500	»
4. <i>Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:</i>				
a. Til præmier:				
fra det Classenske fideicommis	400	»		
Etatsraad Schou og hustrus legat	100	»		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for året 1951	5000	»		
c. Fra Carlsbergfondet	20000	»		
d. Fra J. P. Suhr & søns legat til erindring om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen: rente 3 ¹ / ₂ pct. af 91200 kr. og 4 pct. af 29000 kr. Østif. Krdf. oblig.	4352	»		
e. Pastor emer. F. J. Ørnborgs legat	2000	»	31852	»
5. <i>Salg af selskabets publikationer</i>	.....	..	19000	»
6. a. Forventet bidrag fra Rask-Ørsted fondet	.....	..	15000	»
b. Bidrag fra Carlsbergfondet	.....	..	20000	»
7. <i>Saldo</i> (ikke dækket ved årets indtægt)			400	»
Samlet indtægt ...	.....	..	173222	»

	kr.	ø.	kr.	ø.
Udgift.				
1. Selskabets bestyrelse:				
a. Lønninger m. m.	32552	»		
b. Selskabets møder	4000	»		
c. Rengøring	3000	»		
d. Kontor og oplag	7000	»		
e. Porto	5000	»		
f. Forsikring	270	»	51822	»
2. Selskabets publikationer:				
a. Oversigten	10000	»		
b. Meddelelserne og Skrifterne m. m.:				
α. Af selskabets midler	78800	»		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag	4000	»	92800	»
3. Til rådighed for selskabets præsident fra				
<i>J. P. Suhr & søns legat</i>			1500	»
4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:				
a. Af selskabets midler		»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag:				
Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie	1400	»	1400	»
5. Selskabets internationale forbindelser:				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	8940	»		
b. Rejser	5460	»		
c. Concordance et Indices de la Tradition Musulmane	600	»	15000	»
Overføres	....	..	162522	»

Udgift.		kr.	ø.	kr.	ø.
	Overført...	.....	..	162522	»
6.	<i>Pengepræmier og medailler:</i>				
a.	Præmier af legaterne:				
	Af Thotts legat	»	»		
	Af Classens legat	»	»		
	Af Schous legat	»	»		
b.	Medailler og pengepræmier af selskabets kasse	»	»		
c.	Ørnborgs legat	2000	»	2000	»
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser</i>	.....	..	1500	»
8.	<i>Tilskud til Lundehave</i>	.....	..	7200	»
9.	<i>Indkøb af obligationer</i>	.....	..	»	»
	Samlet udgift ...	.....	..	173222	»

Af disse udgifter er 1 a fast, 1 b—f, 2 a—b samt 5 a og b kalkulatoriske (5 a dog fast i udenlandsk valuta). De øvrige bevillinger kan kun overskrides ifølge særlig bevilling af selskabet.

Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag.

	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1952 ca.	1300	»
Bidraget for 1951 ca.	5000	»
	6300	»
Budgetteret udgift	5400	»
Beholdning ved årets udgang ca.	900	»

Bidrag fra legaterne til præmier.

	Thotts legat		Classens legat		Schous legat	
	kr.	ø.	kr.	ø.	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1952	2000	»	1400	»	2600	»
Bidraget for 1952	200	»	400	»	100	»
	2200	»	1800	»	2700	»
Budgetteret udgift	»	»	»	»	»	»
Beholdning ved årets udgang	2200	»	1800	»	2700	»

BERETNINGER OG BETÆNKNINGER

I.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie.

Beretning om virksomheden i 1951.

I kommissionens sammensætning er der i årets løb sket følgende ændringer: direktør for Nationalmuseet, dr. phil. POUL NØRLUND døde den 26. maj, og i selskabets møde den 19. oktober indvalgte som nye medlemmer professor i kunsthistorie ved Københavns universitet, dr. phil. CHR. ELLING og professor i historie ved Aarhus universitet, dr. phil. TROELS FINK.

Direktør, dr. phil. Poul Nørlund havde været medlem af kommissionen siden 1930. Hvad Poul Nørlund betød som forsker og menneske, er der andetsteds gjort rede for. Her skal blot kort nævnes den indsats, han har øvet inden for kommissionen. Dr. Nørlunds videnskabelige arbejde lå vel mere fjernt fra det, der er kommissionens hovedvirkefelt, men hans nære føling med alle sider af vort lands historie og kultur lod ham dog omfatte arkivundersøgelserne med varm interesse. Tog han end kun sjældent aktiv del i undersøgelserne, nød kommissionen på den anden side ofte godt af hans kloge råd, når principielle spørgsmål måtte tages op til drøftelse; hans evne til hurtigt at se alle sider af en sag og de konsekvenser, dens gennemførelse ville medføre, kom gennem de mange år til at betyde meget for kommissionens arbejde. Hans bortgang er et føleligt tab for kommissionen, også fordi hans mangeårige medlemskab havde medført, at han repræsenterede dens traditioner.

I 1951 har kommissionen kun undersøgt et par enkelte herregårdsarkiver, men har til gengæld til støtte for det videre arbejde på dette område udarbejdet en samlet fortegnelse over de herre-

gårde og gårde, kommissionen hidtil har været i forbindelse med. Denne fortegnelse, der først og fremmest skal tjene som hjælpemiddel i kommissionens arbejde, vil være tilgængelig også for andre.

Ved henvendelse til ejeren af Nordskov (Gestelev s., Sallinge h., Svendborg a.) er det oplyst, at der ikke på gården er bevaret arkivalier.

Med ejeren af Højbygaard (Maribo a.), gesandt, baron Rud. Bertouch-Lehn, der er et virksomt medlem af kommissionens arbejdsudvalg, er truffet aftale om aflevering af godsarkivalier fra Lungholm (Fuglse h., Maribo a.), som slutter sig til tidligere afleveringer til Landsarkivet for Sjælland m. m. (kommissionens beretninger 1939, -40 og -45). Den nye aflevering spænder i tid fra det 18. århundredes slutning til 1918 og omfatter bl. a. regnskaber, fæstesager, udskiftningsprotokoller, sager vedrørende kirker og skoler, alt fra det tidligere baroni Sønderkarle.

De i sidste årsberetning omtalte, ikke afsluttede sager, er for en dels vedkommende bragt til afslutning med et positivt resultat.

Forfatteren og politikeren JENS CARL ADOLPH CARLSEN-SKIØDT (1866-1950) efterlod sig et meget omfangsrigt arkiv, som nu af datteren, overlærer, frøken Dagmar Carlsen-Skiødt, er blevet deponeret i Landsarkivet i Odense. Arkivalierne vil på visse betingelser være tilgængelige for forskningen. Carlsen-Skiødts arkiv er meget omfattende, særligt fra tiden ca. 1920 til 1950. Det belyser især hans virke på tre områder: som ledende organisationsmand blandt gartnerne, som politiker og som en overordentlig virksom lederskikkelse indenfor både den indre og ydre mission. Blandt brevskriverne kan nævnes politikerne Klaus Berntsen og J. Christmas Møller, biskopperne Axel Malmstrøm og Poul Oldenburg, stiftsprovst H. H. H. Lützhøft og dr. theol. L. J. Koch. I arkivet er der desuden mængder af breve fra andre medlemmer af Indre Mission, både præster og lægmænd, breve, der vil blive en vigtig kilde til dansk kirkelivs historie. Nævnes må også en lang række breve fra hedningemissionærer.

Sammen med Carlsen-Skiødts arkiv er ligeledes til Landsarkivet i Odense afleveret en del af missionshistorikeren VILHELM SØRENSENS (1840-1911) arkiv, bl. a. en pakke breve fra hans medredaktør af »Nordisk Missions-Tidsskrift«, provst FERDINAND MUNCK (1861-1945).

Endelig blev til Landsarkivet i Odense afleveret forskellige protokoller fra Barløse skole 1828–1914 (Baag herred).

Fra kontorchef, cand. polit. Gert Poulsen er modtaget en betydelig samling breve fra arkæologen, museumsmanden og forfatteren, dr. FREDERIK POULSEN (1876–1950). Samlingen omfatter næsten udelukkende breve til og fra moderen fra tiden omkring århundredskiftet til hen imod den første verdenskrig. Det største antal breve er skrevet under studieophold i udlandet og danner delvis grundlag for sider af Fred. Poulsens forfatterskab, medens resten er breve fra København, der ligesom den førstnævnte gruppe kaster lys over Fred. Poulsens forskergerning.

I beretningen for 1950 omtales, at kommissionen havde bestræbt sig for at sikre papirer, efterladt af journalisten og forfatteren ANDREAS VINDING (1881–1950). Efter at kommissionens medarbejder cand. mag. fru Inger Tryde Haarløv i Paris havde foretaget en foreløbig gennemgang af papirerne, har fru Kirsten Vinding besluttet at aflevere dem til Det kongelige Bibliotek. Foruden manuskripter og udklip af Andreas Vindings avisartikler omfatter afleveringen en stor samling breve, herunder fyldige brevvekslinger med politikeren, godsejer Johan Knudsen, redaktør Henrik Cavling og dr. Frederik Poulsen. I de første 25 år vil brevene i denne samling kun være tilgængelige med særlig tilladelse fra familien.

Til Rigsarkivet er af komponisten P. E. Lange-Müllers døtre ved kommissionens mellemkomst afleveret papirer efterladt af juristen og politikeren, højesteretsassessor OTTO MÜLLER (1807–82). Foruden en del ældre familiepapirer og en del småtryk omfatter samlingen politikerbreve fra det 19. århundrede, manuskripter til trykte og utrykte politiske artikler og sager vedrørende Augustforeningen, af hvis ledelse Otto Müller var medlem. I Otto Müllers arkiv er yderligere indgået hans breve til den norske digter Andreas Munch. Papirer m. m. efterladt af Otto Müllers søn, komponisten P. E. LANGE-MÜLLER (1850–1926), er afleveret til Det kongelige Bibliotek, hvor de vil være tilgængelige med familiens tilladelse.

I 1927 formidlede kommissionen en aflevering af bankierfirmaet D. B. ADLERS arkiv til Rigsarkivet. Dette arkiv er senere overført til Erhvervsarkivet i Århus, hvortil firmaet, nu Fællesbanken for Danmarks Sparekasser, ved kommissionens mellem-

komst i årets løb har afleveret resten af arkivet indtil 1948. Der er herved for forskningen sikret et af de førende danske pengehus arkiver, der rummer et yderst værdifuldt materiale til belysning af dansk økonomisk historie fra o. 1850 til tiden efter den anden verdenskrig.

Til Erhvervsarkivet er der endvidere gennem kommissionen afleveret firmaet MOSES & SØN G. MELCHORS arkiv. Af korrespondancesager er her bevaret kopibøgerne fra o. 1840 og fremefter, medens der ikke er bevaret indkomne breve fra før tiden omkring den 1. verdenskrig. Bogholderiet er bevaret nogenlunde intakt også fra omkring 1840; enkelte sager når dog tilbage til 1819. Arkivet giver vigtige bidrag til oplysning om slægten Melchiors indsats inden for dansk forretningsliv; en stor del af det belyser desuden dansk foretagsomhed i Vestindien og Nordamerika i det 19. århundrede.

Med boghandler, cand. theol. OVE TRYDE er truffet aftale om en senere aflevering til Erhvervsarkivet af papirer fra hans mangeårige fremtrædende virke indenfor både de internationale og danske boghandler- og forlæggerorganisationer.

I fortsættelse af en i 1944 gennemført aflevering af en større brevsamling, efterladt af kunsthistorikeren, dr. phil. FRANCIS BECKETT (1868–1943), er af politimester Thomas Beckett gennem kommissionen til Det kongelige Bibliotek afleveret en samling breve fra Francis Beckett til hans forældre, grosserer Hugh Lang B. (1843–1902) og Johanne Catherine B., f. Petræus (1846–1921). Brevene er skrevet hjem fra studierejser i Tyskland, Italien, Grækenland og Tyrkiet og kaster et værdifuldt lys over Francis Beckett's udvikling som personlighed og forsker.

En eftersøgning af papirer efter den konservative politiker, godsejer FREDERIK SPORON-FIEDLER (1861–1933) har klargjort, at der ikke i familiens eje findes breve eller papirer af almen historisk interesse.

Fra forlæggeren ERNST BOJESEN (1849–1925) er der, som kommissionen har konstateret, bevaret en brevsamling og scrapbøger; disse er endnu i privateje. Det samme gælder en betydelig samling breve, dagbøger m. m. efterladt af højskolemanden HOLGER BEGRUP (1859–1937) og en række breve til forskellige medlemmer af slægten LINDHOLM, navnlig kammerherre Hans Lindholm og oberst, kammerherre V. v. Lindholm. Blandt brev-

skriverne kan nævnes Frederik VI, landgreve Carl af Hessen, general Eickstedt og statsminister Ove Høegh Guldberg. Samlingen rummer tillige en række breve fra kredsen om Christian IX's hof, hvoriblandt den senere Frederik VIII samt prinsesserne Dagmar og Alexandra. Blandt papirerne er også forskellige rapporter om Hans Lindholms forhandlinger med Napoleon I i 1807; en anden samling breve belyser Frederik VII's andet ægteskab. Fortsat i privateje befinder sig også en række breve fra højrepolitikeren Lars Dinesen til redaktør M. VOGEL-JØRGENSEN (1844–1905) og en stor samling breve og papirer, efterladt af fysiologen, professor AUG. KROGH (1874–1949). For de fleste af de her nævnte arkiver gælder det, at der er truffet aftaler, som sikrer deres senere aflevering til offentlige samlinger,

Under ordning er forskellige papirer fra slægterne PRYTZ og STEENSTRUP, der senere vil blive afleveret til de offentlige institutioner, hvor de efter deres natur hører hjemme. Blandt Steenstrup-papirerne kan nævnes sager (regnskaber, breve) vedrørende Sjørring kirke (Tisted a.) ca. 1750–1918, da den var i steenstrupsk eje, og forskelligt vedrørende den nævnte slægt ca. 1750–1904, heri breve fra de fleste fremtrædende medlemmer af den. I oberst EMANUEL PRYTZ' (1846–1922) arkiv fra ca. 1885 til hans død er hovedstammen en ret omfattende korrespondance med militære, ikke mindst vedrørende skydetekniske emner, desuden er der i afleveringen adskilligt vedrørende dr. phil. MATTHIAS STEENSTRUPS (1822–1904) virke inden for »Udvalget for Folkeoplysningens Fremme« og som redaktør af »Dansk Maanedssblad«.

Kommissionen har i 1951 rådet over 10.499,55 kr. Overført fra 1950 var 3.095,06 kr., fra Carlsbergfondet, Videnskabernes Selskab og Undervisningsministeriet er ydet henholdsvis 2.000 kr., 1.400,00 kr. og 4.000,00 kr. i tilskud. Renter udgjorde 4,49 kr.

Udgifterne har beløbet sig til 7.540,63 kr. og fordeler sig på følgende konti: almindelige driftsudgifter med afskrivning, porto, papir og sekretærhonorar (1.200,00 kr.) androg 1.724,70 kr., rejser, ordnings- og registreringsarbejder androg 5.815,93 kr.

Året sluttede med en bank- og kassebeholdning på 2.958,92 kr. Gælden, bestående af honorarer til medarbejdere, som endnu ikke har indsendt regning, lader sig ikke nøjagtigt angive. — Regnskabet revideres af Carlsbergfondet.

Århus og København, i maj 1952.

C. O. BØGGILD-ANDERSEN.

HUGO MATTHIESSEN.

CHR. ELLING.

TROELS FINK.

VAGN DYBDAHL.

II.
„Grosserer A. Collstrops
hjem for en dansk videnskabsmand.“

Beretning for 1951

afgivet af Ejnar Dyggve, formand i bestyrelsen.

»Lundehave« har været beboet af professor, dr. phil. Jakob Nielsen.

Regnskabsoversigt for 1951.

Indtægt.

Kassebeholdning pr. 1. januar 1951	kr.	2.614,53
Renter af obligationer	»	13.679,00
Rente på postgirokonto	»	37,32
Andre indtægter	»	421,18
		Ialt kr. 16.752,03

Udgift.

Faste udbetalinger: løn og pension til gartner	kr.	6.900,00
Skatter og afgifter til Helsingør kommune	»	3.688,77
Forsikringspræmier	»	1.147,86
Bygninger med inventar og haven	»	2.380,27
Administration, arkitekttilsyn, revision, depotafgift m. m.	»	476,93
Beholdning på postgirokonto	»	2.158,20
		Ialt kr. 16.752,03

Status pr. 31. december 1951.

Aktiver.

Ejendommen vurderet til ejendomsskyld	kr.	180.000,00
Indbo	»	12.109,60
Obligationer, nominelt:		
4 ¹ / ₂ 0/0 konv. danske statsoblig. (genforeningslån)	»	290.000,00
4 0/0 Østift. Kreditf. 14. serie	»	6.200,00
3 ¹ / ₂ 0/0 Østift. Kreditf. 16. serie	»	10.200,00
4 0/0 Østift. Husm. Kreditf. 6. serie	»	600,00
Beholdning på postgirokonto	»	2.158,20
		Ialt kr. 501.267,80

Passiver.

Ejendom og indbo	kr. 192.109,60
Grundfond	» 300.000,00
Reservefond	» 9.158,20
	<hr/>
	Ialt kr. 501.267,80

Regnskabet er revideret på undervisningsministeriets foranstaltning.

III.

„Emil Herborgs legat.“

Beretning for 1951.

I året 1951 er udbetalt fire legatportioner, hver på 150 kr. månedlig, til:

cand. mag. Kjeld Holmen	i 9 måneder
cand. mag. Erik Gotfred Jørgensen	i 12 —
mag. scient. Poul Viktor Kristensen	i 12 —
mag. scient. Hakon Nord	i 12 —

Regnskabsoversigt for 1951.

Indtægt.		Udgift.	
Kassebeholdning	kr. 3.733,59	Udbetaling af 4 legat-	
Renter af obligationer. -	7.775,00	portioner	kr. 6.750,00
Renter på bankbog	17,71	Udbetalt i henhold til	
Udtrukne obligationer. -	4.086,00	fundatsens § 8	- 600,00
		Administration	- 355,30
		Indkøb af obligationer. -	5.120,25
		Kassebeholdning	- 2.786,75
	<hr/>		<hr/>
	kr. 15.612,30		kr. 15.612,30

Formue pr. 31. december 1951.

3 $\frac{1}{2}$ % obligationer, nom.	kr. 44.000,00
4 % » »	- 31.000,00
4 $\frac{1}{2}$ % » »	- 112.000,00
Anden formue	- 100,00
Kassebeholdning	- 2.786,75
	<hr/>
	kr. 189.886,75

Marts 1952.

På bestyrelsens vegne

NIELS BOHR.

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret af undertegnede revisorer i det kgl. danske videnskabernes selskab. Beholdningerne er eftersat, og regnskabet og beholdningerne er fundet i orden.

København, den 22. februar 1952.

KAARE GRØNBECH.

BØRGE JESSEN.

IV.

„Niels Bohr legatet.“

Uddrag af regnskab for 1951.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1950	kr. 33.050,79
Renter af obligationer og bankkonto	- 13.404,64
Udtrukne obligationer	- 2.000,00
	<hr/>
Samlet indtægt...	kr. 48.455,43

Udgift.

Udbetalinger ved professor Niels Bohr	kr. 37.000,00
Kassebeholdning ult. 1951	- 11.455,43
	<hr/>
Samlet udgift...	kr. 48.455,43

Formue pr. 31. december 1951.

302.000 kr. kreditforeningsobl. à $3\frac{1}{2}\%$	kursværdi	kr. 218.817,50
68.000 » » à 4%	—	- 53.020,00
4.000 » » à $4\frac{1}{2}\%$	—	- 3.320,00
	<hr/>	
374.000 kr. nominelt	til kursværdi	kr. 275.157,50
Kassebeholdning ultimo 1951	-	11.455,43
	<hr/>	
		kr. 286.612,93

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningen forefundet.

København, den 5. maj 1952.

CARSTEN HØEG.

BØRGE JESSEN.

„Mag. art. Marcus Lorenzens legat.“

Beretning for 1951—52.

Legatet blev opslået ledigt i februar 1952. Efter legatbestyrelsens indstilling vedtog selskabet i april 1952 følgende bevillinger af de disponible legatmidler:

Til studiet af dansk sprog:

Ordbogsredaktør, mag. art. Kaj Bom.....	kr. 1.000,00
Stud. mag. Poul Lindegård Hjorth	- 1.000,00
Cand. mag. Thomas Jørgensen	- 1.000,00

Til studiet af dansk flora:

Lektor, dr. phil. T. W. Böcher.....	- 800,00
Cand. mag. Tyge Christensen og cand. mag. Kjeld Holmen	- 500,00
Cand. mag. Mogens Skytte Christiansen	- 500,00
Universitetsadjunkt, dr. phil. Morten Lange	- 400,00
Lektor, cand. mag. Vagn Petersson	- 800,00
Ialt...	<u>kr. 6.000,00</u>

Regnskab for 1951.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1950	kr. 10.036,22
Renter af obligationer, aktier og bankkonto ÷ depotafgift.....	- 5.837,57
Samlet indtægt...	<u>kr. 15.873,79</u>

Udgift.

Udbetalte legater	kr. 5.100,00
Annoncering	- 19,47
Kassebeholdning ult. 1951	- 10.754,32
Samlet udgift...	<u>kr. 15.873,79</u>

Rådighedssum til uddeling.

Overført fra tidligere år.....	kr. 6.288,70
Renteindtægt 1951	- 5.908,07
÷ 5 % af renteindtægt afsat til formueforøgelse	- 295,40
÷ Uddeling i 1951.....	- 5.100,00
Overført til fordeling i senere år.....	<u>kr. 6.801,37</u>

Formue pr. 31. december 1951.

14.400	kr. danske statsobl. à 2 ^{0/0}	kursværdi	kr.	6.372,00
5.000	- kreditforeningsobl. à 5 ^{0/0}	—	-	5.000,00
27.200	- » à 4 ^{1/2} 0/0	—	-	23.511,50
16.000	- » à 4 ^{0/0}	—	-	12.726,25
4.000	- » à 3 ^{1/2} 0/0	—	-	3.030,00
47.700	- hypotekforeningsobl. à 4 ^{1/2} 0/0	—	-	38.040,75
16.632	- bankhæftelsesobl. à 4 ^{0/0}	—	-	12.474,00
10.000	- aktier i Kbhvns. handelsbank	—	-	13.200,00
<hr/>				
140.932	kr. nominelt	til kursværdi	kr.	114.354,50
	Kassebeholdning (incl. rådighedssum til uddeling) ..		-	10.754,32
<hr/>				
				kr. 125.108,82

April 1952.

På bestyrelsens vegne

JAKOB NIELSEN.

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningen forefundet.

København, den 22. februar 1952.

KAARE GRØNBECH.

BØRGE JESSEN.

VI.

Kommissionen for
Corpus Lexicographorum Graecorum.

Beretning for 1951.

Hesychios.

Udgiver: Prof. dr. Kurt Latte, Göttingen.

Zum ersten Band sind die Korrekturbogen zum grössten Teil erledigt. Mit der praefatio, die zum Druck eingereicht ist, wird der Band zum Abschluss kommen.

København og Göttingen, d. 27. august 1952.

K. BARR

CARSTEN HØEG

KURT LATTE

HANS RÆDER

VII.

Kommissionen for den nye Ducange.

Beretning for 1951.

Redigeringen af det indsamlede ordbogsstof er fortsat.

Følgende medarbejdere har været knyttet til redaktionen: lektor Otto Foss, cand. mag. Ernst Ed. Petersen, cand. mag. Jens Bertelsen.

Lektor Foss har afsluttet redaktionen af A (arido—azymus), færdigredigeret bogstav G og påbegyndt F (—fabrilis), cand. mag. Jens Bertelsen har fortsat redaktionen af C (cista—civitacula), cand. mag. Ernst Ed. Petersen har afsluttet redaktionen af E (evacuacio—exercitus), således at materialet for A, B, C, E, G nu er behandlet; den medarbejder, der har haft bogstav D tildelt, har været hindret af sygdom.

Af hensyn til det internationale samarbejde har man måttet bearbejde det danske materiale for L (labaricium—lectura), idet den internationale Ducangekomité har ønsket at lægge bogstaverne L M N til grund for sine prøveartikler.

Som honorar er udbetalt ialt kr. 1.456, svarende til ca. 255 arbejdstimer.

Redaktøren har d. 12.—14. december 1951 deltaget i et møde

Paris i den internationale Ducangekomité. Som grundlag for det internationale arbejdes igangsættelse har han udarbejdet vedlagte artikler.

Kommissionens regnskab stiller sig således:

Indtægt:

Overført fra 1950	956 kr. 60 øre
Til redaktionen	1.800 - 00 -
	<hr/>
	2.756 kr. 60 øre

Udgift:

Udbetalt til medarbejderne	1.456 kr. 00 øre
Kontorudgifter	10 - 25 -
Saldo	1.290 - 35 -
	<hr/>
	2.756 kr. 60 øre

København og Århus, april 1952.

FRANZ BLATT

CARSTEN HØEG

HANS RÆDER

Kommissionen for den ægyptiske ordbog. Afsluttende beretning.

Da krigen udbrød i september 1939, var arbejdet på de af kommissionen for den ægyptiske ordbog i samarbejde med det preussiske akademi planlagte »Belegbände« i god gang. Disse skulle ikke blot indeholde de citater, på hvilke bestemmelsen af ordenes betydning hviler, i hieroglyfskrift, men også de vigtigste ords særlige hieroglyfiske skrivemåder inden for de enkelte tidsrum. Det hele værk skulle udføres i autografi ved dr. Erichsen. En del hæfter var allerede udkommet, andre i store træk planlagt.

I efteråret 1940 begyndte luftangrebene på Berlin, og det blev nødvendigt at evakuere ordbogens materiale. Efterhånden blev også de yngre medarbejdere indkaldt, så professor Grapow og dr. Erichsen kun med vanskelighed kunne fortsætte det nødvendige arbejde.

I sommeren 1943 havde forholdene udviklet sig således, at kommissionen fandt det rigtigst, at dr. Erichsen med sin familie blev i Danmark, og at han kun foretog månedlige rejser til Berlin for at opretholde kontakten med professor Grapow og det preussiske akademi og søge noget af det planlagte arbejde gjort færdigt, dels i Berlin, dels i København.

Efter kapitulationen i 1945 kom ordbogens materiale i russisk hånd, men blev ved professor (dengang direktør ved det preussiske akademi) Helmuth Scheels og den daværende danske militærmissions anstrengelser udleveret, atter overgivet til akademiet, og opstillet i dets bygning beliggende i den russiske sektor, uden at dog arbejdet blev genoptaget i nævneværdig grad. En del af materialet var beskadiget, en del helt forsvundet.

I 1947 rejste dr. Erichsen med Carlsbergfondets understøttelse igen til Tyskland for at undersøge muligheden for ordbogsarbejdets genoptagelse i Berlin eller i en by i de vestlige zoner. Flere tyske kolleger ønskede ordbogens overførelse til Hamborg eller Mainz, hvor der ved det nygrundede Johannes Gutenberg Universitet, ved hvilket dr. Erichsen på professor Scheels initiativ var blevet honorarprofessor, syntes at være muligheder for arbejdets genoptagelse. Dr. Erichsen fik ved senere samtaler med

professor Grapow under sit ophold i Berlin det indtryk, at også han mente, at et samarbejde dels i Mainz, dels i Berlin (eventuelt også i København) frembød muligheder for arbejdets genoptagelse.

I 1948 opstod nu en skærpelse af de politiske forhold, og en næsten fuldstændig afbrydelse af forbindelsen mellem den russiske Berlinersektor og de vestlige zoner blev følgen. Arbejdet kunne således ikke genoptages under de ovenfor skitserede former, og ordbogskommissionen kunne ikke tilråde at lade dr. Erichsen tage fast ophold i Berlin under disse omstændigheder.

I 1950 har da akademiet i Berlin, under professor Grapows ledelse og bistået af yngre kræfter, alene overtaget ansvaret for en fortsat udgivelse af den ægyptiske ordbogs »Belegbände« uden dr. Erichsens medvirken. Denne må dermed anses for at være afsluttet.

Under disse forhold må det anses for naturligt, at kommissionen for den ægyptiske ordbog ophæves. Dr. Erichsen, som siden 1925 har været dansk medarbejder ved ordbogen, må fortsætte sit videnskabelige arbejde på anden vis.

Den 19. marts 1952.

JOHS. PEDERSEN.

IX.

Beretning om mødet i Union Académique Internationale i London den 19.-23. juni 1951.

Mødet fandt sted i dagene fra den 19. til den 23. juni i London, efter indbydelse fra The British Academy; der var delegerede fra 12 lande; vort selskabs delegerede var L. L. Hammerich og Carsten Høeg. Mødet lededes af præsidenten, professor G. Lugli, Rom. Der forelå anmodning om optagelse fra akademiet i München, på egne vegne og på Göttingen- og Heidelberg-akademiernes vegne. Man svarede at man, trods formelle vanskeligheder, ville anerkende den nævnte gruppe af tre akademier, repræsenteret

ved akademiet i München, som medlem af unionen; man forbeholdt sig dog at ændre denne ordening så snart de tyske akademier bliver grupperet på mere definitiv måde, og man anmodede akademiet i München om at udpege delegerede, der vil være at betragte som repræsentanter, ikke for et enkelt akademi, men for gruppen. Der blev også, efter amerikansk forslag, afsendt et brev til The Japan Science Council, hvori man, ud fra den opfattelse at The Japan Science Council er arvtager efter det japanske kejserlige akademi, indbyder dette Council til at genoptage forbindelsen og lade sig repræsentere ved delegerede ved mødet i 1952. Der blev, som sædvanligt, forelagt og godkendt rapporter om de forskellige foretagender unionen leder. Der er her kun grund til at fremhæve at der forelå en rapport fra den ifjor nedsatte redaktionskomité for Leksikon over Middelalderlig Latin (bestående af Baxter, Blatt, Franceschini, Roques, Svennung, Woestijne); denne komité havde nærmere undersøgt den af Blatt og Høeg fremsatte plan om øjeblikkelig at skride til udarbejdelse af et internationalt leksikon på basis af det allerede bearbejdede materiale, og den havde udarbejdet et budget som grundlag for en ansøgning til Conseil de la Philosophie et des Sciences Humaines om støtte fra Unesco; den foreslog at man ikke — som tidligere foreslået — ansætter det arbitrære årstal 1000 som tidsgrænse men tager hele den middelalderlige Latinitet i betragtning, dog således at man koncentrerer sig om de århundreder for hvilke materialet er nogenlunde fuldstændig bearbejdet. Der forelå fra de fleste akademiers side tilslutning til forslaget, og det blev vedtaget at indsende en ansøgning, og i det hele søge arbejdet fremmet, i overensstemmelse med det af komiteen foreslåede; også for andre af unionens foretagender, indsendtes andragende om støtte fra Unesco for årene 1953 og 1954. Til bestyrelsen nyvalgtes Basdevant og Høeg som vicepræsidenter, Mynors som sekretær, Pos og Odegaard som vicesekretærer. Som unionens repræsentanter i Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines valgtes præsidenten, G. Lugli, A. Merlin, Sir Charles Webster og Carsten Høeg.

Det vedtoges at næste årsmøde skal afholdes i Bryssel den 16.—23. juni 1952.

April 1952.

CARSTEN HØEG.

Beretning om mødet i Union Internationale de Physique pure et appliquée i København den 11.-13. juli 1951.

Den internationale union for ren og anvendt fysik (I U P A P) afholdt med H. A. Kramers, Holland, som præsident sit syvende plenarmøde i København 11.—13. juli 1951, hvor Videnskabernes Selskab var vært. Unionens virksomhed foregår dels gennem kommissioner, dels ved afholdelse af kongresser. Kommissionerne kan enten være nedsat af I U P A P alene eller i fællesskab med en anden international union, i kongresserne tages et specielt spørgsmål eller område op til behandling. Det hele finansieres dels af akademierne eller andre institutioner i de deltagende lande, dels ved bidrag fra Unesco.

På mødet i København var der mødt deltagere fra 17 lande; repræsentanter for kommissionerne aflagde her beretning om virksomheden, og man diskuterede et program for de kongresser, der skal afholdes i tiden indtil den næste plenarforsamling. Til præsident valgtes N. F. Mott, England.

Maj 1952.

J. C. JACOBSEN.

Beretning om mødet i Union Géodésique et Géophysique Internationale den 20. august—1. september 1951 i Bruxelles.

Repræsentanter for 36 lande deltog i mødet, der afholdtes på universitetet i Bruxelles. Danmark var repræsenteret ved en delegation på 15 medlemmer, og der var ialt ca. 700 deltagere i kongressen.

Unionen er delt i syv associationer, der hver for sig holdt møder, desuden var der to plenarmøder i Palais des Beaux-Arts. Det blev besluttet at optage Israel, Japan, Tunis og Tyskland som nye medlemmer af Unionen. Da de til Unionens rådighed

værende midler er utilstrækkelige på grund af prisstigningen, rettedes en henstilling til flere lande med en betydelig videnskabelig aktivitet indenfor det pågældende område, deriblandt Danmark, om at gå ind på at betale et højere årskontingent end hidtil. Det er jo således, at der er 8 forskellige kategorier af medlemsskab, og for Danmarks vedkommende går henstillingen ud på, at vi skulle indvilge i at rykke op fra den laveste til den næstlaveste kategori, hvilket betyder en fordobling af årsbidraget. Endvidere blev der rettet en opfordring til England og U.S.A. om at forøge deres årsbidrag til henholdsvis £1000 og £1500.

I den geodætiske association blev der bl. a. givet meddelelse om de i Danmark i de sidste år udførte geodætiske arbejder, deriblandt om den endelige beregning af en i sommeren 1945 foretaget triangulation mellem Norge og Jylland over Skagerak ved hjælp af lysbomber, der blev udkastet af Royal Air Force. Målingen måtte improviseres og udføres i stor hast, der var ikke tid til at bygge instrumenter med fotografisk registrering, men det har desuagtet vist sig, at det lykkedes at opnå en særdeles tilfredsstillende nøjagtighed, og triangulationen er indgået som et led i den samlede udjævning af de europæiske trekantnet, som i de sidste år er blevet udført i Washington med nye store regnemaskiner. Polygonen rundt om Kattegat og over Skagerak gennem Sverige, Norge og Danmark lukker med en fejl på 1:200 000 eller ca. 5 m. Den største korrektion indenfor Skageraktriangulationens bidrag til den europæiske udjævning er 0".7 til en retning beregnet mellem triangulationens punkter ud fra de koordinater, vi har fundet for de danske og norske stationer. Ved den nævnte amerikanske beregning af de europæiske trekantnet får man et sikkert skøn over den i de forskellige lande opnåede nøjagtighed. C. A. Whitten fra Washington forelagde en rapport herom, og det var glædeligt at se Danmarks smukke placering blandt de øvrige lande, idet f. eks. den maksimale trekant-slutfejl ligger mellem 1".45 (Danmark) og 6".30 (Italien), endvidere ligger middelslutfejlen mellem 0".5 (Finland) og 1".8 (Portugal) med Danmark liggende forholdsvis lavt med 0".6.

Dr. E. Bergstrand fra Stockholm demonstrerede sit tidligere omtalte geodimeter. Han har med dette målt lysets hastighed til $299\,793.3 \pm 0.8$ km/sec. Der kan med geodimeteret opnås en relativ nøjagtighed af trekantsider på indtil 30 km på 1:500 000.

I betragtning af usikkerheden ved forstørring af en basismåling gennem et basisnet vil en direkte måling af store trekantsider være fordelagtig.

Som bekendt er refractionen en af de vigtigste fejlkilder ved udførelse af geometrisk nivellement. Dr. O. Simonsen beskrev et i Geodætisk Institut bygget forsøgsinstrument til direkte måling af refractionen. Forsøgsinstrumentet er et dobbelt-periskop med konvergerende sigter i en lodret plan. Konvergensafstanden ca. 394 m kan måles under forhold uden refraction, og man kan da på kortere afstande sammenligne målt lodret afstand mellem de to sigter med en værdi, der er beregnet under forudsætning af, at der ingen refraction er. De pågældende forsøg vakte almindelig beundring. Dr. Simonsen blev valgt til sekretær i sektionen for nivellement.

I den meteorologiske association omtalte professor J. Bjerknes momentudvekslingen mellem breddegraderne syd, henholdsvis nord for 30° bredde, svarende til den almindelige elementære forestilling om udviklingen af et system af hvirvelringe omkring jorden som helhed; ved hjælp af de nu til rådighed stående vindobservationer fra atmosfærens større højder kunne de teoretiske resultater efterprøves, og der fandtes god overensstemmelse, for så vidt luftbevægelsen angår, men når man forsøgte at behandle udvekslingen af ikke latent varme langs meridianen, gav beregningerne store afvigelser fra iagttagelserne.

Forhandlingerne vedrørende skyernes fysik omhandlede kondensationsproblemet, radarmålinger af nedbørsområder, lokalt orografiske effekter, kunstig fremkaldt nedbør m. m. Man har fundet to typer af radar ekko svarende til, at regnen dannes på to måder, den ene ved Bergerons proces, hvor ispartikler synker ned og smelter, når de passerer 0° isothermen, den anden ved konvektion i skyer med en temperatur over 9° ca. 1—2 km over 0° isothermen. Et klart begreb om de store resourcer, der er til rådighed for de amerikanske forskere, fik man ved at høre om en skakt, i hvilken der kan fremkaldes kunstige skyer af 200 m's mægtighed ved ekspansion, således at de enkelte processer, skydelenes fald o. s. v. kan studeres. Fordampningen fra dråberne og dråbestørrelsens variation under det frie fald i skakten kunne måles.

Som det mest bemærkelsesværdige kan anføres de vellykkede

forsøg på at måle luftens temperatur og solstrålingens spektrum op til højder på over 100 km ved hjælp af raketter.

I associationen for jordmagnetisme og terrestrisk elektricitet aflagde statsmeteorolog V. Laursen rapport om arbejdet vedrørende internationale sammenligninger af magnetiske standardværdier. Til dette formål benytttes et antal QHM-magnetometre af la Cours konstruktion, som cirkulerer blandt de deltagende observatorier, således at observatoriet i Rude Skov tjener som basis for sammenligningerne. Associationen modtager et betydeligt tilskud fra UNESCO til disse sammenligninger, der udgør et vigtigt led i associationens arbejde. Der blev vedtaget en resolution om, at alle magnetiske observatorier på højere magnetiske bredder bør udstyres med instrumenter af typen QHM og BMZ. Statsmeteorolog Laursen blev udset til associationens sekretær.

I den oceanografiske association gav præsidenten Dr. H. U. Sverdrup en historisk oversigt over oceanografiens udvikling fra dens første begyndelse og til dato. Han fremhævede, at oceanografien nu befinder sig på tærskelen til en ny epoke, betinget af at man i de sidste år har fået en række tekniske hjælpemidler, som f. eks. bathytermografen, Decca-Loran-Shoran, samt en række instrumenter, der dog endnu ikke har fået deres endelige form. Han understregede betydningen af de senere års oprettelser af lærestole ved universiteterne i geofysiske discipliner, der havde medført en betydelig tilgang af begavede unge forskere til geofysiken.

Der afholdtes et symposium om havbundens udforskning og de smukke resultater, der opnåedes på den svenske "Albatross"-ekspedition ved anvendelse af Kullenbergs bundsonde.

Afdelingsmeteorolog Helge Thomsen aflagde beretning om fremstillingen af "Normalvand", d. v. s. havvand, hvis klorindhold er bestemt med stor nøjagtighed. Det fremstilles i tilsmedede glastuber og anvendes af oceanografer over hele jorden ved bestemmelse af saltholdigheden af en vilkårlig havvandsprøve. Normalvandet fremstilledes i en lang årrække af selskabets tidligere sekretær professor Martin Knudsen.

Unionens næste møde skal afholdes i Rom i 1954.

København, den 29. oktober 1951.

N. E. NØRLUND.

XII.

Beretning om den første generalforsamling i International Mathematical Union i Rom den 6.-8. marts 1952.

Unionens statutter blev vedtaget på et møde 27.—29. august 1950 i New York af delegerede fra 22 lande. Unionen skulde træde i virksomhed, når 10 lande havde indmeldt sig. Dette skete i september 1951. Forud for generalforsamlingen havde 18 lande tilsluttet sig unionen og på mødet optoges yderligere 4 lande. Unionen har derefter følgende medlemmer: Argentina, Australien, Belgien, Canada, Cuba, Danmark, England, Finland, Frankrig, Grækenland, Holland, Italien, Japan, Jugoslavien, Norge, Pakistan, Peru, Schweiz, Spanien, Tyskland, U. S. A., Østrig.

Der var mødt delegerede fra 18 lande. Videnskaberne Selskabs delegerede var N. E. Nørlund og Børge Jessen, medens Jakob Nielsen deltog som delegeret for Finland.

Det besluttedes, at unionen skal søge optagelse i International Council of Scientific Unions.

Forskellige opgaver for unionen blev diskuteret, og der nedsattes udvalg til at beskæftige sig med følgende spørgsmål: En international fortegnelse over matematikere og matematiske organisationer; en matematisk nyhedstjeneste; midler til billiggørelse af matematiske publikationer; udveksling af professorer og studenter; referatidsskrifterne for matematisk litteratur; en fortegnelse over matematiske symboler med forklaringer på engelsk, fransk, italiensk, russisk og tysk. Der nedsattes en kommission for den matematiske undervisning, som skal videreføre det af den internationale matematiske undervisningskommission siden 1908 udførte arbejde.

Som præsident for de kommende tre år blev valgt M. H. Stone, U. S. A., og som sekretær E. Bompiani, Italien.

Generalforsamlingens næste ordinære møde vil blive afholdt i forbindelse med den internationale matematiske kongres i Holland 1954.

XIII.
Beretning for 1951 fra selskabets
sekretariat.

Ved arkivar ASGER LOMHOLT.

Vedrørende oplysninger om enkeltheder indenfor sekretariatets sædvanlige arbejde henvises til beretningen for året 1950.

Sekretariatet har i 1951 forestået tilrettelæggelsen af selskabets 14 møder samt medvirket ved andre møder o. l. i lokalerne. Det har redigeret »Oversigt over selskabets virksomhed« juni 1950—maj 1951, omfattende 174 sider, heri ikke medregnet Carlsbergfondets beretning på 94 sider. Oversigten indeholder bl. a. en af arkivaren udarbejdet fortegnelse over selskabets publikationer 1946—50.

Arkivaren har assisteret redaktøren og kassereren i deres forretninger.

Udtagningen af publikationer fra oplaget har været betydelig, og indtægten for selskabet har for salg i 1950 gennem kommissionären beløbet sig til c. kr. 18.400 mod c. kr. 12.100 for 1949.

Udsendelse af forfattereksemplarer af publikationerne er kun i ringe grad sket gennem sekretariatet. Der udsendtes 350 eksemplarer. Udgift til porto var 225 kr., til emballage o. l. kr. 50, ialt kr. 275.

Sekretariatet har varetaget administrationen af alle sager vedrørende »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk videnskabsmand« (Lundehave). Arkivaren har ført regnskabet for dette legat såvel som for »Emil Herborgs legat«.

I året 1951 har selskabet indgået 26 nye bytteforbindelser, nemlig med følgende:

Stavanger. Stavanger museum, naturhist. avd. (O A B).*

Helsingfors. Tekniska högskolans bibliotek (O M).

* Forkortelser, se side 152.

- Durham*. University of Durham (M B).
Amsterdam. Mathematisch Centrum (M).
Bruxelles. Kon. Vlaamse academie voor wetenschappen, letteren
 en schone kunsten (O H A M B).
Zürich. Schweizerisches Landesmuseum (A).
 — Eidgenössische Technische Hochschule (M).
Bremerhaven. Institut für Meeresforschung (B).
Ulm a/Do. Verein für Naturwissenschaft und Mathematik (B).
Budapest. Hungarian Historical Museum (A).
Athen. Institut suédois d'études classiques (A).
Firenze. Università degli studi (H).
Milano. Società storica Lombarda (H).
Modena. Accademia di scienze, lettere e arti (O H M).
Palermo. Circolo matematico (M).
Barcelona. Universidad, Instituto de biología aplicada (B).
Coimbra. Institut botanique de l'université (B).
Mexico, D. F. Centro de documentación científica y técnica (M B).
Erivan. Biblioteka Akademii Nauk Armenskoj SSR (O H A M B).
Hanoi. Ecole française d'extrême-orient (H).
Fukuoka. Kyushu University, Physical Institute (M).
Sapporo. Tensor Society (M).
Tokyo. Oriental Library (Tōyō Bunko) (H).
Achimota. University College of the Gold Coast, Library (O M B).
Alger. Société d'histoire naturelle de l'Afrique du Nord (B).
Lourenço Marques, Moçambique. Museu Dr. Alvaro de Castro (B).

To tidligere bytteforbindelser er udvidet:

- Leningrad*. Académie des sciences (+ 4 A, 5 M, 7 B).
Durham, North Car. Duke University Library (+ B).

Tre tidligere bytteforbindelser er ophævet:

- Wroclaw*. Verein für Schlesische Insektenkunde (B).
London. Royal Geographical Society (M B).
St. Paul, Minn. Minnesota Historical Society (H A).

Desuden er tilsendelse ophørt for

- Svendborg*. Svendborg by og amts bibliotek (O H A M B).

Anmodning om bytteforbindelse er afslået i to tilfælde.

Den systematiske reklamation af mangler i det fra bytteforbindelserne modtagne materiale er fortsat.

Ved årets udgang var antallet af modtagere af selskabets publikationer 645 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l.

De udsendte publikationer fordeler sig på modtagerne i de enkelte lande som vist i nedenstående oversigt, idet følgende forkortelser er anvendt:

O	=	Oversigt over selskabets virksomhed.	
H	=	{ Historisk-filologiske Filosofiske	} Meddelelser og Skrifter.
A	=	Arkæologisk-kunsthistoriske	
M	=	Matematisk-fysiske	
B	=	Biologiske	

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	A	M	B
Danmark (incl. Grønland).....	63	62	39	39	51	48
Island	3	3	2	2	3	3
Norge	10	10	7	7	7	9
Sverige	20	20	12	13	12	12
Finland	16	16	7	6	9	11
Rusland	18	5	8	10	19	24
Estland	2	1	2	1	1	2
Letland	2	1	2	1	1	2
Litauen	3	2	3	2	2	3
Polen	17	8	8	8	11	10
England	34	10	10	11	25	24
Skotland	9	5	4	4	9	6
Eire	4	4	3	3	4	4
Holland	17	6	8	8	10	10
Belgien	16	6	7	7	8	11
Frankrig	44	15	22	21	26	31
Monaco	1	»	»	»	1	1
Schweiz	12	6	4	4	9	6
at overføre...	291	180	148	147	208	217

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	A	M	B
overført...	291	180	148	147	208	217
Tyskland	76	31	31	32	53	47
Østrig	15	4	5	4	8	7
Czeko-Slovakiet	10	5	7	5	6	7
Ungarn	7	2	3	4	4	5
Jugoslavien	6	2	2	3	4	3
Bulgarien	1	1	1	1	1	1
Grækenland	6	1	1	4	1	3
Rumænien	3	1	1	1	3	1
Tyrkiet	5	1	2	2	3	2
Italien (incl. Triest)	38	12	21	21	21	21
Spanien	13	3	7	8	6	5
Portugal	3	1	1	1	2	3
Canada	7	3	4	4	5	7
De Forenede Stater	80	36	31	35	55	62
Mellem-Amerika	6	»	1	1	3	5
Syd-Amerika	18	2	2	3	12	13
Asien (excl. Indonesien og Japan)	16	4	7	6	12	12
Indonesien	3	1	1	1	2	3
Japan	15	2	2	2	14	7
Afrika	16	3	1	5	8	13
Australien, New Zealand	10	2	2	2	9	9
Ialt pr. ³¹ / ₁₂ 1951...	645	297	281	292	440	453

Til selskabets inden- og udenlandske medlemmer udsendes følgende antal:

	Antal medlemmer	O	H	A	M	B
Danske	74	74	65	64	56	60
Udenlandske	165	165	66	64	51	49
Ialt pr. ³¹ / ₁₂ 1951...	239	239	131	128	107	109
Oplagets størrelse (excl. forf. ekspl.)	700	700	700	900	800	
Ialt udsendes pr. ³¹ / ₁₂ 1951...	536	412	420	547	562	
Rest...	164	288	280	353	238	

Udsendelse af selskabets publikationer er foretaget af sekretariatet ved fru E. Erichsen, for indenlandske og udenlandske medlemmers og nordiske institutioners vedkommende, samt en del reklamationer, direkte med posten; for alle andre institutioners vedkommende dels direkte med posten, dels gennem »Danmarks institut for international udveksling af videnskabelige publikationer« (I.D.É.).

I året 1951 er følgende nyudgivne publikationer udsendt:
Oversigt 1950—51.

Hist.-filol. Medd. **32**, 4—6.

Mat.-fys. Medd. **26**, 2—13.

Biol. Medd. **18**, 13—17.

Hist.-filol. Skrifter **2**, 1, **3**, 1.

Biol. Skrifter **6**, 2, 5—7.

Fortegn. over publikationer, tillæg IV 1946—50.

Af disse, samt af en del reklamerede publikationer, er udsendt direkte med posten:

Indenlandske medlemmer	686 pk.	355 kg	kr. 225,17
Udenlandske medlemmer	628 -	329 -	- 657,95
Indenlandske institutioner	338 -	275 -	- 128,52
Udenlandske institutioner	1382 -	630 -	- 1184,80
Reklamationer	245 -	135 -	- 226,70
<hr/>			
Ialt udsendt direkte i 1951	3279 pk.	1724 kg	kr. 2423,14

Udsendelsen af en del af selskabets publikationer til ikke-nordiske institutioner er foretaget portofrit gennem udvekslingsinstituttet (I.D.É.). Der er i 1951 ad denne vej udsendt 920 pakker, vægt 1410 kg til videreforsendelse.

I bytte for de udsendte publikationer har selskabet fra 461 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l., dels forbindelser, dels enkelte andre — de indenlandske dog undtaget — modtaget c. 1120 forskellige tidsskrifter, beretninger, årbøger, dissertationsrækker m. m. i et omtrentligt antal af 6300 bind og hefter, mod 5150 i 1950, 5760 i 1949, 4150 i 1948, 5100 i 1947 og 5650 i 1939.

Efter registrering i sekretariatet og fremlæggelse i selskabets møder er det modtagne byttemateriale overgivet til de biblioteker, hvor de forskellige publikationer ifølge den mellem bibliotekerne og selskabet truffne overenskomst hører hjemme.

De modtagne publikationer fordeler sig på de forskellige lande som vist i tabellen side 155.

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
Island	2	2	4
Norge	9	25	46
Sverige	21	46	140
Finland	16	43	182
Rusland	8	62	369
Polen	11	57	155
Estland	1	2	5
Letland	1	4	9
Litauen	1	1	2
England	27	62	426
Skotland	4	7	14
Eire	3	7	49
Holland	17	39	204
Belgien	19	49	509
Frankrig	29	48	234
Monaco	1	3	65
Schweiz	15	21	162
Tyskland	33	59	396
Østrig	13	28	267
Czeko-Slovakiet	7	15	42
Ungarn	5	26	108
Jugoslavien	7	45	120
Bulgarien	1	7	9
Grækenland	4	6	24
Rumænien	0	0	0
Tyrkiet	4	5	16
Italien	34	57	277
Spanien	11	26	78
Portugal	3	3	11
Canada	6	17	183
De Forenede Stater	74	210	1328
Mellem-Amerika	5	9	22
Syd-Amerika	14	22	87
Asien (excl. Indonesien og Japan)	10	21	245
Indonesien	5	14	47
Japan	16	28	89
Afrika	15	24	292
Australien, New-Zealand	9	20	97
Ialt i 1951	461	1120	6313

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1951—JUNI 1952

Oversigt.

	kr. ø.
Oversigt over selskabets virksomhed juni 1950—maj 1951. Med 2 portrætter. Résumé en français. 1951	8.00

Historisk-filologiske Meddelelser.

BIND 32:

6. BECH, G.: Grundzüge der semantischen Entwicklungsgeschichte der hochdeutschen Modalverba. 1951	3.00
7. RUBOW, PAUL V.: Hamlet og Boghandlerne. 1952.....	1.00

BIND 33:

3. STEN, H.: Les temps du verbe fini (indicatif) en français moderne. 1952	20.00
--	-------

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 26:

8. KOFOED-HANSEN, O.: Methods for Measurement of Average Values of Energy and Momentum of β -Recoils. 1951.....	3.00
9. FABRICIUS-BJERRE, FR.: Über zykloidale Kurven in der Ebene und im Raum. 1951.....	7.00
10. HARTMANN, JUL., and TRUDSØ, ERIK: Synchronisation of Air-Jet Generators with an Appendix on the Stem Generator. 1951	5.00
11. HARTMANN, JUL., and LARRIS, F.: The Air-Jet Generator as a Means for Setting up Waves in a Liquid Medium. 1951.....	3.00
12. LASSEN, N. O.: Total Charges of Fission Fragments as Functions of the Pressure of the Stopping Gas. 1951	2.00
13. VALATIN, J. G.: On Quantum Electrodynamics. 1951	4.00
14. BOHR, AAGE: The Coupling of Nuclear Surface Oscillations to the Motion of Individual Nucleons. 1952	5.00
15. VAN KAMPEN, N. G.: Contribution to the Quantum Theory of Light Scattering. 1951	10.00
16. PEDERSEN, PEDER: Stabilitätsuntersuchungen im restringierten Vierkörperproblem. 1952.....	5.00

BIND 27:

	kr. ø.
1. BJERRUM, NIELS: Structure and Properties of Ice. I. Position of the Hydrogen Atoms and the Zero-Point Entropy. II. Change in Configuration and Molecular Turns. III. Ionisation of Ice and Molecular Turns Produced by the Ions. The Proton Jump Conductivity of Ice (and Water). 1951.....	5.00
2. WINTHER, AAGE: On the Charge of the Recoil Atom in the β -Decay of He ⁶ . 1952.....	2.00
3. RASMUSEN, HANS Q.: On the Original Orbit of Comet 1899 I. 1952.....	1.00
4. BOHR, HARALD: On the Summability Function and the Order Function of Dirichlet Series. 1952.....	7.00
5. RUDKJØBING, MOGENS: On the Internal Constitution of Relativistically Degenerate Stars. 1952.....	2.00

Biologiske Meddelelser.

BIND 18:

15. HAGERUP, O.: Pollination in the Faroes — in Spite of Rain and Poverty in Insects. 1951.....	5.00
16. BØRGESEN, F.: Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts Previously Published. III. 1951.....	7.00
17. GRØNTVED, JUL.: Phytoplankton Studies. 2. A New Biological Type within the Genus <i>Chaetoceros</i> , <i>Chaetoceros sessilis</i> sp. nov. 1951.....	1.50
18. JENSEN, P. BOYSEN: Untersuchungen über die Bildung der Galle von <i>Mikiola fagi</i> . With an English Summary. 1952 ...	2.00
19. BØRGESEN, F.: Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts Previously Published. IV. 1952.....	10.00

BIND 21:

7. BUCHTHAL, FRITZ, and KAISER, E.: The Rheology of the Cross Striated Muscle Fibre with Particular Reference to Isotonic Conditions. In Collaboration with POUL ROSENFALCK. 1951..	35.00
---	-------

Biologiske Skrifter.

BIND 6:

8. DEGERBØL, MAGNUS: Recent Discoveries of Remains of Mammals from Glacial Deposits in Denmark. <i>Dicerorhinus kirchbergensis</i> (Jäger), New to the Fauna of Denmark; <i>Megaloceros giganteus</i> (Blumenbach) and <i>Bison priscus</i> (H. v. Meyer). 1952	5.00
---	------

BIND 7:

3. LADEFOGED, KJELD: The Periodicity of Wood Formation. 1952	20.00
4. BÖCHER, TYGE W.: Lichen-Heaths and Plant Successions at Østerby on the Isle of Læsø in the Kattegat. 1952.....	5.00

ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES
DE DANEMARK

Résumé.

Au cours de l'année 1951—52 l'Académie a perdu trois de ses membres danois: M. ERIK IPSEN ARUP, ancien professeur Rostgardianus d'histoire scandinave et d'antiquités scandinaves à l'université de Copenhague, décédé le 23 septembre 1951; M. OLE THEODOR JENSEN MORTENSEN, ancien inspecteur au Museum de zoologie de l'université de Copenhague, décédé le 3 avril 1952; et M. JESPER PETER JOHANSEN RAVN, ancien professeur de paléontologie à l'université de Copenhague, ancien inspecteur au Museum de minéralogie de l'université de Copenhague, décédé le 7 août 1951.

L'Académie a perdu huit de ses membres étrangers: M. ANTON WILHELM BRØGGER, professeur d'archéologie à l'université d'Oslo, décédé le 29 août 1951; M. HARRY FEDERLEY, ancien professeur de génétique à l'université d'Helsingfors, décédé le 13 novembre 1951; M. BENGT IVAR HESSELMAN, ancien professeur de langues scandinaves à l'université d'Upsal, décédé le 6 avril 1952; M. HENDRIK ANTHONY KRAMERS, professeur de physique théorique à l'université de Leyde, décédé le 24 avril 1952; sir CHARLES SCOTT SHERRINGTON, ancien professeur de physiologie à l'université d'Oxford, décédé le 4 mars 1952; M. CARL WILHELM VON SYDOW, ancien professeur de folklore scandinave et comparé à l'université de Lund, décédé le 4 mars 1952; M. CHRISTIANUS CORNELIUS UHLENBECK, ancien professeur de sanskrit et de linguistique indo-européenne à l'université de Leyde, décédé le 12 août 1951; et M. FRANS GUSTAV EMANUEL WALBERG, ancien professeur de langues et de littératures romanes à l'université de Lund, décédé le 27 novembre 1951.

Dans sa séance du 4 avril 1952 l'Académie a élu les nouveaux membres suivants:

Dans la Section des Lettres deux membres danois: M. HOLGER HJELHOLT, conservateur aux Archives nationales, Copenhague, et M. BJØRN STISGAARD KORNERUP, historiographe des ordres

royaux, conservateur aux Archives nationales, Copenhague, et trois membres étrangers: M. THORKILD PETER RUDOLPH JACOBSEN, professeur, Institut Oriental, université de Chicago, Ill.; M. ALFRED L. KROEBER, ancien professeur d'anthropologie à l'université de Californie, Berkeley, Cal., et M. STITH THOMPSON, professeur d'anglais et de folklore à l'université d'Indiana, Bloomington, Ind.

Dans la Section des Sciences deux membres danois: M. AKSEL TOVBORG JENSEN, professeur de chimie à l'Institut royal vétérinaire et agricole, Copenhague, et M. CHRISTIAN HENRIK OTTO POULSEN, professeur de géologie historique et de paléontologie à l'université de Copenhague, et deux membres étrangers: M. GEORGE WELLS BEADLE, professeur, directeur des laboratoires Kerckhoff de biologie à l'Institut de technologie de Californie, Pasadena, Cal., et M. CARL JOHAN FREDRIK SKOTTSBERG, ancien professeur de botanique à Göteborgs högskola.

A la fin de l'année (juin 1952) l'Académie comptait 77 membres danois et 165 membres étrangers, soit 31 membres danois et 67 membres étrangers dans la Section des Lettres et 46 membres danois et 98 membres étrangers dans la Section des Sciences.

M. Øjvind Winge a été réélu président de la Section des Sciences pour les années 1952—55.

M. K. Friis-Johansen a été réélu membre de la commission des fonds pour les années 1952—56, et M. Louis Hjelmslev a été élu membre de la même commission pour les années 1951—55.

M. Kaare Grønbech a été élu membre du Conseil d'administration de la Fondation Carlsberg pour les années 1952—62 en remplacement de M. Poul Tuxen.

Pour les membres des comités des unions du Conseil International des Unions Scientifiques, de l'Union Académique Internationale, etc. auxquelles l'Académie a adhéré, voir pp. 23—26.

L'Académie s'est fait représenter aux réunions et congrès suivants:

Le 500e anniversaire de l'université de Glasgow du 17 au 24 juin 1951 par M. Niels Bohr, qui a remis une adresse, cf. pp. 33—34.

La session de l'«Union académique internationale» à Londres du 19 au 23 juin 1951 par MM. L. L. Hammerich et Carsten Høeg. Voir le rapport pp. 143—44.

La session de l'«Union internationale de physique pure et appliquée» à Copenhague (dans les locaux de l'Académie) du 11 au 13 juillet 1951 par les membres du comité national. Voir le rapport p. 145.

La session de l'«Union géodésique et géophysique internationale» à Bruxelles du 20 août au 1er septembre 1951 par M. N. E. Nørlund. Voir le rapport pp. 145—48.

Le «Vingt-deuxième Congrès international des orientalistes» à Stamboul du 15 au 22 septembre 1951 par M. Kaare Grønbech.

Le 75e anniversaire de la Fondation Carlsberg le 25 septembre 1951 par MM. Niels Bohr et Jakob Nielsen.

Le bi-centenaire de l'Akademie der Wissenschaften de Gœttingue le 10 novembre 1951 par MM. Niels Bohr et Johs. Pedersen, qui ont remis une adresse, cf. p. 39.

La session de l'«Union internationale mathématique» à Rome du 6 au 8 mars 1952 par MM. Børge Jessen et N. E. Nørlund. Voir le rapport p. 149.

Dans les locaux de l'Académie a eu lieu, les 1er et 2 octobre 1951, une conférence scandinave sur la «patrie primitive indo-européenne», et dans les mêmes locaux s'est réuni, les 18 et 19 janvier 1952, le comité international du congrès international des philologues classiques à Copenhague en 1954.

L'Académie a adressé des messages à la Deutsche Akademie der Naturforscher à Halle à l'occasion de son tri-centenaire les 16 et 17 février 1952, et à la Zoologisch-botanische Gesellschaft à Vienne à l'occasion de son centenaire du 7 au 9 juin 1951.

L'Académie a voté pour l'année 1952 une subvention de 600 couronnes pour «Concordance et Indices de la Tradition Musulmane».

La Commission pour la rédaction du «Corpus Lexicographorum Graecorum» a déposé un rapport sur l'année 1951. Voir p. 140.

La Commission du nouveau «Ducange» a déposé un rapport sur l'année 1951. Voir p. 141.

Le Comité de la Fondation Rask-Ørsted a accordé une subvention de 15.000 couronnes pour les relations internationales de l'Académie.

L'Académie a résolu d'établir des échanges de publications avec les institutions suivantes :

- Tekniska högskolans bibliotek, Helsingfors.
- Mathematisch Centrum, Amsterdam.
- Bibliothek der Eidgenössischen Hochschule, Zurich.
- Schweizerisches Landesmuseum, Zurich.
- Institut für Meeresforschung, Bremerhaven.
- Verein für Naturwissenschaft und Mathematik, Ulm a/Do.
- Musée historique de Hongrie, Budapest.
- Svenska institutet, Athènes.
- Università degli studi, Biblioteca di lettere, Florence.
- »Webbia«, Istituto botanico, Florence.
- Società storica Lombarda, Milan.
- Accademia di scienze, lettere e arti, Modène.
- Circolo matematico, Palerme.
- Instituto botanico, Universidad, Coimbre.
- Biblioteca da faculdade de ciências, Lisbonne.
- Louisiana State University Library, Baton Rouge, Louisiana.
- Chicago Natural History Museum, Chicago, Ill.
- Centro de documentacion científica y tecnica, Mexico.
- Sociedad de biología, Concepcion, Chile.
- Biblioteke Akademii Nauk Armenskoi SSR, Erivan.
- Archaeological Survey of Ceylon, Colombo.
- Mountain Province College, Bontoc, Philippines.
- University of Manila, Manila, Philippines.
- Institut de Physique, Faculté des Sciences, Université de Kyu-shu, Fukuoka, Japon.
- Institut des Mathématiques, Faculté des Sciences, Université de Kyu-shu, Fukuoka, Japon.
- Tensor Society, Sapporo.
- Bibliothèque orientale, Tokyo.
- Museu Dr. Alvaro de Castro, Lourenço Marques, Moçambique.

Les échanges ont été élargis avec :

Duke University Library, Durham, North Car.

Les échanges ont été arrêtés avec:
 Statens bibliotekstilsyn, Copenhague.
 Verein für Schlesische Insektenkunde, Wrocław.
 Mathematisches Institut der Universität, Fribourg-en-Brisgau.
 Minnesota Historical Society, St. Paul, Minn.

Le Conseil d'administration de la Fondation Carlsberg a déposé un rapport sur l'année 1950—51. Voir II pp. 1—91.

La Commission pour les recherches sur les sources de l'histoire du Danemark conservées dans les archives et bibliothèques privées a déposé un rapport sur l'année 1951. Voir pp. 130—35.

Le secrétariat de l'Académie a déposé un rapport sur l'année 1951. Voir pp. 150—55.

L'Académie a tenu 14 séances, au cours desquelles ont été faites les communications suivantes:

- ¹⁹/₁₀ 51. M. L. L. Hammerich: La mutation consonantique du haut-allemand.
 — M. C. Møller présente: N. G. van Kampen »Contribution to the Quantum Theory of Light Scattering« (M*)¹.
²/₁₁ 51. M. A. Langseth: Les règles de sélection pour l'effet Raman et l'absorption infra-rouge.
 — M. Ad. Stender-Petersen: Le problème de la division par périodes de l'histoire de la littérature russe.
¹⁶/₁₁ 51. M. E. Hertzsprung: Mesures photographiques d'étoiles doubles.
 — M. Kaare Grønbech: Le kandjour de Copenhague.
³⁰/₁₁ 51. M. Jannik Bjerrum: Sur le mécanisme de la formation de complexes.

---

¹ L'apposition d'un (M) ou d'un (S) au titre de la communication indique que l'auteur l'a destinée à être publiée dans les *Meddelelser* ou dans les *Skrifter* de l'Académie. Un astérisque (M* ou S*) désigne que la communication a paru dans l'année courante.

- $^{14}/_{12}$ 51. M. Øjvind Winge: La transmission du pouvoir fermentatif maltosique, raffinosique et saccharosique chez les champignons de levure.
- M. Paul Rubow présente: »Hamlet og Bøghandlerne« (Hamlet et les libraires) (M* en danois).
- $^{25}/_1$ 52. M. Th. Mortensen présente: »Monograph of the Echinoidea«. Vol. V. 2.
- $^8/_2$ 52. M. C. Møller présente: »On a Convergent Theory of Interacting Nucleons and Mesons« en collaboration avec P. Kristensen (M).
- M. C. Elling: Contribution au portrait de Marcus Tuscher.
- $^{22}/_2$ 52. M. E. Dyggve présente: »History of the Salonian Christianity«, Oslo 1951.
- M. L. L. Hammerich: Le passage sur les cavaliers dans la Germania de Tacite.
- $^7/_3$ 52. M. Carsten Høeg présente: »Monumenta Musicae Byzantinae, Transcripta Vol. VI, The Hymns of the Hirmologium, Part 1«.
- $^{21}/_3$ 52. M. Niels Bohr: Capture d'électrons par des ions rapides à haute charge nucléaire.
- $^4/_4$ 52. M. Niels Nielsen présente: Cartes démographiques du Danemark.
- $^{18}/_4$ 52. M. L. L. Hammerich: Le russe en Alaska.
- M. P. Brandt Rehberg présente: E. C. Anderson & Hilde Levi »Some Problems in Radiocarbon Dating« (M).
- $^2/_5$ 52. M. Henrik Dam: Études sur le mode d'action du vitamine E (des tocophérols).
- M. Louis Hjelmslev présente: Valter Tauli »The Phonological Tendencies of the Esthonian Language«.
- $^{16}/_5$ 52. M. C. Møller présente: Claude Bloch: »On Field Theories with Non-localized Interactions« (M).
- M. C. O. Bøggild-Andersen: Hannibal Sehested et les duchés.
- M. Torben Krogh: Documents nouveaux sur les théâtres de musique vénitiens du XVIIe siècle.

Au cours de l'année ont été prononcés les éloges funèbres de cinq membres danois décédés:

- ³⁰/₁₁ 51. Éloges de M. Poul Nørlund par MM. Hugo Matthiessen et C. Elling. Voir le texte pp. 79—94.
- ¹⁴/₁₂ 51. Éloge de M. Edgar Rubin par M. Frithiof Brandt. Voir le texte pp. 59—68.
- ²⁵/₁ 52. Éloge de M. Axel Nielsen par M. Knud Fabricius. Voir le texte pp. 69—77.
- ²¹/₃ 52. Éloge de M. J. P. J. Ravn par M. Alfred Rosenkrantz. Voir le texte pp. 95—104.
- ⁴/₄ 52. Éloge de M. Erik Arup par M. C. O. Bøggild-Andersen. Voir pp. 105—22.

L'Académie a décidé la publication sans présentation d'un mémoire de P. Boysen Jensen: »Untersuchungen über die Bildung der Galle von *Mikiola fagi*« (M*).

L'Académie a décidé la publication des travaux suivants, dont les auteurs ne sont pas membres de l'Académie:

Kjeld Ladefoged: »The Periodicity of Wood Formation« (S*).

N. O. Lassen: »Total Charges of Fission Fragments as Functions of the Pressure of the Stopping Gas« (M*).

J. G. Valatin: »On Quantum Electrodynamics« (M*).

Julius Grøntved: »Phytoplankton Studies. 2. A New Biological Type within the Genus *Chaetoceros*. *Chaetoceros sessilis* sp. nov.« (M*).

Aage Bohr: »The Coupling of Nuclear Surface Oscillations to the Motion of Individual Nucleons« (M*).

N. G. van Kampen: »Contribution to the Quantum Theory of Light Scattering« (M*).

Peder Pedersen: »Stabilitätsuntersuchungen im restringierten Vierkörperproblem« (M*).

Holger Sten: »Les temps du verbe fini (indicatif) en français moderne« (M*).

Aage Winther: »On the Charge of the Recoil Atom in the β -Decay of He⁶« (M*).

Hans Q. Rasmusen: »On the Original Orbit of Comet 1899 I« (M*).

Tyge W. Böcher: »Lichen Heaths and Plant Successions at Osterby on the Isle of Læsø in the Kattegat« (S*).

Mogens Rudkjøbing: »On the Internal Constitution of Relativistically Degenerate Stars« (M*).

P. Holst Christensen: »The Embryonic Development of *Cochlidion limacodes* Hufn. (Fam. *Cochlididae*, *Lepidoptera*). A Study on Living Dated Eggs« (S).

F. Børgesen: »Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts Previously Published. IV« (M*).

E. C. Anderson & Hilde Levi: »Some Problems in Radiocarbon Dating« (M).

Voir pages 156—57 la liste des publications issues de l'Académie au cours de l'année.

Voir pages 166—75 l'index analytique.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- AFHANDLINGER AF IKKE-MEDLEMMER antages til offentliggørelse 35, 36, 42, 44, 46, 47, 52, 56.
- AMSTERDAM, Mathematisch Centrum, bytteforb. indgås 34.
- ANDERSEN, J. OSKAR, fh. prof., dr. theol., får tildelt selskabets guldmedaille 55.
- ANDERSON, E. C., dr., afh. i samarb. med dr. Hilde Levi »Some Problems in Radiocarbon Dating« forelægges af P. Brandt Rehberg 53, afh. opt. 56.
- ARKIV, SELSKABETS, beretn. fra sekretariatet 150.
- ARUP, ERIK, afgår ved døden 30; mindeord ved C. O. Bøggild-Andersen 50, trykt 105—22.
- ATHEN, Svenska institutet, bytteforb. indgås 34.
- ÅRHUS, rejsegodtgørelse til medl. vedtages 52.
- BATON ROUGE, Louisiana State University Library, bytteforb. indgås 47.
- BEADLE, GEORGE WELLS, prof., dr., Pasadena, Cal., vælges til udenl. medl. 51.
- BIRKET-SMITH, KAJ, delegeres til antropologkongres i Wien 1952 32; delegeres til amerikanistkongres i Cambridge, Engl. 1952 57.
- BJERRUM, JANNIK, giver medd. »Om mekanismen ved kompleksdannelse« 40.
- BJERRUM, NIELS, genvælges til medl. af Rask-Ørsted fondets bestyrelse 31.
- BLATT, FR., delegeres til møde i Union Acad. Intern. i Bruxelles 1952 48.
- BLOCH, CLAUDE, dr., Paris, afh. »On Field Theories with Non-Localized Interactions« forelægges af C. Møller 56.
- BOHR, AAGE, universitetsadj., cand. mag., afh. »The Coupling of Nuclear Surface Oscillations to the Motion of Individual Nucleons« opt. 36, udk. 156.
- BOHR, NIELS, delegeres til 200-års jubilæum 1951 for Akad. d. Wiss. i Göttingen 32; giver medd. »Elektronindfangning af hurtigt bevægede ioner med høj kerneladning« 49. Se også: præsident.
- BOHR LEGATET, NIELS, administrationsudv. 28; uddrag af regnskab for 1951 57, trykt 138.
- BOLOGNA, 800-året 1951 for Decretum Gratiani, medd. herom 34.
- BOM, KAJ, ordbogsred., mag. art., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- BONTOC, Philippinerne, Mountain Province College, bytteforb. indgås 52.

- BORCH, CHR., arkitekt, medl. af udvalg for mødesalens udsmykning 36.
- BRANDT, FR., taler mindeord om Edgar Rubin 42, trykt 59–68.
- BREMERHAVEN, Institut für Meeresforschung, bytteforb. indgås 34.
- BRØGGER, A. W., prof., dr., Oslo, selsk. udenl. medl., død 31.
- BRØNDUM-NIELSEN, J., delegeres til Fjärde Intern. Namnforskarkongressen i Uppsala 1952 48.
- BUCH, KAJ RANDER, lektor, mag. sc., bliver medl. af komiteen for den intern. matematiske union 55.
- BUDAPEST, Hungarian Historical Museum, bytteforb. indgås 34.
- BUDGET for 1952, vedtages 43, trykt 127–29.
- BUNDGAARD, SVEND, lektor, cand. mag., bliver medl. af komiteen for den intern. matematiske union 55.
- BYTTEFORBINDELSER, indgås 34, 35, 40, 41, 44, 47, 52, 54, 56, 58; udvides 35; ophæves 35, 50, 58; beretn. fra sekretariatet 150–55.
- BÖCHER, TYGE W., lektor, dr. phil., afh. »Lichen Heaths and Plant Successions at Østerby on the Isle of Læsø in the Kattegat« opt. 46, udk. 157; får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- BØGGILD-ANDERSEN, C. O., taler mindeord om Erik Arup 50, trykt 105–22; giver medd. »Hannibal Sehested og hertugdømmerne« 57.
- BØRGESSEN, F., fh. bibliotekar, dr. phil., afh. »Some Marine Algae from Mauritius. Additions IV« opt. 56, udk. 157.
- CARLSBERGFONDETS DIREKTION 26; holder reception i anl. af 75-års jubilæum, lykønskes af selskabet 31; bevilger midler til flytning af Krøyers maleri 36; bevilger ekstraord. tilskud til publikationskontoen 41; Poul Tuxen fratræder, 1. beh. af valg 53; formanden forelægger beretn. 1950–51 55, trykt II, 1–91; 2. beh. af valg, Kaare Grønbech valgt 55.
- CARLSBERG LABORATORIETS BESTYRELSE, tilforordnede 27; fh. dir., dr. N. Hjelte Claussen genvælges 51.
- CHICAGO, Chicago Natural History Museum, bytteforb. indgås 47.
- CHRISTENSEN, P. HOLST, amanuensis, dr. phil., afh. »The Embryonic Development of *Cochlidion limacodes* Hufn. (Fam. *Cochlididae* *Lepidoptera*)« opt. 52.
- CHRISTENSEN, TYGE, cand. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- CHRISTIANSEN, MOGENS SKYTTE, cand. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- CLASSENSKE FIDEICOMMIS, direktionen sender beretn. for 1950–51 45.
- CLAUSSEN, N. HJELTE, fh. direktør, dr. techn., genvælges som tilforordnet til Carlsberg laboratoriets bestyrelse 51.
- COIMBRA, Instituto botanico, Universidad, bytteforb. indgås 40.
- COLLSTROP, A., GROSSERER, HJEM FOR EN DANSK VIDENSKABSMAND (Lundehave), bestyrelse 27; beretn. for 1951 50, trykt 136–37.
- COLOMBO, Archaeological Survey of Ceylon, bytteforb. indgås 56.
- COMMITTEE ON SCIENCE AND ITS SOCIAL RELATIONS, komité 25.
- CONCEPCION, Chile, Sociedad de biología, bytteforb. indgås 58.
- CONCORDANCE ET INDICES DE LA TRADITION MUSULMANE, bevill. for 1952 43.

- CONGRÈS DE LA FÉDÉRATION INTERN. DES ASSOCIATIONS D'ÉTUDES CLASSIQUES, LE 1er, i Paris 1950, E. Dyggve sender beretn. herom 33.
- CONGRÈS INTERN. D'ÉTUDES BYZANTINES, LE VIIIe, i Palermo 1951, E. Dyggve sender beretn. herom 33.
- CONGRÈS INTERN. DE GÉOGRAPHIE, LE XVIIIe, i Washington, D. C. 1952, Niels Nielsen delegeres 40.
- CONGRÈS GÉOLOGIQUE INTERN., LE XIXe, i Alger 1952, Niels Nielsen delegeres 32.
- CONGRÈS INTERN. DES ORIENTALISTES, LE XXIIe, i Istanbul 1951, Johs. Pedersen forhindret, K. Grønbech delegeres 33, beretn. 56.
- CONGRESS OF AMERICANISTS, THE XXXth INTERN., i Cambridge, Engl. 1952, W. Thalbitzer og K. Birket-Smith delegeres 57.
- CONGRESS OF ANTHROPOLOGICAL AND ETHNOLOGICAL SCIENCES, THE FOURTH SESSION OF THE INTERN., i Wien 1952, K. Birket-Smith delegeres 32.
- CONGRESS OF LINGUISTS, THE SEVENTH INTERNATIONAL, i London 1952, Louis Hjelmslev delegeres 56.
- CONGRESS ON THEORETICAL AND APPLIED MECHANICS, THE VIIIth INTERN., i Istanbul 1952, Jakob Nielsen delegeres 48.
- CONSEIL INTERN. DES UNIONS SCIENTIFIQUES, komiteer for derunder hørende unioner 23–25; sender medd. om The Kalinga Prize 41; to delegerede sendes til møde i Amsterdam 1952 48.
- CORPUS LEXICOGRAPHORUM GRAECORUM, kommission 25; beretn. for 1950, 31, trykt i Overs. 1950–51 128; beretning for 1951 trykt 140.
- DAM, HENRIK, giver medd. »Studier over E-vitaminets (tocopherolernes) virkemåde« 54.
- DANMARKS AKVARIUM, medlem af bestyrelsen 28; sender beretning 1950–51 34.
- DANMARKS INSTITUT FOR INTERN. UDVEKSLING AF VIDENSKABELIGE PUBLIKATIONER (I. D. É.) 154.
- DIRAC, PAUL, prof., Cambridge, Engl., er til stede som gæst 49.
- DUCANGE, kommission 26; beretn. for 1950 31, trykt i Overs. 1950–51 129; beretn. for 1951 57, trykt 141.
- DURHAM, North Car., Duke University Library, bytteforb. udvides 35.
- DYGGVE, E., sender beretn. om Le 1er Congrès de la fédération intern. des associations d'études classiques i Paris 1950 33; sender beretn. om den 8. intern. byzantinistkongres i Palermo 1951 33; medl. af udvalg for mødesalens udsmykning 36; fremlægger »History of the Salonitan Christianity« 46.
- ELLING, C., vælges til medl. af kommiss. til unders. af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie 31; medl. af udvalg for mødesalens udsmykning 36; taler mindeord om Poul Nørlund 40; trykt 89–94; giver medd. »Til karakteristik af Marcus Tuschler« 45.
- ERIVAN, det armenske akademi, bytteforb. indgås 40.
- FABRICIUS, KNUD, taler mindeord om Axel Nielsen 43, trykt 69–77.
- FEDERLEY, HARRY, fh. prof., dr., Helsingfors, selsk. udenl. medl. død 40.
- FINK, TROELS, prof. dr. phil., Århus, vælges til medl. af kommiss. til unders. af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie 31.

- FIRENZE, universitetsbiblioteket, bytteforb. indgås 41; tidsskriftet »Webbia«, bytteforb. indgås 44.
- FORFATTEREKSEMPLARER, SELSKABETS UDSENDELSE AF, beretn. fra sekretariatet 150.
- FREDERIKSBORG-MUSEETS BESTYRELSE, medlem 26.
- FREIBURG I/BR., Mathematisches Institut der Universität, bytteforb. ophæves 58.
- FUGLEDE, BENT, mag. sc. & cand. mag., får tildelt Emil Herborgs legat 52.
- FUKUOKA, Physical Institute, Kyushu Univ., bytteforb. indgås 35; Mathematical Institute, bytteforb. indgås 47.
- GLASGOW, universitetet, adresse sendes til 500-års jubilæet 1951 33-34; sender mindemedaille til selsk. 33.
- GRØNBECH, KAARE, delegeres til orientalistkongres i Istanbul 1951 33; giver medd. »Den københavnske Kandjur« 39; vælges til medl. af Carlsbergfondets direktion 55; sender beretn. om orientalistkongres i Istanbul 1951 56.
- GRØNTVED, JUL., mag. scient., afh. »Phytoplankton Studies. 2.« opt. 35, udk. 157.
- GULDMEDAILLE, SELSKABETS, drøftelse om event. uddeling 53; tildeles prof., dr. J. Oskar Andersen 55.
- GUSTAFSON, TORSTEN, prof., Lund, er til stede som gæst 37.
- GÆSTER, til stede ved selsk. møder 30, 37, 38, 40, 45, 49, 50, 53, 56.
- GÖTTINGEN, Akademie der Wissenschaften, 200-års jubilæum 1951, Niels Bohr og Johs. Pedersen delegeres 32; adresse sendes 39.
- HALLE, Deutsche Akademie der Naturforscher, 300-års jubilæum 1952, selsk. sender lykønskn. 45.
- HAMMERICH, L. L., giver medd. »Den højtyske lydforskydning« 31; medl. af udvalg for mødesalens udsmykning 36; giver medd. »Rytterstedet i Tacitus' Germania« 46; fungerer som sekretær 47; giver medd. »Russisk i Alaska« 53. Se også: redaktør.
- HANOI, École Française d'Extrême-Orient, 50-års jubilæum 1951, medd. herom 34.
- HELSINGFORS, Tekniska högskolans bibliotek, bytteforb. indgås 34.
- HENDRIKSEN, HANS, prof., dr. phil., fortsætter redaktionen af Pæliordbogen 44.
- HERBORG, EMIL, LEGAT, bestyrelse 27; Bengt Strömngren genvælges til medl. af bestyr. 51; legatet uddeles 52; beretn. for 1951 52, trykt 137-38.
- HERTZSPRUNG, E., giver medd. »Fotografiske målinger af dobbeltstjerner« 38.
- HESSELMANN, BENGT I., fh. prof., dr., Uppsala, selsk. udenl. medl. død 53.
- HEVESY, G., overværer møder 30, 40, 45, 53, 56.
- HIELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE, DEN GREVELIGE, sender beretn. og medd. om tilskud for 1950 35.
- HISTORIKERMØDE, NORDISK, i Göteborg 1951, ingen delegeret fra selsk. efter Poul Nørlunds død 33.
- HJELHOLT, HOLGER, overarkivar, dr. phil., vælges til medlem 51.

- HJELMSLEV, LOUIS, vælges til medl. af kassekomm. 31; forelægger afh. af mag. phil. Valter Tauli, Uppsala 55; delegeres til lingvistikongres i London 1952 56.
- HJORTH, POUL LINDEGÅRD, stud. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- HOLMEN, KJELD, cand. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- HØEG, CARSTEN, fremlægger »Monumenta Musicae Byzantinae, Transcripta Vol. VI« 48; delegeres til møde i Union Acad. Intern. i Bruxelles 1952 48; sender beretn. om møde i Union Acad. Intern. i London 1951 55, trykt 143—44.
- HØREANLÆG installeres i mødesalen 58.
- INGERSLEV, F. H. B., civiling., lektor, bliver medl. af komiteen for Union Intern. de Physique 32.
- JACOBSEN, J. C., sender beretn. om møde i Union Intern. de Physique 1951 57, trykt 145.
- JACOBSEN, THORKILD P. R., prof., dr., Chicago, Ill., vælges til udenl. medl. 51.
- JENSEN, AKSEL TOVBORG, prof., dr. phil., vælges til medlem 51.
- JENSEN, P. BOYSEN, afh. »Untersuchungen über die Bildung der Galle von *Mikiola fagi*« opt. uden forelæggelse 44, udk. 157.
- JESSEN, BØRGE, delegeres til møde i Union Intern. Mathématique i Rom 1952 45; aflægger beretn. 49, trykt 149; genvælges til revisor 51.
- JOHANSEN, K. FRIIS, genvælges til medl. af Rask-Ørsted fondets bestyrelse 31; genvælges til medl. af kassekomm. 51.
- JOSEPHSON, RAGNAR, prof., dr., Lund, er til stede som gæst 53.
- JØRGENSEN, THOMAS, cand. mag., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- KALINGA PRIZE FOR SCIENCE WRITING, medd. om oprettelse heraf 41.
- VAN KAMPEN, N. G., Leiden, afh. »Contribution to the Quantum Theory of Light Scattering« forelægges af C. Møller 31, opt. 36, udk. 156.
- KASSEKOMMISSION, SELSKABETS, 22; L. Hjelmslev vælges i st. for afd. Poul Nørlund 31; bevilger lønregulering for sekretariatets personale 35; forelægger budget for 1952 43, trykt 127—29; forelægger regnskab for 1951 50, trykt 123—26; K. Friis Johansen genvælges til medl. 51; vedtager rejsegodtgørelse til medl. fra Århus 52; N. E. Nørlund genvælges til form. 53.
- KASSERER, SELSKABETS, 22.
- KLASSEFORMÆND, SELSKABETS, 22; Ø. Winge genvælges 48, 49.
- KLASSER, SELSKABETS, holder møde 45, 48, 53.
- KLASSIKERKONGRES, INTERN., komité herfor holder møde 1952 i selsk. lokaler 44.
- KLEIN, OSKAR, prof., dr., Stockholm, er til stede som gæst 49.
- KOLLOKVIVUM om »det indoeuropæiske urhjem« holdes okt. 1951 i selsk. lokaler 32; beretn. herom 44.
- KØRNERUP, BJØRN S., kgl. ordenshistoriograf, overarkivar, dr. theol., vælges til medl. 51.

- KRAMERS, H. A., prof., dr., Leiden, selsk. udenl. medl., død, mindeord ved præsidenten 54.
- KRISTENSEN, P., mag. sc., får tildelt Emil Herborgs legat 52. Se: Møller, C.
- KROEBER, ALFRED L., fh. prof., dr., Berkeley, Cal., vælges til udenl. medl. 51.
- KROGH, TORBEN, giver medd. »Venetianske operateatre fra det 17. århundrede i ny belysning« 57.
- KRØYER, P. S., maleriet »Et møde i videnskaberens selskab« restaureres og flyttes til mødesalen 36; ønskes udstillet på Charlottenborg 36; udstilles i selsk. mødesal 43.
- KØBENHAVN, Univ. inst. f. teor. fysik, får generel tilladelse til trykning af ekstrasærtryk 36; Statens bibliotekstilsyn, tilsendelse af selsk. publ. ophører 50.
- LADEFOGED, KJELD, skovrider, dr. agro., Århus, afh. »The Periodicity of Wood Formation« opt. 35, udk. 157.
- LANGE, MORTEN, universitetsadj., dr. phil., får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- LANGSETH, A., giver medd. »Udvalgsreglerne for Ramaneffekt og infrarødabsorption« 37.
- LASSEN, N. O., cand. mag., afh. »Total Charges of Fission Fragments as Functions of the Pressure of the Stopping Gas« opt. 35, udk. 156.
- LAURITZEN, SVEND, docent, dr. phil., bliver medlem af komiteen for den intern. matematiske union 55.
- LEGATER. Se: Bohr, Herborg, Lorenzen og Ørnborg.
- LEVI, HILDE, dr. Se: Anderson, E. C.
- LISBOA, Biblioteca da faculdade de ciências, bytteforb. indgås 52.
- LOKALER, SELSKABETS, anvendes til kongresser o. l. 31, 32, 44; ændringer i mødesalen ved flytning af Krøyers maleri 36; Krøyers maleri udstilles 36, 43; redaktionen af Pæliordbogen får lokale i sekretariatet 44; høreanlæg installeres i mødesalen, forsk. ændringer i mødesalen skal udføres 58.
- LOMHOLT, ASGER, arkivar 29; foreslår flytning af Krøyers maleri til mødesalen m. m. 36; beretn. fra sekretariatet trykt 150–55.
- LORENZENS LEGAT, MAG. ART. MARCUS, bestyrelse 28; legatet uddeles 51; beretn. for 1951–52 og regnskab for 1951 55, trykt 139–40.
- LOURENÇO MARQUES, Moçambique, Muscu Dr. Alvaro de Castro, bytteforb. indgås 35.
- LUNDEHAVE. Se: Collstrop, A.
- MANILA, University of Manila, bytteforb. indgås 54.
- MATTHIESSEN, HUGO, taler mindeord om Poul Nørlund 40, trykt 79–88.
- MEDLEMMER, SELSKABETS, 1–21; afgår ved døden 30, 31, 40, 46, 47, 50, 53, 54; forslag om valg medd. af sekr. 49; nye medl. opt. 51–52.
- MERCIER, ANDRÉ, prof., Bern, er til stede som gæst 38.
- MEXICO, Centro de documentacion científica y tecnica, bytteforb. indgås 34.
- MILANO, Società storica Lombarda, bytteforb. indgås, 34.
- MINDEORD, Poul Nørlund ved Hugo Matthiessen og C. Elling 40, trykt

- 79—94; Edgar Rubin ved Fr. Brandt 42, trykt 59—68; Axel Nielsen ved Knud Fabricius 43, trykt 69—77; J. P. J. Ravn ved Alfred Rosenkrantz 49, trykt 95—104; Erik Arup ved C. O. Bøggild-Andersen 50, trykt 105—22.
- MODENA, Accademia di scienze, lettere e arti, bytteforb. indgås 34.
- MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE, kommission 26; »Transcripta vol. VI« fremlægges af C. Høeg 48.
- MORGENSTIERNE, G. MUNTHE AV, prof., dr. phil., Oslo, er til stede som gæst 30.
- MORTENSEN, TH., får pastor emer. F. J. Ørnborgs legat 39; fremlægger »Monograph of the Echinoidea« Vol. V, 2 43, lykønskes af præsidienten 44; afgang ved døden 50.
- MUNKSGAARD, E., FORLAG, medd. om salg af selsk. publikationer i 1950 35.
- MØDER, SELSKABETS, beretn. 30—58.
- MØLLER, C., forelægger afh. af H. G. van Kampen, Leiden 31; forelægger afh. i samarb. med mag. sc. P. Kristensen »On a Convergent Theory of Interacting Nucleons and Mesons« 45; forelægger afh. af dr. Claude Bloch, Paris 56.
- NAMNFORSKARKONGRESSEN, FJÄRDE INTERN., i Uppsala 1952, J. Brøndum-Nielsen delegeres 48.
- NIELSEN, AXEL, afgang ved døden 30; mindeord ved Knud Fabricius 43, trykt 69—77.
- NIELSEN, JAKOB, medl. af udvalg for mødesalens udsmykning 36; delegeres til The VIIIth Intern. Congress on Theor. and Appl. Mechanics i Istanbul 1952 48. Se også: sekretær.
- NIELSEN, NIELS, delegeres til geologkongres i Alger 1952 32; delegeres til geografkongres i Wash., D. C. 1952 40; fremlægger »Befolkningskort over Danmark« 50.
- NORDAL, SIG., minister, fh. prof., dr., er til stede som gæst 38.
- »NORDENS« NORDISKE SPROGNÆVN, medlem 29.
- NY CARLSBERGFONDET, 50-års jubilæum 1952, selsk. sender lykønskning 43.
- NØRLUND, N. E., delegeres til møde i Union Astron. Intern. i Rom 1952 32; forelægger beretn. om møde i Union Géod. et Géophys. Intern. i Bruxelles 1951 38, trykt 145—48; delegeres til møde i Union Intern. Mathématique i Rom 1952 45; genvælges til form. for kassekomm. 53.
- NØRLUND, POUL, afgang ved døden 30; mindeord ved Hugo Matthiessen og C. Elling, 40, trykt 79—94; medl. af udvalg for mødesalens udsmykning 36.
- OVERSIGT OVER SELSKABETS VIRKSOMHED 1950—51, udk. 156.
- PALERMO, Circolo matematico, bytteforb. indgås 41.
- PÄLI DICTIONARY, A CRITICAL, kommission 26; redaktionen under prof. Hans Hendriksen får lokale i selsk. sekretariat 44.
- PEDERSEN, JOHS., delegeres til 200-års jubilæum 1951 for Akad. d. Wiss. i Göttingen 32; forhindret i at deltage i orientalistkongres i Istanbul 1951 33; leder selsk. møde 42, 53; motiverer ophævelsen af kommis. for den ægyptiske ordbog 49.

- PEDERSEN, PEDER, lektor, cand. mag., Viborg, afh. »Stabilitätsundersøgungen im restringierten Vierkörperproblem« opt. 36, udk. 156.
- PETERSSON, VAGN, lektor, cand. mag., Hillerød, får bevill. af mag. art. Marcus Lorenzens legat 51.
- POULSEN, CHR. H. O., prof., dr. phil., vælges til medlem 51.
- POULSEN, KNUD GEORG, mag. sc., er til stede som gæst 40.
- PRISOPGAVER, medd. om indsendelse af forslag 41.
- PRÆSIDENT, SELSKABETS, 22; byder medlemmerne velkommen 30; lykønsker Carlsbergfondet til 75-års jubilæum 1951 31; udtaler nogle mindeord ved H. A. Kramer's død 54. Se også: Bohr, Niels.
- PUBLIKATIONER, SELSKABETS, fremlægges af redaktøren 37, 38, 44, 47, 52, 56, 58; opgørelse fra kommis. om salg i 1950 35; Carlsbergfondets direktion bevilger ekstraord. tilskud 41.
- QUEBEC, Université Laval, 100-års jubilæum 1952, lykønsk. sendes 48.
- RASK-ØRSTED FONDETS BESTYRELSE, medlemmer 27; N. Bjerrum og K. Friis Johansen genvælges 31; bevilger 15.000 kr. til intern. forb. 35; sender beretn. for 1948—49 38; sender beretn. for 1949—50 47.
- RASMUSEN, HANS Q., proprietær, Vørslev, afh. »On the Original Orbit of Comet 1899 I« opt. 44, udk. 157.
- RASMUSSEN, EBBE, bliver medl. af komiteen for Union Intern. de Physique 32.
- RAVN, J. P. J., afgår ved døden 30; mindeord ved Alfred Rosenkrantz, 49, trykt 95—104.
- RAVN, O. E., sender redegørelse om udgivelse af assyriske leksika under Union Acad. Intern. 32.
- REDAKTØR, SELSKABETS, 22; fremlægger selsk. publ. 37, 38, 44, 47, 52, 56, 58. Se også: Hammerich, L. L.
- REGISTRERING AF LITTERÆRE KILDER TIL DANSK HISTORIE, medl. af kommission 23.
- REGNSKAB for 1951 forelægges 50, trykt 123—26.
- REHBERG, P. BRANDT, forelægger afh. af dr. E. C. Anderson og dr. Hilde Levi 53.
- REVISORER, SELSKABETS, 22; Børge Jessen genvælges 51.
- REVISORSUPPLEANTER, SELSKABETS, 23; Bengt Strömngren genvælges 51.
- ROGOSINSKI, W. W., prof., Newcastle, er til stede som gæst 50.
- ROSENKRANTZ, ALFRED, taler mindeord om J. P. J. Ravn 49, trykt 95—104.
- RUBIN, EDGAR, mindeord ved Fr. Brandt 42, trykt 59—68.
- RUBOW, PAUL, giver medd. »Hamlet og boghandlerne« 42, udk. 156.
- RUDKJØBING, MØGENS, dr. phil., afh. »On the Internal Constitution of Relativistically Degenerate Stars« opt. 47, udk. 157.
- RØEN, ULRIK IB, cand. mag., får tildelt Emil Herborgs legat 52.
- RØMER, OLE, MEDAILLE, medl. af bestyr. 29.
- ST. PAUL, Minn., Minnesota Historical Society, bytteforb. ophæves 35.
- SAPPORO, Tensor Society, bytteforb. indgås 34.
- SCIENCE ABSTRACTING, komité 25.
- SEKRETARIAT, SELSKABETS, 29; lønninger reguleres 35; sender beretn. for 1951 55, trykt 150—55.

- SEKRETÆR, SELSKABETS, 22; giver medd. om dødsfald 30, 31, 40, 46, 47, 50, 53, 54; lykønsker Carlsbergfondet til 75-års jubilæum 1951 31; giver medd. om forslag til prisopg. for legaterne 41; giver medd. om valg af klasseformand og om forslag til valg af medl. 49; giver oversigt over sæsonens møder 58. Se også: Nielsen, Jakob.
- SHERRINGTON, Sir CHARLES SCOTT, fh. prof., dr., selsk. udenl. medl., død 47.
- SKANDINAVISKE NATURFORSKERMØDER, den danske bestyrelse 28.
- SKOTTSBERG, C. J. F., fh. prof., dr., vælges til udenl. medl. 52.
- SMITH, LENNART, prof., dr., Lund, er til stede som gæst 37.
- STATENS ALMINDELIGE VIDENSKABSFOND, præsidenten omtaler lovforslag herom, 43.
- STATSTILSKUD, medd. herom 56.
- STEN, HOLGER, prof., dr. phil., afh. »Les temps du verbe fini (indicatif) en français moderne« opt. 42, udk. 156.
- STENDER-PETERSEN, AD., giver medd. »Periodiseringsproblemet i den russiske litteraturhistorie« 37.
- STRÖMGREN, BENGT, delegeres til »Le Symposium sur l'évolution des étoiles« i Rom 1952 48; genvælges til revisorsuppleant 51; genvælges til medl. af best. for Emil Herborgs legat 51.
- VON SYDOW, C. W., fh. prof., dr., selsk. udenl. medl., død 47.
- »SYMPOSIUM SUR L'ÉVOLUTION DES ÉTOILES« i Rom 1952, B. Strömgren delegeres 48.
- TAULI, VALTER, mag. phil., afh. »The Phonological Tendencies of the Esthonian Language« forelægges af Louis Hjelmlev 55.
- THALBITZER, W., delegeres til amerikanistkongres i Cambridge, Engl. 1952 57.
- THOMPSON, STITH, prof., dr., Bloomington, Ind., vælges til udenl. medl. 51.
- TILLIDSHVERV, SELSKABETS, 22-29.
- TOKYO, Oriental Library, bytteforb. indgås 35.
- TUXEN, POUL, fratræder Carlsbergfondets direktion 53.
- UDVALG, KOMMISSIONER OG KOMITEER 22-29.
- UHLENBECK, C. C., fh. prof., Leiden, selsk. udenl. medl., død 30.
- ULM A/DO., Verein für Naturwissenschaft und Mathematik, bytteforb. indgås 34.
- UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE, kommission 23; C. Elling og Troels Fink vælges til medl. i st. for Aage Friis og Poul Nørlund 31; får bevill. 43; beretn. for 1951 trykt 130-35.
- UNDERVISNINGSMINISTERIET, meddelelse om statstilskud 56.
- UNESCO, RÅDGIVER FOR NATIONALKOMMISSIONEN FOR, 25.
- UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE, komité 23; O. E. Ravn redegør for udgivelse af assyriske leksika 32; sender beretn. om møde i London 1951 38; valg af delegerede til møde i Bruxelles 1952 48; C. Høeg sender beretn. om mødet 1951 55, trykt 143-44.
- UNION ASTRONOMIQUE INTERN., komité 23; møde holdes i Rom 1952, N. E. Nørlund delegeres 32.

- UNION GÉODÉSIQUE ET GÉOPHYSIQUE INTERN., komité 24; N. E. Nørlund forelægger beretning om møde i Bruxelles 1951 38, trykt 145—48.
- UNION GÉOGRAPHIQUE INTERN., Niels Nielsen delegeres til møde i Wash., D. C. 1952, 40.
- UNION INTERN. MATHÉMATIQUE, komité 24—25; til møde i Rom 1952 sendes to delegerede 32; Børge Jessen og N. E. Nørlund delegeres 45; beretn. 49, trykt 149; komiteen suppleres bl. a. med medl. af Dansk matematisk forenings bestyrelse 55.
- UNION INTERN. DE PHYSIQUE PURE ET APPLIQUÉE, komité 24; komiteen suppleres 32; beretn. om møde 1951 i København 32; trykt beretn. fra unionen 52; beretn. fra J. C. Jacobsen 57, trykt 145.
- UNION INTERN. DES SCIENCES BIOLOGIQUES, komité 24.
- VALATIN, J. G., dr., Paris, afh. »On Quantum Electrodynamics« opt. 35, udk. 156.
- VALG AF EMBEDSMÆND o. l. 31, 49, 51, 53, 55.
- WALBERG, F. G. E., fh. prof., Lund, selsk. udenl. medl., død 46.
- WEST POINT, U. S. Military Academy, 150-års jubilæum 1952, medd. herom 34.
- WINGE, ØJVIND, giver medd. »Om nedarvning af maltose-, raffinose- og sakkarose-forgæringsevne hos gær« 42; genvælges til klasseformand 48, 49; leder selsk. møde 50.
- WINTHER, AAGE, mag. sc., afh. »On the Charge of the Recoil Atom in the β -Decay of He⁶« opt. 42, udk. 157.
- WROZŁAW, Verein für Schlesische Insektenkunde, bytteforb. ophæves 35.
- ZÜRICH, Schweizerisches Landesmuseum, bytteforb. indgås 34; Bibl. der Eidg. Hochschule, bytteforb. indgås 34.
- ÆGYPTISK ORDBOG, kommissionen ophæves 49; afsluttende beretn. 55, trykt 142—43.
- ØRNBORG, PASTOR EMER. F. J., LEGAT, uddeles 39.
-

BERETNING
FRA
CARLSBERGFONDET

FOR ÅRET
1. OKTOBER 1950 TIL 30. SEPTEMBER 1951

KØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
1952

Denne beretning er af Carlsbergfondets direktion indgivet til Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i henhold til § XVIII i Fondets statuter.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Afdeling A: Carlsberg Laboratoriet.....	6
Afdeling B: Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser	15
Carlsbergfondets biologiske Institut	42
Skrifter indsendt til Carlsbergfondet.....	46
Afdeling C: Det Nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg....	63
Ny Carlsbergfondet.....	70
Regnskab og status for Carlsbergfondet, samt afdelingerne A, B og C og Ny Carlsbergfondet	81
Almindelige meddelelser.....	90

Afdeling A

Carlsberg Laboratoriet.

Fra Laboratoriets bestyrelse er modtaget følgende beretning:

Den kemiske afdeling.

(Leder: professor, dr. K. LINDERSTRØM-LANG).

I det forløbne år har professor K. LINDERSTRØM-LANG, dels alene, dels sammen med flere medarbejdere været beskæftiget med studier over proteinstoffer og proteolytiske enzymer.

Et andet problem, som har været taget op, er spørgsmålet om udvekslingen af deuterium og O^{18} mellem vand og forskellige andre stoffer, deriblandt også proteinstoffer. En del foreløbige resultater af målinger ved hjælp af gradientrøret blev forelagt ved den Internationale Kemikerkongres i New York i september 1951.

Sammen med civilingeniør G. JOHANSEN har professor LINDERSTRØM-LANG været beskæftiget med en teoretisk undersøgelse af Gomori-reaktionen. En foreløbig meddelelse er fremkommet (se listen over publikationer). En større er under trykning.

I begyndelsen af oktober 1950 talte professor LINDERSTRØM-LANG ved Lantbrukshögskolan i Uppsala over enzymatisk nedbrydning af ovalbumin, og i november deltog han i et af National Health Organization arrangeret symposium i Stockholm over biokemiske problemer indenfor pædiatrien. I januar måned 1951 foretog han en foredragsrejse i England, hvor han gav de såkaldte Centennial Lectures i byerne London, Sheffield, Leeds og Newcastle. Tillige blev et foredrag holdt i Oxford efter indbydelse af professor Peters. Emnerne for disse foredrag var enzymatisk nedbrydning af proteinstoffer.

I april måned talte professor LINDERSTRØM-LANG efter indbydelse af Universitetet i Lund også om den enzymatiske nedbrydning af ovalbumin.

I forbindelse med den Internationale Kemikerkongres i New York, hvor professor LINDERSTRØM-LANG holdt 2 foredrag, deltog han i 2 symposier i anledning af American Chemical Society's 75 års jubilæum, samt foretog en længere studie- og foredragsrejse igennem de Forenede Stater. Emnerne for hans foredrag var dels proteinstoffernes nedbrydning med enzymer, dels histokemiske mikrometoder og deres anvendelse i biologien.

Civilingeniør M. OTTESEN har dels alene, dels i samarbejde med professor LINDERSTRØM-LANG og flere af Laboratoriets gæster været beskæftiget med et fortsat studium af omdannelsen af ovalbumin til plakalbumin. Desuden har han undersøgt mulighederne for forbedring af de metoder til trinvis nedbrydning af peptider, som foreligger. Et arbejde over plakalbumin-reaktionen foreligger trykt.

Civilingeniør G. JOHANSEN har dels assisteret professor LINDERSTRØM-LANG ved forskellige teoretiske arbejder, dels har han udvidet sine undersøgelser over fældningsbetingelserne for denaturerede proteinstoffer, specielt lactoglobulin.

Magister K. MAX MØLLER har fortsat sine i tidligere beretninger nævnte undersøgelser af histokemisk natur. Han har navnlig beskæftiget sig med en undersøgelse over frysetørring af vævstykker og lavere organismer, samt over anvendelse af carbowax (polyethylenglycol) som indlejringsmateriale ved fremstillingen af vævsnit til enzymatisk histokemisk undersøgelse.

Dr. med. R. BONNICHSEN har med støtte af The Rockefeller Foundation foretaget en undersøgelse over peptidase i røde blodlegemer og thymus. Han har navnlig været beskæftiget med det i tidligere beretning af dr. H. R. HOLMAN påbegyndte arbejde over disse peptiders rensning og karakterisering.

Dr. med. J. THYGESEN har som gæst ved afdelingen foretaget studier over cholinesterase i plasma og blodlegemer, samt over visse chymotrypsinhæmmende stoffer, som optræder i blodet, navnlig hos cancerpatienter.

Civilingeniør A. JOHANSEN og magister Aa. HVIDT har bistået med disse undersøgelser.

Cand. med. L. KØRSGAARD CHRISTENSEN har som gæst ved afdelingen afsluttet sine undersøgelser over proteinstoffers denaturering. Et større arbejde, som agtes forsvaret for den medicinske doktorgrad, foreligger trykfærdigt.

Stud. med. P. PLESNER har som gæst ved afdelingen bistået civilingeniør OTTESEN i hans arbejde over plakalbumin-reaktionen.

Dr. A. L. LEVY, London, har som gæst ved afdelingen fortsat sin i forrige beretning nævnte undersøgelse over den trinvis nedbrydning af peptider ved hjælp af svovlkulstof.

Dr. G. TEN CATE, Amsterdam, har som gæst ved afdelingen sat sig ind i den dilatometriske teknik og har foretaget foreløbige undersøgelser over volumenændringen ved antigen-antistofreaktionen.

Dr. H. TUPPY, Wien, har som gæst ved afdelingen i samarbejde med magister MAX MØLLER, dr. HEINZ HOLTER og professor LINDERSTRØM-LANG været beskæftiget med bestemmelse af peptidaseindholdet i levervæv behandlet på forskellig måde.

Dr. S. KATZ, Evanston, U.S.A., har som gæst ved afdelingen i samarbejde med professor LINDERSTRØM-LANG studeret volumenændringen ved spaltning af β -lactoglobulin.

Dr. A. WOLLENBERGER, Boston, har som gæst ved afdelingen i samarbejde med civilingeniør OTTESEN foretaget undersøgelser over aminosyrerækkefølgen i de peptider, som afspaltes fra ovalbumin under plakalbumindannelse. Han har derved benyttet Levy's svovlkulstofmetode. Desuden har Dr. WOLLENBERGER påbegyndt en sammenlignende undersøgelse over Levy's og Edman's metoder.

Dr. J. MUUS, Mount Holyoak College, har som gæst ved afdelingen påbegyndt en bredere undersøgelse over sptylamylasens rensning og karakter.

Dr. H. FRAENKEL CONRAT og dr. J. FRAENKEL CONRAT har som gæster ved afdelingen tildels i samarbejde med civilingeniør OTTESEN og professor LINDERSTRØM-LANG påbegyndt dels en undersøgelse over volumenændringen ved ferri-ionens binding til conalbumin, dels en undersøgelse over endegrupperne i insulin ved hjælp af en modificeret Edman-teknik.

Dr. M. B. HOAGLAND, Boston, har som gæst ved afdelingen tildels i samarbejde med professor LINDERSTRØM-LANG påbegyndt en undersøgelse over biologisk peptidsyntese.

Dr. J. MARSHALL, Illinois, har som gæst ved afdelingen tildels i samarbejde med magister MAX MØLLER, dr. HEINZ HOLTER og professor LINDERSTRØM-LANG deltaget i en undersøgelse over prøvetagningen ved histokemiske undersøgelser.

Dr. B. WRIGHT, Californien, har som gæst ved afdelingen foretaget undersøgelser over aminosyre-fordelingen i forskellige stammer af *Escherichia coli*, samt foretaget genetiske studier over kemisk induceret mutation.

Desuden har følgende i kortere eller længere tidsrum været ved afdelingen: dr. E. C. DANIELSSON, Uppsala, dr. L. E. GARBY, Uppsala, dr. F. ROSSI, Milano, dr. M. D. DAMODARAN, Madras, dr. M. CONCALVES, Rio de Janeiro, Mr. SI-OH LI, Kina, dr. A. ABRAMS, Wisconsin, dr. H. R. HOLMAN, Yale University, og professor, dr. V. M. TRIKOJUS, Melbourne.

Følgende afhandlinger er publiceret i regnskabsåret 1950—51:

HOLTER, H., and K. LINDERSTRØM-LANG: Micromethods in histochemistry and cytochemistry. Research. Vol. 3. 1950.

JACOBSEN, C. F., and J. LÉONIS: A recording auto-titrator. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. chim. Vol. 27, no. 14. 1951.

JOHANSEN, A., and J. E. THYGESEN: The effect of pituitary adrenocorticotrophic hormone on human serum peptidase activity. Scand. J. Clin. Lab. Invest. Vol. 3. 1951.

JOHANSEN, G., and K. LINDERSTRØM-LANG: Precipitation of phosphate in the Gomori test. Acta Chem. Scand. Vol. 5. 1951.

KORSGAARD CHRISTENSEN, L.: The significance of bile to proteolysis. Gastroenterology. Vol. 18. 1951.

LINDERSTRØM-LANG, K.: Struktur og enzymatisk nedbrydning af protein-stoffer. 7. Nordiska Kemistmötet. Publikation nr. 2. 1951.

McLAREN, A., and M. OTTESEN: Sorption of water vapor by plakalbumin. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. chim. Vol. 27, no. 13. 1950.

OTTESEN, M., and C. VILLEE: The peptides released in the enzymatic transformation of ovalbumin to plakalbumin. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. chim. Vol. 27, no. 18. 1951.

VANDENDRIESSCHE, L.: An enzymatic study on the structure of yeast ribose nucleic acid. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. chim. Vol. 27, no. 15. 1951.

Den fysiologiske afdeling.

(Leder: professor, dr. Ø. WINGE).

Prof. WINGE har i samarbejde med ekstraordinær assistent, dr. CATHERINE ROBERTS fortsat undersøgelserne over nedarvningen af enzymatiske egenskaber hos gær. Allerede ved dr. R. B. GILLILAND'S undersøgelser på afdelingen over hybrididen *Saccharomyces Italicus* × *S. Chevalieri* var det sandsynliggjort, at der hos sidst-

nævnte art fandtes tre genpar for raffinose-forgæring, ganske som der forud af WINGE og ROBERTS var påvist tre genpar, M_1 , M_2 og M_3 , for maltose-forgæring hos *S. cerevisiae*. Ved fortsatte undersøgelser over nævnte hybrid er det lykkedes at isolere de tre raffinase-gener, R_1 , R_2 og R_3 , i hver sine gærtyper. Stærk kobling er påvist imellem R_1 og det ene af maltase-generne, M_1 . Afstanden imellem de to gener på kromosomet er foreløbig udregnet til ca. 1,3 centimorgan. En gærtype har derved kunnet fremstilles, hvis sporesække regelmæssigt udspalter 2 gærtyper, der forgærer raffinose, men ikke maltose, og 2, der forgærer maltose, men ikke raffinose. Ved benyttelse af den helt recessive overkrydsningstype, $m_1 m_1 r_1 r_1$, til krydsning er fremstillet gærtyper, der rummer alene M_1 eller alene M_2 , uden at noget R -gen samtidig er tilstede. Det har derved kunnet vises, at M_1 er et gen for α -glucosidase, der bevirker forgæring af såvel maltose som sakkarose, medens M_2 er et gen for maltase, der alene bevirker maltoseforgæring. En afhandling om disse undersøgelser er under udarbejdelse.

Humleforsøgene er fortsat på »Nordgaarden«. Der høstedes i år kun 1904 kg humle, idet dels det sene forår og den dårlige sommer gjorde sig gældende, dels en udvidelse af humlearealet i foråret 1951 nødvendiggjorde rydning af en mindre del af det allerede eksisterende humleareal for at skaffe stiklinger til det nye areal. Humlearealet har herefter nået den oprindelig planlagte størrelse af 6 ha brutto. På grund af det meget sene og fugtige forår svigtede ca. 30% af de plantede stiklinger, hvorfor en efterplantning i 1952 bliver nødvendig.

Af Carlsbergbygget er ved udvalg fremstillet en lidt højere ydende og noget mere stråstiv type, Carlsbergbyg II, som er udgået til opformering, så at den kan sendes på markedet efter høst 1953. Iøvrigt fortsattes krydsningen af bygsorter i forædlingsøjemed i samarbejde med assistenterne.

Den 13. december 1950 holdt professor WINGE i anledning af Mendelismens 50 års jubilæum et foredrag i »Biologisk Selskab« om »Træk af den moderne arvelighedsforskningens udvikling«.

Den 27.—31. marts 1951 deltog prof. WINGE og medarbejdere i et »Symposium on Microbial Genetics« i København. Dr. CATHERINE ROBERTS holdt her d. 28. marts foredrag om »Inheritance of enzymatic characters in yeast«.

Den ordinære assistent, dr. phil. AAGE SKOVSTED, har bistået ved byg- og humleforsøgene. Indsamlinger og undersøgelser af lavere danske svampe, især af familien *Thelephoraceae*, er fortsat. I slægten *Corticium*, *Peniophora* og *Stereum* er alt indsamlet materiale færdigbehandlet, så at der kun mangler en supplerende af materialet fra vore museer. Endvidere er påbegyndt dyrkningsforsøg med forskellige arter inden for disse slægter for at udrede begrænsningen af vanskelige arter.

De ekstraordinære assistenter, cand. mag. V. HARTELIUS og cand. mag. E. DITLEVSEN har fortsat arbejdet med fremstilling af en varmebestandig sporedannelsesblok for gær. En blok fremstillet af cement og kiselgur viste sig i mange tilfælde velegnet. En foreløbig meddelelse er publiceret i »Nature«. Endvidere har de fortsat undersøgelserne over biokemiske gærmutanter, induceret ved røntgen- eller U.V.-bestråling. En metode til isolering af disse mutanter er udarbejdet. I lighed med de foregående år har de deltaget i det almindelige arbejde med bygforædlingsforsøgene.

FRK. AASE HJORT har vedligeholdt Laboratoriets samlinger af gær- og skimmelsvampe samt foretaget undersøgelser over *Saccharomyces paradoxus*. Hun har endvidere foretaget analyser af Laboratoriets og »Nordgaarden«s humlesorter.

DR. R. S. W. THORNE, Brewing Industry Research Foundation, Nutfield, Surrey, England, har fortsat sine studier over støv- og brudgær og har offentliggjort en afhandling herom i Laboratoriets meddelelser. Han afsluttede sit ophold den 15. april 1951.

Følgende arbejder er offentliggjort i årets løb:

- HARTELIUS, V., and E. DITLEVSEN: The cement block, an improved block for spore-formation in yeast. *Nature*. Vol. 168. 1951.
- THORNE, R. S. W.: The genetics of flocculence in *Saccharomyces cerevisiae*. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol.* Vol. 25, no. 4. 1951.
- WINGE, Ø.: The relation between yeast cytology and genetics. A critique. *Smst.* Vol. 25, no. 3. 1951.
- WINGE, Ø., and CATHERINE ROBERTS: The polymeric genes for maltose fermentation in yeasts, and their mutability. *Smst.* Vol. 25, no. 2. 1951.

Cytokemisk underafdeling.

(Leder: dr. H. HOLTER).

I samarbejde med afdelingens assistenter og med flere af afdelingens gæster har dr. H. HOLTER fortsat undersøgelserne om amøbernes cytokemi og fysiologi. I det forløbne år har hovedvægten været lagt på amøbens respiratoriske enzymesystem og dens sultestofskifte med hensyn til kulhydrat. Undersøgelsen af de cytoplasmatiske enzymeres lokalisering er blevet udvidet til at omfatte et nyt undersøgelsesobjekt, nemlig slimsvampen *Physarum polycephalum*. Arbejdet med den radioautografiske metode, anvendt på amøbernes fordøjelsesfysiologi, er blevet fortsat. Ligeledes fortsat blev de i sidste år påbegyndte fosfoamidase-studier. Alle disse undersøgelser vil blive nærmere omtalt under beretningen om de pågældende medarbejderes arbejde. Til »Advances in Enzymology« har dr. HOLTER skrevet en oversigtsartikel om »Localization of enzymes in cytoplasm«, som vil fremkomme i Vol. 12 (1952). Sammen med professor LINDERSTRØM-LANG har han udarbejdet en oversigt over »Micromethods and their application in the study of enzyme distribution in tissues and cells«, som vil fremkomme i »Physiological Reviews« i 1951.

I samarbejde med dr. E. ZEUTHEN har dr. HOLTER foretaget målinger af de rytmiske forandringer af respirationen under søpindsvinæggets første kløvnings, samt i samarbejde med fru KAREN HOLTER og dr. P. DOHRN en undersøgelse af forandringen af dehydrogenase-aktiviteten under søpindsvinæggets tidlige udvikling. Disse to arbejder blev udført i Stazione Zoologica i Napoli med støtte af Carlsbergfondet og The Rockefeller Foundation.

I september har dr. HOLTER deltaget i et møde om »Physical aspects of cytochemical methods«, der fandt sted i Stockholm og blev foranstaltet af »Society for Cell Biology«. I Videnskabernes Selskab har han den 1. december 1950 holdt et foredrag om »Amøbestudier med radioaktivt kulstof«.

Ekstraordinær assistent, mag. scient. NILS ANDRESEN har fortsat deltaget i undersøgelsen af amøbers fordøjelsesfysiologi ved den autoradiografiske registrering af den radioaktive kulstof-isotop ^{14}C . Sammen med dr. BRUCE POLLOCK har han afsluttet en morfologisk undersøgelse af slimsvampen *Physarum polycephalum*; et arbejde over dette emne ligger trykfærdigt. Desuden er arbejdet på en større fremstilling af amøbers cytologi blevet fortsat. Udarbejdelsen

af en teknik til fryse-tørring af væv er blevet fortsat i samarbejde med mag. scient. KNUD MAX MØLLER i den kemiske afdeling.

Efter indbydelse holdt mag. ANDRESEN foredrag om autoradiografi på Wenner-Gren Institutet i Stockholm i oktober 1950.

Mag. scient. SØREN LØVTRUP har i samarbejde med dr. A. PIGOŃ udført et arbejde om permeabilitet og aktiv transport af vand i amøben *Chaos chaos*. Dette arbejde er i trykken.

Desuden er den eksperimentelle del af undersøgelserne over stofskifte og enzymatisk differentiation under udviklingen af axolotl-embryoner og -larver foreløbig afsluttet, og publikationen om dette emne er under udarbejdelse.

Den 16. februar 1951 holdt mag. LØVTRUP i Selskabet for analytisk kemi et foredrag med titlen »Carlsberg mikrometoder. Gradienten, dykkeren, dykkervægten og deres anvendelse«.

Gæster: CICILY CHAPMAN-ANDRESEN, B. Sc., har fortsat deltaget i det ovennævnte arbejde med indførelse af ^{14}C i amøber, specielt med henblik på udarbejdelsen af en kvantitativ anvendelig teknik. Undersøgelsen af beta-strålingernes indflydelse på foderorganismerne og amøberne selv er blevet fortsat.

Dr. ANDRZEJ PIGOŃ, Krakow, har, foruden sit samarbejde med mag. LØVTRUP, sammen med dr. HOLTEN udført en undersøgelse af amøbers respiratoriske enzymer, især cytochromoxidase.

Dr. BRUCE M. POLLOCK, Rochester, har sammen med dr. HOLTEN studeret fordelingen af peptidase, proteinase og succino-dehydrogenase i cytoplasma af slimsvampen *Physarum*. Dette arbejde er afsluttet og foreligger trykfærdigt, ligesom det morfologiske forarbejde til denne undersøgelse, der blev udført i samarbejde med mag. ANDRESEN.

Mr. SI-OH LI, Chengtu, har afsluttet den i sidste års beretning omtalte fosfoamidase-undersøgelse. Hans arbejde blev fortsat af

Dr. HANS TUPPY, Wien, som studerede visse af enzymets egenskaber, såsom stabilitet og aktiveringsforhold, samt gjorde forsøg på dets rensning.

Dr. HUGO AEBI, Bern, der har arbejdet i kortere tid ved afdelingen, har været beskæftiget ved vægtfyldebestemmelser af amøber i gradientrør med opløsninger af stivelse og uorganiske kolloider.

Stud. mag. INGER RUBIN har afsluttet det i sidste års beretning

omtalte arbejde og har deltaget i undersøgelsen af proteinasefordelingen i *Physarum*.

Desuden har følgende gæster været ved afdelingen i kortere tid:

Dr. G. TEN CATE, Amsterdam; Dr. BERNHARD BECKER, Baltimore; Dr. Sv. GARBY, Uppsala; Dr. H. E. LÖW, Stockholm; Dr. KARL-HEINZ KIESSLING, Uppsala; Professor F. ROSSI, Genova; Dr. D. CAMPBELL, Uppsala.

Følgende afhandlinger er offentliggjort i årets løb:

- HOLTER, H., and SI-OH LI: Determination and properties of phosphoamidase. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim.* Vol. 27, no. 16. 1951.
- ANDRESEN, N., FR. ENGEL and H. HOLTER: Succinic dehydrogenase and cytochrome oxidase in *Chaos chaos*. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. Chim.* Vol. 27, no. 17. 1951.
- HOLTER, H., and SI-OH LI: Phosphoamidase activity of some proteolytic enzymes and rennin. *Acta Chemica Scandinavica*. Vol. 4. 1950.
- HOLTER, H., S. LØVTRUP and INGER RUBIN: Chemistry of the histochemical phosphatase reaction. *Acta Chemica Scandinavica*. Vol. 5. 1951.
- LØVTRUP, SØREN, and ERIK ZEUTHEN: Cartesian diver balance. *Science*. Vol. 113. 1951.
- LØVTRUP, SØREN: Carlsberg mikrometoder. Gradienten, dykkeren, dykkervægten og deres anvendelse. *Kemisk månedsblad*. Årg. 32, no. 7. 1951.
- Yderligere er en afhandling så langt fremskredet i trykken, at det, skønt dens reentrykning ikke har kunnet afsluttes inden $\frac{1}{10}$ 1951, ville være upraktisk at henvise den til næste års beretning:
- LØVTRUP, SØREN, and ANDRZEJ PIGOŃ: Diffusion and active transport of water in the amoeba *Chaos chaos* L. *Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. chim.* Vol. 28, no. 1. 1951.

Beretning fra amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet
dr. phil. CARSTEN OLSEN.

I det forløbne år har dr. OLSEN fortsat sine undersøgelser over planternes ionoptagelse. Undersøgelserne over brintionkoncentrationens betydning for anionernes optagelseshastighed er afsluttet og vil snarest blive offentliggjort.

For tiden foretages undersøgelser over, hvorledes de enkelte ioner gensidigt påvirker hverandre med hensyn til optagelseshastigheden (ionantagonisme). Undersøgelserne vil kunne fortsættes også i vintermånederne, da der i væksthuset er blevet indrettet et anlæg til belysning af planter.

Af »Comptes rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg«, Série chimique, udkom i regnskabsåret 1950—51 vol. 27, no. 13—18, ialt 7 ark. Af Série physiologique udkom vol. 25, no. 2—3, ialt 4 ark.

Laboratoriets personale består ved slutningen af året 1950—51 af følgende:

For den kemiske afdeling er professor, dr. phil. K. LINDERSTRØM-LANG (ansat 1. august 1919 som ekstraordinær, 1. oktober 1930 som ordinær assistent, i den nuværende stilling 1. april 1938) forstander, cand. polyt. M. OTTESEN (ansat 1. oktober 1947 som ekstraordinær assistent, i den nuværende stilling 1. marts 1950) ordinær assistent. Ekstraordinære assistenter er cand. polyt. GORDON JOHANSEN (ansat 1. november 1944) og mag. scient. K. MAX MØLLER (ansat 1. marts 1950).

For den fysiologiske afdeling er professor, dr. phil. ØJVIND WINGE (ansat 1. september 1933) forstander, dr. phil. AAGE SKOVSTED (ansat 1. december 1936) ordinær assistent. Ekstraordinære assistenter er cand. mag. ESSEN DITLEVSEN (ansat 1. oktober 1941), cand. mag. VAGN HARTELIUS (ansat 1. maj 1931 som ekstraordinær assistent ved den gæringsfysiologiske underafdeling, overgået 1. juni 1946 til den fysiologiske afdeling) og CATHERINE ROBERTS, Ph. D. (ansat 1. september 1949).

For den cytokemiske underafdeling er dr. phil. HEINZ HOLTER (ansat 1. oktober 1937 som ekstraordinær assistent ved den kemiske afdeling, i den nuværende stilling 1. januar 1943) afdelingsleder. Ekstraordinær assistent er mag. scient. NILS ANDRESEN (ansat 1. oktober 1946).

Ekstraordinær amanuensis ved Laboratoriet er dr. phil. CARSTEN OLSEN (ansat 1. juni 1919 som ekstraordinær, 1. april 1938 som ordinær assistent ved den kemiske afdeling, i den nuværende stilling 1. oktober 1944).

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. 84.

Bestyrelsen for Carlsberg Laboratoriet den 1. december 1951.

A. C. ANDERSEN.	NIELS BJERRUM.
N. HJELTE CLAUSSEN.	BØRGE JESSEN. KNUD JESSEN.

Afdeling B

Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser.

I 1950—51 indkom der 350 ansøgninger om et samlet beløb af ca. 2.600.000 kr. Der bevilgedes i alt 1.947.394 kr. 37 øre. Af det beløb, som afdelingen havde bevilget, men endnu ikke udbetalt d. 30. september 1951, var bortfaldet 52.031 kr. 69 øre.

I 1950—51 blev der udbetalt til videnskabelige formål 2.009.347 kr. 29 øre¹. Beløbet fordeler sig således:

1. Stadsarkivar, cand. mag. SVEND AAKJÆR til studier i ældre dansk landbrugs- og bebyggelsehistorie 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
2. Samme til dækning af udgifter ved arkivundersøgelser 1.000 kr.
3. Dr. phil. THOMAS OTTO ACHELIS til kollationering og undersøgelser vedrørende en matrikel over slesvigske studenter 1784—1864 1.000 kr.
4. Kommandør i flåden K. E. ACKERMANN til udgivelse af afd. kommandør J. H. Schultz' »Den danske Marine 1814—48«, 3.—4. bd., 9.500 kr.
5. ADELSÅRBOGSFORENINGEN til udarbejdelse og trykning af stamtavler og slægtsbeskrivelser m. v. af danske adelige familier 1.500 kr.
6. Museumsinspektør, cand. mag. ERLING ALBRECHTSEN til dækning af udgifter ved en materialeindsamling til en publikation: »Den ældre Jernalders Gravpladser paa Fyn« 600 kr.
7. Professor emer., dr. phil. VILH. ANDERSEN til litteraturhistoriske studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.

¹ Det samlede udbetalte beløb har været 2.323.958 kr. 19 øre. Heri er ovenfor fradraget refusioner til samlet beløb af 314.610 kr. 90 øre. Af dette sidste beløb vedrører 6.928 kr. 73 øre bevillinger fra tidligere regnskabsår; resten er lagt til de pågældende bevillinger.

8. Samme til honorar for affattelsen af et register til »Horats« 700 kr.
9. Overbibliotekar, dr. phil. JEAN ANKER til studier over værket Flora Danica's tilblivelseshistorie 3.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
10. Professor, dr. phil. ERIK ARUP (†) til studier i Danmarks historie i 17.—19. århundrede 3.000 kr.
11. Ordinær assistent ved Carlsbergfondets biologiske Institut, dr. phil. TAGE ASTRUP til undersøgelser over aminosyrers forhold i organismen 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
12. Amanuensis ved Landbohøjskolens plantefysiologiske Laboratorium, cand. mag. ERNA BACH til medhjælp ved undersøgelse af cyanbrintedannelse i cyanogene storsvampe 500 kr. Første bidrag af en bevilling på 1.000 kr.
13. Professor, dr. phil. H. BACH til dækning af udgifter ved studier indenfor middelalderlig europæisk litteratur vedrørende korstogene 564 kr. 08 øre.
14. Amanuensis ved Københavns Universitets kemiske Laboratorium, dr. phil. BØRGE BAK til medhjælp ved bygning af en mikrobølgespektrograf og ved påtænkte indledende undersøgelser af en række stoffer 33 kr. 50 øre. Fjerde bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
15. Samme til studier af rotationsstrukturen i fleratomige molekylers spektre 2.400 kr. Andet bidrag af en treårig bevilling.
16. Samme til bygning af apparatur til frekvensmåling i området 10.000—100.000 megahertz 1.360 kr. 71 øre. Andet bidrag af en bevilling på 10.000 kr.
17. Samme til medhjælp ved bygning af et modulationssystem samt en frekvensmåleanordning for en mikrobølgespektrograf 2.366 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på 7.200 kr.
18. Professor K. BARR til udgivelse af den store Bundahišn med filologisk kommentar og leksikon samt fortsatte studier over det iranske verbum 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
19. Professor, dr. phil. KAJ BERG til dækning af udgifter ved biologiske studier over ferskvandsorganismer fra rindende og fra stillestående vand 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.

20. Professor, dr. phil. F. J. BILLESKOV JANSEN til medhjælp ved litteraturhistoriske studier 1.440 kr. 25 øre. Første bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
21. Samme som tilskud til en kommenteret udgave af Ludvig Holbergs Epistler 2.000 kr. Femte bidrag af en bevilling på 12.000 kr.
22. Overinspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. & scient. KAJ BIRKET-SMITH til cand. mag. Lennart Edelbergs bearbejdelse af etnografisk materiale fra Afghanistan 600 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
23. Samme til en forsknings- og studierejse i forbindelse med »Galathea«-ekspeditionen 8.000 kr.
24. Samme til Eigil Knuths bearbejdelse af arkæologisk materiale fra Nordøstgrønland 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
25. Professor, dr. phil. JANNIK BJERRUM til videnskabelig medhjælp til kompleksemiske experimentalundersøgelser 300 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
26. Professor, dr. phil. FRANZ BLATT til studieophold i München, Wien, Admont og Milano 3.600 kr.
27. Direktør for Dansk biologisk Station, dr. phil. H. BLEGVAD (†) til undersøgelse over marine bunddyrs biologi 2.000 kr.
28. Professor, dr. phil. & litt. ANDREAS BLINKENBERG til studier over romansk, særlig fransk syntaks 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
29. Kgl. ordenshistoriograf, dr. phil. LOUIS BOBÉ (†) til litteratur- og kulturhistoriske studier 3.000 kr.
30. Professor, dr. phil. HARALD BOHR (†) som årlig lønning efter Statuternes § IX c 2.917 kr.
31. Samme til assistance ved videnskabeligt arbejde 1.200 kr.
32. Samme, professor, dr. phil. DAVID FOG og professor, dr. phil. FR. FABRICIUS-BJERRE til gennemgang af afd. professor J. Hjelmsevs efterladte papirer med en eventuel udgivelse for øje 4.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
33. Professor, dr. phil. & scient. & techn. & jur. NIELS BOHR som årlig lønning efter Statuternes § IX c 12.000 kr.
34. Samme til lønning af medarbejdere og til apparater ved undersøgelser indenfor atomteorien 48.000 kr.
35. Samme til instrumenter til udvidelse af Københavns Uni-

- versitets Institut for teoretisk Fysik 250.000 kr.¹. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 800.000 kr.
36. Samme og professor, dr. phil. P. BRANDT REHBERG til professor George Hevesys deltagelse i biologiske undersøgelser ved hjælp af isotopindikatormetoden 7.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 15.000 kr.
  37. De samme til oprettelse af et isotopforskningslaboratorium 125.000 kr.
  38. Professor, dr. phil. JOHS. BOYE PETERSEN til studium af jord- og ferskvandsalger 1.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  39. Professor emer., dr. phil. P. BOYSEN JENSEN til undersøgelser over determinerings- og differentieringsproblemer 4.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  40. Samme til dækning af udgifter ved videnskabeligt arbejde 1.500 kr.
  41. Professor, dr. phil. FRITHIOF BRANDT til studier i psykologi, med særligt henblik på fuldendelse af »Psykologi« III 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  42. Docent ved Universitetet i Cambridge, cand. mag. ELIAS BREDSDORFF til dækning af udgifter ved fremskaffelse af materiale til belysning af H. C. Andersens forbindelse med Storbritannien og britiske personligheder 2.500 kr.
  43. Professor emer., dr. phil. HANS BRIX til udgivelse af »Analyser og Problemer« VI 5.000 kr.
  44. Samme til medhjælp ved udarbejdelsen af en biografi af Emil Aarestrup 600 kr.
  45. Inspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. H. C. BROHOLM til studier over Danmarks kultur i den yngre jernalder 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  46. Samme til en studierejse til museer i Italien 2.500 kr.
  47. Lektor, dr. phil. ELLINOR BRO LARSEN til dækning af tegneudgifter ved zoologiske arbejder 304 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.000 kr.
  48. Samme til en rejse fra Nairobi til København i forbindelse med forsøg foretaget på »Galathea«-ekspeditionen 2.823 kr.

¹ Af det i 1949—50 udbetalte beløb var 299.100 kr. 01 øre forskudsvis udbetalt til Københavns Universitet og er i regnskabsåret 1950—51 betalt tilbage. Bevillingen indgår herefter i regnskabet med en indtægt af 49.100 kr. 01 øre.

49. Professor, dr. phil. VIGGO BRØNDAL (†) til dækning af udgifter ved udgivelsen af to arbejder 225 kr. Andet bidrag af en bevilling på 800 Kr.
50. Professor, dr. phil. H. V. BRØNDSTED til medhjælp ved biologiske studier 600 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 7.200 kr.
51. Samme til medhjælp ved stofskifteundersøgelser over regenerationsprocesserne 4.800 kr.
52. Museumsdirektør, dr. phil. JOHANNES BRØNDSTED til studier i nordisk arkæologi 2.400 Kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
53. Samme til udarbejdelse ved mag. art. Poul Simonsen af et antal tegnede kort til illustration af »Nordens Fortid« 1.275 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
54. Professor emer., dr. phil. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN til studier indenfor dansk sproghistorie 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
55. Samme til videnskabelig uddannet medhjælp 3.000 kr.
56. Samme til udgivelse af en omarbejdet udgave af 1. bd. af »Gammeldansk Grammatik« 2.900 kr.
57. Direktør for Københavns Universitets neurofysiologiske Institut, dr. med. FRITZ BUCHTHAL til muskel- og nervefysiologiske undersøgelser 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
58. Samme til dækning af udgifter ved videnskabelige undersøgelser 2.952 kr. 42 øre.
59. Samme til dækning af udgifter vedrørende studier over insekternes flugt 7.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
60. Lektor og amanuensis ved Københavns Universitet, dr. phil. T. W. BØCHER til bearbejdelse af materialet fra hans Vestgrønlandsekspedition 1946 600 kr. 87 øre. Femte bidrag af samlede bevillinger på 9.728 kr.
61. Samme til dækning af udgifter i forbindelse med dyrkningsforsøg med en række nordiske blomsterplanter 286 kr. 50 øre. Andet bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
62. Samme til assistance ved dyrkningsforsøg og kromosomtalsundersøgelse af en række danske blomsterplanter 2.000 kr.
63. Professor emer., dr. phil. N. BØGHOLM til et ophold i England 1.000 kr.

64. Fhv. bibliotekar, dr. phil. FR. BØRGESSEN til algologiske undersøgelser 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
65. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF INSTRUMENTER OG APPARATER.
- a) Til et trykluftapparat 1.800 kr. 90 øre. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. phil. Kaj Berg).
  - b) Til et apparat til måling af vands elektrolytiske ledningsevne 1.393 kr. 25 øre. (For tiden stillet til rådighed for samme).
  - c) Til et fotografiapparat til arkitekturoptagelser 1.792 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. phil. C. Elling).
  - d) Til et mikroskop 1.480 kr. (For tiden stillet til rådighed for højesteretsdommer, dr. phil. Victor Hansen).
  - e) Til et apparat til aminosyre-analyser 1.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for universitetsadjunkt, cand. med. Niels Harboe).
  - f) Til et stereomikroskop 1.400 kr. (For tiden stillet til rådighed for dr. phil. Axel M. Hemmingsen).
  - g) Til eftersyn og supplering af tidligere indkøbte mikroskoper 924 kr. 25 øre.
66. CARLSBERGFONDETS UDGRAVNING I HAMA til bearbejdelse af ekspeditionens materiale 6.990 kr. Trettende bidrag af samlede bevillinger på 190.000 kr.
67. Professor, dr. phil. AKSEL E. CHRISTENSEN til forarbejder til en middelalderlig dansk topografi som led i en nordisk middelalder-topografi 500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
68. Arkitekt CHARLES CHRISTENSEN til studier og rekonstruktioner af danske bygningsværker fra ældre tid 1.200 kr.
69. Professor, dr. phil. J. A. CHRISTIANSEN til medarbejdere ved studier over reaktionskinetiske problemer 1.000 kr. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 10.000 kr.
70. Professor TØRSTEN DAHL til biblioteksstudier i Storbritannien 2.000 kr.
71. Professor, dr. phil. HENRIK DAM til studier over lipoidernes biokemi 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
72. Samme til dækning af udgifter ved undersøgelser over eksperimentelt fremkaldt alimentært peptisk ulcer 7.587 kr. 88 øre.

73. DANMARKS TOPOGRAFISK-BOTANISKE UNDERSØGELSE til bearbejdelse og udgivelse af undersøgelsens materiale 3.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
74. DANSK NATURHISTORISK FORENING til udgivelse af et bind af »Danmarks Fauna« 3.000 kr.
75. DET KONGELIGE DANSKE SELSKAB FOR FÆDRELANDETS HISTORIE til forarbejder til udgaven af kong Christian VIII's dagbøger og optegnelser 1.098 kr. Syttende bidrag af samlede bevillinger på 26.100 kr.
76. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB til udgivelse af den af Verner Dahlerup grundlagte Ordbog over det danske Sprog 101.979 kr. 51 øre. Femogtredivte bidrag af samlede bevillinger på 1.624.327 kr. 30 øre.
77. Samme til bogkøb til den danske ordbogs redaktører 94 kr. 65 øre. Del af en større bevilling.
78. Samme til udgivelse af ordbogen til Saxonis Gesta Danorum 696 kr. 57 øre. Del af en større bevilling.
79. Samme til udgivelse af Diplomatarium Danicum, 1.—2. række, 49.394 kr. Del af en større bevilling.
80. Samme til forarbejder til »Danmarks gamle Købstadlovgivning« 4.283 kr. 82 øre. Del af en større bevilling.
81. Samme som bidrag til udgivelsen af professor Peter Skautrup: »Det danske Sprogs Historie« 9.739 kr. 25 øre. Del af en større bevilling.
82. Samme til forarbejder til og udgivelse af »Adam Oehlenschlägers Breve 1809—29« 10.709 kr. 55 øre. Del af en større bevilling.
83. Samme til udgaven af Thomas Kingos skrifter 570 kr. 95 øre. Del af en større bevilling.
84. Samme til udgivelse af Mathias Moth's danske ordbogsværk 17.422 kr. 42 øre. Del af en større bevilling.
85. Samme til udgivelse af »Thords artikler« 3.141 kr. 91 øre. Del af en større bevilling.
86. Samme til honorarer til en udgave af breve og aktstykker vedrørende J. L. Heiberg 1.837 kr. 33 øre. Del af en større bevilling.
87. Samme til honorarer og medhjælp til en udgave af Hans Adolf Brorsons samlede skrifter 6.425 kr. 73 øre. Del af en større bevilling.

88. Samme, DANSK BOTANISK FORENING, DE SAMVIRKENDE DANSKE HAVESELSKABER og ALMINDELIG DANSK GARTNERFORENING til udarbejdelse af en ordbog over Danmarks plantenavne 9.138 kr. 60 øre. Del af en større bevilling.
89. Museumsbestyrer, dr. phil. MAGNUS DEGERBØL til studier over Danmarks og Grønlands pattedyr i fortid og nutid 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
90. Samme til dækning af udgifter ved ornithologiske undersøgelser i Danmark, især orienteringsforsøg og ringmærkning 767 kr. 17 øre. Andet bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
91. Samme, statsgeolog, dr. phil. JOHS. IVERSEN og overinspektør, dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til bearbejdelse af geologisk, pollenanalytisk og zoologisk materiale vedrørende køkkenmøddingproblemet samt fremstilling af manuskripttegninger 17.500 kr. Ottende bidrag af samlede bevillinger på 103.000 kr.
92. Professor, dr. phil. PAUL DIDERICHSEN til medhjælp ved seddeludskrivning m. v. som støtte for den endelige redaktion af en dansk grammatik 206 kr. 15 øre. Femte bidrag af samlede bevillinger på 3.000 kr.
93. DEN DANSKE DYBHAVSEKSPEDITION JORDEN RUNDT, GALATHEA-EKSPEDITIONEN 1950—52 til magnetiske målinger på de største oceandybder 81.546 kr. 45 øre. Andet bidrag af en bevilling på 125.000 kr.
94. Arkitekt, dr. phil. EJNAR DYGGVE til arkæologiske studier 12.000 kr.
95. Samme til dækning af udgifter ved hans arbejde 3.000 kr.
96. Samme til assistance ved den systematiske behandling af det i Nationalmuseet opbevarede store antal fundgenstande fra Jellingudgravningerne 685 kr. 87 øre. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
97. Cand. mag. LENNART EDELBERG til foreløbig bearbejdelse af botanisk materiale fra Afghanistan 800 kr.
98. Professor, dr. phil. RICHARD EGE til dækning af udgifter ved biokemiske undersøgelser 2.000 kr.
99. Fhv. bibliotekar, cand. mag. H. EHRENCRON-MÜLLER til bibliografiske arbejder 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.

100. Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, mag. art. HANS ELLEKILDE til forarbejder og studier vedrørende »Nordens Gudeverden« I-II 1.600 kr.
101. Cand. mag. POVL ENGELSTOFT og overarkivar, dr. theol. BJØRN KØRNERUP til forberedende arbejde på en ny udgave af S. V. Wibergs danske præstehistorie 12.500 kr. Ottende bidrag af samlede bevillinger på 139.200 kr.
102. Professor emer., dr. phil. KNUD FABRICIUS til studier og til udarbejdelse af en fortsættelse af værket: »Skaanes Overgang fra Danmark til Sverige« 1.200 kr. Femte bidrag af samlede bevillinger på 9.600 kr.
103. Samme til en studierejse til Italien med det formål at udarbejde en videnskabelig undersøgelse af de hellenske koloniers, specielt Sybaris' historie, 5.400 kr.
104. Professor, dr. phil. W. FENCHEL til matematiske studier 4.000 kr.
105. Dr. med. ALBERT FISCHER til undersøgelser over vævsceller-nes stofskifte og ernæring 2.400 kr. Første bidrag af en to-årig bevilling.
106. Professor, dr. phil. ERNST FRANDSEN (†) som tilskud til trykning af en monografi over Sophus Claussens forfatterskab 5.200 kr.
107. Forsøgsleder, dr. agro. K. J. FRANDSEN til medhjælp ved cytogenetiske undersøgelser over slægtskabsforholdene inden for slægten *Brassica* 840 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
108. Professor, dr. phil. ASTRID FRIIS til medhjælp ved studier i det 16. og 17. århundredes historie 1.577 kr. 25 øre.
109. Professor, dr. phil. E. K. GABRIELSEN til specialapparatur 335 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.500 kr.
110. Fhv. lektor, dr. phil. OLAF GALLØE til lichenologiske studier 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
111. Samme til udgivelse af værket: »Natural History of the Danish Lichens« 20.374 kr. 46 øre. Del af en større bevilling.
112. Amanuensis, dr. phil. JOHANNES GLAVIND til undersøgelser vedrørende dannelsen af peroxyder af umættede fedtsyrer *in vivo* og *in vitro* 1.600 kr.
113. Professor, dr. phil. P. V. GLOB til rejser til København for at

- gennemgå materiale og arkiver på Nationalmuseet 350 kr.
Første bidrag af en bevilling på 900 kr.
114. Samme til fotografering og rentegning af helleristninger 215 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 800 kr.
  115. Fhv. arkivar i Rigsarkivet P. B. GRANDJEAN til fuldførelse af et værk om kongesegl og en udgave af slesvigske segl 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  116. Samme til udgivelse af danske håndværkerlavs segl indtil 1857 16.124 kr. 56 øre.
  117. Samme til udgivelse af kongelige segl fra Frederik II's, Christian IV's og Frederik III's tid 6.123 kr. Første bidrag af en bevilling på 14.000 kr.
  118. Samme til fotografering af segl 1.513 kr.
  119. Samme til et ophold i Stockholm 425 kr. Andet bidrag af en bevilling på 800 kr.
  120. Samme til ophold i danske og tyske arkiver og museer 800 kr.
  121. GRÆNSEFORENINGEN OG HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND til udarbejdelse af et værk om Flensborg bys historie 10.000 kr.
  122. Professor, dr. phil. KAARE GRØNBECH til sprogvidenskabelige studier 2.000 kr.
  123. Samme til medhjælp 927 kr. 50 øre. Første bidrag af samlede bevillinger på 2.200 kr.
  124. Fhv. bibliotekar, mag. scient. JOHS. GRØNTVED til et plantegeografisk arbejde over Islands flora 500 kr. Femte bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
  125. Samme til botaniske undersøgelser på Island (egnene sydvest for Vatnajökull) 1.500 kr.
  126. Museumsinspektør, dr. phil. OLAF HAGERUP til bearbejdelse af botaniske indsamlinger 1.200 kr.
  127. Dr. phil. MARIE HAMMER til bearbejdelse af »Berlesemateriale« indsamlet i arktisk Kanada 2.000 kr.
  128. Samme til honorering af tegner ved fremstilling af illustrationer til hendes afhandling om den kanadisk-arktiske mikrofauna 784 kr.
  129. Professor, dr. phil. & litt. LOUIS L. HAMMERICH til studier indenfor middelalderfilologi og lingvistik 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.

130. Samme til assistance ved afslutningen af udgivelsen af »Der Ackermann aus Böhmen« 1.800 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
131. Dr. phil. KAJ HANSEN til undersøgelser af bundsedimenterne i de danske søer 1.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
132. Samme som tilskud til publicering af en afhandling om bundsedimenterne i Tystrup sø 1.200 kr.
133. Universitetsadjunkt, dr. phil. POUL HEEGAARD til undersøgelser af morfologiske relationer hos krebsdyrene 750 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.500 kr.
134. Professor, dr. phil. JÓN HELGASON til forberedelse af en ny udgave af »Den norsk-islandske Skjaldedigtning« 1.540 kr. Andet bidrag af en bevilling på 7.200 kr.
135. Lektor, dr. phil. POUL HELMS til udgivelse af Aristoteles' »Fysik« i oversættelse og med indledning og noter, bøgerne 1—4, 4.000 kr.
136. Dr. phil. AXEL M. HEMMINGSEN til medhjælp ved et arbejde over egne flerårige fugleagttagelser og fugleindsamlinger i Nordkina, Bagindien og Polynesien 544 kr. 63 øre. Femte bidrag af samlede bevillinger på 7.000 kr.
137. Fhv. direktør ved Observatoriet og professor ved Universitetet i Leiden, dr. phil. & math. & phys. EJNAR HERTZSPRUNG til studier på astrofysisk område 5.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
138. Samme til videnskabelig medhjælp 4.753 kr. 55 øre.
139. Ekspeditionssekretær i Socialministeriet, dr. phil. & jur. JENS HIMMELSTRUP til udarbejdelse af en Søren Kierkegaard-bibliografi 900 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
140. Overarkivar, dr. phil. HOLGER HJELHOLT til historiske studier 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
141. Professor BJØRN HJELMBORG til en studierejse til Italien 2.000 kr.
142. Professor, dr. phil. LOUIS HJELMSLEV til undersøgelser indenfor sprogteori og almen grammatik 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
143. Samme til videnskabelig medhjælp 2.778 kr. 60 øre.
144. Amanuensis ved Københavns Universitets biokemiske Insti-

- tut, dr. phil. E. HOFF-JØRGENSEN som tilskud til indkøb af en autoklave 3.650 kr.
145. Amanuensens ved Københavns Universitets histologisk-embryologiske Institut, dr. phil. PAUL J. HOLST CHRISTENSEN til insektembryologiske studier over embryonaludviklingen *in vivo* hos *Cochlidion limacodes* Hufn. (fam. *Cochlididae*, *Lepidoptera*) 1.200 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
  146. Afdelingsleder ved Carlsberg Laboratoriet, dr. phil. HEINZ HOLTNER til histokemiske og cytokemiske undersøgelser 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  147. Samme til embryologiske og udviklingsfysiologiske undersøgelser ved marinbiologiske stationer 5.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 14.000 kr.
  148. Professor, dr. phil. ERIK HOLTVED til fuldendelse af bearbejdelse af arkæologisk materiale fra Thule 1.500 kr.
  149. Professor, dr. phil. JOHS. HUMLUM til optagelse af blåkopi-kort over Nordafrika, Vest- og Centralasien 294 kr.
  150. Professor, dr. phil. & jur. & litt. CARSTEN HØEG til studier over byzantinsk kirkedigtning og musik, samt over problemer fra græsk kultur- og litteraturhistorie 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  151. Samme til en samlet udgave af Ciceros filosofiske skrifter, latinsk tekst og dansk oversættelse, 1.057 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 37.375 kr.
  152. Samme til trykning af Papyri Graecae Haunienses, fasc. 2, 200 kr. Første bidrag af en bevilling på 5.762 kr.
  153. Docent, dr. phil. POUL HØYBYE til clichéer til en afhandling »H. C. Andersens franske ven Xavier Marmier« 413 kr. 15 øre.
  154. Samme til fotokopier af 3 italienske håndskrifter 601 kr. 74 øre. Første bidrag af en bevilling på 625 kr.
  155. INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI til historiske undersøgelser 15.000 Kr.
  156. Statsgeolog, dr. phil. JOHANNES IVERSEN til detaljeret kortlægning af træbestanden, opvæksten, bundvegetationen og jordbundsforholdene i to totalfredede skovparceller i Draved skov 3.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 12.000 kr.
  157. Samme til udgivelse af »Textbook of Modern Pollenanalysis« 2.000 kr.

158. Professor emer., dr. phil. AD. S. JENSEN til zoologiske arbejder 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
159. Samme, professor, dr. phil. R. SPÄRCK og dr. phil. Å. VEDEL TÅNING til udgivelse af »The Zoology of Iceland« 4.500 kr. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på 36.166 kr. 67 øre.
160. Professor, dr. med. KAI ADOLF JENSEN til dækning af udgifter ved undersøgelser over penicillinets og andre antibioticas egenskaber 3.631 kr.
161. Professor, dr. phil. KAI ARNE JENSEN til assistance ved organisk-kemisk arbejde 4.800 kr.
162. Samme til komplekkekemiske undersøgelser 2.400 kr.
163. Samme til apparater og instrumenter 1.603 kr. 43 øre. Første bidrag af en bevilling på 15.000 kr.
164. Professor, dr. phil. POVL JOHS. JENSEN til udarbejdelse af et supplement til Vilh. Grønbech: »Hellas« III 1.425 kr. Andet bidrag af samlede bevillinger på 4.000 kr.
165. Professor, dr. phil. KNUD JEPPESEN til studier over italiensk musik, særlig i begyndelsen af det 16. århundrede, 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
166. Afdelingsleder under Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, dr. phil. POUL JESPERSEN (†) til planktonundersøgelser og andre havbiologiske undersøgelser 1.600 kr.
167. Samme til dækning af udgifter ved undersøgelse over forskellige fuglearters udbredelse og forekomst her i landet 800 kr.
168. Pens. lærer JOHS. C. JESSEN som tilskud til udgivelse af »Præstø Amts Skolehistorie indtil 1830« 1.000 kr.
169. Professor, dr. phil. & scient. KNUD JESSEN til dækning af udgifter ved botaniske undersøgelser 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.800 kr.
170. Samme til fremstilling af et varmetråds-anemometer 835 kr. 10 øre.
171. Samme og direktør, dr. phil. H. ØDUM til en botanisk undersøgelse af søjleprofiler fra bunden af danske indhave 617 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på 4.800 kr.
172. Videnskabelig assistent ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. HANS CHRISTIAN JOHANSEN til bearbejdelse af hans sibiriske fuglesamling 2.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 6.000 kr.

173. JYSK SELSKAB FOR HISTORIE, SPROG OG LITTERATUR til udarbejdelse af trykfærdigt manuskript af Sophie Brahes regnskabsbog 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
174. Professor, dr. phil. C. A. JØRGENSEN til medhjælp ved bearbejdelsen af arktisk materiale 750 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
175. Samme til dækning af udgifter ved eksperimentelle og cytologiske undersøgelser over arktiske papaver-arter 2.139 kr. 65 øre. Første bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
176. Dr. phil. HANS JØRGENSEN til studier over Newārī-sproget og andre Himālayasprog 1.600 Kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
177. Professor PETER JØRGENSEN til medhjælp ved afslutning af en undersøgelse vedrørende det plattyske sprog i Slesvig 300 kr. Første bidrag af en bevilling på 1.200 kr.
178. Fhv. højesteretspræsident, dr. jur. TROELS G. JØRGENSEN til udgivelse af »Højesteret fra Grundloven til Retsreformen« 4.200 kr.
179. Direktør, dr. med. HERMAN M. KALCKAR til gennemførelse af et forskningsprogram i enzymologi 19.822 kr. 82 øre. Andet bidrag af en bevilling på 45.000 kr.
180. Fhv. postmester C. KLITGAARD til arkivundersøgelser vedrørende Nordjyllands indre historie 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
181. Lektor, cand. mag. AAGE KNUDSEN til udgivelse af »J. P. Jacobsen i hans digtning« 4.000 kr.
182. Kontorchef ved Stednavneudvalget, cand. mag. GUNNAR KNUDSEN til studier over dansk sproghistorie 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
183. Samme til udgivelse af »Danmarks gamle Personnavne« 18.500 kr. Tiende bidrag af samlede bevillinger på 168.360 kr.
184. Dr. phil. LAUGE KOCH til studier over Grønlands geologi og geografi 2.000 Kr.
185. DET KGL. BIBLIOTEK til fotografering af litterære kilder til dansk historie, litteratur- og sproghistorie i udenlandske samlinger samt i danske samlinger udenfor København 450 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.500 kr.
186. Kgl. ordenshistoriograf, overarkivar, dr. theol. BJØRN KØRNERUP til studier over Danmarks kirke- og skolehistorie, især

- i 16. og 17. århundrede, 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
187. Museumsbestyrer, dr. phil. P. L. KRAMP til zoologiske undersøgelser, særlig morfologiske og systematiske undersøgelser af meduser, 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
188. Professor, dr. phil. & jur. & med. & scient. AUGUST KRØGH (†) og overingeniør OTTO JUEL JØRGENSEN til gennemførelse af planlagte forsøg vedrørende fordelingen af menneskelegemets varmeafgivelse på komponenterne stråling og konvektion 17.200 kr.
189. Amanuensis ved Københavns Universitets medicinsk-fysiologiske Institut, dr. med. POUL KRUHØFFER til studium af dannelseshastigheden af ketonstoffer i den dyriske organisme under forskellige forhold, med henblik på en kvantitativ vurdering af ketondannelsens andel i fedtsyrenedbrydningen 2.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
190. Lærer J. P. KRYGER (†) til arbejde med snyltehvepse og billelarver 800 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
191. Samme til trykning af et arbejde om chalcidier 715 kr.
192. Samme til trykning af en afhandling om mymariderne 967 kr.
193. KØBENHAVNS UNIVERSITET til en meridiankreds til det nye observatorium, i anledning af 300 års dagen for Ole Rømers fødsel, 203.008 kr. 89 øre. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 340.000 kr.
194. Samme til opførelse af hovedbygningen til det planlagte nye astronomiske observatorium 23.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 200.000 kr.
195. Amanuensis ved Københavns Universitets botaniske Laboratorium, dr. phil. MOGENS KØIE til studier ved de botaniske museer i Wien og Kew 2.400 kr.
196. Samme til bearbejdelse af afghanske planter 1.750 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.500 kr,
197. Dr. phil. VILH. LA COUR til studier over Danmarks, specielt Sønderjyllands historie 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
198. Samme til udgravning af »Næsholm« og »Bastrup« 2.000 kr.
199. Professor, dr. phil. ALEX LANGSETH til molekylspektroskopiske undersøgelser 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
200. Samme til videnskabelig medhjælp 3.600 kr.

201. Samme til apparater og præparater til molekylspektroskopiske undersøgelser 3.000 kr. Fjortende bidrag af samlede bevillinger på 49.300 kr.
202. Dr. phil. Sv. G. LARSSON til tegnerhonorarer i forbindelse med forskellige entomologiske arbejder 1.200 kr.
203. Inspektør ved Universitetets zoologiske Museum, dr. phil. HENNING LEMCHE til en anatomisk undersøgelse over baggællesneglen *Philinoglossa helgolandica* 1.200 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
204. Samme til økologiske og morfologiske undersøgelser over baggællesnegle ved Kristineberg zoologiska station i november måned 1950 400 kr.
205. Samme til ophold på en indisk og en australsk biologisk station, i tilknytning til deltagelse i »Galathea«-ekspeditionen, 12.000 kr.
206. Amanuensis ved Københavns Universitets zoofysiologiske Laboratorium, dr. phil. HILDE LEVI og overinspektør, dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til forsøg på verificering af Carbon-14 dateringsmetoden og derefter tidsbestemmelse af dansk arkæologisk, eskimoarkæologisk og geologisk materiale 187 kr. 40 øre. Første bidrag af en bevilling på 22.000 kr.
207. Rigsarkivar AXEL LINVALD til videnskabelig medhjælp 3.200 kr.
208. Samme til udgivelse ved fhv. arkivar S. Nygård af et nyt bind af værket »Kronens Skøder« 6.767 kr. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 18.437 kr. 60 øre.
209. Fhv. lektor, dr. phil. VILH. LORENZEN til studier over dansk bykulturs og bybygnings historie 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
210. Samme til dækning af udgifter til rejser og udarbejdelse af kort og tegninger 736 kr. 18 øre.
211. Professor, dr. phil. HAKON LUND til en rejse til og ophold i USA 6.000 kr.
212. Professor, dr. med. EINAR LUNDGAARD til specielt glasapparat til syntese og degradation af organiske stoffer 744 kr. 50 øre. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
213. Fhv. museumsdirektør, dr. phil. M. MACKEPANG til arkæologiske og historiske studier 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.

214. Samme til udgivelse af et værk om »Kronborgtapeterne« 17.926 kr. 50 øre.
215. Amanuensis ved Aarhus Universitets fysiske Institut, dr. phil. C. B. MADSEN til målinger af protonresonanser i klor og målinger af protoners bremsning og spredning i tungere stoffer 1.000 kr.
216. MARINBIOLOGISK LABORATORIUM til behandling, herunder sortering, af det af Carlsbergfondets Dana-Ekspedition 1928—30 hjembragte materiale, samt offentliggørelse af resultaterne, 89.640 kr. 67 øre.
217. Overinspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til bearbejdelse af materiale fra Danmarks stenalder kulturer 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
218. Samme til tegning og fotografering af oldsager til værket »Danske Oldsager« 20 kr. Fjerde bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
219. Samme til udarbejdelse af samme værk 2.500 kr. Femte bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
220. Fhv. inspektør ved Nationalmuseet, mag. art. HUGO MATTHIESSEN til studium af Danmarks kulturhistorie 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
221. Amanuensis ved Københavns Universitets Institut for sammenlignende Anatomi og zoologisk Teknik, dr. phil. N. THYDSEN MEINERTZ til undersøgelser over ansigtsmuskulaturen og dens innervation hos pattedyrene 1.200 Kr.
222. Samme til medhjælp ved fremstilling af mitosepræparater af foreliggende materiale 1.195 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
223. Lektor, dr. phil. VALDEMAR M. MIKKELSEN til vegetationshistoriske undersøgelser på Bornholm med specielt henblik på bøgens historie 1.200 kr.
224. Museumsbestyrer, dr. phil. TH. MORTENSEN (†) til zoologisk arbejde, særlig udarbejdelsen af vol. V af »Monograph of the Echinoidea«, 3.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
225. Samme til reproduktion af tekstfigurer til samme værk 247 kr. 90 øre. Syttende bidrag af samlede bevillinger på 25.000 kr.
226. Samme til udgivelse af vol.V, part 1 af samme værk 34.272 kr.

227. Samme til assistance ved videnskabeligt arbejde 1.200 kr.
228. Professor, dr. phil. DETLEV MÜLLER til undersøgelser over planters tørkeresistens ved mag. scient. Inger Juel 1.200 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
229. Professor, dr. phil. CHRISTIAN MØLLER til teoretiske undersøgelser indenfor atomkernefysiken 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
230. Fhv. redaktør, cand. mag. ERIK MØLLER til undersøgelser i franske arkiver til oplysning af Frankrigs forhold til den dansk-tyske konflikt i årene inden krigen 1864 4.000 kr.
231. Kommunelærer F. H. MØLLER til trykning af 4-farvetryk af nye arter champignons 428 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
232. NATIONALMUSEET til udgivelse af »Danmarks Kirker« 14.000 kr. Del af en større bevilling.
233. NATIONALMUSEETS ETNOGRAFISKE SAMLING til trykning af mag. art. Henny Harald Hansens arbejde: »Researches on Mongolian Costumes« 16.200 kr.
234. Forfatter, leder af Teatermuseet ROBERT NEHENDAM til teaterhistoriske studier 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
235. Amanuensis ved Københavns Universitets ferskvandsbiologiske Laboratorium, dr. phil. ANKER NIELSEN til morfologiske og biologiske undersøgelser over udviklingen hos vårflyefamilierne *Psychomyidæ* og *Hydropsychidæ* 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
236. Professor, dr. polit. AXEL NIELSEN (†) til studier i Danmarks økonomiske historie i det 17. og 18. århundrede 1.200 kr.
237. Samme til rejser og medhjælp 99 kr. 25 øre.
238. Observator ved Ole Rømer-Observatoriet i Aarhus, cand. mag. AXEL V. NIELSEN til arbejde med foranderlige stjerner 1.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
239. Professor, dr. phil. JAKOB NIELSEN til matematiske studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
240. Amanuensis ved Københavns Universitets zoofysiologiske Laboratorium, dr. phil. MARIUS NIELSEN til undersøgelser over respirationens og kredsløbets regulation 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
241. Professor, dr. phil. & litt. NIELS NIELSEN til undersøgelser af marsken og vadehavet 17.374 kr. 01 øre.

242. Samme til publikation af »Meddelelser fra Skalling-Laboratoriet« 3.324 kr. 42 øre.
243. Samme til fremstilling af »Atlas over Danmark« 10.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 105.000 kr.
244. Samme til publikation af resultater fra Vatnajökull-ekspeditionerne 1934 og 1936 3.512 kr. 24 øre. Første bidrag af en bevilling på 12.800 kr.
245. Professor, dr. phil. ARNE NØE-NYGAARD til en studierejse til Vulkanen Ætna 2.000 kr.
246. Museumsinspektør, mag. art. HANS NORLING-CHRISTENSEN til fremstilling af typetegninger af fibulaer, smykker, ringe, knive m. m. fra romersk jernalder 364 kr. Andet bidrag af en bevilling på 600 kr.
247. Lektor, cand. mag. GUNNAR NYGAARD til undersøgelse af udvalgte danske søers og dammes evne til at producere plantestof i de frie vandmasser 3.730 kr. 39 øre.
248. Professor, dr. phil. & scient. & ing. N. E. NØRLUND til videnskabelige studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
249. Samme til drift af den seismiske station ved København 3.400 kr.
250. Samme til drift af den seismiske station ved Scoresbysund 9.150 kr.
251. Museumsdirektør, dr. phil. POUL NØRLUND (†) til studier over middelalderlig arkæologi 800 kr.
252. Samme til videnskabelig uddannet medhjælp 800 kr.
253. Samme til udgravning af voldstedet Aggersborg ved Limfjorden 10.000 kr. Fjerde bidrag af en femårig bevilling.
254. Dr. phil. GEORG NØRREGAARD til arkivstudier i Stockholm, London, Wien m. fl. byer 6.000 kr.
255. Fhv. direktør for Grønlands Styrelse KNUD OLDENDOW til en historisk redegørelse for de kongelige grønlandske handels- og hvalfangstinspektørers indsats i og indflydelse på det grønlandske styre i ældre tid 2.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
256. Ekstraordinær amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet, dr. phil. CARSTEN OLSEN til undersøgelse over koncentrationens betydning for planternes ionoptagelse 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.

257. Afdelingsleder, mag. scient. C. V. OTTERSTRØM til arbejde med de ferske vandes biologi og specielt med ferskvandsfiskenes biologi og faunistik 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
258. Professor, dr. phil. S. A. PALLIS til en studierejse til Iraq 5.800 kr.
259. KOMITEEN FOR DANSK PEARYLAND EKSPEDITION til bearbejdelse af ekspeditionens materiale 12.600 kr. Andet bidrag af en bevilling på 28.800 kr.
260. Professor emer., dr. phil. HOLGER PEDERSEN til sprogvidenskabelige studier 4.800 kr.
261. Adjunkt, mag. scient. OLAF PEDERSEN til fuldendelse af et påbegyndt arbejde om Nicole Oresme's virke som matematiker og fysiker 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
262. Pens. lærer P. PEDERSEN som tilskud til trykning af »Klittens Historie« 500 kr.
263. Videnskabelig assistent ved Københavns Universitets Institut for almindelig Zoologi, dr. phil. CLAUS MUNK PLUM til undersøgelser over leverens og miltens betydning for blodlegemedannelsen under patologiske tilstande 2.000 kr.
264. Samme til dækning af udgifter ved samme undersøgelser 15 kr. 75 øre.
265. Professor, dr. phil. CHRISTIAN POULSEN til fremstilling af tekstfigurer til afsnittet om trilobiter i et internationalt palæontologisk værk 1.800 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
266. Afdelingsleder ved Dansk Biologisk Station, dr. phil. ERIK M. POULSEN til undersøgelser af krebsdyrenes udbredelse, vækst og forplantning i danske og nordiske ferskvande og have 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
267. Samme til en studierejse til marinbiologiske stationer i Norge 1.400 kr.
268. Lektor ved Københavns Universitet, dr. phil. G. RASCH til undersøgelser over stokastiske differentiaalligninger for en klasse biologiske vækstprocesser 1.600 kr.
269. Professor, dr. phil. EBBE RASMUSSEN til undersøgelser over spektralliniernes finstruktur for adskilte isotoper af luftformige grundstoffer 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 4.000 kr.

270. Samme til spektroskopiske instrumenter til disse undersøgelser 140 kr. Andet bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
271. Samme til en fortætter til indretning af et anlæg til fremstilling af flydende luft 6.000 kr.
272. Pens. højskolelærer RASMUS RASMUSSEN til udgivelse af en ordbog over gamle færøske plantenavne 3.500 kr.
273. Docent og museumsinspektør J. P. J. RAVN (†) til et arbejde over dansk geologis historie 2.000 kr. Andet bidrag af en treårig bevilling.
274. Professor, dr. phil. EDGAR RUBIN (†) til undersøgelser indenfor iagttagelsespsykologien 1.200 Kr.
275. Samme til medhjælp ved lektor, dr. phil. G. Rasch 1.200 kr.
276. Samme til medhjælp ved en psykologisk undersøgelse vedrørende iagttagelsespsykologi 1.803 kr. 80 øre. Første bidrag af samlede bevillinger på 3.000 kr.
277. Professor, dr. phil. PAUL V. RUBOW til litteraturhistoriske forskninger 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
278. Samme til en studierejse til England 2.000 kr.
279. Samme som tilskud til trykning af »Holger Drachmann«, 3. del, 1.000 kr.
280. Amanuensis ved Københavns Universitets astronomiske Observatorium, dr. phil. MØGENS RUDKJØBING til undersøgelser vedrørende stjernernes spektre 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
281. Professor JØRGEN RYBNER til oprettelse af en ionosfærestation i Godhavn på Vestgrønland som led i internationalt samarbejde 10.000 kr.
282. Fhv. bibliotekar, dr. phil. HANS RÆDER til filologiske studier 3.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
283. Videnskabelig assistent ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. FINN SALOMONSEN til dækning af udgifter til ringmærkning af fugle på Grønland 1.350 kr. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 11.425 kr.
284. Samme til en ekspedition til øgrupperne Sanghir og Peling i Indonesien, i tilslutning til »Galathea«-ekspeditionen, med særligt zoogeografiske formål 20.000 kr.
285. Professor, dr. phil. C. E. SANDER-HANSEN til dækning af

- udgifter ved ægyptologiske studier 1.248 kr. 56 øre. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
286. Samme til en rejse i Øvreægypten 2.000 kr.
287. Forfatter AUGUST F. SCHMIDT til studium af den danske almues kulturhistorie, samt til egnhistoriske undersøgelser 1.500 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
288. Overlæge, dr. med. H. I. SCHOU (†) til et værk om D. G. Monrad, psykologisk og psykiatrisk belyst, 2.000 kr.
289. Professor, dr. med. FRITZ SCHØNHEYDER til medhjælp ved studier over hydrolytiske enzymreaktioners mekanisme 2.400 kr.
290. Museumsinspektør, cand. theol. & mag. art. HALFDAN SIIGER til bearbejdelse af etnografisk materiale fra Boro'erne i Assam 1.800 kr.
291. Professor PETER SKAUTRUP til indsamling, udskrivning og systematisering af dialektmateriale fra Jylland 1.000 kr.
292. Ordinær assistent ved Carlsberg Laboratoriet, dr. phil. A. SKOVSTED til undersøgelser over lavere svampe 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
293. Fhv. museumsdirektør, cand. mag. VILH. SLOMANN til studier over orientalsk indflydelse på europæisk kunst 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
294. Lærer ved Statens Institut for Talelidende, dr. phil. SVEND SMITH til dækning af udgifter ved eksperimentelle undersøgelser af talens og sangens fysiologiske forhold 34 kr. 25 øre. Syvende bidrag af samlede bevillinger på 2.000 kr.
295. Professor, dr. phil. R. SPÄRCK til bearbejdelse ved mag. scient. Knud Paludan af de af ham på den 3. danske centralasiatiske ekspedition i Afghanistan indsamlede fugle 4.800 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
296. Samme til tegne- og fotograferingshjælp ved bearbejdelsen af østgrønlandske fossiler 179 kr. 52 øre. Syvende bidrag af samlede bevillinger på 3.000 kr.
297. Professor, dr. phil. E. STEEMANN NIELSEN til assistance ved en undersøgelse over fotosyntesen 2.400 kr.
298. Overinspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. AXEL STEENBERG til bearbejdelse af materiale indsamlet på en studierejse til Finland samt indsamling af materiale fra andre dele af verden vedrørende skåltegn og primitivt agerbrug 1.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.

299. Samme til en undersøgelse af to gårdtomter i den nedlagte landsby Store Valby ved Slagelse 10.000 kr. Tredie bidrag af samlede bevillinger på 40.000 kr.
300. Professor, dr. phil. H. STEN til medhjælp ved udarbejdelsen af værket »Les temps du verbe finit en français« 306 kr. 45 øre. Første bidrag af en bevilling på 1.200 kr.
301. Professor, dr. phil. AD. STENDER-PETERSEN til slaviske (specielt russiske) sprog- og litteraturstudier 3.000 kr.
302. Samme til tilvejebringelse af hjælpemidler for et organiseret videnskabeligt forskningsarbejde vedrørende Østeuropa gennem tiderne 4.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 10.000 kr.
303. STRØDAM-KOMITÉEN til en biologisk undersøgelse af fuglelivet på »Strødam« ved professor, dr. phil. Hans Christian Johansen 400 kr. Fjerde bidrag af en bevilling på 1.600 kr.
304. Samme til en biologisk undersøgelse over ferskvandscopepoder ved cand. mag. Ulrik Røen under ledelse af professor, dr. phil. Kaj Berg 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
305. Professor, dr. phil. BENGT STRÖMGREN til astrofysiske undersøgelser, specielt vedrørende grundstoffernes kosmiske udbredelse, 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
306. Samme til udvidelse og fortsat drift af en observationsstation ved Sophienholm til fotoelektrisk-astrofotometriske målinger 155 kr. 17 øre. Syvende bidrag af samlede bevillinger på 18.000 kr.
307. Samme til udgravning og overbygning af resterne af Stjerneborg på Hven 7.500 kr.
308. Arboretforstander, dr. agro. C. SYRACH LARSEN til forsøg over skovtræernes evne til vegetativ formering ved stiklinger 2.400 kr.
309. Amanuensis ved Københavns Universitets botaniske Museum, lektor, dr. phil. THORVALD SØRENSEN til medhjælp til udførelse af tegninger og fremstilling af tabeller 928 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
310. Direktør for Dansk biologisk Station, dr. phil. Å. VEDEL TÅNING til bearbejdelse af en krebsdyrgruppe indsamlet af Dana-ekspeditionerne, ved dr. phil. P. Heegaard 400 kr. Første bidrag af en bevilling på 800 kr.

311. Professor emer. WILLIAM THALBITZER til studier vedrørende eskimoerne, særlig østgrønlænderne, 4.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
312. Samme til honorering af sprogkyndig medhjælp fra Grønland ved bearbejdelsen af eskimoisk folkloristisk materiale 787 kr. 35 øre. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 3.400 kr.
313. Museumsdirektør, dr. phil. HARALD M. THAMDRUP til visse specialanalyser vedr. jordprøver, der knytter sig til et biologisk materiale til belysning af regnormenes udbredelse og fordeling, 1.000 kr.
314. Professor, dr. phil. MATHIAS THOMSEN til dækning af udgifter og til assistance ved zoologiske undersøgelser 3.600 kr.
315. Lektor og amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. GUNNAR THORSON til tegnearbejde ved studier over forgællesneglens æg og udvikling 900 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
316. Samme til undersøgelser over de marine bunddyrs økologi og biologi 3.200 kr.
317. Samme til dækning af udgifter ved undersøgelser over bunddyrlarvernes økologi i de danske have 3.700 kr.
318. Samme til reproduktion af tegninger til bindet »Marine Forgællesnegle« i serien »Danmarks Fauna« 1.745 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på 1.932 kr.
319. Universitetsadjunkt, dr. phil. HELGE TOLDBERG til studieophold i England 2.000 kr.
320. Professor, dr. phil. AXEL TOVBORG-JENSEN til medhjælp ved en røntgenografisk undersøgelse af komplekssalte 600 kr.
321. Professor E. TRANEKJÆR RASMUSSEN til assistance ved fuldførelsen og udgivelsen af en matematisk afhandling 300 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
322. Afdelingsgeolog, mag. scient. JØRGEN TROELS-SMITH til pollenstatistisk bearbejdelse af materiale fra Burgmoos, Bern, Schweiz 5.121 kr. 50 øre. Andet bidrag af en bevilling på 8.000 kr.
323. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, dr. phil. S. L. TUXEN til gennemførelse af en undersøgelse af hovedkapslens morfologi hos fluelarven og beslægtede diptertyper ved Henning Anthon 6.000 kr.
324. UDVALG FOR FOLKEMAAL til videreførelse af arbejdet på Ord-

- bog over danske Ømål og til redaktion af denne 12.610 kr. 08 øre.
325. UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND til udgivelse af Danmarks gamle Folkeviser 1.600 kr. Del af en større bevilling.
326. Samme til en udgave af danske metrikere 10.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 61.860 kr.
327. Samme til trykning af folkebogen: De gamle Vijses Exempler, ved fil. lic. Laurits Bødker, 10.050 kr.
328. Amanuensis ved Landbohøjskolen, cand. polyt. AUGUSTA M. UNMACK til medhjælp ved røntgenografisk undersøgelse af danske lerarter 1.110 kr. Syvende bidrag af samlede bevillinger på 10.200 kr.
329. Professor, dr. phil. STIG VEIBEL til videnskabeligt uddannet medhjælp 2.700 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
330. VIDENSKABERNES SELSKAB som årligt tilskud efter Statuternes § X 20.000 kr. samt tillæg 20.000 kr.
331. VIDENSKABERNES SELSKABS DUCANGE-KOMMISSION til redaktion af det indsamlede materiale til et glossar over dansk middelalderlatin 4.200 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 17.300 kr.
332. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION TIL UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE til systematisk gennemgang af danske privatarkiver og -biblioteker 2.000 kr.
333. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR DEN ÆGYPTISKE ORDBOG til lønning for dr. phil. habil. W. Erichsen 12.500 kr.
334. Dr. med. THURE VILSTRUP til dækning af udgifter ved en undersøgelse af struktur og funktion af et delorgan i det indre øre med henblik på muligheden af, at dette aktivt deltager i høremekanismen 1.862 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
335. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Studiesamling, dr. phil. HELGE VOLSØE til teknisk assistance ved histologiske undersøgelser af endocrine kirtler og gonader 1.100 kr. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på 6.300 kr.
336. Videnskabelig assistent ved Københavns Universitets ægyptologiske Laboratorium, dr. phil. A. VOLTEN til bearbejdelse af ægyptiske papyri 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.

337. Dr. phil. SOPHUS WEBER til fysiske undersøgelser og beregninger over strømning af luftarter i snævre kanaler samt andre luftkinetiske diffusionsproblemer ved lavere temperaturer 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
338. KOMITEEN FOR UDGIVELSE AF WEILBACHS KUNSTNERLEKSIKON, 3. UDGAVE, til forarbejder 28.750 kr. Niende bidrag af samlede bevillinger på 168.475 kr.
339. Professor emer., dr. phil. C. WESENBERG-LUND til medhjælp ved ferskvandsundersøgelser 1.000 kr.
340. Samme til zoologiske arbejder 3.500 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
341. Samme til dækning af udgifter ved zoologiske undersøgelser 1.000 kr.
342. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, mag. scient. ELISE WESENBERG-LUND til dækning af udgifter ved tegnearbejde 710 kr. Niende bidrag af samlede bevillinger på 4.300 kr.
343. Professor, dr. phil. MOGENS WESTERGÅRD til teknisk assistance ved biokemisk-genetiske undersøgelser over *Neurospora* 5.400 kr. Andet bidrag af en bevilling på 10.800 kr.
344. Samme til undersøgelse over kemisk fremkaldte mutationer hos mikroorganismer, 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
345. Samme til dækning af udgifter ved bearbejdelse af cytologisk materiale af planter indsamlet i de alpine områder i det vestlige Nordamerika 750 kr.
346. Fhv. stiftsskriver, dr. juris C. W. WESTRUP til retshistoriske og retssociologiske undersøgelser 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
347. Samme til trykning af vol. IV af »Introduction to early Roman Law — Sources and Methods« 7.519 kr. 76 øre.
348. Købmand J. WINTHER til udgravninger på stenalderbopladsen på Lindø 5.000 kr.
349. Universitetsadjunkt, dr. phil. ERIK ZEUTHEN til celle- og zoofysiologiske undersøgelser 2.400 kr.
350. Samme til teknisk assistance ved studier over celledelingens fysiologi 2.350 kr.
351. Professor, dr. med. SØREN L. ØRSKOV til dækning af udgifter ved undersøgelser over cellers permeabilitet 2.000 kr.

352. Carlsbergfondets Universitetslegat af 25. September 1926 (jfr. beretning 1925—26 s. 57 og 1943—44 s. 80).

I 1950—51 er udbetalt ialt 28.000 kr., nemlig 2.000 kr. til dr. phil. RUDI THOMSEN, cand. mag. VIGGO HANSEN, cand. mag. P. FUGLSANG, dr. phil. KNUD TOGEBY, mag. art. KRISTOF GLAMANN, mag. art. MARTIN JOHANSEN, mag. art. KRISTINE NETTEBERG, født HELTBERG og mag. scient. JÓANNES RASMUSSEN, 4.000 kr. til cand. mag. H. TVERMOES, mag. art. MARIE-LOUISE BUHL og dr. phil. C. BARKER JØRGENSEN.

---

353. Carlsbergfondets Universitetslegat for Aarhus Universitet (se beretning 1943—44 s. 80).

I 1950—51 er udbetalt 3.000 kr. til mag. art. ERIK RESKE-NIELSEN og 1.000 kr. til mag. art. THORKILD BJØRNVIG.

---

354. Carlsbergfondets biologiske Institut.

Til Institutets drift i 1950—51 er udbetalt 127.386 kr. 51 øre af afdeling B, jfr. Institutets regnskab s. 86.

Carlsbergfondets biologiske Institut.

(Leder: Dr. ALBERT FISCHER)

Dr. ALBERT FISCHER har i årets løb fortsat dyrkningen af normale og maligne vævsceller uden for organismen og foretaget sammenlignende undersøgelser herover. Det har foreløbig vist sig, at de to vævscelletypers krav til næringsmediet er forskellige. Iøvrigt har det i den senere tid været muligt at dyrke normale vævsceller på syntetiske medier op mod 40 dage, — en betydelig fremgang.

I samarbejde med docent, dr. GÖSTA EHRENSVÄRD, Stockholm, er der påbegyndt et arbejde gående ud på at få den vigtige oplysning om, hvorvidt vævscellerne er i stand til at nedbryde proteinstofferne i kulturmediet. I forbindelse med disse isotoparbejder har dr. Ehrensvärd besøgt Institutet et par gange i årets løb og dr. Fischer har været i Stockholm for nærmere at tilrettelægge arbejdet.

Efter indbydelse har dr. Fischer holdt forelæsninger på universitetet i Heidelberg og på Kaiser Wilhelm-Institutet sammesteds.

Dr. Fischer er i årets løb blevet Fellow of the International Hæmatological Society og videnskabeligt medlem af Max Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften i Göttingen.

Dr. AUDREY FJELDE, Minnesota, U.S.A. har arbejdet på Institutet i et år i udveksling med mag. art. Bohus Jensen. Dr. Fjelde har dyrket Carcinomvæv i Chorion Allantois Membranen på befrugtede æg og iagttaget væksten gennem et vindue i æggeskallen. Endvidere har hun undersøgt virkningen af Cortison på vævskulturer af hjertevæv. Cortison synes ikke at hæmme væksten i renkulturer.

Endvidere har dr. FJELDE fortsat et af dr. ALBERT FISCHERS tidligere arbejder, hvorved det kunne vises, at forskellige bakte-

rietyper, selv hæmolytiske streptokokker, i ret stor grad er i stand til at stimulere væksten af vævsceller *in vitro*.

I årets løb har dr. ERIK HENRIKSEN arbejdet med forsøg på at inducere knoglevæv efter Levanders metode, dels på kaniner dels på rotter. Endvidere har han i vævskulturer af muskel-fibroblaster undersøgt disses indhold af alkalisk fosfatase.

Cand. phil. ERIK ENGHUSEN har arbejdet med undersøgelser over bindevævs argyrophyli. Herover foreligger et arbejde trykt i Acta Anatomica. Videre har han foretaget undersøgelser gående ud på forbedring af mikrotom-teknikken til præparering af snit af vævskulturer; dette arbejde er i trykken. Ligeledes har han påbegyndt undersøgelser over dannelsen af kollagene fibriller i kulturer af embryonalt hjertevæv.

Dr. R. M. HARDISTY, St. Thomas Hospital, London, har i ca. $\frac{3}{4}$ år arbejdet med dyrkning af leukæmiske benmarvsceller fra mennesker i kulturer og endvidere studeret produktionen af globulin i myelomceller *in vitro*.

Dr. THORDAHL-CHRISTENSEN, Landbohøjskolen i København, har arbejdet med dyrkning af et særligt svinevirus forekommende i visse svinearter.

Dr. JOHANSSON, Karolinska Sjukhuset, Stockholm, har besøgt Institutet for at tale om muligheden for samarbejde over hypofyseundersøgelser.

Docent, Dr. GÖSTA EHRENSVÄRD har i to perioder besøgt Institutet for at tilrettelægge større arbejder med dr. Fischer.

Dr. CAMPBELL, Uppsala, har arbejdet en kortere tid på Institutet for at sætte sig ind i vævsdyrkningsteknikken.

Dr. BRATTSTRÖM og dr. BRODIN, Uppsala, har opholdt sig nogle dage på Institutet for at diskutere muligheden for arbejde med Levander-forsøg på vævskulturer.

Dr. med. RENATE LETTRÉ, Heidelberg, har i 3 uger arbejdet og studeret vævsdyrkning.

Professor DITTMAR, Frankfurt, tilbragte 2 uger her for at studere og diskutere eventuelle samarbejdsmuligheder.

Professor SPRINTZ og dr. BAKER, begge U.S.A., har besøgt Institutet for at diskutere virussygdomme.

Professor WIELAND, Mainz, har i et par dage diskuteret syntetiske medier og undersøgt mulighederne for samarbejde som gæst på institutet.

Dr. LOUIS REY, Paris, dr. KONEJNENBERG, Amsterdam, dr. FERNHOLZ og dr. SAUTHOFF, begge Heidelberg, har aflagt besøg for at studere vor vævsdyrkningsteknik.

Dr. TANTL, Melbourne, har aflagt besøg for at diskutere forskellige biokemiske spørgsmål.

Professor GOLDFORB, Colombia University, redaktør af »Science«, har tilbragt et par dage i Institutet for at samtale om forskellige spørgsmål vedrørende publikationer og tidsskrifter.

Endelig har professor KARL MEJER, New York, aflagt et kortere besøg.

Dr. phil. TAGE ASTRUP har fortsat undersøgelserne over blodets fibrinolytiske enzymer, der nu støttes af »Rigsforeningen til bekæmpelse af de rheumatiske sygdomme« og af »Josiah Macy, Jr. Foundation«, New York. I arbejdet har følgende deltaget.

Læge STEN MÜLLERTZ (udarbejdelse af bestemmelsesmetoder for fibrinolytiske enzymer), læge IB O. BJERREHUUS (vævs og urins fibrinolytiske aktivitet), civilingeniør NORMA ALKJÆRSIG (fibrinolytiske inhibitorer), civilingeniør AGNETE STAGE, med stipendium fra »Det teknisk-videnskabelige Forskningsråd« (isolering af den fibrinolytiske lungeinhibitor) og civilingeniør ALICE KJÆR (lungeinhibitorens egenskaber). Stud. mag. MOGENS LASSEN har arbejdet med isoleringen af plasmin og plasminogen og med electroforese-undersøgelser. Civilingeniør JENS RUD HANSEN har arbejdet med koagulationsproblemer og fil. lic. WALBORG THORSELL, Stockholm, har undersøgt inhibitorernes virkning overfor nogle ikke-proteolytiske enzymer. Forskellige undersøgelser vedrørende blodets proteiner, det forhøjede blodtryk og organismens aminosyrer er ligeledes ført videre. Der er ialt 12 arbejder i trykken.

Dr. ASTRUP holdt efter invitation foredrag om de proteolytiske inhibitorer på det 4. nordiske ingeniørmøde i Helsingfors (11.—13. juni 1951). På den 7. skandinaviske Fysiologkongres i Århus (15.—18. august 1951) gav han en meddelelse om bestemmelsen af vassopressin ved dets virkning på ikke-narkotiserede kaniner. Som inviteret hovedreferent til den 3. internationale hæmatologkongres i Rom (3.—6. oktober 1951) holdt han foredrag om undersøgelserne over fibrinolysen. Denne rejse benyttedes endvidere til deltagelse i det svejtsiske naturforskerselskabs årsmøde

i Luzern (29. september—1. oktober 1951) og til et besøg på Stazione Zoologica i Napoli, hvor der holdtes foredrag om fibrinolyseundersøgelsernes teknik og de fibrinolytiske inhibitorer.

Som gæster har følgende arbejdet: Civilingeniør ALFRED FOCH, læge LISE THAMSEN, stud. mag. LISA BUCH, læge JØRN HESS THAYSEN.

Arbejder udkommet:

- ASTRUP, T., CROCKSTON, J., and MACINTYRE, A.: Proteolytic Enzymes in Blood. *Acta Physiol. Scand.* 1950, **21**, 238.
- ASTRUP, T.: Om kemiske patenter, navnlig vedrørende lægemidler. *Ingeniøren*. 1951, **60**, 179.
- ASTRUP, T.: Proteolytiske inhibitorer og deres eventuelle industrielle betydning. 4. nordiske Ingeniørmøde, Helsingfors, juni 1951.
- ASTRUP, T.: Om dansk lægemiddelfremstilling. »*Ingeniøren*« 1951, **60**, 449.
- ASTRUP, T.: »Blood Clotting and Allied Problems«, Transactions of the second Conference, 1949. Boganmeldelse i *Archiv of Biochemistry and Biophysics*. 1951, **31**, 462.
- ASTRUP, T., and ALKJÆRSIG, N.: Quaternary Detergents and the Activity of Trypsin and Plasmin. *Nature*. 1951, **168**, 565.
- ASTRUP, T.: Aktivering af blodets proteolytiske enzymer. *Kemisk Månedssblad*. 1951, **32**, 90.
- ASTRUP, T.: The Activation of a Proteolytic Enzyme in Blood by Animal Tissue. *Biochem. Journal*. 1951, **50**, 5.
- ENGHUSEN, E.: Über die Bildung der argyrophilen Fibrillen. *Acta Anatomica*. Vol. XII. 1951, **12**, 664.
- PERMIN, P. M.: The Fibrinolytic Activator in Animal Tissue. *Acta Physiol. Scand.* 1950, **21**, 159.
- ROOK, J. A. F., MOUSTGAARD, J., and JAKOBSEN, P. E.: An electrophoretic Study of the Changes in the Serum Proteins of the Pig from Birth to Maturity. *Royal Veter. and Agricult. Coll. Copenhagen. Year Book 1951*, p. 81.
-

Skrifter indsendt til Carlsbergfondet.

I henhold til de vilkår, der gælder for modtagelse af understøttelser af Afdeling B, er der vedrørende tiden 1. oktober 1950—30. september 1951 til fondet indsendt følgende publikationer (ordnede efter modtagernes navne¹):

SVEND AAKJÆR.

1. Korntiende og kornareal i det 14. århundrede. II. Historisk Tidsskrift. 11. række. III. 1950.

THOMAS OTTO ACHELIS.

1. Schleswigsche Studenten auf italienischen Universitäten. Genealogie und Heraldik. Jahrg. 3. 1951.

K. E. ACKERMANN.

1. — og J. H. SCHULTZ: Den danske Marine 1814—1848. Orlogsfarten I-II. 1950.

ADELSAARBOGSFORENINGEN.

1. Danmarks Adels Aarbog. Udg. af en Forening. Red. af Louis Bobé og Albert Fabritius. Aarg. 68. 1951.

VILH. ANDERSEN.

1. Horats. Fjerde Bog. Norden. Tredie Del. 1951.

JEAN ANKER.

1. Georg Christian Oeders botanische Reise in Europa um die Mitte des achtzehnten Jahrhunderts. Centaurus. 1951.
2. Flora Danica som herbarium vivum. Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen. Årg. XXXVIII. 1951.

DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION.

1. Arngrimi Jonæ opera latine conscripta. Ed. Jakob Benediktsson. Vol. I—II. Hafniæ 1951. (Bibliotheca Arnamagnæana. Vol. IX—X).

H. BACH.

1. Bibeloversættelser før Christian III's danske Bibel. »Bidrag til den danske Bibels Historie«. 1950.

¹ Trykkestedet for bøger er København, hvor intet andet er angivet. Ved afhandlinger i tidsskrifter o. l. angives kun årgang eller bind (uden sidetal), derimod ikke, om afhandlingen er indsendt i særtryk.

C. J. BECKER.

1. Den grubekeramiske kultur i Danmark. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1950.

KAJ BERG.

1. August Krogh in memoriam. Hydrobiologia. Vol. II. 1950.
2. News. Smst. Vol. II.
3. Notes on Some Large Danish Springs. Smst. Vol. III. 1951.
4. The Content of Limnology Demonstrated by F.-A. Forel and August Thienemann on the Shore of Lake Geneva. Proceedings of the International Association of theoretical and applied Limnology. Vol. XI. Stuttg. 1951.
5. On the Respiration of some Molluscs from Running and Stagnant Water. Année Biologique. Tome 27. 1951.
6. Anker Nielsen: Notes on the Genus *Apatidea* MacLachlan. Entomologiske Meddelelser. XXV. 1950.
7. Anker Nielsen: *Hydroptila occulta* Eaton, New to the Danish Fauna. Smst. XXVI. 1951.
8. Anker Nielsen: On the Zoogeography of Springs. Hydrobiologia. Vol. II. 1950.
9. Anker Nielsen: Contributions to the Metamorphosis and Biology of the Genus *Atrichopogon* Kieffer (Diptera, Ceratopogonidæ) with Remarks on the Evolution and Taxonomy of the Genus. 1951. (Vidensk. Selsk. Biolog. Skrifter. VI, 6).
10. Anker Nielsen: Is dorsoventral flattening of the body an adaptation to torrential life? Proceedings of the International Association of theoretical and applied Limnology. Vol. XI. 1951.
11. Anker Nielsen: Spring fauna and speciation. Smst. Vol. XI.
12. Kaj Hansen: The Geology and Bottom Deposits of Lake Tystrup Sø, Zealand. 1950. (Danmarks Geologiske Undersøgelse. II. Række. Nr. 76).
13. Gunnar Nygaard: How to make permanent fluid mounts of plankton-organisms. Hydrobiologia. Vol. III. 1951.
14. Dansk Ingeniørforening. Spildevandskomitéen. Skrift Nr. 3: Biologiske, biokemiske, bakteriologiske samt hydrometriske undersøgelser af Pøleåen 1946 og 1947. Struer 1951.
15. Barbara M. Walshe: Observations on the Biology and Behaviour of Larvae of the Midge *Rheotanytarsus*. The Journal of the Qekett Microscopical Club. Series 4, Vol. III. 1950.
16. Barbara M. Walshe: The Function of Haemoglobin in Relation to Filter Feeding in Leaf-Mining Chironomid Larvae. The Journal of Experimental Biology. Vol. 28. 1951.
17. Barbara M. Walshe: The feeding habits of certain chironomid larvae (subfamily *Tendipedinae*). Proceedings of the Zoological Society, London. Vol. 121.
18. Desmond S. Johnson: *Ceriodaphnia setosa* Matile, en for Danmark ny Daphnia-art. Flora og Fauna. 1951.

F. J. BILLESKOV JANSEN.

1. Ludvig Holberg: Epistler. Udg. med Kommentar af F. J. B. J. V. 1951.

JENS BING.

1. —, Ivar Sperber and Gunnar Teilum: Nephrosis-like Renal Changes and other Effects of Intraperitoneal Injection of Protein Hydrolysate. Acta Pathologica. Vol. XXIX. 1951.

JANNIK BJERRUM.

1. On the Tendency of the Metal Ions Toward Complex Formation. Chemical Review. Vol. 46. 1950.
2. Syre-basebegrebets udviklingshistorie og om det hensigtsmæssige i at indføre et særligt antibasebegreb ved siden af syrebegrebet. Fysisk Tidsskrift. Årg. 48. 1950.
3. — og Carl Göran Lamm: Metal Ammine Formation in Solution. VII. Cupric-Pentammine Formation with *n*-Butylamine. Acta Chemica Scandinavica. Vol. 4. 1950.
4. Die Entwicklungsgeschichte des Säure-Basenbegriffes und über die Zweckmässigkeit der Einführung eines besonderen Antibasenbegriffes neben dem Säurebegriff. Die Naturwissenschaften. Jahrg. 38. 1951.
5. Über die Notwendigkeit eines besonderen Antibasenbegriffes. Betrachtungen zu den Vorstellungen über Säuren und Basen. Angewandte Chemie. Jahrg. 63. 1951.

ANDREAS BLINKENBERG.

1. Le problème de l'accord en français moderne. Essai d'une typologie. 1950. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXXIII, 1).
2. Quel sens Montaigne a-t-il voulu donner au mot Essais dans le titre de son œuvre? Mélanges de linguistique et de littérature romanes offerts à Mario Roques. Tome 1. Aarhus 1950.

HARALD BOHR (†), DAVID FOG og FR. FABRICIUS-BJERRE.

1. Johannes Hjelmslev: Den udvidede ptolemæiske Læresætning og Strehlke's Formel. Matematisk Tidsskrift. A. 1950.
2. Fr. Fabricius-Bjerre: The Osculating Conics of Steiner's Hypocycloid. Review of Elementary Mathematics. Vol. VI. Basel. 1951.
3. Fr. Fabricius-Bjerre: On the Osculating Conics of the Cycloids. Matematisk Tidsskrift. B. 1951.

NIELS BOHR.

1. Atomphysik und internationale Zusammenarbeit. Universitas. Jahrg. 6. Stuttg. 1951.
2. Tale ved mindehøjtideligheden paa Københavns Universitet den 9. marts 1951 paa hundredaarsdagen for Hans Christian Ørstedes død. Fysisk Tidsskrift. 1951.

3. Niels Arley og A. Hald: On the Mean Successive Difference Estimate of Dispersion. *Matematisk Tidsskrift. B.* 1950.
4. Aage Bohr: On the Quantization of Angular Moments in Heavy Nuclei. *The Physical Review. Vol. 81.* 1951.
5. Aage Bohr: Nuclear Magnetic Moments and Atomic Hyperfine Structure. *Smst. Vol. 81.* 1951.
6. K. J. Brostrøm, B. S. Madsen og C. B. Madsen: Yields of α -, n-, and γ -Radiation from Chlorine Bombarded with Protons. *Smst. Vol. 83.* 1951.
7. Torben Huus: Compound Scattering of Protons and Deuterons. 1951. (*Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXVI, 4.*)
8. N. G. van Kampen: An asymptotic treatment of Diffraction problems. II. *Physica. Vol. XVI. den Haag* 1950.
9. O. Kofoed-Hansen og P. Kristensen: β -Recoil Experiments with Kr^{86} . *The Physical Review. Vol. 82.* 1951.
10. O. Kofoed-Hansen og K. O. Nielsen: Short-lived Krypton Isotopes and their Daughter Substances. *Smst. Vol. 82.* 1951.
11. O. Kofoed-Hansen og K. O. Nielsen: Measurements on shortlived radioactive krypton isotopes from fission after isotopic separation. 1951. (*Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXVI, 7.*)
12. O. Kofoed-Hansen: Methods for Measurements of Average Values of Energy and Momentum of β -recoils. 1951. (*Smst. XXVI, 8.*)
13. W. Kohn and Vachaspati: A Difficulty in Fröhlich's Theory of Superconductivity. *The Physical Review. Vol. 83.* 1951.
14. N. O. Lassen: The Total Charges of Fission Fragments in Gaseous and Solid Stopping Media. 1951. (*Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXVI, 5.*)
15. N. O. Lassen: Total Charges of Fission Fragments as Functions of the Pressure of the Stopping Gas. 1951. (*Smst. XXVI, 12.*)
16. Ben R. Mottelson: Mirror Levels in Li^7 and Be^7 . *The Physical Review. Vol. 82.* 1951.
17. L. J. Mullins: Osmotic Regulation in Fish as Studied with Radioisotopes. *Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 21.* 1951.
18. C. Møller: Hideki Yukawa. Nobelpristager i fysik for aaret 1949. *Fysisk Tidsskrift.* 1950.
19. Shiva Yogi Tiwari: On the Charge Independence of Nuclear Forces. *Proceedings of the Indian Academy of Sciences. Vol. XXXIII.* 1951.
20. Jean G. Valatin: Sur la seconde Quantification. *Le Journal de Physique et le Radium. Tome 12.* 1951.
21. Jean G. Valatin: Sur la seconde Quantification. II. Théorie du Positron. *Smst. Tome 12.* 1951.
22. Jean G. Valatin: Sur l'Interprétation des Opérateurs de la Théorie du Positron. *Smst. Tome 12.* 1951.
23. Jean G. Valatin: On Quantum Electrodynamics. 1951. (*Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXVI, 13.*)
24. Jean G. Valatin: On a Formulation of Quantum Electrodynamics. *The Physical Review. Vol. 83.* 1951.

JOHS. BOYE PETERSEN.

1. Observations on some small Species of *Eunotia*. Dansk botanisk Arkiv. Bd. 14, Nr. 1. 1950.

H. V. BRØNDSTED.

1. — og H. Meyer: Does a correlation exist between the egg axis and the egg attachment in the ovary of *Rana temporaria*? Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren. Bd. 112. 1950.
2. — og F. E. Carlsen: A Cortical Cytoskeleton in Expanded Epithelium Cells of Sponge Gemmules. Experimental Cell Research. Vol. II. 1951.
3. The Centrifuge Microscope Studying the Living Cell. Danish Foreign Office Journal. 1950.

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN.

1. Gammeldansk Grammatik i sproghistorisk Fremstilling. I. 2. ændrede Udg. 1950.

FRITZ BUCHTHAL.

1. C. Casella: Tensile Force in Total Striated Muscle, Isolated Fibre and Sarcolemma. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 21. Sthlm. 1951.
2. H. I. Bing og A. P. Skouby: Sensitization of Cold Receptors by Substances with Acetylcholine Effect. Smst. Vol. 21.
3. Interaction entre l'acétylcholine, l'adénosine triphosphate et les phénomènes électriques dans la transmission neuro-musculaire. Archives des Sciences Physiologiques. 1949, III.
4. — og Lise Engbæk: Transmission neuromusculaire chez l'homme. Smst. 1949, III.
5. Nogle træk af elektroencefalografien og dens kliniske betydning. Nordisk psykiatrisk Medlemsblad. Bd. IV. 1950.
6. — og Erling Asmussen: A Method for the Rapid Determination of the Degree of Forced Breathing. Electroencephalography and Clinical Neurophysiology Journal. Vol. 1. 1949.
7. — og Annelise Madsen: Synchronous Activity in Normal and Atrophic Musclè. Smst. Vol. 2. 1950.
8. August Krogh og Torkel Weis-Fogh: The Respiratory Exchange of the Desert Locust (*Schistocerca Gregaria*) Before, During and After Flight. The Journal of Experimental Biology. Vol. 28. 1951.

MARIE-LOUISE BUHL.

1. Recently Acquired Iranian Antiquities in the Danish National Museum. Acta Archaeologica. Vol. XXI. 1950.

TYGE W. BØCHER.

1. Studies on the Distribution of the Units within the Collective Species of *Stellaria longipes*. Botanisk Tidsskrift. Bd. 48. 1951.

CARLSBERGFONDETS DANA-EKSPEDITION.

1. The Carlsberg Foundation's Oceanographical Expedition Round the World 1928—30 and previous »Dana«-Expeditions under the Leadership of the late Professor Johannes Schmidt. Dana-Report Nr. 35—36. 1950.
2. Leopoldo Rampi: Su di una rara Diatomea Planctonica il *Coscinodiscus bipartitus* Rattray 1889. Bulletin de l'Institut Océanographique. No. 981. 12. Décembre 1950. Monaco. (Papers from the »Dana« Oceanographical Collections. No. 35).
3. V. Vilter: Bases cyto-architectoniques de l'acuité visuelle chez un poisson abyssal, le *Lampanyctus crocodilus*. Comptes rendus des séances de la Société de Biologie. Tome CXLV. 1951. (Papers etc. No. 36).
4. A. E. Parr: Preliminary Revision of the *Alepocephalidae*, with the Introduction of a new Family, *Searsidae*. American Museum Novitates. Number 1531. July 24, 1951. New York. (Papers etc. No. 37).

CHARLES CHRISTENSEN.

1. Rådhus-Universitet-Bispegård. Nørregade 11 gennem skiftende tider. Historiske Meddelelser om København. 4. række. III. 1951.

HENRIK DAM.

1. —, Øyvind Sørbye og Inger Kruse: The Factor in Dicumarol Plasma Which Accelerates the Coagulation of Plasma from Vitamin K-Deficient Chicks. Acta Chemica Scandinavica. Vol. 4. Helsinki 1950.
2. —, Humberto Granados og Johs. Glavind: Observations on Experimental Dental Caries. XV. Does Gonadectomy Influence Caries Activity? British Dental Journal. Vol. 89. 1950.
3. — og Humberto Granados: On the Histochemical Relationship between Peroxidation and the Yellow-Brown Pigment in the Adipose Tissue of Vitamin E-Deficient Rats. Acta Pathologica et Microbiologica Scandinavica. Vol. 27. 1950.
4. —, Huberto Granados, Johs. Glavind og Bent Noer: Studies on the Growth-Promoting Action of Human Saliva. Smst. Vol. 27. 1950.
5. —, Humberto Granados og L. Maltesen: Changes in the Mineral Composition of Enamel and Dentin of the Incisors in Vitamin E-Deficient Rats. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 21. Sthlm. 1950.
6. —, Johs. Glavind, E. Aaes-Jørgensen og Humberto Granados: On the Alkaline Phosphatase Activity in the Enamel Organ of the Incisors of Vitamin E-Deficient Rats. Journal of Dental Research. Vol. 29. St. Louis. 1950.
7. —, Bent Noer og E. Søndergaard: The Multiple Nature of the Anti Gizzard Ulcer Factor. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 21. Sthlm. 1951.
8. —, Inge Prange og Ebbe Søndergaard: Similar Effects of Methylene Blue and of Vitamin E on Liver Storage of Vitamin A in Chicks. Experientia. Vol. 7. Basel. 1951.

9. —, Inger Kruse og Ebbe Søndergaard: Determination of Vitamin K by the Curative Technique in Chicks. *Acta Physiologica Scandinavica*. Vol. 22. Sthlm. 1951.
10. —, Øyvind Sørbye og Inger Kruse: The Complex Nature of the »Labile Factor« in Chicken Plasma and the Characterization of the Individual Components. *Acta Chemica Scandinavica*. Vol. 5. Helsinki 1951.
11. —, Inger Kruse, Inge Prange og Ebbe Søndergaard: Substances Affording a Partial Protection Against Certain Vitamin E Deficiency Symptoms. *Acta Physiologica Scandinavica*. Vol. 22. Sthlm. 1951.
12. — og Frede Christensen: Inhibitory Effect of dietary Methylene Blue on Dialuric Acid Hæmolysis of Erythrocytes from Vitamin E deficient Rats. *Acta pharmacologica et toxicologica*. Vol. 7. 1951.
13. — og Humberto Granados: The Influence of Certain Substances on massive Hepatic Necrosis and Lung Hemorrhage in Rats fed Low-protein, Vitamin E deficient Diets. *Smst.* Vol. 7. 1951.
14. —, E. Aaes-Jørgensen og Humberto Granados: The Influence of Antabuse (Tetraethylthiuramdisulphide) and Methylene Blue on certain Vitamin E Deficiency Symptoms and of Growth on Rats. *Smst.* Vol. 7. 1951.
15. —, Knud Ehler Jessen, Johs. Glavind og Svend Hartmann: Peroxidation of Human Adipose Tissue in Peripheral Venous Diseases. *Acta Pathologica et Microbiologica Scandinavica*. Vol. 29. 1951.
16. Fat-Soluble Vitamins. *Annual Review of Biochemistry*. Vol. 20. 1951.

DANMARKS TOPOGRAFISK-BOTANISKE UNDERSØGELSE.

1. Danmarks topografisk-botaniske Undersøgelse. Nr. 16—17. *Botanisk Tidsskrift*. Bd. 47. 1951.

DANSK NATURHISTORISK FORENING.

1. Victor Hansen: *Biller*. XIV. *Clavicornia* 2. del og *Bostrychoidea*. 1951. (*Danmarks Fauna*. Bd. 56).

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB.

1. Breve fra og til Adam Oehlenschläger Januar 1798—November 1809. Udg. af H. A. Paludan, Daniel Preisz, Morten Borup under Medvirking af Louis Bobé og Carl S. Petersen. V. 1950.
2. *Diplomatarium Danicum*. Række 2, Bd. 11. 1333—1336. Udg. af C. A. Christensen. 1950.
3. *Danmarks Riges Breve*. Udg. under ledelse af Franz Blatt. Række 2, Bd. 11. 1333—1336. Udarbejdet af Adam Afzelius samt C. A. Christensen. 1950.
4. *Danmarks gamle Landskabslove*. Udg. under ledelse af Johs. Brøndum-Nielsen og Poul Johs. Jørgensen. Bd. 3, Hæfte 9—10. *Jyske Lov*, Text 4. Udg. af Peter Skautrup. 1951. Bd. 4, Tillæg, Hæfte 1: Knud Mikkelsens glosser, dansk tekst, og Tords artikler. Udg. af Erik Buus. 1951.

H. EHRENCRON-MÜLLER.

1. En Teaterskandale og et ukendt Skrift af Malthe Conrad Bruun. Edda. Bd. LI. 1951.

HANS ELLEKILDE.

1. — og Axel Olrik: Nordens Gudeverden. Hæfte 13—18. 1950—51.
2. Herregaarden Lindenburgs Sagnhistorie. Fra Himmerland og Kjær Herred. 1950.
3. Klejtrup Volde i Egnens Sagnoverlevering. Fra Viborg Amt. 1950.
4. Vor nordiske Jul. »Slægtsgaarden«. 1950, Nr. 52.

WERNER FENCHEL.

1. Estensioni di gruppi discontinui e trasformazioni periodiche delle superficie. Rendiconti dell'Accademia Nazionale dei Lincei (Classe di Scienze fisiche, matematiche e naturali). Serie VIII, Vol. V, fasc. 6. Roma 1948.
2. — og J. Nielsen: On Discontinuous Groups of Isometric Transformations of the Non-Euclidean Plane. Courant Anniversary Volume. 1948.
3. On Conjugate Convex Functions. Canadian Journal of Mathematics. Vol. I. 1949.
4. En kongruenssætning for konvekse polyedre. Matematisk Tidsskrift. A. 1949.
5. Bemærkninger om endelige grupper af afbildningsklasser. Smst. B. 1950.
6. On the Differential Geometry of Closed Space Curves. Bulletin of the American Mathematical Society. Vol. 57. 1951.

NIELS FOGED.

1. The Diatom Flora of some Danish Springs. Part I: Strandkær, The Mols Laboratory. Natura Jutlandica. Vol. 4. Aarhus. 1951.

AAGE FRIIS (†).

1. Kong Oscar II's Forhold til Danmark, det nordslesvigske Spørgsmaal og danske Venner. 1950. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXX, 2).

HANS H. FUSSING.

1. Stiernholm Len 1603—1661. Studier i krongodsets forvaltning. 1951. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Skr. III, 1).

OLAF GALLØE.

1. Natural History of the Danish Lichens. Original Investigations Based upon new Principles. Part VIII. 1950.

POUL BREDO GRANDJEAN.

1. Danske Haandværkerlavs Segl. 1950.
2. Det Kong Christiern II som Ridder af den gyldne Vliess tilskrevne Vaaben. Personalhistorisk Tidsskrift. 1950.

3. Danske kongelige Segl fra Frederik II.s, Christian IV.s og Frederik II.s Tid. 1951.

VILLIAM GRØNBÆK.

1. Psykologiske tanker og teorier hos Grundtvig. 1951.

O. HAGERUP.

1. Thrips-Bestøvning hos Lyng (*Calluna*). Naturens Verden. 1950.
2. Regn-Bestøvning hos Smørblomster (*Ranunculus*). Naturens Verden. XXXV. 1951.
3. Pollination in the Faroes — in spite of Rain and Poverty in Insects. 1951. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVIII, 15).

L. L. HAMMERICH.

1. Les glossématistes danois et leurs méthodes. Acta Philologica Scandinavica. XXI. 1950.
2. — og G. Jungbluth: Der Ackermann aus Böhmen. I. Bibliographie; Philologische Einleitung; Kritischer Text mit Apparat; Glossar. 1951. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXXII, 4).

KAJ HANSEN.

1. The Geology and Bottom Deposits of Lake Tystrup Sø, Zealand. Danmarks geologiske Undersøgelse. II. Række. Nr. 76. 1950.

VALDEMAR HANSEN.

1. Nyere dansk Kierkegaard-litteratur. Nordisk Tidskrift för Vetenskap, Konst och Industri, utg. av Letterstedtska Föreningen. Ny serie. 1951. Sthlm.

HANS HELBÆK.

1. Et vegetarisk Maaltid fra Jernalderen. Naturhistorisk Tidende. Aarg. 15. 1951.
2. Ukrudtsfrø som Næringsmiddel i førromersk Jernalder. Kuml. Årbog for Jysk arkæologisk Selskab. 1951.
3. Tollund Mandens sidste Maaltid. Et botanisk bidrag til Belysning af Oldtidens Kost. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1950.

POUL HELMS.

1. Aristoteles' Forelæsning over Fysik. I—IV. Om det Værende, Stof og Form, Aarsag og Virkning, Rum og Tid. Oversat med Indledning og Noter af P. H. 1951.

AXEL M. HEMMINGSEN.

1. The Relation of Standard (Basal) Energy Metabolism to Total Fresh Weight of Living Organisms. Report of the Steno Memorial Hospital and the Nordisk Insulinlaboratorium. Vol. IV. 1950.
2. Observations on Birds in North Eastern China, Especially the Migration at Pai-tai-ho Beach. I. General Part. Spolia Zoologica Musei Hauniensis. XI. 1951.

EJNAR HERTZSPRUNG.

1. Estimates of 64 Variable Stars on Plates of the β Centauri Region, Taken by the late H. van Gent. *Annalen van de Sterrewacht te Leiden*. Deel XX, 3. Harlem 1950.

HOLGER HJELHOLT.

1. Flensborgs »anerkendelse« af den provisoriske regering. *Historisk Tidsskrift*. 11. Række. III. 1951.

LOUIS HJELMSLEV.

1. Le verbe et la phrase nominale. *Mélanges de Philologie, de Littérature et d'Histoire Anciennes offerts à J. Marouzeau par ses collègues et élèves étrangers*. Paris 1948.
2. Structural Analysis of language. *Studia Linguistica*. Vol. I. 1948.
3. Kr. Sandfeld. *Smst.* vol. IV (1944). 1948.
4. (Anm. af) Collinder, Björn: *Introduktion i språkvetenskapen*. Sthlm. 1941. *Smst.* vol. IV.
5. (Anm. af) Gougenheim, Georges: *Système grammatical de la langue française*. Paris 1938. *Smst.* vol. IV.
6. Rôle structural de l'ordre des mots. *Journal de Psychologie normale et pathologique*. Paris 1950.

ERIK HOLTVED.

1. The Polar Eskimos. *Language and Folklore*. I-II. 1951. (Medd. om Grønland. Bd. 152. Nr. 1).
2. Thule distriktet. *Grønlandsbogen*. II. 1950.
3. Samuel Kleinschmidt's grønlandske grammatik fylder 100 år. *Det grønlandske Selskabs Årsskrift*. 1951.

JOHANNES HUMLUM.

1. Kunstvanding i USA. — Stammer Majs fra Asien? Og er den i forhistorisk Tid ført via Polynesien til Sydamerika? — Venezuelas Olie. — Den arabiske Olieledning. — Bomuldsulturen stammer fra Indusdalen og er via Stillehavet nået til Sydamerika. »Kulturgeografi«. Aarhus 1951.

POUL HØYBYE.

1. H. C. Andersens franske ven Xavier Marmier. 1950. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Nr. 214).
2. H. C. Andersens Dagbog fra Pariserrejsen 1843. *Anderseniana*. 2. Række, bd. I. Odense 1951.
3. Om Søren Kierkegaard i H. C. Andersens Korrespondance. *Meddelelser fra Søren Kierkegaard Selskabet*. Aarg. 3. 1951.

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI.

1. *Økonomi og Politik*. Årg. 24. nr. 3-4, årg. 25, nr. 1-2. 1950-51.

AD. S. JENSEN.

1. On some deepsea fish caught by the Danish Godthaab Expedition 1928 not previously known from West Greenland. Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren. Bd. 112. 1950.
2. On a period with an abundance of Fish in West Greenland about the beginning of the last century. Smst. Bd. 112.

AD. S. JENSEN, R. SPÄRCK og Å. VEDEL TÄNING.

1. The Zoology of Iceland. Vol. IV, Part 71 b. 1950.

CHR. AXEL JENSEN (†).

1. Danske adelige Gravsten fra Sengotikens og Renaissancens Tid. Studier over Værksteder og Kunstnere. Textbind I. — Planchebind. 1951.

KAI ADOLF JENSEN.

1. — og Ole Christensen: The Reaction of the Tubercle Bacillus to Chemotherapeutic Agents. XIe Conférence de l'Union Internationale contre la Tuberculose. Copenhague, 3–6 septembre 1950.

KAI ARNE JENSEN.

1. Biokemisk antagonisme og chemoterapi. VI Nordiska Kemistmötet. Lund 1947.
2. — og Eylif Dynesen: Researches on Plant Growth Substances. I. On 1-Naphtylacetaldehyde 1. Acta Chemica Scandinavica. 4. 1950.
3. — og Svend Å. K. Christensen: Researches on Plant Growth Substances II. On 1-Naphthylacetaldehyde 2. Smst. 4. 1950.
4. —, Franz Limborg og William M. Solstad: Some Derivatives of 4-Dimethylamino-3,5-dinitrobenzoic Acid. Smst. 4. 1950.
5. The Dipole Moment of Sempervirine. Smst. 4. 1950.
6. — og Carl Henrik Holten: The Dipole Moment of Pyocyanine. Smst. 4. 1950.
7. Anders Kjær: β -Carbobenzoylation of DL- $\alpha\beta$ -Diaminopropionic Acid and some Acylated Derivatives. Smst. 3. 1949.
8. Olav Rosenlund Hansen: *Lunarine*, an Alkaloid from *Lunaria bien-nis*. Smst. 1. 1947.
9. Azolone Studies. I. On the Reaction between Phenylglyoxal and Urea or Substituted Ureas in Alkaline Solution. Smst. 4. 1950.
10. —, Inger Kirk og M. Westergård: Mutagenic Activity of some »Mustard Gas« Compounds. Nature. Vol. 166. 1950.

KNUD JEPPESEN.

1. The Recently Discovered Montova Masses of Palestrina. A provisional communication. Acta Musicologica. Vol. XXII. 1950.

JOHS. C. JESSEN.

1. Præstø Amts Skolehistorie indtil 1830. Udg. af Historisk Samfund for Præstø Amt. Næstved 1950.

KNUD JESSEN.

1. Oldtidens korndyrkning i Danmark. Viking. 1951. Oslo.

TROELS G. JØRGENSEN.

1. Højesteret fra Grundloven til Retsreformen. 1951.

OLE KLINDT-JENSEN.

1. Foreign Influence in Denmark's Early Iron Age. 1950.

C. KLITGAARD.

1. Optegnelser om Stenum Sogn. Vendsysselske Aarbøger. 1951.
2. Kjettrupgaard. Smst. 1951.
3. Uddrag af Gaardejer i Nørholm Erhardt Holger Buchholtz' Optegnelser 1879—1888 vedrørende Vendsyssel. Smst. 1951.
4. Smaastykker. Smst. 1951.
5. Optegnelser om Studenter fra Sæby og Hjørring. Personalhistorisk Tidsskrift. 1951.

AAGE KNUDSEN.

1. J. P. Jacobsen i hans digtning. 1950.

GUNNAR KNUDSEN.

1. Danske Studier. Udg. af G. K. under Medvirksomhed af Ejnar Thomsen. 1949—50.

BJØRN KØRNERUP.

1. Biskop Peder Winstrup. I Anledning af Karl F. Hanssons Disputats. Kirkehistoriske Samlinger. 7. Række. I. 1951.
2. To Kvæker-Besøg i Danmark i det 19. Aarhundrede. Smst. I. 1951.

AUGUST KROGH (†) og OTTO JUEL JØRGENSEN.

1. Lorents Pedersen: Varmeafgivelse fra en påklædt termostat ved forskellige luft- og strålingstemperaturer. Teknologisk Institut, Varmeteknisk Afdeling 1926—1. April—1951, samt fem Beretninger om udførte Undersøgelser. 1951.

A. LANGSETH.

1. — og Svend Brødersen: Localization of the Electronic Lines in Continuous Absorption Spectra by the Temperature-Effect. 1951. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XXVI, 3).

AXEL LINVALD.

1. Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark fra Reformationen til Nutiden. I Uddrag udg. af Rigsarkivet. Bd. 4: 1720—1730. Ved S. Nygård. 1950.

M. MACKEPANG.

1. — og Sigrid Flamand Christensen: Kronborgtapeterne. 1950.

HUGO MATTHIESSEN.

1. — og Christian Elling: Gamle Købmandsgaarde. 1951.

THYDSEN MEINERTZ.

1. Das Fazialisgebiet der Nager. VIII. *Bathyergini* Winge, sowie einige Bemerkungen über *Pedetes caffer* (Pall.). Morphologisches Jahrbuch. Bd. 90. Leipzig.

TH. MORTENSEN (†).

1. A Monograph of the Echinoidea. V, 1. Text and Plates. 1950.
2. B. A. N. Z. Antarctic Research Expedition 1929—1931. Reports—Series B. Vol. IV, part 10. *Echinoidea*. Adelaide 1950.
3. Report on the *Echinoidea* Collected by the »Atlantide« Expedition. 1951. (Atlantide Report no. 2).
4. Papers from Dr. Th. Mortensen's Pacific Expedition 1914-16. LXXVI. C. A. Allgén: Pacific Freelifving Marine Nematodes. Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren. Bd. 113. 1951.

VALFRID PALMGREN MUNCH-PETERSEN.

1. — og Ellen Hartmann: Svensk-dansk Ordbog. Medredaktør Morten Borup. Hæfte 15. 1951.

HOLGER MUNK.

1. Danske Stormmågers (*Larus canus* L.) træk. Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift. Bd. 45. 1951.

DETLEV MÜLLER.

1. Analyse der Stoffproduktion von Gerste. Die Bodenkultur. Jahrg. 5. Wien 1951.
2. Die physiologische Grundlage für die Mangelsymptome der Pflanzen. Physiologia Plantarum. Vol. 2. 1949.
3. Arbeitsteilung im Buchenholz. Smst. 1949.
4. Allindelille Fredskov. Naturens Verden. XXXIV. 1950.
5. Psychrophile, mesophile und thermophile Bakterien und die Abgrenzung dieser verschiedenen Gruppen. Acta Pathologica et Microbiologica Scandinavica. Vol. XXXIII. 1946.
6. — og S. Dalbro: Biologische Bestimmung kleinster Äthylenmengen. Enzymologia. Vol. XII. den Haag 1948.

ERIK MØLLER.

1. Et halvt Aarhundrede. Dansk Udsyn. 1950. Kolding.

MAX MØLLER.

1. The Diatoms of Præstø Fiord. Folia Geographica Danica. Tom. III, No. 7. 1950.

NATIONALMUSEET.

1. Danmarks Kirker. Københavns Amt. Hefte 12—16. — Maribo Amt. Hefte 5—6. 1951.

NATIONALMUSEETS ETNOGRAFISKE SAMLING.

1. Henny Harald Hansen: Mongol Costumes. 1950. (Nationalmuseets Skrifter. Etnografisk række. III).

ROBERT NIELIENDAM.

1. Grevinde Danners bryllup. Politikens kronik ⁹/₈ 1950.
2. Aarhus Theater jubilerer. Smst. ¹⁴/₉ 1950.
3. En hundredaarsdag. [Betty Hennings]. Smst. ²⁶/₁₀ 1950.
4. Fra Herman Bangs sidste Dage. Ord och Bild. Årg. 59. 1950.
5. Dr. med. og kongelig skuespiller. [Johan Christian Ryge]. Medicinsk Forum. Årg. 3, nr. 8. 1950.

NIELS NIELSEN.

1. Arne Noe-Nygaard: Materials from the Eruption in Grimsvötn, Vatnajökull, in 1934. 1951.

GUNNAR NYGAARD.

1. How to make permanent fluid mounts of planktonorganisms. Hydrobiologia. Vol. III. den Haag 1951.

N. E. NØRLUND.

1. Geodætisk Institut. Bulletin of the seismological station Scoresby-Sund. No. 23. 1949.
2. Hypergeometriske Funktioner. Matematisk Tidsskrift. B. 1950.
3. Commission de l'Heure. Transactions of the International Astronomical Union. Vol. VII.
4. Harald Bohr. Oversigt over Vidensk. Selsk. virksomhed 1950-51.

HOLGER PEDERSEN.

1. Die gemeinindoeuropäischen und die vorindoeuropäischen Verchlusslaute. 1951. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXXII, 9).

P. PEDERSEN, BJERREGAARD.

1. Klittens Historie. Bjerregaard pr. Ringkjøbing 1950.

CLAUS MUNK PLUM.

1. —, Leonard Goldberg, Greta Hammarsten, Olof Hellström og Gunnar Lindgren: Effect of a Spleen Extract on Experimentally Produced Liver Fibrosis with Macrocytosis. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 22. Supplementum 77. 1950.
2. Undersøgelser over tyrosinudskillelse i urin hos patienter med anæmia perniciosa og leukæmi sammenlignet med normale forhold. Ugeskrift for Læger. Bd. 112. 1950.
3. Liver and Spleen in Haematopoiesis. II. Archives Internationales de Pharmacodynamie et de Thérapie. Vol. LXXXVI. Gand, Bruxelles 1951.
4. Relations between Pernicious Anaemia, Myeloid Leukaemia and Lymphatic Leukaemia. Acta Medica Scandinavica. Vol. CXXXIX. 1951.

FREDERIK POULSEN (†).

1. Glimpses of Roman Culture. Translated from the Danish by J. Dahlmann-Hansen. Leiden 1950.

R. RASMUSSEN.

1. Føroysk plantunøvn. Tórshavn 1950.

C. RISE HANSEN og AXEL STEENSBERG.

1. Jordfordeling og Udskiftning. Undersøgelser i tre sjællandske Landsbyer. 1951. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Skrifter. II, 1).

EDGAR RUBIN (†).

1. Visual Figures Apparently Incompatible with Geometry. Acta Psychologica. Vol. VII. 1950.

PAUL V. RUBOW.

1. Kierkegaard og hans Samtidige. 1950.
2. Holger Drachmann. Sidste Aar. 1950.
3. Shakespeares Hamlet. Kritiske og historiske Bidrag. 1951.

AUGUST F. SCHMIDT.

1. Studier i Vider og Vedtægter. II. 1951.
2. Fra Als. Spredte Studier. Illustreret af Andreas Terkelsen Clausen. Sønderborg 1951.
3. Lautrupperne til Estrup. Fra Ribe Amt. 1950. Bd. XII, III.
4. Julens Oprindelse. — Bækhesten. Danske Studier. 1949.
5. Fra Kirkelivets Område. Nogle Randbemærkninger. Aarbøger udg. af Historisk Samfund for Aarhus Stift. XLIII. Aarhus 1950.
6. Fra Bramdrup Sogn og Kolding Landdistrikt. Vejle Amts Årbog. 1950. Fredericia.
7. Sønderjydske bidrag til helbredelsen af fodvrid. Sønderjydsk Månedsskrift. Årg. 27. 1951.
8. Slagelse folkemarked. Aarvog for Historisk Samfund for Sorø Amt. XXXVIII. Slagelse 1951.
9. Gamle tiders afvikling og nutidens begyndelse. Venstres Maanedssblad. Årg. 4. 1951.

SVEND SMITH.

1. Vocalization and Added Nasal Resonance. Folia Phoniatica. Vol. 3. Basel 1951.

E. STEEMANN NIELSEN.

1. A Reversible Inactivation of Chlorophyll in Vivo. Physiologia Plantarum. Vol. 2. 1949.
2. — og Johs. Kristiansen: Carbonic Anhydrase in Submersed Autotropic Plants. Smst. Vol. 2. 1949.
3. Passive and Active Ion Transport during Photosynthesis in Water Plants. Smst. Vol. 4. 1951.

4. Measurement of the Production of Organic Matter in the Sea by means of Carbon-14. *Nature*. Vol. 167. 1951.

STRØDAM-KOMITÉEN.

1. Hans Johansen og Børge Nielsen: Ornithologisk arbejde på Strødam-reservatet. *Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift*. Bd. 45. 1951.

C. SYRACH LARSEN.

1. The Possibilities of Improving Forest Trees. *Forestry*. Vol. XXIV. Oxford 1951.

WILLIAM THALBITZER.

1. Hedenskabets uskrevne litteratur. Myter, sagnfortællinger og sange. »Grønlandsbogen«. 1950.
2. Two Runic Stones, from Greenland and Minnesota. *Smithsonian Miscellaneous Collections*. Vol. 116. Washington 1951.
3. The Voyage of Powell Knutsson. A Lost Expedition to Greenland — and further to Vinland? *Jahrbuch des Museums für Länder- und Völkerkunde*. Linden-Museum, Stuttgart 1951.

MATHIAS THOMSEN.

1. Weismann's Ring and Related Organs in Larvae of Diptera. 1951. (*Vidensk. Selsk. Biol. Skr.* Bd. 6, nr. 5).

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND.

1. Føroya kvæði. *Corpus carminum Færoensium a Sv. Grundtvig et J. Bloch comparatum*. Mit Kommentaren in deutscher Sprache hrsg. von Chr. Matras. Band I, Teil 1. 1951.
2. Christen Nielssen: De gamle vijses exemplar oc hoffsprøck (1618). Udg. af Laurits Bødker. I. Indledning og Tekst. 1951.

AUGUSTA M. UNMACK.

1. Ejnar Jensen: Quantitative Determination of Quartz by X-Ray Analysis in Clay Materials. *Royal Veterinary and Agricultural College Copenhagen, Denmark. Yearbook* 1951.

STIG VEIBEL.

1. β -Glucosidase. — Hydrolysis of Galactosides, Mannosides, and Thioglycosides. Chapter 16–17 i *Sunner-Myrbäck: The Enzymes*. New York.
2. Determination of Functionality in Organic Compounds. *Analytic Chemistry*. Vol. 23. 1951.

VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR DEN ÆGYPTISKE ORDBOG.

1. W. Erichsen: Auswahl frühdemotischer Texte zum Gebrauch im akademischen Unterricht sowie zum Selbststudium zusammengestellt. Heft 1–3. 1950.

THURE VILSTRUP.

1. The Gelatinous Substance of the Macula Neglecta. *Annals of Otolology, Rhinology and Laryngology*. Vol. 60. 1951.
2. Studies on the Inertia of the Cupula. *The Journal of Laryngology and Otology*. Vol. LXV. 1951.

HELGE VOLSØE.

1. The Breeding Birds of the Canary Islands. I. Introduction and Synopsis of the Species. *Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren.* Bd. 113. 1951.

ELISE WESENBERG-LUND.

1. The Polychæta of West Greenland. With Special Reference to the Fauna of Nordre Strømfjord, Kvane-, and Bredefjord. 1950. (*Medd. om Grønland*. Bd. 151, Nr. 2).
2. The Danish Ingolf-Expedition. Vol. IV, 14: Polychæta. 1950.

C. W. WESTRUP.

1. Kristus og Apostlene i Roskilde Domkirkes Højkor. *Nationaltidendes Kronik* ^{10/4} 1951.
2. Gravsten i Roskilde Domkirke. *Kristeligt Dagblads kronik*. ^{12-12/4} 1951.

J. WINTHER.

1. Meddelelser fra Langelands Museum. Hakon Berg: Klintebakken. En boplads fra yngre stenalder på Langeland. — Tre langelandske megalitgrave. Udg. af J. W. Rudkøbing 1951.
-

Afdeling C

Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

Fra Museets bestyrelse er modtaget følgende beretning:¹

I det forløbne år fra 1. oktober 1950 til 30. september 1951 har Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg forøget sine samlinger på følgende måde:

A. Ved køb:

1. Kong Frederik den Fjerde af Danmark og Norge. Medaillon-relief i Böttger'sk stentøj fra fabrikken i Meissen ca. 1715.
2. Dronning Sophie Magdalene, kong Christian VI's gemalinde, født prinsesse af Brandenburg-Baireuth. Rektangulær miniature. Udført af Andreas Thornborg i 1750'erne.
3. Kong Frederik VI's riddertog til Rosenborg på hans fødselsdag. Maleri af C. A. Lorentzen 1816; signeret.
4. Elefantridder fra ca. 1680, formentlig kurprins Frederik III af Brandenburg, senere kong Frederik I af Preussen. Hoftestykke. Højt drevet relief på sølvplade. Erhvervet i Tyskland.
5. Ægtepar fra slutningen af det 12. århundrede. Afstøbning af relief på ligsten i Anst kirke.
6. Ægtepar fra slutningen af det 12. århundrede, muligvis Ørsted kirkes stiftere. Afstøbning af relief på en karmsten i kirkens sydportal, udført af stenmester Horder.
7. Siddende kriger fra slutningen af det 12. århundrede. Afstøbning af relief på en karmsten i Ørsted kirkes sydportal, udført af stenmester Horder.
8. Kæmpende kriger fra slutningen af det 12. århundrede. Detailafstøbning af relief på kummen af døbefonten i Malt kirke.
9. Ridder med lanse. Afstøbning af relief fra ca. 1200 på en granitkvader i Satrup kirke i Angel.

¹ Genpart af den Allerunderdanigste Beretning, som det påhviler bestyrelsen årlig at afgive til Hs. Maj. Kongen om Museets virksomhed.

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. 87.

10. Ung adelig akademielev fra kong Christian IV's tid. Hel figur. Ovalt maleri på kobber. Betegnet: Æ(TATIS) SVÆ 12, A^o 1629. Tidligere på herregården Krengerup.
11. Peder Reedtz til Tygestrup, lensmand. Hel figur. Maleri på træ. Gammel kopi fra ca. 1635 efter Gerrit Cornelisz' maleri fra 1597 på Gaunø. Skal tidligere have været forsynet med en nu forsvundet signatur: Remigius van P, betegnende R Emmert Peters.
12. Foregåendes hustru, Karen Rostrup. Hel figur. Som enke. Malet af R Emmert Peters ca. 1635. Pendant til foregående.
13. Foregåendes søn, Frederik Reedtz til Tygestrup og Hørbygård. Hel figur. Udført ca. 1635 af R Emmert Peters. Hørende til samme serie som de to foregående.
14. Foregåendes anden hustru, Sophie Høeg. Hel figur. Malet af R Emmert Peters ca. 1635. Pendant til foregående.
15. Carl Juel, overhofmester hos dronning Juliane Marie, overhofmester for Sorø ridderlige akademi, gehejmekonferensråd. Halv figur. Samtidigt maleri, udført ca. 1755.
16. Foregåendes første hustru, Christiane Henriette Louise von Schleinitz, overhofmesterinde hos dronning Juliane Marie. Halv figur. Pendant til foregående.
17. Baron Charles Joseph Selby, storkøbmand, godsejer. Halv figur. Maleri af C. A. Lorentzen, udført ca. 1785.
18. Ove Malling, kongelig historiograf, gehejmestatsminister. Blyanttegning af C. G. Kratzenstein Stub. Formentlig forarbejde til forlægget for J. F. Clemens' stik fra 1810. Med håndskrevet vers af digteren Adam Oehlenschläger.
19. Henrik Nicolai Clausen, teologisk professor, nationalliberal politiker. Maleri af Wilh. Marstrand 1842.
20. Michael Johan Petronius Bille, kontreadmiral. Profiltegning i miniature. Udført af C. Dalsgaard 1845.
21. Morten Edvard Fallesen, chef for Det kongelige Teater, kammerherre. Hel figur, siddende. Lille maleri på træ. Udført af Frants Henningsen 1891; signeret.
22. Laurits Christian Nielsen, forfatter. Skulderstykke. Maleri af L. Tuxen ca. 1913.
23. Carl Lorentzen, læge, medstifter af Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse. Hofstykke. Maleri af Mogens Lorentzen 1933.

Foruden de ovennævnte billeder er i det forløbne år erhvervet en del tegninger og grafiske fremstillinger af såvel personer som historiske begivenheder.

B. Som gave:

Fra fru Inga Charlotte Christiani Qvist:

24. Carl Frederik Ferdinand von Freiesleben, officer, den første chef for Akademisk Skyttekorps. Halv figur, siddende. Maleri af Laura M. Wittusen fra ca. 1868.

Fra en komité:

25. Herman Anker Bernhoft, diplomat, leder af den danske delegation ved fredskonferencen i Versailles 1919. Maleri af Jacques Emile Blanche 1929.

Fra den afbildedes hustru, kammersangerinde, fru Katarina Holm, født Rösing:

26. Rasmus Emil Holm, programchef og driftsleder ved Statsradiofonien, kgl. württembergsk kammersanger. Knæstykke. Maleri af Herman Vedel 1933.

Fra Hjerl-Fonden:

27. Hans Peter Hjerl Hansen, forretningsmand, finansminister, legatstifter. Broncebuste. Modelleret af Holger Wederkinch 1940.

Fra frk. Ingeborg Dahl:

28. Rejseur, betegnet på skiven: Destouche, MIDDELBURG. Har tilhørt kammerherre, greve Frederik Vilhelm Dannemand til Aastrup (1813—1886).

Fra fru Maria Schepelern-Larsen, f. Müller:

29. Mappe med digte, tegninger m. m., udført ca. 1923 af medlemmer i »Den danske Klub for Wienerbørn« i Wien.

Fra afdøde apoteker Ove Rabbek ifølge testamentarisk bestemmelse:

30. En porcelænstallerken med det kejserlige russiske våben, en sølvpapirkniv, som har tilhørt kejserinde Dagmar, seks akvareller udført af storfyrstinde Olga samt en samling fotografier m. m. fra kejserindens senere år.

Af gaver, hvorom der tidligere var givet tilsagn, er i årets løb modtaget:

Fra en komité:

31. Ernst Severin Jens Bojesen, forlagsdirektør. Halv figur, siddende. Maleri af Aug. Jerndorff 1902.

Fra personalet på Teknologisk Institut:

32. Gunnar Gregersen, ingeniør, direktør for Teknologisk Institut. Knæstykke, siddende. Maleri af Julius Paulsen 1931; signeret.

Fra en komité:

33. Arnold August Blichert Kühnel, generalløjtnant. Hoftestykke. Posthumt maleri. Udført af Frans Schwartz 1910 på grundlag af fotografier; signeret.

C. Ved bytte:

Fra England var museet kommet i besiddelse af en underskål, som viste sig at være lybsk arbejde, svarende til en kande i St. Annen museet i Lybæk. Den blev derfor afgivet til dette og til gengæld modtoges bl. a.:

34. Miniature, kaldet dronning Louise, kong Frederik IV's gemalinde, født prinsesse af Meklenborg-Güstrow. Samtidigt arbejde.
35. En samling tegninger og skitser, især prospekter af Københavns havn, udkast til det af C. G. og E. Enslén 1855 udførte, nu ødelagte panorama af København.

Museets medaillesamling er i årets løb blevet suppleret med enkelte portrætmedailler, bl. a. af fem norske museumsmænd, nemlig Hans Aall (1944), A. W. Brøgger (1944), Theodor Petersen (1946), Einar Lexow (1947) og Haakon Shetelig (1947).

Blandt erhvervelserne af møbler og kunstgenstande kan nævnes:

36. Elfenbenskrucifiks, som har tilhørt grevinde Leonora Christina, kong Christian IV's datter, på Maribo kloster. Familien deponerede senere krucifikset i karmeliternes kirke i Leopoldstadt i Wien, hvorfra det, gennem den østrigske Bundeskanzler, dr. Figls formidling, af den østrigske katolske

kirke ved kardinal, ærkebiskop v. Innitzer skænkedes Frederiksborg Museet som tak for dansk hjælp til østrigske børn efter den sidste krig.

37. Højrygget barokstol med indbrændt kronet C 6. Fra det første Christiansborg Slots udstyr.
38. Glaspokal. På cuppa indslebet det grevelig Rantzauske våben fra ca. 1730. Har formentlig tilhørt vicesatholder i Norge, senere stiftamtmand på Fyn, gehejmekonferensråd, greve Christian Rantzau (1684—1774). Fra Rantzausk besiddelse. Formentlig sachsisk glas.
39. Stor glaslågpokal med indslebet prospekt af København og af en militærlejr foran hovedstaden. På cuppa kong Frederik V's monogram omgivet af militærattributter, bl. a. faner med kongens navn og C. P. (antagelig Cron-Prinsens regiment, hvis chef fra 1750—52 var rigsgreve Schack Rantzau). Stammer fra den Rantzauske slægt. Kongen betalte 1753 glasliberen H. G. Köhler for en pokal, der efter beskrivelsen nøje svarer til denne.
40. Vinglas. Cuppa med landsdommer i Nørrejylland, konferensråd Frederik von Arenstorff til Overgaard og hustru Øllegaard Sophie Ida Rantzau's våbener, samt et skriftbånd med devisen: Fato Virtus Adcommodanda.
41. Bøgetræsstol med indbrændt kronet C 7.
42. Tallerken af engelsk fajance fra ca. 1830. Fra Minton. Dekoreret i blå med blomster og et dampskib med dansk flag.
43. Stor porcelæns pragtvase, dekoreret i farver og guld af maleren A. Juuel. Med prospekt af Holstentor i Lybæk, kong Christian VIII's og dronning Caroline Amalies kronede navnetræk samt datoen 1. september MDCCCXL. Udført på Den kongelige Porcelainsfabrik 1841 på bestilling af kongen og skænket staden Lybæk til erindring om hans besøg i 1840.
44. Udskåret kistebænk af egetræ fra 17. århundrede, omdannet til bænk i 19. århundredes anden halvdel. Med ryg- og sædepolstring af ældre folkelig billedvævning. Stammer fra Gissel-feld.

Registreringen og katalogiseringen af portrætter og historiske blade er videreført på sædvanlig vis, ligesom fotograferingen af samlingens billeder og genstande.

Malerikonservingen i Museet er fortsat som tidligere. Konservator Hjalmar Matthiessen, der hidtil har besørget konserveringsarbejdet, fratraadte efter at være fyldt 70 år, og arbejdet besørges nu af konservator Sten Bjarnhof.

Da Museets tekstilier nu i hovedsagen er eftersat og konserveret, og da Nationalmuseet skulle bruge de hidtil benyttede lokaler i Ny Vestergade 11, blev gobelinværkstedet ophævet. De to gobelinvæversker, frøknerne Liefka Marks Jørgensen og Johanne Johansen, der har virket i Museets tjeneste gennem 50 år, blev samtidigt benådet med den kgl. belønningsmedaille af 1. klasse med krone.

Som et led i beredskabsforanstaltningerne har Boligministeriet ved overenskomst af 14. april 1951 midlertidigt overladt kælderen under Frederiksborg slotskirke til Museet.

Ligesom de foregående år har Museet i sommertiden vederlagsfrit stillet pædagogisk uddannede omvisere til rådighed for besøgsgrupper fra skoler, seminarier, kursus o. l. i så vid udstrækning, som det har været muligt.

Museet har i det forløbne år ydet et tilskud til trykningen af lektor, dr. phil. Jan Steenbergs bog »Christian IV's Frederiksborg«, som blev udgivet af Frederiksborg amts historiske samfund.

Da det efterhånden har vist sig, at træværket i Valdemarsalen er ret medtaget, og da der af hensyn til varmeinstallationen må foretages væsentlige ændringer i rummet, besluttedes det at anmode den kgl. bygningsinspektør om at udarbejde planer til en nyindretning, hovedsagelig i overensstemmelse med Audienshusets udsmykning, idet salen hørte med til den del af slottet, som efter branden i 1661 blev ombygget under generalbygmester Lambert von Havens ledelse.

Den 26. maj 1951 afgik kongehusets repræsentant i Museets bestyrelse, Nationalmuseets direktør, dr. phil. Poul Nørlund ved døden. Ved allerhøjeste reskript af 11. juli s. å. har det behaget Hans Majestæt Kongen i dennes sted at udnævne direktør for Nationalmuseet, professor, dr. phil. Johs. Brøndsted til fra

1. august 1951 at være kongehusets repræsentant i bestyrelsen samt at godkende bestyrelsens valg af professor, dr. phil. C. Elling som tilforordnet med stemmeret ved anskaffelse af kunstværker fra samme dato at regne.

Museet har i det forløbne år været besøgt af ialt 177.980 personer.

Frederiksborg, den 17. november 1951.

CHRISTOPHER TRAMPE.

JOHANNES BRØNDSTED.

JOHS. PEDERSEN.

C. ELLING.

OTTO ANDRUP

Ny Carlsbergfondet

Fra Ny Carlsbergfondets direktion er modtaget følgende beretning:

For Ny Carlsbergfondets midler er der i regnskabsåret 1950—51 erhvervet eller bidraget til erhvervelse af de efternævnte kunstværker samt til andre nedenfor angivne fundatsmæssige formål anvendt de vedføjede beløb.

A. Kunstindkøb.

Til Ny Carlsberg Glyptotek:

1. Skægget Hermebuste. Marmor. Deponeret.
2. Edgar Degas: La toilette après le bain. Pastel. Deponeret.
3. Raymond Duchamp-Villon: Baudelaire. Brændt ler. Deponeret.
4. Armand Guillaumin: Landskab. Olie. Deponeret.
5. Aristide Maillol: Landskab med figurer. Olie. Deponeret.
6. Jean Osouf: Vierge. Bronze. Deponeret.
7. Anna Ancher: Systue på Skagen. (Hos Ryttersørens døtre). Olie. Deponeret.
8. H. W. Bissen: Prins Paris. Tegning. Deponeret.
9. Peter Hansen: Landskabsstudie. Olie. Deponeret.
10. — — : Sporvognsstudie. Olie. Deponeret.
11. J. A. Jerichau: Lille pige med katte. Marmor. Deponeret.
12. Kai Nielsen: Aarhuspigen. Bronze. Deponeret.
13. L. A. Ring: Landskab fra Mogenstrup. Olie. Deponeret.

Til Det danske Kunstindustrimuseum:

14. Fjerde bidrag af en femårig bevilling til indkøb af ældre kunsthåndværk.
15. Henri Matisse: Polynesien. Gobelin.

16. Marguerite d'Angoulême-Bind.
17. Vase. Kang-Hsi.
18. Kinesisk sennepskornborg. II. del. 1701.
19. Majolikafad 1528. Sign. Georgio da Gubbio.
20. Majolikafad 1543.
21. Fajancebakke fra St. Kongensgadefabrikken.

Til Nationalmuseet:

Antiksamlingen

22. 2 græske guldøresmykker.
23. Assur-attache. Bronze. 8. årh. f. Kr.
24. Senarchaisk antefix. Terrakotta.
25. Rødfiguret attisk kolonnète-krater. 5. årh. f. Kr.
26. Rødfiguret attisk amfora.
27. Sortfiguret attisk volute-krater. 5. årh. f. Kr.
28. Attisk rødfiguret pyxis. 5. årh. f. Kr.
29. Græsk terrakottafigur. 5.—4. årh. f. Kr.

Etnografisk samling.

30. Oldkinesisk bronzeskål. Chou. 1059—950 f. Kr. Tilskud.
31. Et sæt hovedsmykker af sølv. Tibet. Tilskud.

Mønt- og medaillesamlingen:

32. Guldmønt fra Populonia. 450—350 f. Kr.
33. Guldstater fra Tarent. 3. årh. f. Kr.
34. Italiensk renæssancemedaille i bronze af Lysippos. 15. årh.
35. Jørgen Roed: Portræt af numismatikeren Ludvig Læssøe. Olie.

2. afdeling:

36. Romansk malmkrucifix fra Gjøl.

3. afdeling.

37. Lakeret bord af engelsk type. Første halvdel af 18. årh.

Til Statens Museum for Kunst:

38. Johan Thomas Lundbye: Portræt af Thorald Læssøe. 1837. Olie.

Kobberstiksamlingen:

39. Jean Cassou: Rhapsodie parisienne, illustreret med litografier af Albert Marquet.

40. Théodore Chassériau: 15 raderinger med motiver fra Shakespeare's Othello.
41. La Fontaine: Vingt fables, illustreret med litografier af Jean Lurçat.
42. Mac Orlan: Foliobog med 12 raderinger af André Jacquemin og 8 træsnit af Blaise Monod.
43. »Florilège des amours de Ronsard«, illustreret med litografier af Henri Matisse.
44. 3. bind af tidsskriftet »La Caricature« 1830—32.

Til Aarhus Katedralskole:

45. Knud Brøndsted: Portrætbuste af K. G. Brøndsted. Bronze.

Til Aarhus Universitet:

46. Jan Buhl: Udsmykning af forhallen med relief i fransk kalksten. Første bidrag.

Til Købstadmuseet »Den gamle By«, Aarhus:

47. Lygteur af Peter Green. Tilskud.

Til Duborg-Skolen, Flensborg:

48. Henrik Schouboe: Interiør. Olie. (Tidligere indkøbt).

Til Fredericia By:

49. Udsmykning af indgangspartiet til stadion ved Henrik Starcke og Vilhelm Lauritzen. Sidste bidrag.

Til Fyns Stiftsmuseum, Odense:

50. Christine Swane: Opstilling i drivhus. Olie.
51. Johannes Bjerg: Pomona. Bronzefigur. Tilskud.
52. Karl Isakson: Portræt af Marie Syberg. Olie. Tilskud.
53. J. A. Jerichau: Barnebuste. Marmor.

Til Gentofte Skole:

54. Henning Seidelin: Krigens gru. Kampesten med relieffer.

Til Husmandsskolen ved Odense:

55. Olaf Stæhr-Nielsen: 8 relieffer til forhallen. Rødler. Første bidrag.

Til Krabbesholm Sanatorium:

56. Jørgen Thoms: Susanne. Bronze.

Til Kronborg Slot:

57. Flamsk gobelin. 16. årh.

Til Københavns Amls Tuberkulosehospital i Lyngby:

58. Ole Kielberg: Udsmykning af trapperum. Andet bidrag.

Til Københavns Bymuseum:

59. C. W. Eckersberg: Udsigt fra Wildersplads mod Christiansborg, 1832. Olie.

Til Københavns Universitet:

60. Per Linnemann-Schmidt: Portrætbuste af professor, dr. phil. Vilhelm Grønbech. Bronze. Opstillet ved Filologisk Laboratorium.

Til Løgumkloster danske forsamlingshus:

61. Kræsten Iversen: Udsmykning af mødesal. Første bidrag.

Til aftenungdomshjemmet »Mejlen«, Aarhus:

62. Paul Gauguin: Tahitilandskab. Litografi.
 63. Niels Hansen: Fiskerkutter. Litografi.
 64. L. A. Ring: Kalkemanden. Litografi.
 65. Larsen-Stevns: Kristus og Peter. Litografi.
 66. Fritz Syberg: Begyndende forår. Litografi.
 67. J. F. Willumsen: Udsigt mod Notre Dame. Litografi.
 68. Ernst Zeuthen: Vrag i solstriber. Litografi.

Til Nordborg By:

69. Udsmykning af ridebanen ved Nordborg Slot med statue, forestillende Svend Grathe, udført af Helge Christoffersen. Sidste bidrag.

Til hesteavlscentret »Ny Toflegaard«, Ølstykke:

70. Karl Otto Johansen: Relief i granit. Første bidrag.

Til Det kongelige Bibliotek:

71. H. Gelre: Wapenboek. 1881—1902. Tilskud.

Til Reventlow-Museet på Pederstrup:

72. Forgyldt og malet spejl. 18. århundredes slutning. Deponeret.
 73. Johan Hörner: Adam Gottlob greve Moltke. Olie. Deponeret.
 (Tidligere indkøbt).
 74. Ubekendt kunstner: Dronning Sophie Magdalene. Olie. Deponeret.

Til Skagens Museum:

75. Frederik Lange: Portræt af kunstnerens moder. 1907. Olie.
 (Tidligere indkøbt).

Til Sorø Akademi:

76. Siegfred Neuhaus: Udsmykning af tegnesalen. Første bidrag.

Til Sønderborg By:

77. Adam Fischer og Dan Fink: Fontæne på Rådhuspladsen.
 Sidste bidrag.

Til Sønderjyllandsskolens bade- og svømmeanstalt:

78. Christine Swane: Udsmykning af forhallen. Sidste bidrag.

Til herregården Spøttrup:

79. Sofabænk med gyldenlæderbetræk. 18. århundrede.

Til Teaterhistorisk Museum:

80. Helge Refn: Scenebillede til Kjeld Abell »Vetsera blomstrer ikke for enhver«. Gouache.

Til Vedsted landbohjem:

81. Victor Haagen-Müller: Udsmykning af mødesal. Første bidrag.

Andre kunstindkøb o. l.:

82. Knud Agger: Solopgang. Olie.
 83. Svend Albrechtsen: Gule huse og røde tage. Olie.
 84. Eiler Bille: Figurer i landskab. Olie.
 85. Kay Christensen: Charlotte Corday og hendes små søskende. Olie.
 86. Povl Christensen: Havnebillede. Radering.
 87. — : Husmandssted. Radering.
 88. — : Parafrase over romantisk motiv. Radering.

89. Povl Christensen: Baghaven. Radering.
  90. — — : Rekonvalescent. Radering.
  91. — — : Morgenmad. Radering.
  92. Gottfred Eickhoff: Guapa. Bronze. Andet bidrag.
  93. Poul Ekelund: Gult høstlandskab. Olie.
  94. Svend Engelund: Landskab. Olie.
  95. Andreas Friis: Place St. Germain des Près. Olie.
  96. Victor Haagen-Müller: Optrækkende uvejr. Skiveren. Olie.
  97. Lauritz Hartz: Landskab fra Tjustrup sø. Olie.
  98. Alix Haxthausen: Landskab fra La Turbie. Olie.
  99. Hjorth Nielsen: Viadukt. Olie.
  100. Olivia Holm-Møller: Havbillede fra Vejby strand. Olie.
  101. Erik Hoppe: Eftermiddagssol. Olie.
  102. Poul Høm: Konfirmanden. Olie.
  103. Oluf Høst: Vinternat. Olie.
  104. Karl Jensen: Børn i haven. Tegning.
  105. — — : Sommerskyer. Tegning.
  106. Lauritz Larsen: Mit atelier. Olie.
  107. Elisabeth Neckelmann: Forårsblomster i vindue. Olie.
  108. Siegfred Neuhaus: Septemberdag udenfor Vezelay. Olie.
  109. Astrid Noack: Pige hoved. Brændt ler.
  110. Carl-Henning Pedersen: Morgensolen. Olie.
  111. Svend Saabye: Landsbygade i Provence. Olie.
  112. Henrik Schouboe. Rekonvalescent. Olie.
  113. Hans Ejler Sjøstedt: Ung pige. Olie.
  114. Bodil Slomann: Paris. Akvarel.
  115. — — : Fra museet. Akvarel.
  116. — — : Vallø park. Akvarel.
  117. Hans Smidth: Solskinspigen. Olie.
  118. Christine Swane: Opstilling med hortensia. Olie.
  119. Ernst Syberg: Det røde hus. Olie.
  120. Jens Søndergaard: Model. Akvarel.
  121. Sigurd Vasegaard: Modelstudie. Olie.
  122. Edvard Weie: Studie til »Poseidon farer over havet«. Olie.
  123. Gunnar Westmann: Børnehaven. Sandsten.
  124. Mogens Zieler: Krobal. Olie.
  125. Carl Østerbye: Skov og Eng. Valsølille sø. Olie.
-

B. Andre fundatsmæssige formål.

1. Tidsskriftet »AARSTIDERNE« tilskud 2.250 kr.
2. ACTA ARCHAEOLOGICA 2.500 kr. Tredie bidrag af en samlet bevilling på 17.500 kr.
3. Samme 2.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 7.500 kr.
4. AKADEMISK ARKITEKTFORENING til udgivelse af tidsskriftet »Arkitekten« 1950 1.000 kr.
5. ALEXANDER NEWSKI-KIRKEN, Bredgade, til reparation af gitterport 6.348 kr. 42 øre.
6. Dr. phil. KARL BERGER til studierejse til Tyskland 700 kr.
7. Museumsinspektør, mag. art. MARIE-LOUISE BUHL til studierejse til Italien og Ægypten 9.500 kr.
8. Sekretær, cand. jur. TORBEN HOLCK COLDING til fotografier til bog om miniaturemaleri 642 kr. 02 øre.
9. Forfatteren PAUL LA COUR til studierejse til Frankrig 2.000 kr.
10. DANSK HAVEARKITEKTFORENING tilskud til tidsskriftet »Havekunst« 1950 1.000 kr.
11. Landsforeningen DANSK KUNSTHÅNDVÆRK til udgivelse af »Nyt Tidsskrift for Kunstindustri« 1950 2.500 kr.
12. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB til indbinding af facsimiletryk af bibeludgaver fra reformationstiden 7.000 kr.
13. Museumsinspektør, mag. art. ERIK FISCHER til studierejse til Italien 2.500 kr.
14. FLENSBORGHUS BOGSAMLING til indkøb af bøger til biblioteket 1.202 kr. 81 øre.
15. FORENING FOR BOGHÅNDVÆRK til udgivelse af »Bogvennen« 1950 2.000 kr.
16. FORENINGEN FRANSK KUNST årsbidrag 1.000 kr.
17. FORENINGEN TIL GAMLE BYGNINGERS BEVARING til årsskrift for 1950 1.000 kr.

18. Professor, dr. phil. K. FRIIS JOHANSEN til engelsk udgave af »Om fortolkning af de attiske gravrelieffer fra den klassiske tid« 5.950 kr.
19. Stiftelsen FRØBJERG BAVNEHØJ til havekunstneriske arbejder ved Frøbjerg Bavnehøj-anlægget efter planer af H. G. Skovgaard 10.000 kr.
20. POLA GAUGUIN til faksimileudgave af Paul Gauguin »Avant et Après« 5.000 kr. Tilskud.
21. Museumsinspektør, mag. art. MOGENS GJØDESEN til fotografier og nyoptagelser af østgræsk arkaisk kunst i udenlandske samlinger 272 kr. 69 øre. Første bidrag af en bevilling på 500 kr.
22. ERNST GOLDSCHMIDT til to bind af »Frankrigs malerkunst« 14.046 kr. 66 øre.
23. Arkivar BREDO GRANDJEAN til studierejse til Italien og Schweiz 1.200 kr.
24. HUNDERUP KIRKE til genrejsning af Niels Langes gravmæle 15.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 23.316 kr. 30 øre.
25. CARL JACOBSENS MUSEUMSMANDSLEGAT tildelt for 1951 museumsinspektør, dr. phil. C. J. Becker 4.000 kr.
26. Museumsinspektør, mag. art. CHR. AXEL JENSEN til billedværk over danske gravsten fra sengotikens og renaissancens tid 9.000 kr.
27. Arkitekt KRISTIAN JEPPESEN til studierejse til Grækenland 1.000 kr.
28. SELSKABET FOR KIRKELIG KUNST til jubilæumsskrift 3.000 kr.
29. Mag. art. MOGENS KRUSTRUP til studierejse til Italien 2.000 kr.
30. KUNSTAKADEMIET til reproduktion af opmålingsblade, udført af arkitektstuderende på studierejse i Holland, og til forstørrelse af fotografier af de opmålte bygninger 407 kr. 85 øre.
31. DE STUDERENDES RÅD VED KUNSTAKADEMIETS BYGNINGSSKOLE til udgivelse af hefte om 3-dimensional formgivning 400 kr.
32. KUNSTNERNES EFTERÅRSUDSTILLING til udgivelse af bog af Walter Schwartz om Kunstnernes Efterårsudstilling gennem 50 år 5.000 kr.
33. Konservator WILLIAM P. LARSEN til studierejse til Italien 2.500 kr.
34. Museet »LISELUND GAMLE SLOT« 1.000 kr. Sidste bidrag af en treårig bevilling.

35. Dr. phil. MOURITZ MACKEPRANG til illustrationer til værk om Kronborg-tapeteerne 11.214 kr. 85 øre.
36. NATIONALMUSEETS 2. AFDELING til udgivelse af »Danmarks Kirker« 14.000 kr.
37. NY CARLSBERG GLYPTOTEK til installation af fjernvarme 15.638 kr. 13 øre. Fjerde bidrag af en samlet bevilling på 425.000 kr.
38. Samme til reparation af ovenlysene over de franske malerisale og festsalen 26.361 kr. 20 øre. Sidste bidrag af en samlet bevilling på 48.207 kr. 63 øre.
39. Samme til inskriptioner på skulpturerne i festsalen 984 kr. 76 øre.
40. Samme til istandsættelse af tagene i den antike afdeling og til nyopstilling af den græsk-romerske skulptursamling 921 kr. Tredie bidrag af en samlet bevilling på 158.600 kr.
41. Samme til beskyttelsesrum for kunstværker 46.970 kr. 32 øre. Første bidrag af en bevilling på 85.000 kr.
42. Samme til driftstilskud 40.000 kr. Andet bidrag af en treårig bevilling.
43. Samme til dækning af underskud 16.232 kr. 99 øre.
44. Samme til forbedring og istandsættelse af tjenesteboliger 14.269 kr. 04 øre. Første bidrag af en bevilling på 50.000 kr.
45. Samme til blomsterudsmykning af vinterhaven 1.500 kr.
46. Samme til koncerter af Collegium Musicum 1.800 kr.
47. Samme til solsejl til festsalen 3.560 kr.
48. Samme til foredrag 4.994 kr. 05 øre.
49. Samme til udgivelse af O. Koefoed-Petersen: »Ægyptiske sarkofager og mumiekister« 12.114 kr. 37 øre. Andet bidrag af en samlet bevilling på 15.831 kr. 62 øre.
50. Samme til kliché til O. Koefoed-Petersen: »Ægyptiske statuer og statuetter« 18 kr.
51. Samme til udgivelse af »Meddelelser fra Ny Carlsberg Glyptotek« 1950 1.800 kr.
52. Samme til trykning af 2. udgave af O. Koefoed-Petersen: »Ægyptens billedhuggerkunst« 4.973 kr. 10 øre.
53. Samme til trykning af 2. udgave af O. Koefoed-Petersen: »Ægyptens guder« 71 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på 4.066 kr. 70 øre.
54. Samme til trykning af O. Koefoed-Petersen: »Egyptian Sculp-

- ture in the Ny Carlsberg Glyptothek« 364 kr. 25 øre. Første bidrag af en bevilling på 5.735 kr.
55. Samme til revision af den engelske udgave af dr. phil. Fr. Poulsens katalog over Ny Carlsberg Glyptoteks antike samling 100 kr. Sjette bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
  56. Samme til oversættelse til engelsk af dr. phil. Fr. Poulsens katalog over Ny Carlsberg Glyptoteks antike samling 1.250 kr. Sidste bidrag af en samlet bevilling på 7.500 kr.
  57. Museumsinspektør, mag. art. HARALD OLSEN til studierejse til Spanien 3.000 kr.
  58. DEN PERMANENTE BYGGE- OG BOLIGUDSTILLING I AARHUS til overførsel af Charlottenborg-udstillingens afdeling af bygningskunst til Aarhus 500 kr.
  59. Professor, arkitekt STEEN EILER RASMUSSEN til studierejse til Holland 1.000 kr.
  60. Museumsinspektør JØRN RUBOW til studierejse til Paris, Bruxelles og London 2.410 kr.
  61. Samme til studierejse til Italien, Schweiz, Frankrig og Belgien 3.360 kr.
  62. Fhv. museumsdirektør VILHELM SLOMANN til kunsthistoriske studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling på 6.000 kr.
  63. SNEDKERLAUGETS MØBELUDSTILLING til udgivelse af »Dansk Møbelkunst gennem 25 år« 6.000 kr.
  64. SNOGHØJ GYMNASTIKHØJSKOLE til restaurering af to malerier af Lorenz Frølich 1.000 kr. Tilskud.
  65. STATENS MUSEUM FOR KUNST Garantium til Albert Marquet-udstilling 1.018 kr. 48 øre.
  66. Samme til Kunstmuseets Årsskrift XXXVII 10.120 kr. 29 øre.
  67. Mag. art. MEIR STEIN til studierejse til Frankrig 1.800 kr.
  68. STIPENDIAT TIL ITALIEN OG GRÆKENLAND malerinden Else Alfelt 12.000 kr.
  69. STIPENDIUM FOR EN UNG VIDENSKABSMAND museumsassistent Tove Clemmensen 4.000 kr. Anden portion af en toårig bevilling på 8.000 kr.
  70. STIPENDIUM FOR EN UNG VIDENSKABSMAND mag. art. Harald Langberg 4.000 kr. Sidste portion af en samlet bevilling på 12.000 kr.
  71. Havearkitekt C. TH. SØRENSEN honorar for forslag til ændring af lystanlæg i Nykøbing M. 300 kr.

72. Arkitekt OLE WANSCHER til studierejse til Italien 2.700 kr.
73. Serien VOR TIDS KUNST til udgivelse af Haavard Rostrup »Henrik Starcke« 1.800 kr.
74. Samme til udgivelse af Aksel Rode »Knud Agger« 1.800 kr.
75. Museumsdirektør, mag. art. ERIK ZAHLE til studierejse til Italien 2.000 kr.
76. ÆRØSKØBING MENIGHEDSRÅD til omlægning af pladsen omkring Ærø kirke 12.000 kr. Første bidrag af en bevilling på indtil 24.000 kr.

Direktionen for Ny Carlsbergfondet d. 4. marts 1952.

EJNAR DYGGVE.

K. FRIIS JOHANSEN.

V. THORLACIUS-USSING.

**Regnskab og status
for Carlsbergfondet, samt afdelingerne
A, B og C og Ny Carlsbergfondet**

(Meddelt af kvæstor, kontorchef Poul Plate).

Carlsbergfondet.

Om Carlsbergfondets indtægter og udgifter i året 1950—51 skal gives følgende oplysninger:

Fondets indtægt har været 4.797.834 kr. 40 ø., nemlig: Indtægten fra bryggerierne, efter fradrag af Ny Carlsbergsidens andel, 2.184.517 kr. 27 ø., renter 2.595.269 kr. 60 ø. og ejendomsindtægter 18.047 kr. 53 ø. Til administration m. m., fondets bygning og hovedbygningen paa Gamle Carlsberg er medgået 331.990 kr. 51 ø. Fondets overskud udgør derefter 4.465.843 kr. 89 ø. Heraf er stillet til rådighed for afdelingerne et beløb af 2.000.000 kr. og desuden overført til afdelingernes dispositionskonto 500.000 kr., der vil blive fordelt efter nærmere bestemmelse; til formueforøgelse er således 1.965.843 kr. 89 ø. Da kursværdien for fondets obligationer viser en beregnet nedgang på 4.190.738 kr. 20 ø., bliver der en regnskabsmæssig formuenedgang på 2.224.894 kr. 31 ø., hvilket beløb er fordelt med $\frac{2}{3}$ på grundfondet og $\frac{1}{3}$ på reservefondet.

Status den 30. september 1951.

Aktiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Gamle Carlsberg.....	5.599.947	kr. 09 ø.
Ny Carlsberg.....	4.035.763	- 59 -
Carlsbergs aftapningsanstalt og andre nyanlæg med fradrag af afskrivning	41.724.367	- 25 -
Bryggeriet Alliance	235.000	- » -
Andre faste ejendomme.....	1.317.128	- 48 -
Beholdninger.....	21.068.944	- 11 -
Kassebeholdning.....	11.734.626	- 15 -
Udestående fordringer m. m.	25.687.614	- 58 -

111.403.391 kr. 25 ø.

Værdipapirer:

a. Børseffekter.....	49.905.064	kr. 85 ø.
b. Prioritetsobligationer	6.831.304	- 62 -
c. Andre værdipapirer	8.393.442	- 09 -

65.129.811 - 56 -

Ejendomskonto.....	3.074.225	- 11 -
Krav på Bryggerierne for tilbageholdt driftsoverskud ...	8.200.000	- » -
Andet tilgodehavende	911.100	- » -
Carlsberg Bryggeriernes understøttelsesfonds effekter....	13.237.424	- » -
Kassebeholdning.....	2.388.248	- 86 -
Reguleringskonto, ind- og udbetalinger efter ³⁰ / ₉ 51.....	2.501.885	- 82 -
Konto for varmebidrag.....	78	- 95 -

206.846.165 kr. 55 ø.

Passiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Pensionskasserne ¹	42.116	kr. 94 ø.
Prioritetskonto	658.564	- 22 -
Afskrivningskonto for gamle værdier	9.000.000	- » -
Tilbageholdt til driftskapital og nyanlæg af Carlsbergfondets andel i driftsoverskudet ...	8.200.000	- » -
Tilbageholdt til driftskapital og nyanlæg af Ny Carlsbergfondets andel i driftsoverskudet.....	8.200.000	- » -
Anden gæld.....	50.222.796	- 56 -
Carlsbergfondets jubilæumslegater	400.000	- » -

76.723.477 kr. 72 ø.

At overføre... 76.723.477 kr. 72 ø.

¹ Se beretning 1936—37, side 96 f. Den i henhold til lov af 11. maj 1935 om tilsyn med pensionskasser oprettede »Carlsbergs Pensionskasse« havde pr. ³⁰/₉ 1951 en formue på 13.325.610 kr.

	Overført . . .	76.723.477	kr. 72 ø.
Fornyelsesfond		5.865.313	- 21 -
Reservefond		1.492.671	- 83 -
Særligt reservefond		10.587.277	- 04 -
Konjunkturfond		5.800.000	- » -
Understøttelsesfond		13.237.424	- » -
Afdelingerne:			
Afdeling A	1.842.274	kr. 19 ø.	
— B	4.995.770	- 74 -	
Biologisk Institut	1.517.000	- » -	
Afdeling C	2.201.830	- 20 -	
Dispositions-konto	3.196.757	- 60 -	
		13.753.632	- 73 -
Ny Carlsberg-sidens tilgodehavende for året 19 ⁵⁰ / ₅₁	2.262.699	- 17 -	
Prioritets-konto	389.906	- 90 -	
Bryggeriernes krav for restindestående i pensionskasserne for tiden før 1901	541	- 69 -	
Det Jacobsenske familielegat	199.689	- 91 -	
Kurs-difference-konto	7.856.900	- » -	
Kapital-konto	68.676.631	- 35 -	
		206.846.165	kr. 55 ø.

Til kapitalkonto svarer:

Fondets stående konto i Gamle Carlsberg	6.952.692	kr. 14 ø.
Fondets stående konto i Ny Carlsberg	5.474.631	- 14 -
Gamle Carlsbergs særlige reservefond	12.250.000	- » -
Fondets bygning på Dantes Plads	850.000	- » -
Grundfond	28.766.205	- 38 -
Reservefond	14.383.102	- 69 -
	68.676.631	kr. 35 ø.

Afdeling A (Laboratoriet).

Indtægt.

Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum 1950/51	300.000	kr. » ø.
Rente af kassebeholdning m. m.	3.005	- 87 -
Rente af afdelingens krav på Fondets formue	54.500	- » -
Samlet indtægt ...	357.505	kr. 87 ø.
Underskud (dækket af formuen)	139.145	- 21 -
Ialt ...	496.651	kr. 08 ø.

Udgift.

Lønninger til professorer og afdelingsledere	62.832	kr. » ø.
Lønninger til assistenter	149.818	- » -
— - betjeningen	67.508	- » -
Ulykkesforsikring	2.290	- » -
Bygninger, fast inventar, haverne	65.456	- 86 -
Biblioteket	11.399	- 24 -
Forbrug	116.802	- 01 -
Udgivelse af »Comptes rendus«	11.781	- 97 -
Bestyrelsesudgifter	63	- » -
Uforudsete og ekstraordinære udgifter	8.700	- » -
Samlet udgift ...	496.651	kr. 08 ø.

Formue ^{30/9} 1951.

Krav paa Fondets formue	920.000	kr. » ø.
Laboratoriebygningen	530.000	- » -
Ejendommen Gamle Carlsbergvej 8	81.622	- 09 -
Kassebeholdning	24.506	kr. 21 ø.
Fragår: saldo af reguleringskonto ÷ 16.660 - 19 -	7.846	- 02 -
Tilgodehavende pr. ^{30/9} 1951:		
Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum for 1951/52	300.000	kr. » ø.
Renter af kassebeholdning 1950/51	2.806	- 08 -
Ialt ...	1.842.274	kr. 19 ø.

Afdeling B (Fondets videnskabelige understøttelser).

Indtægt.

Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum 1950/51 . . .	1.400.000	kr.	»	ø.
Rente af kassebeholdning	23.155	-	72	-
Rente af afdelingens krav på Fondets formue	201.875	-	»	-
	<hr/>			
Samlet indtægt	1.625.030	kr.	72	ø
Underskud (dækket af formuen)	384.316	-	57	-
	<hr/>			
Ialt	2.009.347	kr.	29	ø

Udgift.

Understøttelser til videnskabelige arbejder ¹	1.809.960	kr.	78	ø.
Carlsbergfondets Universitetslegat af ²⁵ / _ø 1926	28.000	-	»	-
— — — — — for Aarhus Universitet	4.000	-	»	-
Tilskud til Biologisk Institut	127.386	-	51	-
Tilskud til Videnskabernes Selskab	40.000	-	»	-
	<hr/>			
Samlet udgift	2.009.347	kr.	29	ø.

Formue ³⁰/_ø 1951.

Krav på Fondets formue	3.550.000	kr.	»	ø.
Kassebeholdning	48.156	kr.	38	ø.
Fragår: saldo af reguleringskonto	÷ 25.541	-	36	-
	<hr/>			
Tilgodehavende pr. ³⁰ / _ø 1951:				
Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum 1951/52	1.400.000	kr.	»	ø.
Rente af kassebeholdning 1950/51	23.155	-	72	-
	<hr/>			
	1.423.155	-	72	-
	<hr/>			
Ialt	4.995.770	kr.	74	ø.

¹ Af de givne bevillinger henstod ved årets udgang som endnu ikke udbetalte kr. 3.014.227,01. En stor del af dette beløb var dog heller ikke forfaldet til udbetaling endnu.

Under afdeling B hører
Carlsbergfondets biologiske Institut.

Indtægt.

Rente af grundfond	50.000	kr.	»	ø.
Tilskud fra afdeling B	127.386	-	51	-
Ialt ...	177.386	kr.	51	ø.

Udgift.

Lønninger til leder og assistenter	79.042	kr.	05	ø.
Lønninger til betjeningen	22.969	-	90	-
Forsikringer, skatter m. fl. faste udgifter	4.577	-	74	-
Bygningen, fast inventar, haven m. m.	7.588	-	30	-
Forbrug	61.199	-	27	-
Uforudsete og ekstraordinære udgifter	2.009	-	25	-
Ialt ...	177.386	kr.	51	ø.

Formue ^{30/9} 1951.

Grundfond (krav på Fondets formue)	1.000.000	kr.	»	ø.
Bygningen	517.000	-	»	-
Kassebeholdning	128	-	05	-
Fragår: saldo af reguleringskonto	÷ 128	-	05	-
Ialt ...	1.517.000	kr.	»	ø.

Afdeling C (Frederiksborgmuseet).**Indtægt.**

Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum 1950/51..	300.000	kr.	»	ø.
Rente af kassebeholdning	23.889	-	71	-
Rente af afdelingens krav på Fondets formue	65.000	-	»	-
Indtægter af billet salg og katalogsalg	150.098	-	90	-
Forskellige indtægter	21.922	-	75	-
Samlet indtægt...	560.911	kr.	36	ø.

Udgift.

Administration	93.849	kr.	49	ø.
Museets drift	271.590	-	77	-
Samlingens forøgelse og vedligeholdelse	59.285	-	37	-
Litterær virksomhed	9.000	-	»	-
Forskellige udgifter	44.067	-	99	-
Samlet udgift...	477.793	kr.	62	ø.
Overskud	83.117	-	74	-
Ialt...	560.911	kr.	36	ø.

Formue ^{30/9} 1951.

Krav på Fondets formue	1.300.000	kr.	»	ø.
Kassebeholdning	578.318	-	32	-
Tilgodehavende pr. ^{30/9} 1951:				
Statutmæssig andel i afdelingernes rådighedssum for 1951/52	300.000	kr.	»	ø.
Rente af kassebeholdning 1950/51..	23.511	-	88	-
	323.511	-	88	-
Ialt...	2.201.830	kr.	20	ø.

Dispositionskonto for afdelingerne A, B og C.**Indtægt.**

Tilskud	500.000	kr.	»	ø.
Renter af krav på Fondets formue	123.847	-	32	-
	623.847	kr.	32	ø.

Udgift.

Overført til krav på Fondets formue	623.847	kr.	32	ø.
---	---------	-----	----	----

Formue ^{30/9} 1951.

Krav på Fondets formue	2.696.757	kr.	60	ø.
Tilgodehavende pr. ^{30/9} 1951:				
Tilskud for 1951/52	500.000	-	»	-
	3.196.757	kr.	60	ø.

Foranstående regnskab for Carlsbergfondet og afdelingerne A, B og C har jeg gennemgået og fundet i overensstemmelse med bøgerne, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af de opførte kasse- og bankbeholdninger samt værdipapirer. Henlæggelserne til grundfondet og reservefondet er i overensstemmelse med Fondets statuter.

København, den 13. maj 1952.

H. E. NOIESEN.
Statsautoriseret revisor.

Ny Carlsbergfondet.

Fondets indtægt i 19⁵⁰/₅₁ har udgjort:

Andel i Bryggerierne overskud for 19 ⁵⁰ / ₅₁	1.493.466	kr. 11	ø.
Ejendomsindtægter	33.723	-	75 -
Renteindtægt	1.008.943	-	12 -
Ialt ...	2.536.132	kr. 98	ø.
Til administration m. v. er medgået ...	154.062	kr. 83	ø.
Indskud i Carlsbergs Pensionskasse	30.325	-	02 -
Til legater og pensioner	11.542	-	00 -
Ialt ...	195.929	-	85 -
Fondets overskud udgør herefter ...	2.340.203	kr. 13	ø.
Heraf er stillet til rådighed til anvendelse til fundatsmæssige formål	1.950.000	-	» -
Til formueforøgelse er således	390.203	-	13 -
Når herfra trækkes beregnet kursnedgang på obligationer ..	210.400	-	» -
bliver der en regnskabsmæssig formuefremgang af	179.803	kr. 13	ø.
Til fundatsmæssige formål er der i 19 ⁵⁰ / ₅₁ anvendt følgende beløb:			
Kunstindkøb	645.731	kr. 11	ø.
Andre fundatsmæssige formål	533.753	-	73 -
Ialt ...	1.179.484	kr. 84	ø.

Status den 30. september 1951.

Aktiver:

Værdipapirer til bogført værdi:

Stats- og kreditforeningsobligationer ..	11.976.731	kr. 79	ø.
Aktier	450	-	» -
Ialt ...	11.977.181	kr. 79	ø.
Indestående i faste ejendomme	1.134.075	-	47 -
Krav på Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt driftsoverskud	8.200.000	-	» -
Andet tilgodehavende	89.061	-	18 -
Kassebeholdning	2.540.917	-	09 -
Ialt ...	23.941.235	kr. 53	ø.

Passiver:

Konto for fundatsmæssige bevillinger	4.097.602	kr. 23 ø.
Grundfondet	16.621.038	- 49 -
Reservefondet	1.000.000	- » -
Særligt reservefond	12.085	- 34 -
Kapitalkonto	2.210.509	- 47 -
	<u>23.941.235</u>	<u>kr. 53 ø.</u>

Grundfondet består pr.^{30/9} 1951 af følgende aktiver:

Tilgodehavende hos Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt driftsoverskud	5.895.310	kr. 81 ø.
Stats- og kreditforeningsobligationer til værdi	10.613.381	- 79 -
Kontant	112.345	- 89 -
	<u>16.621.038</u>	<u>kr. 49 ø.</u>

Foranstående regnskab for Ny Carlsbergfondet har jeg gennemgået og fundet i overensstemmelse med bøgerne, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af de opførte kasse- og bankbeholdninger samt værdipapirer. Henlæggelserne til grundfondet er i overensstemmelse med Fondets statuter.

København, den 13. maj 1952.

H. E. NOIESEN.
Statsautoriseret revisor.

Almindelige meddelelser.

Carlsbergfondets direktion bestod i året 1. oktober 1950—30. september 1951 af følgende:

Professor emer., dr. phil. NIELS BJERRUM

(valgt for tiden indtil $25/9$ 1956)

Professor, dr. phil. BØRGE JESSEN

(valgt for tiden indtil $25/9$ 1960)

Professor, dr. phil. KNUD JESSEN

(valgt for tiden indtil $25/9$ 1954)

Professor emer., dr. phil. & theol. JOHS. PEDERSEN

(valgt for tiden indtil $25/9$ 1958), direktionens formand

Professor emer., dr. phil. POUL TUXEN

(valgt for tiden indtil $25/9$ 1952).

Carlsberg Laboratoriets bestyrelse bestod i samme tidsrum af følgende:

Professor emer., dr. phil. NIELS BJERRUM, bestyrelsens formand

Professor, dr. phil. BØRGE JESSEN

Professor, dr. phil. KNUD JESSEN.

Som tilforordnede:

Forstander for Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske afdeling, cand. polyt. A. C. ANDERSEN

(valgt for tiden indtil $25/9$ 1955)

Fhv. direktør ved Carlsberg Bryggerierne, dr. techn. N. HJELTE

CLAUSSEN (valgt for tiden indtil $25/9$ 1957).

Bestyrelsen for Det nationalhistoriske Museum bestod i samme tidsrum af følgende:

Kammerherre C. S. F. greve TRAMPE, bestyrelsens formand

Museumsdirektør, dr. phil. POUL NØRLUND (død $26/5$ 1951)

Professor emer., dr. phil. & theol. JOHS. PEDERSEN

(valgt for tiden indtil $25/9$ 1958).

Museumsdirektør Poul Nørlund havde været medlem af bestyrelsen fra $1/10$ 1949. I hans sted blev museumsdirektør, dr. phil. JOHS. BRØNSTED under 11. juli 1952 af H. M. Kongen ud-

nævnt til kongehusets repræsentant i bestyrelsen fra $\frac{1}{8}$ 1951 at regne. Under s. d. godkendte H. M. Kongen bestyrelsens valg af professor, dr. phil. C. ELLING som tilforordnet med stemmeret ved anskaffelse af kunstværker fra $\frac{1}{8}$ 1951 at regne.

Ny Carlsbergfondets direktion bestod i samme tidsrum af følgende:

Arkitekt, dr. phil. EJNAR DYGGVE

(valgt for tiden indtil $\frac{30}{9}$ 1961, med forbehold af aldersgrænsen)

Professor, dr. phil. K. FRIIS JOHANSEN

(valgt for tiden indtil $\frac{30}{9}$ 1967, med forbehold af aldersgrænsen)

Direktør V. THORLACIUS-USSING, direktionens formand

(valgt for tiden indtil $\frac{30}{9}$ 1962, med forbehold af aldersgrænsen).

Til medlem af *Rask-Ørsted Fondets* bestyrelse genvalgte Carlsbergfondets direktion professor emer., dr. phil. & theol. JOHS. PEDERSEN for tiden indtil $\frac{31}{10}$ 1955.

Den 25. september 1951 var der forløbet 75 år siden *Carlsbergfondets stiftelse*. I dagens anledning nedlagde direktionen kranse på stifternes grave i Jesuskirken, ved statuen af J. C. Jacobsen (foran Carlsberg Laboratoriet) og ved den i 1947 rejste mindesten for ham (på Bryggerierne), samt ved H. C. Ørsteds monument i Ørstedsparken, idet Fondets stiftelse efter stifterens ønske skete på den dag, da dette monument blev afsløret.

Om eftermiddagen afholdtes en reception i Videnskabernes Selskabs lokaler, ved hvilken en række repræsentanter såvel for dansk videnskab som for dansk forretningsliv havde givet møde. Fondet modtog flere gaver og mange blomsterdekorationer. Under denne reception gav direktionen Carlsberg Bryggeriernes Funktionærforening tilsagn om en dotation på 50.000 kr., Bryggeriernes Formandsforening om en dotation på 20.000 kr. og Bryggeriernes arbejdere om stiftelse af et feriefond på 150.000 kr.

Direktionen for Carlsbergfondet den 13. maj 1952.

NIELS BJERRUM.   BØRGE JESSEN.   KNUD JESSEN.
JOHS. PEDERSEN.   POUL TUXEN.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1951—JUNI 1952

Oversigt.

kr. ø.

Oversigt over selskabets virksomhed juni 1950—maj 1951. Med 2 portrætter. Résumé en français. 1951	8.00
--	------

Historisk-filologiske Meddelelser.

BIND 32:

6. BECH, G.: Grundzüge der semantischen Entwicklungsgeschichte der hochdeutschen Modalverba. 1951	3.00
7. RUBOW, PAUL V.: Hamlet og Boghandlerne. 1952	1.00

BIND 33:

3. STEN, H.: Les temps du verbe fini (indicatif) en français moderne. 1952	20.00
--	-------

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 26:

8. KOFOED-HANSEN, O.: Methods for Measurement of Average Values of Energy and Momentum of β -Recoils. 1951	3.00
9. FABRICIUS-BJERRE, FR.: Über zykloidale Kurven in der Ebene und im Raum. 1951	7.00
10. HARTMANN, JUL., and TRUDSØ, ERIK: Synchronisation of Air-Jet Generators with an Appendix on the Stem Generator. 1951	5.00
11. HARTMANN, JUL., and LARRIS, F.: The Air-Jet Generator as a Means for Setting up Waves in a Liquid Medium. 1951	3.00
12. LASSEN, N. O.: Total Charges of Fission Fragments as Functions of the Pressure of the Stopping Gas. 1951	2.00
13. VALATIN, J. G.: On Quantum Electrodynamics. 1951	4.00
14. BOHR, AAGE: The Coupling of Nuclear Surface Oscillations to the Motion of Individual Nucleons. 1952	5.00
15. VAN KAMPEN, N. G.: Contribution to the Quantum Theory of Light Scattering. 1951	10.00
16. PEDERSEN, PEDER: Stabilitätsuntersuchungen im restringierten Vierkörperproblem. 1952	5.00

BIND 27:

kr. ø.

1. BJERRUM, NIELS: Structure and Properties of Ice. I. Position of the Hydrogen Atoms and the Zero-Point Entropy. II. Change in Configuration and Molecular Turns. III. Ionisation of Ice and Molecular Turns Produced by the Ions. The Proton Jump Conductivity of Ice (and Water). 1951.....	5.00
2. WINTHER, AAGE: On the Charge of the Recoil Atom in the β -Decay of He ⁶ . 1952.....	2.00
3. RASMUSEN, HANS Q.: On the Original Orbit of Comet 1899 I. 1952	1.00
4. BOHR, HARALD: On the Summability Function and the Order Function of Dirichlet Series. 1952	7.00
5. RUDKJØBING, MOGENS: On the Internal Constitution of Relativistically Degenerate Stars. 1952	2.00

Biologiske Meddelelser.

BIND 18:

15. HAGERUP, O.: Pollination in the Faroes — in Spite of Rain and Poverty in Insects. 1951.....	5.00
16. BØRGESEN, F.: Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts Previously Published. III. 1951.....	7.00
17. GRØNTVED, JUL.: Phytoplankton Studies. 2. A New Biological Type within the Genus <i>Chaetoceros</i> , <i>Chaetoceros sessilis</i> sp. nov. 1951	1.50
18. JENSEN, P. BOYSEN: Untersuchungen über die Bildung der Galle von <i>Mikiola fagi</i> . With an English Summary. 1952 ...	2.00
19. BØRGESEN, F.: Some Marine Algae from Mauritius. Additions to the Parts Previously Published. IV. 1952	10.00

BIND 21:

7. BUCHTHAL, FRITZ, and KAISER, E.: The Rheology of the Cross Striated Muscle Fibre with Particular Reference to Isotonic Conditions. In Collaboration with POUL ROSENFALCK. 1951..	35.00

Biologiske Skrifter.

BIND 6:

8. DEGERBØL, MAGNUS: Recent Discoveries of Remains of Mammals from Glacial Deposits in Denmark. <i>Dicerorhinus kirchbergensis</i> (Jäger), New to the Fauna of Denmark; <i>Megaloceros giganteus</i> (Blumenbach) and <i>Bison priscus</i> (H. v. Meyer). 1952	5.00

BIND 7:

3. LADEFOGED, KJELD: The Periodicity of Wood Formation. 1952	20.00
4. BÖCHER, TYGE W.: Lichen-Heaths and Plant Successions at Østerby on the Isle of Læsø in the Kattegat. 1952.....	5.00